

ŞEHİRİMİZ HATAY

ŞEHİRİMİZ HATAY

Bu materyalin ilk 2 (iki) ünitesinin metin içeriği Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan komisyon tarafından hazırlanmıştır.

YAZARLAR

3, 4 ve 5. ÜNİTELER

Aziz ÖFGELİ

Mediha Ebru ASLANYÜREK

HATAY
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

1.ve 2. ÜNİTELER

GÖRSEL TASARIM

Pınar KARABAL

Gürkan AKIN

3, 4 ve 5. ÜNİTELER

KATKI SAĞLAYANLAR

Mustafa BOLAT

Mustafa Ertan BOZKIR

DİL UZMANI

Aziz ÖFGELİ

GÖRSEL TASARIM

Pınar KARABAL

Gürkan AKIN

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

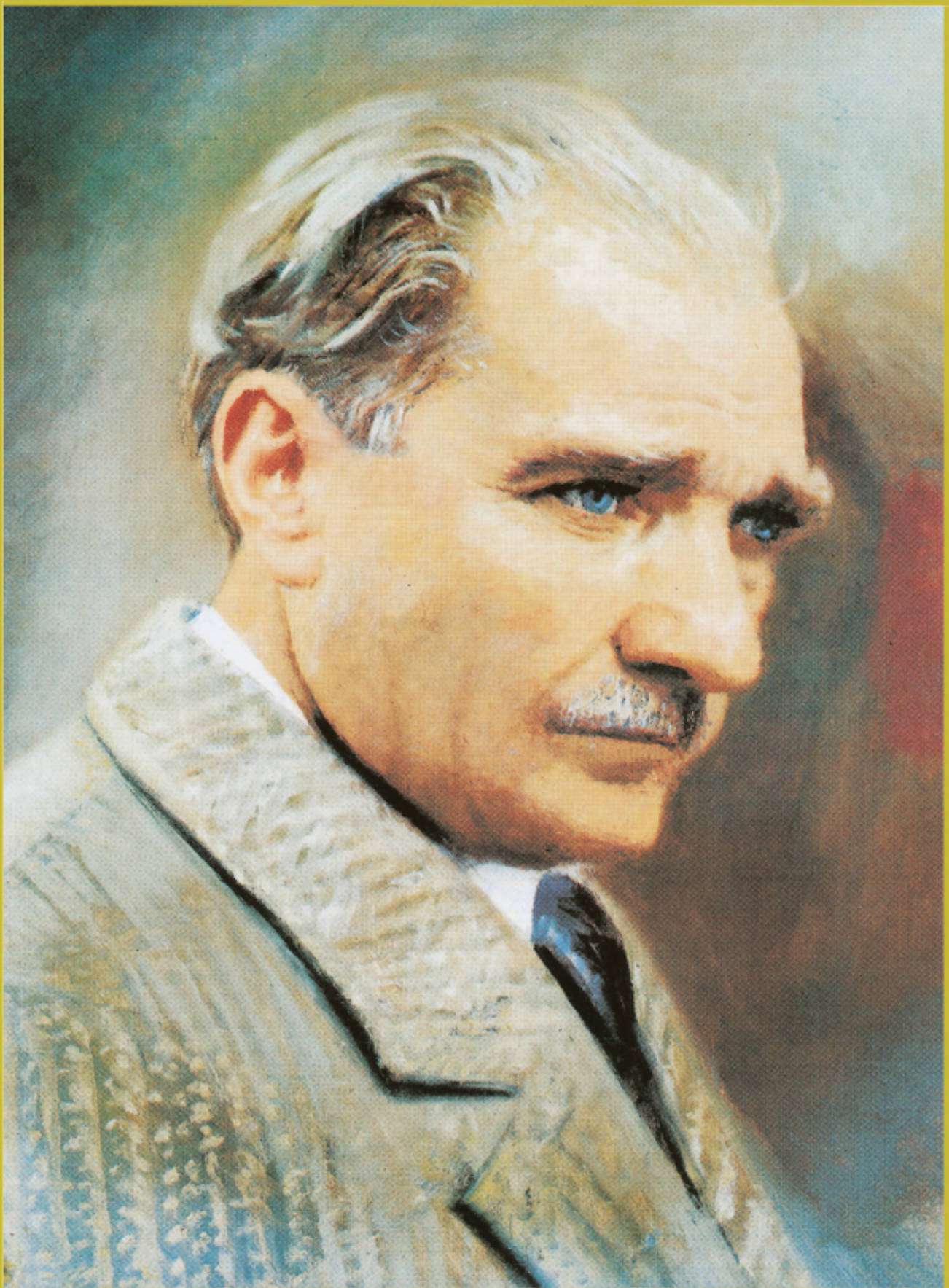
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE

1.1. Birlikte Yaşamamanın Gerekliliği.....14

1.2. Şehri Tanıyoruz.....16

1.3. Şehir ve Medeniyet.....19

1.3.1. Kurtuba.....20

1.3.2. Medine.....20

1.3.3. Paris.....21

1.3.4. İstanbul.....21

1.4. Şehirle İlişkimiz.....22

İÇİNDEKİLER

2. ÜNİTE

2.1. Şehir ve Sosyal Yaşam.....25

2.2. Medeni Yaşantının Gerekleri.....27

2.3. Şehrin Fırsatları ve Riskleri.....29

2.3.1.Şehrin Fırsatları.....31

2.3.1.1.Eğitim Fırsatları.....31

2.3.1.2. Sağlık Fırsatları.....31

2.3.1.3. İş Fırsatları.....31

2.3.1.3. Sanat, Spor ve
Sosyokültürel Fırsatlar.....31

2.3.1.4. Ulaşım Fırsatları.....31

2.4. Engelsiz Yaşam.....33

2.5. Şehirdeki Diğer Canlılar.....35

İÇİNDEKİLER

3. ÜNİTE

3.1. Hatay'ın Coğrafi Konumu.....39

3.2. İklim ve Bitki Örtüsü.....43

3.3. Demografik Yapı.....45

3.4. Hatay Nüfusu.....47

3.5. Doğal Afetler.....50

3.6. Hatay Tarihi.....52

3.7. Hatay İlçeleri.....59

3.7.1. Altınözü.....61

3.7.2. Antakya.....64

3.7.3. Arsuz.....65

3.7.4. Belen.....66

3.7.5. Defne.....67

3.7.6. Dört Yol.....69

3.7.7. Erzin.....72

3.7.8. Hassa.....73

3.7.9. İskenderun.....75

3.7.10. Kırıkhan.....77

3.7.11. Kumlu.....79

3.7.12. Payas.....80

3.7.13. Reyhanlı.....82

3.7.14. Samandağ.....84

3.7.15. Yayladağı.....86

3.8. İltihaka Kadar Hatay Tarihi.....87

3.9. Millî Mücadele Yılları.....89

3.10. Kardeş Şehirler.....93

İÇİNDEKİLER

4. ÜNİTE

4.1. Hatay'da Sanayi.....	99
4.2. Enerji Üretimi.....	103
4.3. Ulaşım.....	104
4.4. Ticaret.....	106
4.4.1. Yeraltı ve Yerüstü Kaynakları.....	106

4.5. Tarım.....	108
4.6. Hayvancılık ve Ormancılık.....	110
4.7. Üretim Alanları.....	112
4.7.1. Kasaplar ve Fırınlr.....	112
4.7.2. Künefecilik.....	113
4.7.2. Aktarlar ve Baharatçılar....	113
4.8. Zanaat Dalları.....	114
4.8.1. Camcılık.....	115
4.8.3. Defne Yağı.....	115
4.8.4. İpek Dokumacılığı.....	116

4.8.5. Sap Örmeciliği.....	116
4.8.6. Ahşap Oymacılığı.....	116
4.8.7. Taş İşlemeciliği.....	116
4.8.8. Hasırcılık.....	117
4.8.9. Heykelcilik.....	117
4.8.10. Mozaik.....	117
4.8.11. Sikkecilik.....	117

4.8.12. Diğer Zanaat Dalları.....	119
4.9. Kültür ve Turizm.....	121
4.10. Ulaşım ve İletişim.....	125

İÇİNDEKİLER

5. ÜNİTE

5.1. Kütüphaneler.....129

5.2. Kültür Sanat.....130

5.3. Sinemalar Tiyatrolar.....135

5.4. Tarihi ve Turistik Mekanlar.....136

5.4.1. Camiler.....136

5.4.2. Kiliseler.....140

5.4.3. Türbeler.....144

5.5. Diğer Kültürel Varlıklar.....149

5.6. Doğal Güzellikler.....161

5.7. Hamamlar.....168

5.8. Şehre Kimlik Kazandıran Kişiler.....170

5.9. Yöresel Giysiler.....182

5.10. Mutfak Kültürü.....184

5.11. Çocuk Oyunları.....194

5.12. Ağız, Deyiş ve Özgün Söz Varlığı.....198

5.13. Basın Yayın.....201

5.14. Müzik Kültürü.....205

5.15. Medeniyetler Korosu.....213

5.16. Önemli Günler.....215

5.17. Eğitim.....218

5.18. Spor Dalları.....219

“HATAY BENİM NAMUSUMDUR. HATAY’I MUTLAKA ALACAĞIM.”

K. Atatürk

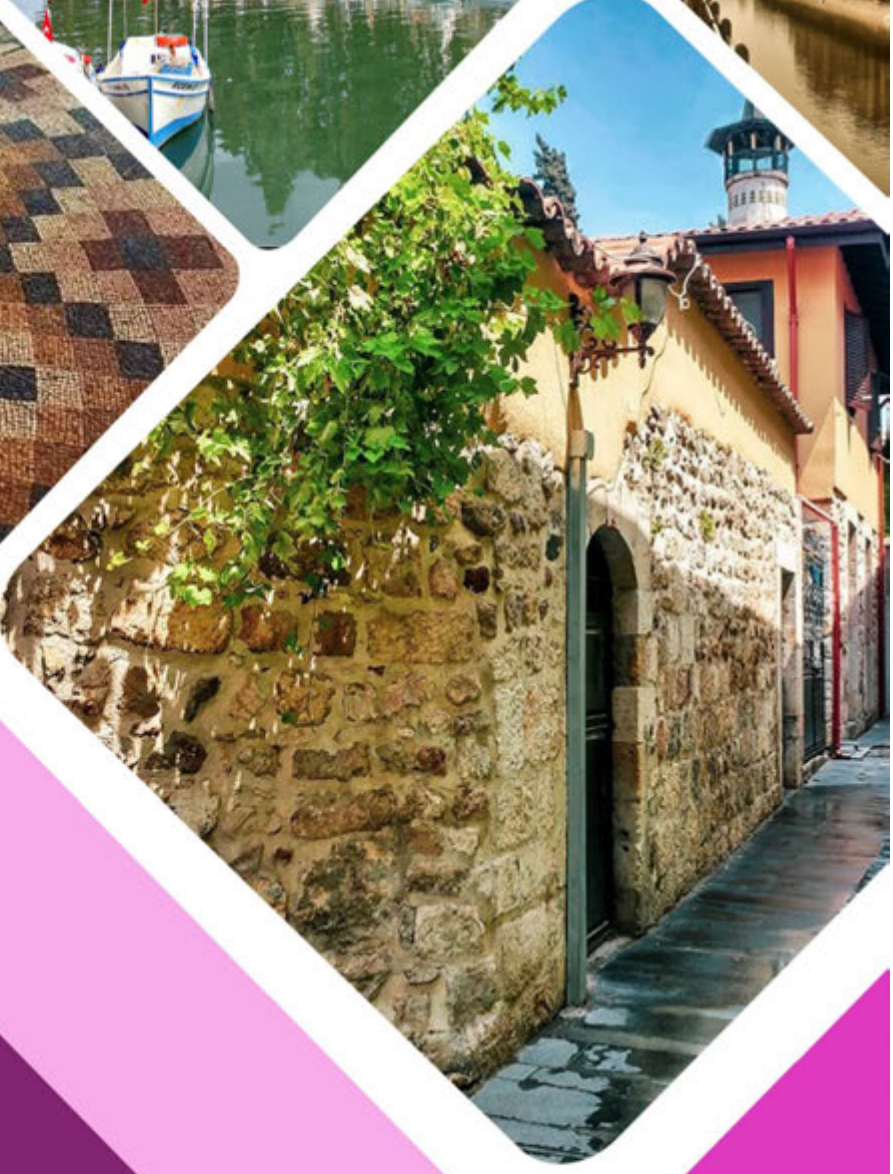
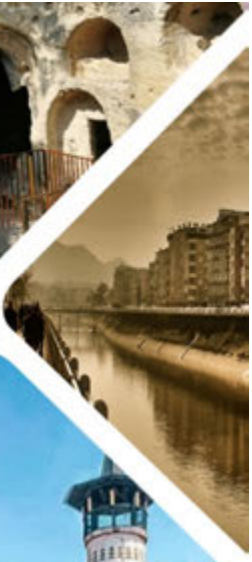
Merhaba Ben Defne

Mis kokulu defne ağacının yapraklarında
uyurken birden bu kitabın sayfalarında buldum
kendimi. Şimdi benimle bu masal diyarı Hatay'ı
yeniden keşfetmeye var mısınız?

HATAY

1

1. ÜNİTE:ŞEHİRLERİN HİKAYESİ

ÜNİTE 1

ŞEHİRLERİN HİKÂYESİ

BİRLİKTE YAŞAMANIN GEREKLİLİĞİ

Bir yolcu gemisi aniden kopan bir fırtınanın etkisiyle parçalanır ve dalgalar geminin içindeki yolculardan birini sürükleyerek adaya kadar götürür. Yolcu, kendisiyle birlikte kıyıya sürüklenen sandıklardaki yiyecek ve çeşitli eşyalarla hayatta kalma mücadelesi verir. Yolcu günler geçtikçe yaşadıklarını sandığın birinden çıkan deftere not eder. Şimdi onun yazdığı notlara göz atalım:

- ✓ Kendime geldikten sonra adayı baştan sona dolaştım. Hiçbir insana rastlamadım. Galiba uzun bir süre bu ıssız adada tek başıma yaşamak zorunda kalacağım.
- ✓ Geminin karaya vuran enkazından kurtarabildiğim eşyaları toplayarak küçük bir mağarayı barınabileceğim şekilde düzenledim.
- ✓ Adada en büyük sorun vahşi hayvanlar. Bu hayvanlardan korunmak için mağaranın girişini büyük ağaç dalları ile kapattım.
- ✓ Gemi enkazından kurtarabildiğim yiyeceği saklamak için bir depo inşa ettim.
- ✓ Adanın içlerine giderek çeşitli meyveler topladım. Bu meyveleri kışın da yiyebilmek için kuruttum.

Resim 1.1 Birlikte Yaşamamanın Gerekliliği

ETKİNLİK

Adaya sürüklenen yolcu birçok sorunla tek başına mücadele etmek zorunda kalmış. Kendi yaşamımızı düşünelim. Bir gün içinde nelere ihtiyaç duyuyoruz? Bu ihtiyaçları tek başımıza mı yoksa birilerinin desteğiyle mi karşılıyoruz?

Pek çok insanın katkısıyla sütüm içmeye hazır. Peki ya öyle olmasaydı?
 Terziler olmasaydı kıyafetlerimi nasıl dikerdim?
 Arkadaşlarımla ne kadar çok şey paylaşıp eğlenceli vakit geçiriyorum.
 Ya onlar olmasaydı?
 Bu yollar yapılmasaydı, araba ya da şoför olmasaydı okula nasıl ulaşırdım?
 Öğretmenim olmasa bu kadar bilgiyi nasıl öğrenirdim?

Resim 1.2 İhtiyaçlar

Günlük yaşamımızı sağlıklı şekilde sürdürmek için birçok şeye ihtiyaç duyarız. Yemek yemek, giyinmek, barınmak, eğitim görmek ve çevremizle iletişim kurmak bu ihtiyaçlarımızdan yalnızca birkaçıdır. Tüm bu ihtiyaçlarımızı tek başımıza karşılamamız mümkün değildir. Bu nedenle topluluk hâlinde yaşarız. Yaşadığımız yer bir köy olabileceği gibi bir şehir de olabilir. Nerede yaşarsak yaşayalım her zaman bir iş bölümü ve iş birliği içindeyiz.

Günlük hayatımızı düşünelim. Sabah kahvaltısında tükettiğimiz yiyecek ve içecekler farklı kişiler tarafından üretilip bizlere ulaştırılmaktadır.

Örneğin yediğimiz ekmek, soframıza gelinceye kadar birçok aşamadan geçer. Buğdayın ekilmesi, hasat edilmesi, öğütülerek un hâline getirilmesi ve unun da hamur yapılarak pişirilmesi gerekir. Bu işleri yapabilmek için birçok araç gerece ihtiyaç duyulur. Bu araç gereçleri üretebilmek için de çeşitli mesleklerden insanlara ihtiyaç vardır. Tek bir insanın, bu işlerin hepsinin üstesinden gelmesi oldukça zordur.

Gün içerisinde ulaşımımızı sağlayan şoförler, okulda eğitim aldığımız öğretmenler iş bölümü içinde ihtiyaçlarımızı karşılayanlardan birkaçıdır. O hâlde iş bölümü yaparak ihtiyaçlarımızı kolaylıkla karşılayabiliriz.

Toplumsal yaşamın temelini kişiler arası iletişim oluşturur. Yaşamımız boyunca ailemiz, arkadaş, akraba ve komşularımız başta olmak üzere toplum ile iletişim hâlinde oluruz. Sosyal çevremizi oluşturan insanlarla sağlıklı ilişki kurmak için doğru bir iletişim kurmak gerekir. Bu iletişim karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı olmalıdır. Böyle bir iletişim bizlere yardımlaşma ve dayanışma duygularını aşar. Böylece çevremizdeki insanların sorunlarına duyarlı bireyler olarak mutluluklarını ve üzüntülerini paylaşırız.

Resim 1.3 İletişim

Resim 1.4 Göbeklitepe-ŞANLIURFA

ŞEHİRİ TANIYORUZ

“Tarih öncesi dönemlerde insanlar yaşamlarını nasıl sürdürüyorlardı? Hiç düşündünüz mü?”

Şimdi geçmişe bir yolculuk yapalım ve bu sorunun cevabıyla birlikte insanların yerleşik yaşama nasıl geçtiğini ve bu yerlerin şehir hâline nasıl geldiğini öğrenelim.

Günümüzden yaklaşık 12.000 yıl öncesine kadar insanlar yaşamlarını göçebe olarak sürdürüyorlardı. Yiyecek bulmak için sürekli yer değiştiriyor, hayvanları avlayarak ve bitkileri toplayarak karınlarını doyuruyorlardı. Mağaralarda ya da geçici barınaklarda yaşıyorlardı. Sonra yaşamlarını tamamen değiştirecek bir gelişme yaşandı. İnsanlar tarım yapmaya başladılar ve vahşi hayvanları evcilleştirdiler. Çiftçilik yapmaya başlayan insanlar ekinlerine ve hayvanlarına bakmak için yerleşik yaşama geçtiler. Yerleşim yeri olarak nehir kenarlarındaki düz ve verimli arazileri seçtiler. Böylece arazilerini kolayca sulayabildiler. Kendilerinin ve hayvanlarının su ihtiyacını karşılayabildiler. Tarım ve hayvancılıkla birlikte besin kaynaklarının artması nüfusun da artmasını sağladı. Nüfus artışıyla birlikte bu ilk yerleşim yerleri köylere dönüştü. Köylerde yaşayan insanlar ihtiyaçlarından fazla ürün elde ettiler. Kendilerini ve ürünlerini saldırılardan korumak için köylerin etrafını çevirdiler. Fazla ürünleri diğer köylerde yaşayanlara sattılar. O köylerdeki insanlardan da kendi ihtiyaç duydukları ürünleri aldılar. Böylece ticaret hayatını başlattılar.

İşte bu şekilde ortaya çıkan köylerden bazıları zaman içinde o kadar büyüdü ki köy olmaktan çıkarak şehir hâlini aldı. Şehir olarak nitelendirilebilecek ilk büyük yerleşim yerlerinden biri de ülkemizde Konya’da yer alan Çatalhöyük’tür. Çatalhöyük günümüzden yaklaşık 9.000 yıl önce 10.000’e yakın nüfusa sahip büyük bir şehirdi. Çatalhöyük gibi ilk şehirler genellikle su kaynaklarında, verimli ovalarda, ulaşım yolları üzerinde, güvenlik açısından savunması kolay yerlerde kuruldu.

Resim 1.5 Çatalhöyük-KONYA

Kalabalık nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması için şehirde fırıncılık, kasaplık, demircilik, marangozluk, terzilik gibi meslekler ortaya çıktı. Zaman içinde büyüyen şehirlerin belirli bir düzen içinde yönetilebilmesi, dış saldırılardan korunabilmesi gibi ihtiyaçlar yönetim birimlerinin kurulmasını sağladı. Böylece kral ya da meclis tarafından yönetilen şehirler doğdu. Şehirler barınma, güvenlik, eğitim, sağlık gibi insani ihtiyaçların en uygun şekilde karşılanabileceği yerler hâline geldi. Türkiye, Irak, Hindistan ve Mısır yeryüzünde en eski şehirlerin kurulduğu bölgelerdir. İlk Çağ'da kurulan şehirlerde evler, ibadethaneler, idari yapılar, dükkânlar, pazar yerleri şehri meydana getiren başlıca unsurlardır.

Resim 1.6 Piramitler / Mısır

Geçmiş çağlarda kurulan şehirlerin bazıları büyüyüp modernleşerek günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Buna karşılık Truva, Efes, Hattuşa gibi ülkemizdeki pek çok şehir deprem, sel ve benzeri doğal afetler, salgın hastalık ve savaş nedeniyle yıkılmış ve yok olmuştur. Günümüzde bu şehirlerin olduğu bölgelerde yapılan arkeolojik çalışmalar o şehre ait birçok eserin gün yüzüne çıkmasını sağlamaktadır.

Günümüzde şehirler artık eski çağlardaki görüntüsünden çok farklıdır. Teknolojik gelişmeler ve ulaşımın kolaylaşması yeryüzünde şehirlerin kurulmasına imkân sağlamıştır. 19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile fabrikaların yaygınlaşmaya başlaması şehir nüfusunun giderek artmasına neden olmuştur. Dünya nüfusunun büyük bölümü şehirlerde yaşamaktadır.

Resim 1.7 Hatay Uluslararası Havalimanı

Ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş şehirler giderek daha fazla göç almaktadır. Deniz, hava, kara veya demir yoluyla insanların kolayca ulaşabildikleri şehirler ekonomik olarak da ön plana çıkmaktadır. Kocaeli, Gaziantep, Bursa bu şehirlere örnek olarak gösterilebilir. Tarihî geçmişi itibarıyla köklü bir medeniyete ev sahipliği yapan ve güçlü devletlerin başkenti olan şehirler ilgi odağı olan şehirlerdir. İstanbul, Konya gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde ön plana çıkmaktadır. Bu şehirlerdeki tarihî yapılar ve sanat eserleri turizm açısından da insanların ilgisini çekmektedir.

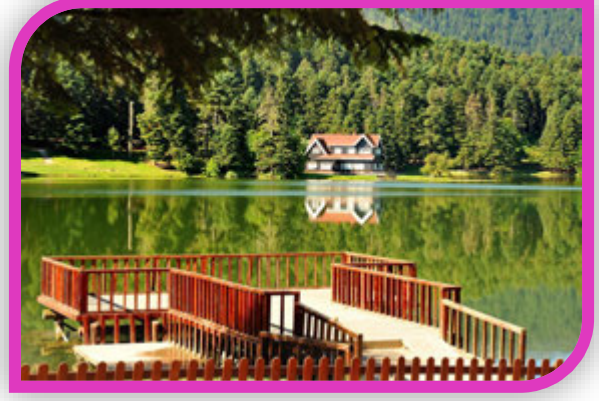
Resim 1.8 Tren İstasyonu / Dört Yol

Denizi, ormanları, gölleri gibi doğal güzellikleriyle insanların hem yerleşmek hem de tatil yapmak istediği pek çok şehir de bulunmaktadır. Antalya, Bolu, Nevşehir gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde sayılabilecek pek çok şehirden yalnızca birkaçıdır.

Şehirler kırsal kesimlere göre nüfusun yoğun; eğitim, sağlık, sanat gibi hizmetlerin yaygın olduğu yerlerdir. Şehirlerde yapılar genellikle çok katlıdır. Sanayi faaliyetleri ve hizmet sektörü gelişmiştir. Kültür, sanat ve eğlence için birçok sosyal mekân bulunmaktadır. Altyapı ve ulaşım hizmetleri planlıdır. Şehirler iş bölümünün hâkim olduğu planlı bir yönetime sahiptir. Okul, hastane, yol, çarşı, pazar, ibadethane, sinema, tiyatro, park, müze, kütüphane ve fabrika şehri meydana getiren fiziki unsurlardır. Şehir bu özellikleriyle belirli bir mekânı ifade etmektedir. İnsan, yaşadığı bu mekânı yani şehri düzenler ve şekillendirir.

İnsan öncelikle bir mekânı yaşanabilir bir yer olarak seçer. Daha sonra buranın çevre düzenlemesini, alt yapısını yapar. Çünkü şehirler insan eliyle yapılan ve geliştirilen yerlerdir. İnsan ve şehir birbirini tamamlar ve etkiler. Biri olmadan diğeri olmaz. Mekâna anlam ve değer katan insanın kendisidir. Terk edilmiş şehirler bunu bize en iyi şekilde anlatır. Örneğin Muğla'nın Fethiye ilçesinde yer alan Kayaköy, burada yaşayan Rumlar'ın Yunanistan'a göç etmesiyle terk edilmiş bir yerleşim yeri hâline gelmiştir.

Resim 1.9 Abant Gölü / Bolu

Resim 1.10 Kayaköy / Muğla

ŞEHİR VE MEDENİYET

“Medeniyet” ve “şehir”, anlam açısından birbirine yakın kavramlardır. “Medeniyet”; bir toplumun maddi ve manevi varlıklarının, düşünce, sanat, bilim ve teknoloji ürünlerinin tamamını ifade eder. Medeniyet, gelişmişliği ifade eder. Medeniyet kelimesinin kökeni Arapçada şehir anlamına gelen ve kökleri İslam dininin kutsal şehirlerinden biri olan Medine şehrine dayanmaktadır. Medine, peygamberimiz Hz. Muhammed döneminde zamanının sosyal ve kültürel bakımdan en ileri şehirlerinden biri kabul ediliyordu.

Resim 1.11 Beşikli Mağara-Samandağ/HATAY

Büyüme, nüfusun artışı ve bina sayısındaki artış şehirleşme için yeterli değildir. Şehirler adalet ve hukuk anlayışı ayrıca karşılıklı saygı üzerine kurulur. Şehri oluşturan tüm insanların bu kurallara uyması gerekmektedir. Şehirler bu özellikleri ile farklılıkları buluşturan, insanları bir araya getiren mekânlardır. Günümüzde kültür ve ticaretin, bilim ve teknolojinin zirvesini oluşturan şehirler farklı özelliklere ve farklı kültürel birikimlere sahip insanların kendilerini ifade etmelerine imkân vermektedir.

Şehir, bir medeniyetin etkisinin en çok hissedildiği ve özelliklerinin yaşandığı yerdir. Her bir medeniyet, kurduğu şehirlerle kendini ifade eder. Şehir ve medeniyet arasındaki ilişki, karşılıklıdır. Hem medeniyetler şehirleri hem de şehirler medeniyetleri etkiler. Şehirler, şehri meydana getiren anlayışın sahibi olan medeniyetin bir sonucu olarak kurulur. Bununla birlikte şehirlerin doğası ve içindeki insanı şekillendirme özellikleri medeniyetin şekillenmesine de etki etmektedir.

Şehirler sadece yerleşim yeri değildir. Medeniyetler tarihi, bir bakıma şehirlerin tarihidir. Çünkü şehirler, bir toplumun medeniyet anlayışının şekillendiği mekânlardır.

Şimdi dünyada medeniyetlere yön veren ve medeniyetleri temsil eden şehirlere göz atalım...

Kurtuba

Fenikeliler tarafından bugünkü İspanya’da kurulmuştur. Müslümanların İspanya’ya gelişiyle Endülüs Emevi Devleti’nin başkenti olmuştur. Bu dönemde Avrupa’nın en önemli eğitim, bilim, kültür ve sanat merkezidir. Burada açılan medreselerde dünyanın farklı bölgelerinden, farklı inançlara mensup dünyaca ünlü bilim insanları yetişmiştir. Kurtuba, döneminin en iyi eğitim veren okullarına ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca ilk ışıklandırılan şehir olan Kurtuba, Avrupa’da ilk üniversitesi olan şehirdir. Burada yapılan bilimsel çalışmalar Avrupa’da Rönesans’ın ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Endülüs Emevi Devleti Dönemi’nde yapılan Kurtuba Ulu Camii bu şehirde bulunmaktadır.

Resim 1.12 Kurtuba/İspanya

Medine

“Medine”, kültür tarihinde şehrin, şehirliliğin, kültür ve medeniyetin çıkış yeri anlamlarına gelmektedir.

Eski adı “Yesrip” olan Medine, günümüzde Suudi Arabistan’ın önemli şehirlerinden biridir. Peygamberimiz Hz. Muhammed ve Mekke’li Müslümanlar, 622 yılında Medine’ye hicret etmişlerdir. Hicret, İslam tarihi için olduğu kadar Medine şehri için de dönüm noktası olmuştur. Mekke’den gelen “muhacirler”, Medineli Müslümanlardan oluşan “ensarlar” ve Yahudiler hicretle beraber Medine’de bir arada yaşamaya başlamışlardır. Medine’de farklı inançlara sahip insanların bir arada rahat yaşaması diğer İslam şehirlerine örnek olmuştur. Medine, hicretten sonra şehir hâlini almıştır. Mescid-i Nebevi’nin şehrin merkezine yapılması, yollarının buraya kolay ulaşılabilir şekilde tasarlanması, merkezinde caminin bulunduğu şehirlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hicretten sonra yeni bir siyasi ve hukuki yapı oluşturulmuştur. Sosyal, askerî ve ekonomik yapılanma gerçekleştirilmiş ve Medine yeni kurulan İslam Devleti’nin başkenti olmuştur. Şehir; açılan eğitim merkezleri, camileri ve sosyal yaşamı ile sonraki İslam şehirlerine model olmuştur. Peygamberimizin kabrinin burada olması nedeniyle Medine, her yıl milyonlarca Müslüman tarafından ziyaret edilmektedir.

Resim 1.13 Medine/Suudi Arabistan

Paris

MÖ 3. yüzyılda Seine (Sen) Nehri etrafına kurulmuş olan Paris, Notre Dame (Notır Dam) Katedrali'nin yapılmasıyla Fransa'nın merkezi hâline gelmiştir. Sanayi Devrimi sonrası hızla göç alan şehirde Sorbonne (Sorbon) Üniversitesi'nin kuruluşu Paris şehrini bir bilim merkezi hâline getirmiştir. Paris, bütün Avrupa'ya hatta dünyaya yeni siyasi fikirlerin yayılmasında öncülük etmiştir. 1789 Fransız İhtilali, 1830 ve 1848 işçi devrimlerinin yaşandığı devrimler şehridir. Bilim, kültür, sanat alanlarında dünyanın önde gelen merkezlerinden biridir. Modanın da başkenti olarak anılan Paris, turistlerin en çok ziyaret ettiği şehirlerdendir.

Resim 1.14 Paris/Fransa

İstanbul

İstanbul'da MÖ 5000'li yıllarda ilk yerleşimlerin kurulduğu tahmin edilmektedir. İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır. Avrupa ile Asya kıtalarının kesiştiği bir noktada yer alır. Yüzyıllar boyu çeşitli din, dil ve ırktan insanların bir arada yaşadığı bir şehir olan İstanbul, tarihi boyunca farklı kültürlerle ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin bilim, sanat ve kültür alanlarında gelişmesi ile beraber İstanbul bir çekim merkezi olmuştur. Eğitim almak için çevre şehir ve ülkelerden insanlar buraya gelmiş, Ali Kuşçu gibi bilim insanları medreselerde dersler vermiştir. Padişahların tanıdığı haklar sayesinde farklı medeniyetlerden insanlar burada yaşamışlardır. Cami, sinagog, kilise gibi farklı inançlara yönelik ibadethaneler İstanbul'da yan yana bulunmaktadır.

Resim 1.15 İstanbul / Türkiye

ETKİNLİK

Medeniyete yön vermiş Roma, Konya, Eskişehir, Bağdat, Londra, Viyana, Şanghay, Dakar gibi şehirlerin kültürel özelliklerini yansıtan görseller bulunuz. Bu görselleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Biliyor musunuz?

"İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır."

ŞEHİRLE İLİŞKİMİZ

Şehirle insan arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Önce insanlar kendi duygu ve düşüncelerine uygun şehirler kurarlar. Sonra şehirler, kurulmalarında etkili olan duygu ve düşünceleri gelecek nesillere aktararak insanları etkiler. Belki de bu nedenle insanları tanımak istediğimizde ilk sorduğumuz sorulardan biri “Nerelisin?” dir. Sanki aynı şehirde yaşayanlar bir uzlaşma içindedir. Alışkanlıkları, davranışları ve yaşam biçimleri benzerdir. Çünkü insanlar yaşadıkları şehirlerin kültürel dokusundan etkilendikleri gibi ekonomik, sosyal yapısından ve ikliminden de etkilenmektedir. Bulundukları ortamın imkânlarından yararlanarak hayatlarını sürdüren insanlar, o çevrenin hayat standardıyla yetişir.

Resim 1.16 Antakya Uzun Çarşı

İnsanın şehirle ilişkisinin başladığı ve bittiği yer, evdir. Evinden dışarıya adım attığında şehirle ilişki kurmaya başlayan insan, evine döndüğünde o ilişkiye bir süreliğine ara vermiş olur.

Şehirle kurulan ilişkiler çok farklıdır. İnsan, şehrin mimarî yapısıyla olduğu kadar işlevleriyle de ilişki içindedir. Şehrin mekânları olan sokaklar, meydanlar, parklar, alışveriş mekânları, kamusal alanlar ve ibadet mekânları farklı anlam ve boyutlarıyla şehirde yaşayanları etkiler. Eğitim, ticaret, ibadet, sosyalleşme, rekreasyon, sağlık, çalışma, spor ve daha birçok farklı faaliyet şehirle şehirli arasındaki ilişkilerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Evimizden çıktığımızda şehirle ilk iletişimimiz sokak ile başlar. Sokaklar her şehirde farklı karaktere sahiptir. Dar, geniş, kıvrımlı, dik yokuşlu, taşlı ya da denize açılan sokaklar... Sokakların yapısını şehrin yer şekilleri ve iklimi kadar insanların yaşam tarzı da belirler. Sokaklar bizi şehre ulaştırır. Bu görevinin yanı sıra sokaklar mahallenin ortak kullanım alanlarıdır. Komşuluk ilişkileri burada gerçekleşir. “Bizim sokak” ifadesiyle şehir ilk kez burada sahiplenilir. Önce sokakla sonra da sokaktakilerle iletişim kurulur.

Evden veya apartmandan çıkıldığında sokakta karşılaşılan insanlarla selamlaşmak, onlara hatırlarını sormak iletişimi başlatır. Pencere önünde oturan ve dışarıyı izleyen birini tanımıyor olsak da selamlaşmak hem onu hem bizi mutlu edecek hem de sokağı sahiplenmemizi sağlayacaktır. Böylece sokak bizim için güvenli bir alan hâline gelecektir. Sokağı geçip şehrin merkezine doğru ilerlediğimizde bizi genellikle bir çarşı karşılar.

Çarşı, Osmanlı şehrinde toplumsal hayatın merkezidir. Günümüzde şehirlerde yaygınlaşan alışveriş merkezleri çarşıları ilgiyi azaltsa da bu çarşılar önemini hâlâ sürdürmektedir. Hemen her türlü ürünün satıldığı bu çarşıları herkesin yolu düşer. Şehirde üretilenler, insanların ihtiyaç ve alışkanlıkları buradaki ticarete yön verir. Bazı şehirlerde bakırcıların, demircilerin ya da dokumacıların çok olması tesadüf değildir. Şehirde yaşayan insan aynı zamanda yaşadığı mekânların yapısını da belirler. Düz damlı kerpiç evler, cumbalı ahşap evler, tek katlı evler, çok katlı evler, kapıları sokağa açılan ya da yüksek duvarlarla çevrili bahçelere açılan evler o şehrin doğal koşulları kadar insanların yaşam biçimini de yansıtır.

Resim 1. 17 Eski Antakya Sokakları

İnsanın şehirle ve şehrin mekânlarıyla kurduğu ilişkinin boyutu kendisinin de şehirlilik düzeyini belirlemektedir. Çünkü şehirli olmak sadece şehirde yaşamaktan ibaret değildir. Büyük İslâm düşünürü ve ilk sosyolog İbn Haldun'a göre şehirli "Şehirde geniş ve mükemmel bir surette medeni yaşayan kimse"dir. Geniş ve mükemmel surette yaşamak ise şehirde yaşamamanın gereklerini yerine getirmekle sağlanabilmektedir.

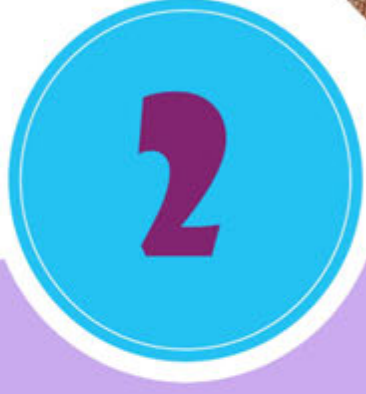
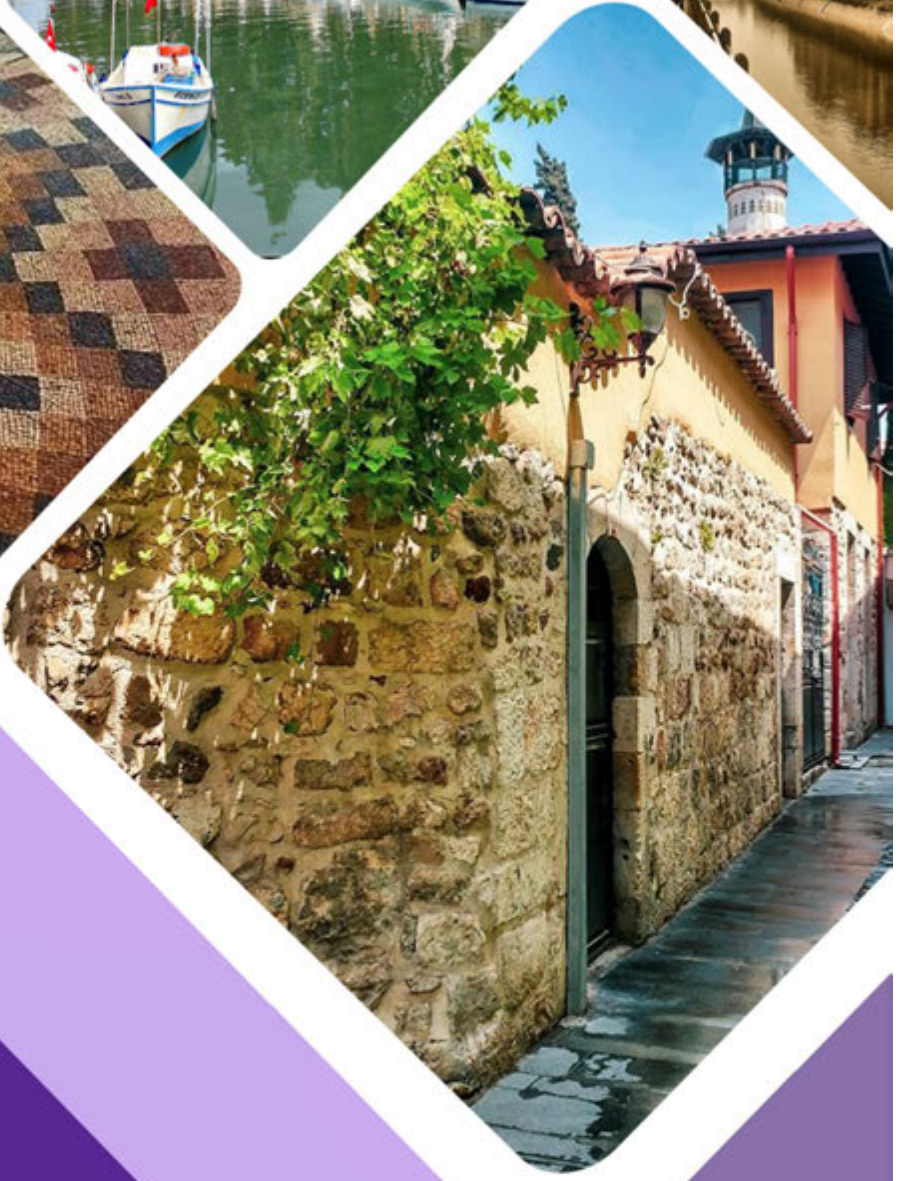
Yaşadıkları çevreden etkilenen insanların içinde bulundukları çevreye, şehre ve insanlara karşı sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır. Bu sorumlulukların en önemlisi; atalarından miras olarak aldıkları, binlerce yıllık geçmişi olan şehri gelecek nesillere yaşanabilir bir şehir olarak bırakma bilincidir. Çevreyi kirletmeden ve tahrip etmeden, tarihî ve kültürel dokuya zarar vermeden yaşanmalıdır. Birlikte yaşamak; anlayış ve saygı çerçevesinde komşuluktan alışverişe, trafikten gürültü yapmamaya kadar tüm insani ilişkileri, sevgiyi, yardımlaşmayı, dayanışmayı sağlamakla mümkün olur.

Resim 1.18 Eski Antakya Evleri

HATAY

2. ÜNİTE:ŞEHİRDE YAŞAM

2

Konu 1 : Şehir ve Sosyal Yaşam

ÜNİTE 2

ŞEHİRDE YAŞAM

ŞEHİR VE SOSYAL YAŞAM

“Yaşam mekânı olarak şehirler sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir.”

Şehirler, sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir. Şehirlerde insanların gündelik yaşamlarını sürdürmelerini kolaylaştıran çok çeşitli yaşam alanları ve kurumsal yapılar bulunmaktadır. Sinema, tiyatro, lokanta, pastane, müze, galeri, kütüphane, ibadethane, otel, kahvehane, park gibi yerler sosyal yaşamın canlı olduğu mekânlardır. Bu mekânlarda insanlar yeme, içme, ibadet etme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını yerine getirirler. Bu yaşam alanları ve kurumlar bir şehrin kimliğini yansıtır.

Şehrin sosyal yaşamının özellikleri şunlardır:

1. Şehirlerde farklı sosyal gruplar vardır.
2. Şehirlerde insanlar birbirinden farklı işlerde çalışırlar.
3. Şehir yaşamını düzenleyen yazılı ve yazısız kuralları vardır.
4. Şehirlerde çok çeşitli kültürel faaliyetler yapılmaktadır.
5. Şehir yaşamında eğitim kurumları yaygın ve çeşitlidir.
6. Şehir yaşamının temelinde ekonomik etkinlikler önemli bir yere sahiptir.

Şehirler, kırsal alanları da içine alarak büyür. Günümüzde şehirler, önemli değişimler yaşamaktadır. Bu değişimin başında köyden kente nüfus hareketleri gelmektedir. Türkiye’de 2018 yılı verilerine göre nüfusun %93,76’sı il ve ilçe merkezlerinde yaşarken belde ve köylerde yaşayanların oranı %6,24’tür. Dolayısıyla şehirler, nüfusun çoğunluğunun yaşadığı temel yerleşim yeri hâline gelmiştir. İnsanların göç etmelerinin çeşitli nedenleri vardır. Günümüzde ekonomik, toplumsal, kültürel, eğitim, eğlence ve güvenlik gibi nedenlerden dolayı şehirlere göç edilmektedir. Nüfustaki değişime bağlı olarak da şehirlerde çok hareketli bir yaşam vardır.

Resim 2.1 Baharatçılar Çarşısı / Antakya

Şehirlerde nüfusun fazla olması; çevre kirliliği, trafik, yoksulluk, işsizlik, gecekondulaşma, altyapı yetersizliği, kültürel yabancılaşma gibi birçok soruna yol açmaktadır. Bireylerin birbirlerine karşı ilgisizliği, dayanışma ve yardımlaşmanın azalması, sosyal ilişkilerin zayıflaması da başka bir önemli sorun olarak ortaya çıkmıştır.

“Dayanışma”; bir toplumu oluşturan bireylerin duygu, düşünce ve ortak çıkar birliği ile birbirlerine bağlanmaları ve her konuda birbirlerine destek olmalarıdır. “Yardımlaşma” ise bireylerin yalnız başına üstesinden gelemeyecekleri durumlar karşısında başkalarından aldığı destek ve katkıdır. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma bir milleti, toplumu, şehri ayakta tutan önemli unsurlardandır.

Resim 2.2 Kullanılmış Giysi Kumbarası

İnsanlar genellikle sadece ihtiyaçlarını karşılamak için birbirleri ile iletişim kurmaktadır. Bundan dolayı insanlar arasındaki dayanışma ve yardımlaşma duygusu azalmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere günümüzde şehirlerde profesyonel biçimde çalışan hayır kurumları, dernekler, vakıflar ortaya çıkmıştır. Bireyler dinî, ahlaki, insani ilkelere dikkat ederek dayanışma ve yardımlaşma duygusunu şehir yaşamında tekrar canlandırabilirler. İslam dini yardımlaşmaya, dayanışmaya ve komşuluk ilişkilerinin gelişmesine büyük önem vermiştir. Peygamberimiz Hz. Muhammed’in “Komşusu açken tok yatan bizden değildir.” hadisi komşuluk ilişkilerinin, dayanışma ve yardımlaşmanın önemini vurgulamaktadır.

“Sosyal yardımlaşma ve dayanışma bir milleti, toplumu, şehri ayakta tutan önemli unsurlardandır.”

Bir toplumun huzuru, mutluluğu, geleceği bireyler arasındaki sosyal dayanışma ve yardımlaşma ruhuna bağlıdır. Bazen insanlar sosyal hayatta kendi gayretleriyle üstesinden gelemeyecekleri sorunlarla karşı karşıya kalabilirler. Böyle durumlarda toplumsal dayanışma ve yardımlaşma içerisinde hareket edebilmek, “millet” olmanın bir gereğidir. Bu dayanışma, yardımlaşma ve birliktelik duygusunu birçok örnek olayda görmek mümkündür. Örneğin deprem ve sel gibi doğal afetlerde insanların birbirlerine yardım etmesi bunun bir göstergesidir. Türk milleti 1999’da Marmara’da, 2011’de Van’da meydana gelen depremlerde büyük bir yardımlaşma ve dayanışma örneği göstermiştir. Türk milleti sadece doğal afetler karşısında değil toplumsal olaylar karşısında da bu dayanışma ve yardımlaşmanın en güzel örneğini vermiştir. Örneğin 15 Temmuz 2016’da hain darbe girişimine karşı milletimizin kahramanca mücadele etmesi bunun bir kanıtıdır.

Resim 2.3 15 Temmuz

MEDENİ YAŞANTININ GEREKLERİ

“Medeni insan, medeni yaşam” gibi ifadeleri mutlaka duymuşsunuzdur. Bu ifadelerde geçen medeni kelimesinin ne anlama geldiğini hiç düşündünüz mü? Medeni kelimesi sözlükte “şehirleşmiş, uygar” anlamlarına gelmektedir. Şehirler çok sayıda insanın bir arada yaşadığı yerlerdir. Şehirde belirli bir düzen içerisinde, karşılıklı saygı çerçevesinde bir yaşam sürdürülmesi gerekmektedir. Medeni bir yaşantı sürdürebilmek şehirde yaşamamanın gereklerindendir. Şehirde yaşayan insanlar, şehir hayatını düzenleyen görgü ve nezaket kurallarına uymak durumundadır. Bu kurallar, insanların bir arada bulundukları her ortamda davranışlarını düzenler. Apartman, park, alışveriş merkezi, ibadethane ve toplu taşıma araçları insanların toplu olarak bulundukları yerlerdendir. Bu mekânlarda belirli kurallara uygun davranmak gerekir. Çünkü şehirde yaşayan insan, şehri paylaştığı diğer insanlara karşı sorumludur. Bu sorumluluk görgü ve nezaket kurallarına uymayı gerektirir. Bakın bir arkadaşımız bu kuralları yaşamında nasıl uyguluyor:

Ben Melike, ailemle birlikte 4 katlı bir apartmanda yaşıyoruz. Evimize girerken ayakkabılarımı kapı önünde bırakmamaya dikkat ederim. Televizyonun sesini komşularımızı rahatsız edecek şekilde açmam. Ayrıca çöplerimizi kapı önüne koyarken apartman yönetimince belirlenen saatlere uymaya özen gösteririm. Toplu taşıma araçlarını kullanırken diğer yolcuları rahatsız etmemek için yüksek sesle konuşmam. Bu araçlarda engelli, yaşlı, hamile veya çocuklu yolculara yer veririm.

Resim 2.4

Sizler de günlük hayatınızda uyguladığınız kuralları düşünerek Melike'nin söylediklerine neler ekleyebilirsiniz?

İlk Çağ düşünürlerinden Aristoteles (Aristo) “Bir şehir, farklı insanların yaşadığı mekânlar-
dan oluşur. Benzer insanlar bir şehir meydana getiremezler.” demiştir. Yani şehirlerde farklı
özelliklere sahip birçok insan yaşamaktadır. Bu farklılıklara saygı göstermeli, bu farklılığın
şehrimizi zenginleştirdiğini unutmamalıyız.

Şimdi şehir yaşamında uymamız gereken kuralları inceleyelim.

İbadethaneler, insanların dinî inançlarının gerektirdiği şekilde ibadet ettikleri yerlerdir.
İbadethanelere giderken temiz ve uygun kıyafetler giymeliyiz. İbadethanelerde yüksek
sesle konuşmamalı, ibadet edenlerin dikkatini dağıtacak davranışlarda bulunmamalıyız.

Piknik alanları ve parklarda ağaçlara ve diğer bitkilere zarar vermemeliyiz. Diğer insan-
ların rahatsız olacağı şekilde müzik dinlemek, gürültü yapmak gibi davranışlardan ka-
çınmalıyız. Çöplerimizi çöp kutularına atmalıyız.

Katılacağımız törenlerin türüne uygun şekilde giyinmeli, sessizce töreni izlemeli, gereki-
yorsa beğenimizi alkış gibi davranışlarla ifade etmeliyiz. Törene vaktinde gitmeliyiz. Tö-
ren akışını bozacak söz ve davranışlardan kaçınmalıyız.

Sinema ve tiyatro gibi kültür-sanat faaliyetlerinin gerçekleştiği mekânlara zamanında
gitmeli, cep telefonumuzu kapatmalıyız. Gösteri sırasında diğer insanları rahatsız edici
her tür davranışlardan kaçınmalıyız.

Alışverişte, alacağımız ürünü seçerken rafları ve tezgâhı dağıtmamalı, görevlilere karşı
nazik olmalıyız. Alışverişimiz bittikten sonra kasada sıraya girmeliyiz. Yaşlı, engelli,
hamile ya da çocuklu kimselere öncelik vermeliyiz.

ŞEHİRİN FIRSATLARI VE RİSKLERİ

ŞEHİRDE SIRADAN BİR GÜN

Resim 2.5

Sabahın erken saatleri... Şehir sakinlerinin çoğu uyurken bazıları çalışmaya başlamış bile. Temizlik işçileri caddeleri süpürüyor, ardından araçla caddeler yıkıyor. Fırıncılar çoktan ekmek pişirmeye başlamışlar. Bazıları ise daha evlerine gitmemiş bile. Hastanedeki nöbetinden dönen doktor, güvenlik görevlileri ve daha birkaç kişi hâlâ dışarıda.

Sabahın ilerleyen saatlerinde caddeler iyice kalabalıklaşıyor. Herkes bir yerlere koşuşturuyor. Yetişkinler işe gitmek için yola çıkmış, çocuklar ise okullarına gidiyor. Şehirde pek çok okul var, tabii pek çok da öğrenci. Caddeler otobüs ve arabalarla doldu. Neyse ki bir yere ulaşmak için kullanabileceğimiz pek çok ulaşım aracı var: otobüs, metro, tren... İki araba köşede çarpışmış ve iki caddeyi de tıkamış. Araç kuyruğu uzayıp giderken insanlar işlerine vaktinde ulaşamayacakları için kaygılı.

Pazarcılar tezgâhlarını kuruyor. Dükkânlar birer birer açılıp müşteriler için hazırlanıyor. Şehirde ne çok dükkân var. Şehrin hemen çıkışında yer alan fabrikaların bacalarından dumanlar tütmeğe başladı bile. Bu dumana araçların yaydığı egzoz gazları da eklenince bazen gökyüzü gri bir bulutla kaplanıyor. Müze ziyaretçilere açıldı. Öğretmenleriyle birlikte bir grup öğrenci, müzenin önünde içeri girmek için bekliyor.

Yol çalışması yapan işçiler kazı yaparken bir su borusunu patlatmışlar. Etrafa yayılan su, bir aracın kayarak kaldırıma çıkmasına neden oluyor. Kaldırımında yürüyen bir genç yaralanıyor. Hemen bir ambulans çağrılıyor. Neyse ki şehirde pek çok hastane var. Ambulans yaralıyı alarak en yakın hastaneye götürüyor.

Öğlen oldu. Herkes yemek yemek için hazırlanıyor. Öğrenciler öğlen tatilinde okul bahçesini dolduruyor. Ofis çalışanları caddedeki lokantalarda karınlarını doyuracakları bir yer arayışında. Ancak hava bozuyor. İlk yağmur damlaları düşerken insanlar şemsiyelerini açıyor ya da kapalı alanlara kaçıyor. Pazarda alışveriş sırasında çantasını kaybeden bir kadın çevresindekilerden yardım istiyor. Polis çağırılıyor.

Resim 2.6

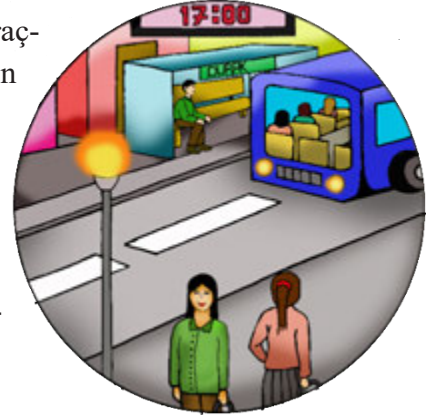
Öğleden sonra yağmur şiddetini artırdı. Şiddetli rüzgâr, şemsiyenin altındaki insanların bile ıslanmasına neden oluyor.

Okuldaki son ders bitti. Okul çıkışı parktaki spor sahasında maç yapmak için sözleşen öğrenciler koşarak evlerine gidiyor. Pazarcılar tezgâhlarını toplamak zorunda kaldı. Akşamüzeri yağmur şiddetini iyice artırdı. Sokaklar su altında kaldı. İnsanlar su birikintisi içinde karşıdan karşıya geçmeye zorlanıyor, çöplerle tıkanan mazgalları belediye işçileri açmaya çalışıyor.

Bir müddet sonra sokaklardan sanki dereler akıyor, önüne gelen her şeyi sürüklüyor. Bir mağazaya sığınan yaşlı kadın “Her yer betonla kaplandı. Suyu emecek toprak kalmazsa böyle olur.” diye söyleniyor. Yağmur durdu ve şehre karanlık çöktü.

Dükkanlar birer birer kapanıyor, çalışanlar toplu taşıma araçlarına binmek için duraklara doğru ilerliyor. Tiyatroya giden seyirciler yerlerine oturmuş, oyunun başlamasını bekliyorlar. Sanat galerisindeki resim kursu başlamış bile.

Karanlıkta evlerine dönmeye çalışan insanlar, dikkatli bir şekilde yürüyorlar. Tenha sokaklardan geçerken her gün gazetelerde okudukları tehlikelere karşı uyanık olmaları gerektiğini hatırlıyorlar.

Resim 2.7

ETKİNLİK

Okuduğunuz metinde şehrin hangi fırsat ve risklerinden söz edilmiştir? Bunlara başka neler ekleyebilirsiniz?

Günümüzde dünya nüfusunun %54’ü şehirlerde yaşamaktadır. Büyük şehirlerdeki iş imkânlarının fazlalığı, kırsal bölgelere oranla yaşam kalitesinin yüksek oluşu insanları şehirde yaşamaya yönlendiren unsurlardan bazılarıdır. Bunun yanında sağlık hizmetlerinden faydalana-bilme, devletin ve belediyelerin sağladığı hizmetlere erişimin kolay oluşu, çocuklara daha iyi eğitim sunma gibi nedenler sebebiyle insanların birçoğu şehirlerde yaşamayı tercih etmektedir. Bütün bunlar, insanların gözünde şehirleri daha önemli hâle getirmektedir.

Şehirler, insanlara birçok imkân sunmaktadır. Bu da şehirlere olan ilgiyi artırmaktadır. Fakat çok sayıda insanın bir arada yaşaması ve plansız şehirleşme, birçok sorunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunlardan bazıları; doğal afetlerle başa çıkamama, çevre kirliliği, trafik sorunu, şehre uyum problemleri ve çeşitli suçlarla karşılaşmadır. Bunlarla baş edebilmemizin en güzel yolu şehirde yaşarken karşılaşılabileceğimiz sorunların farkında olmaktır. Aynı zamanda bu sorunlara kişisel ve toplumsal olarak nasıl çözümler üretebileceğimiz üzerine düşünmektir.

ŞEHİRİN FIRSATLARI

Eğitim Fırsatları

- Şehirler, okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar insanların isteklerine ve yeteneklerine göre birçok farklı eğitim kurumuna erişme imkânı sunar (meslek liseleri, güzel sanatlar lisesi, sınavla öğrenci alan liseler, özel okullar, üniversiteler).
- Derslik sayısı, spor salonu, yurt, kütüphane, atölye, laboratuvar gibi imkânlar kırsal bölgelerdeki eğitim kurumlarına göre daha fazladır.
- Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre çeşitli kurs, sosyal ve sportif faaliyetlere katılma imkânı vardır.
- Eğitimle alakalı konferans, seminer, sempozyum gibi etkinlikler de şehir merkezlerinde gerçekleştirilmektedir.

Sağlık Fırsatları

- Şehir hastaneleri, araştırma hastaneleri, tıp fakülteleri şehir merkezlerindedir.
- Şehir merkezlerinde evde bakım hizmetlerine ulaşılabilir.
- Şehir merkezlerinde donanımlı hastaneler bulunmaktadır.

İş Fırsatları

- Fabrikalar, imalathaneler, atölyeler şehir merkezlerine daha yakındır.
- Otel, lokanta gibi hizmet sektörleri genellikle şehir merkezlerindedir.
- Ticari faaliyetler daha çok şehir merkezlerinde yürütülmektedir.
- Birçok meslek alanı, şehir merkezinde faaliyet göstermekte ve insanlar yeteneklerine göre daha kolay iş bulabilmektedir.

Sanat, Spor Fırsatları ve Sosyokültürel Fırsatlar

- Sinema, tiyatro ve sergi salonları şehir merkezlerindedir.
- Şehir merkezlerinde her branştan spor kulüplerine katılabilme imkânı vardır.
- Spor müsabakalarını izleyebilme imkânı vardır.
- Sivil toplum kuruluşları şehir merkezlerinde bulunmaktadır.
- Sanatla ilgili eğitim veren kurumlar daha çok şehir merkezlerindedir.

Ulaşım Fırsatları

- Toplu taşıma araçları şehirlerde daha yaygın kullanılmaktadır.
- Şehir merkezi ve çevresinde kara yolları oldukça gelişmiştir.
- Şehir merkezlerinin ulusal ve uluslararası ulaşımı kolaydır.

Şehir, fırsatlar sunduğu kadar bazı riskler de içerir. Deprem, sel, trafik kazaları, çevre kirliliği gibi riskler şehirlerde de karşılaşılabileceğimiz risklerden bazılarıdır.

Resim 2.8 Doğal Afetler

ENGELSİZ YAŞAM

“Benim adım Mert. Yürüme engeliyim. Sadece bacaklarımı kullanamıyorum, o kadar. Bu yüzden bir tekerlekli sandalyem var. Ülkemizde yürüyemeyen, konuşamayan, işitemeyen, göremeyen ya da zihinsel engeli olan milyonlarca insanın olduğunu biliyor musunuz? Siz de şaşırdınız değil mi? Çünkü etrafta çok fazla engelli görüyorsunuz. Peki, neden?”

Resim 2.9 Engelsiz Yaşam

ETKİNLİK

Mert'in sorusuna ne cevap verirsiniz?

Ülkemizde engelli yurttaşlarımız toplumun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Engelli bireyler özel mekânlarını belli bir oranda kendi ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemektedir. Ancak yaşadıkları mekândan dışarıya adım attıklarında, kentsel/kamusal mekânlara ulaşabilme ve bu mekânları rahat bir şekilde kullanabilmede birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Onların kentsel yaşama katılım alanındaki ihtiyaçları, engelli olmayan yurttaşlarımızla aynıdır. Bu nedenle tüm yurttaşların kent mekânlarına ulaşmasını sağlamak çok önemlidir. Engelli bireyler de bir başkasının yardımına ihtiyaç duymadan işe, okula, alışverişe, spor alanlarına, parklara, ibadethanelere kolaylıkla gidebilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir. Bunu sağlamak en başta belediyelerin görevidir.

Şehirlerin mimari planlanmasının temel amacı, kullanıcıların ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamaktır. Kısaca tasarımın merkezinde kullanıcı vardır. Fiziksel mekânlar söz konusu olduğunda kullanıcı profili çok çeşitli ve değişkendir.

Yaşlılar, kalıcı ve geçici engelliler, hamileler de bu kullanıcı kitlesi dâhilindedir. Toplumdaki tüm bireyler için fiziksel yeterlilik geçici bir durumdur. Engelsiz yaşam alanına yalnızca engelli bireyler ihtiyaç duymaz.

Resim 2.10 Engelsiz Yaşam

Herkes yaşamının bir bölümünde bazı kısıtlılıklarla yaşamak durumunda kalabilir. Bir çocuğun, bir hamilenin ya da kol veya bacağı kırılmış bir kişinin, çocuk arabasıyla çocuğunu gezdiren bir ebeveynin, yaşlı bir kişinin hareket kabiliyetleri bu kısıtlılıklara örnek gösterilebilir.

Engelli bireylere engelsiz bir şehir hayatı sunmak onların kendilerini gerçekleştirmelerine imkân tanıyarak daha kaliteli bir yaşam sürdürmelerini sağlayacaktır. İsteddiği zaman, istediği saatte, dışarıda kimseye muhtaç olmadan dolaşabilmek, alışverişini yapıp bir çay bahçesinde çay yudumlayabilmek, yeni çıkan bir filmi akranlarıyla birlikte sinemada izleyebilmek, ibadetlerini yerine getirmek vb. hiçbir zaman sorun olmamalıdır.

Engelli birey bütün bunları özgürce yapabilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir.

Şimdi engelsiz yaşam alanlarını doğru uygulayan şehirlerden birkaç örnek inceleyelim:

- Kaldırımlar yüksek olmamalı, genişlikleri bir tekerlekli sandalye veya bebek arabası gibi araçların sığacağı boyutta olmalıdır. Kaldırımdaki rampalar bu araçların iniş çıkışlarını kolaylaştıracak genişlikte ve eğimde olmalıdır. Yaya kaldırımında güzergâhın görme engelliler tarafından baston ile kolaylıkla algılanmasını sağlayıcı, hissedilebilir yüzeylerden oluşan kılavuz izler olmalıdır.
- Engelli vatandaşların güvenli bir şekilde kullanabileceği görsel ve sesli uyarı sistemleri olmalıdır.
- Toplu taşıma araçlarındaki rampa sistemi sayesinde bebek arabasıyla ya da engelli aracıyla ulaşım araçlarına rahatça binilebilmelidir.
- Üst geçitlerde bedensel engellilerin kullanabilmesi için asansörler bulunmalıdır.
- Engellilerin spor ve eğlence amaçlı faaliyetlerde bulunmaları için plaj, spor salonu, sinema, tiyatro gibi yerlerde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Resim 2.11 Engelliyim Engel Tanımam Projesi

Resim 2.12 Ampute Basketbol Takımı

Resim 2.13 Engelli Kros

ŞEHİRDEKİ DİĞER CANLILAR

Şehir sadece insanlardan, binalardan, yollardan ve araçlardan oluşmaz. Ağaçları, çiçekleri, insanları ve hayvanlarıyla bir bütündür. Şehirde insanlar kadar diğer canlıların da yaşama hakkı vardır. Bu yüzden insan, diğer canlıların da haklarını gözetmeli; onlara karşı merhametli ve duyarlı olmalıdır. Diğer canlılara karşı duyarlı olmak, yaşadığımız çevrenin doğal koşullarının ve çeşitliliğinin korunmasıyla mümkündür. Bilim insanları, insan hayatının devamı için doğadaki çeşitliliğin sürdürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, şehrimizde yaşayan diğer canlıları da düşünerek hareket etmeliyiz.

Hem tarihte hem de günümüzde insanların doğaya ve diğer canlılara karşı duyarlılıklarının birçok örneği vardır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Arifiye ilçesinde gerçekleştirdiği yol yapımı sırasında 270 yaşındaki çınar ağacına zarar vermemek için yol projesini değiştirmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi de aralarında yüz yıllık çınarların bulunduğu 50 ağacı koruma altına alarak bu ağaçların bakımını yapmıştır. Ülkemizin birçok şehrinde hayvan barınakları kurulmuştur. Bu sayede sokak hayvanlarının bakım, barınma ve sağlık hizmetleri karşılanmaktadır.

Resim 2.14 Şehrimizdeki Canlılar

Resim 2.15 Sokak Hayvanları Beslenme Alanı

Atalarımız sıcak günlerde kuşların su içmesi, kanadı kırık leyleklerin tedavisi, dağda aç kalan kurtlara et verilmesi, sokak köpeklerine yiyecek temini, yaralı atların iyileştirilmesi için vakıflar kurmuşlardır. Ayrıca cami, medrese, saray gibi binaların güneş alan ve rüzgâr vurmayan cephelerinde, insanların ulaşamayacağı yükseklikte kuş evleri yapmışlardır.

1930 yılında Ulu Önder Atatürk Yalova'da köşkün çatısına zarar verdiği için çınar ağacının dallarının kesilmesine razı olmamıştır. Ağacın dallarının kesilmesinin yerine binanın tramvay rayları üzerinde biraz ileriye alınmasını emretmiştir. Bu olaydan dolayı günümüzde bu köşk "Yürüyen Köşk" olarak anılmaktadır.

Şehir; tabiattan, yeşilden, maviden, şefkat ve duyarlılıklardan yoksunluk demek değildir. Aksine şehir; güzelliğin, şefkatin ve duyarlılığın sembolüdür.

Atalarımızın yüzyıllarca sergilediği duyarlılığı ve şefkati biz de şehrimizdeki diğer canlılara karşı göstermeliyiz. Aşağıda bu konuda neler yapabileceğimiz ile ilgili birkaç örnek uygulama okuyacaksınız.

ETKİNLİK

Siz de çevrenizde gördüğünüz veya yaptığınız uygulamaları söyleyiniz.

Kamuya açık parklar, bahçeler ve ağaçlıklı yollar bizim için sadece bir hava değişikliği anlamına gelmez, bunlar şehrin ve şehir sakinlerinin ciğerleridir adeta. Buradaki bitki ve hayvanları korumalı, onlara zarar vermemeliyiz.

Kuşların ulaşabileceği yerlere yiyecek ve su bırakabiliriz. Kuşlar bunları fark edip yiyecek ve o yere tekrar gelecektir.

Basit malzemeler kullanarak yapacağımız kedi ve köpek evleri ile onların soğuktan korunmasına biraz olsun yardımcı olabiliriz. Yattıkları yerin biraz daha sıcak olması için evde kullanmadığımız battaniyeleri içine yerleştirerek ya da dışına sararak onlar için daha sıcak bir yuva yapabiliriz.

Soğukta kedilerin 6, köpeklerin 17 saat aç kalırlarsa donarak öldüklerini biliyor muydunuz? Onların vücut sistemleri yemek yiyerek ısı salgılayabiliyor.

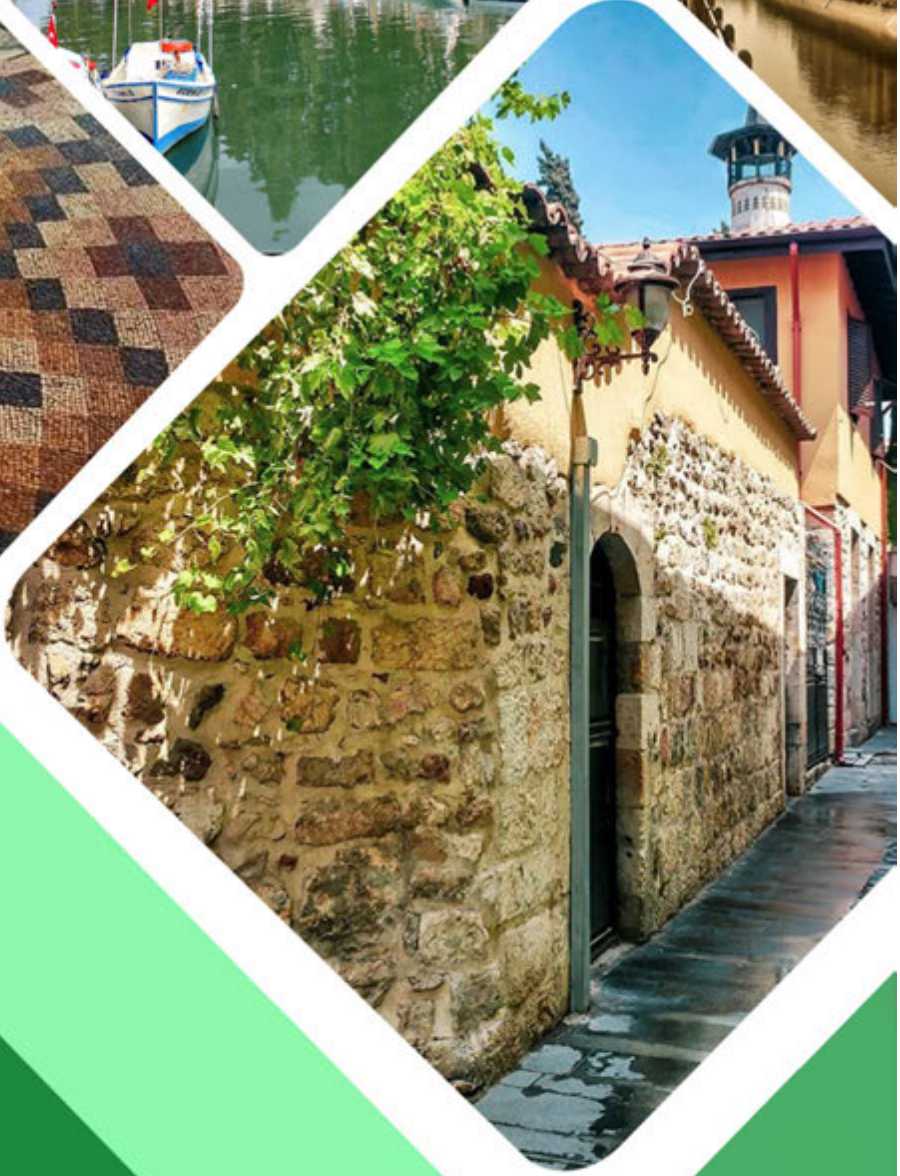
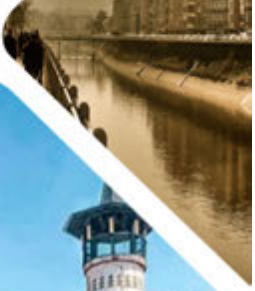
Boşalan yoğurt kapları bu iş için en ideal parçalar. Kedi ve köpeklerin ulaşabileceği yerlere artan yiyecekleri ve biraz su bırakarak birçok canlının hayatını kurtarabiliriz.

Yaralı ve hasta olduğunu düşündüğümüz bir hayvan gördüğümüzde yetkililere bildirmeliyiz. Belediyeler yaralı hayvanları alıp tedavi etmektedir.

Biliyor musunuz?

- *Ülkemizde hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesi,*
- *Hayvanların rahat yaşamalarını, onların en iyi şekilde korunmalarını,*
- *Her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamak amacıyla 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu çıkarılmıştır.*
- *Bu kanuna aykırı davranmanın suç olduğunu ve bu suçu işleyenlerin cezalandırıldığını biliyor muydunuz?*

HATAY

3

3. ÜNİTE:ŞEHRİMİ TANIYORUM

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Hatay'da farklı inanç ve kültürlerden insanların bir arada barış içinde yaşamasını siz neye bağlıyorsunuz? Açıklayınız.

OKUMA METNİ

HATAY

İTHAF

*Aşkı şehirler yaratır, şehirler yaşatır.
Ben gönlümce yaşadım, gönlümce sevdim.
Bilirim saadetim, yalnızlığım bundandır.
Seni bulduğum, kaybettiğim günden bilirim.*
(Necati Cumali)

Evet, bir şehrin coğrafi konumu, o şehrin insanının ruh halini etkiler, sosyal yaşamını etkiler, ekonomik ve kültürel gelişimini etkiler. Coğrafyasının barındırdığı bütün güzellikler, o şehirde yaşayan insanların yaşamına yansır. Dağların, ovaların içerisindeki yerleşim birimleriyle Hatay'ın coğrafyası, bütün doğal güzellikleri barındırmaktadır. Zengin bitki örtüsü gibi Hatay'ı oluşturan kültürler de zengindir. Barışın kardeşliğin ve bir arada yaşamının, en güzel örneğidir Hatay.

İklimi sıcak, insanı sıcak, duyguları sınırsızdır Hatay'ın. Asırlarca birçok medeniyete ev sahipliği yapan Hatay'ın bu kültürel zenginliğidir belki de Hatay'ı farklı kılan.

Hatay farklı etnik ve dini inançlara mensup toplulukların barış, kardeşlik ve hoşgörü içerisinde yaşamlarını sürdürdükleri örnek bir yerdir. Hatay'da barış, kardeşlik ve hoşgörü, bütün kültürlerin bir parçası ve gündelik yaşamın bir ögesidir. Hatay halkı, Hatay'da yaşayan inançların kutsal kabul ettikleri bütün önemli gün ve etkinliklerde, inanç farkını gözetmeden değerlere saygı duymayı ve ortaklaşmayı yaşam tarzına dönüştürmüştür. İyi günde de kötü günde de bir arada durmayı, yardımlaşmayı ve paylaşmayı başarmıştır.

Hatay'da olmak, Hataylı olmak, o barış ve kardeşlik havasını solumak bir ayrıcalıktır. Dörtlükte dile geldiği gibi "Aşkı şehirler yaratır, şehirler yaşatır/Ben gönlümce yaşadım, gönlümce sevdim." Yolu Hatay'dan geçen her insan, mutlaka bir anıyla ayrılmıştır. Yolu bir kez de olsa Hatay'a düşen, öyle ki gitmek istese de bir yanını Hatay'da bırakarak gider. (Aziz ÖFGELİ)

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Coğrafi konum nedir? Bir yerin coğrafi konumu deyince aklımıza neler gelir?

HATAY
COĞRAFİ KONUM ve COĞRAFİK YAPI

Hatay, yurdumuzun Akdeniz Bölgesi'nde yer alır. Batıdan Akdeniz, güney ve doğudan Suriye, kuzeybatıdan Adana, kuzeyden Osmaniye ve kuzeydoğudan Gaziantep ile çevrilidir. 36 derece kuzey enlemi ve 36 derece doğu boylamı ile yurdumuzun en güneyinde yer alır. Hatay; Antakya, Altınözü, Arsuz, Belen, Defne, Dört Yol, Erzin, Hassa, İskenderun, Kırıkhan, Kumlu, Payas, Reyhanlı, Samandağ ve Yayladağı ilçelerinden oluşur. Yüz ölçümü 5.524 km²'dir. İl topraklarının %46,1'ini dağlar, %33,5'ini ovalar ve %20,4'ünü platolar oluşturmaktadır.

Resim 3.1 Antakya Uydu Görüntüsü

İlimiz Hatay'ın başlıca yüzey şekilleri; dağ, plato ve ovalardan oluşur. Hatay'ın denizden yüksekliği yaklaşık 80 m'dir. Kentin kuzeydoğusunda yer alan Amik Ovası, tarıma elverişli alüvyonlu toprak tabakası ile kaplıdır.

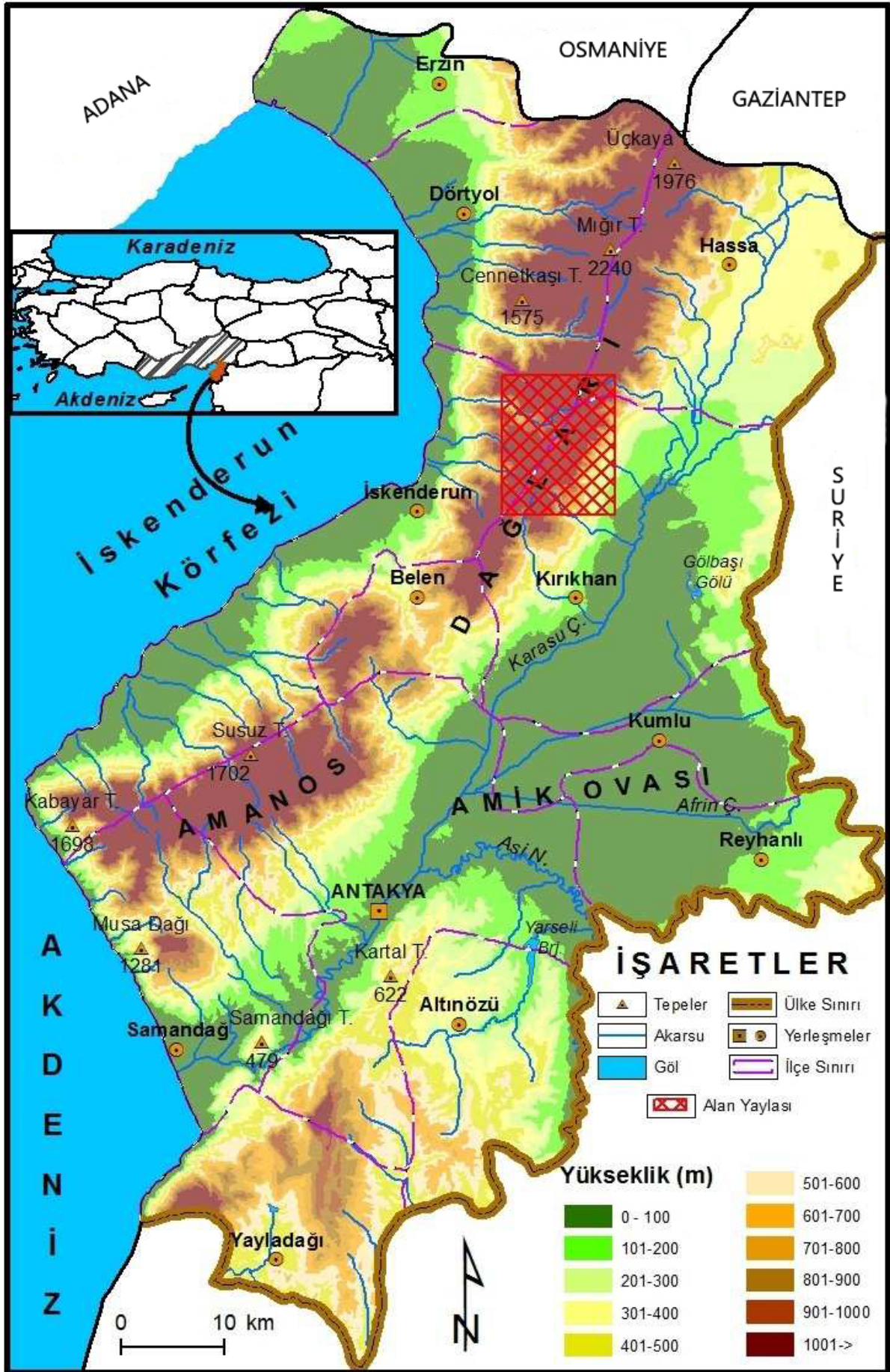
Amik Ovası, Amik Gölü ve çevresindeki bataklıklar kurutularak tarım arazisine dönüştürülmüştür. Amik Ovası, Asi Nehri, Karasu ve Afrin Çayı ile beslenen ilin en büyük ovasıdır.

İlimiz Hatay'daki bir diğer doğal kaynak da Antik Çağ'da "Orontes" olarak adlandırılan Asi Nehri'dir. Asi Nehri, Lübnan Dağları'ndan doğar. Üç ülkeden (Lübnan, Suriye, Türkiye) geçerek Hatay'ın Samandağ ilçesinde Akdeniz'e dökülmektedir. Asi Nehri'nin uzunluğu 556 km'dir.

Hatay'daki diğer önemli akarsular ise Asi Nehri'nin kolları olan Küçük Karaçay, Büyük Karaçay, Afrin ve Karasu çaylarıdır.

Amik Gölü'nün kurutulmasından sonra ilimizde büyük doğal göl kalmamıştır. Ancak ilimiz sınırları içerisinde, Balık (Gölbaşı) Gölü ve Yenişehir Gölü gibi küçük göller ile Yarseli ve Yayladağı Barajı gölleri bulunmaktadır.

Resim 3.2 Hatay Fiziki Haritası

İklim ve Bitki Örtüsü

Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü Hatay’da yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer.

Çok zengin bitki varlığına sahip Hatay’da iklim özelliklerine uygun olarak doğal bitki örtüsü maki türleri, mersin, defne, keçiboynuzu, zakkum, delice ve katırtırnağı gibi bodur bitki türlerinden oluşmaktadır. Şehrimiz Hatay’da 2000’i aşkın çiçekli bitki yetişmektedir. Bunlardan 223’ü endemiktir.

Hatay’da yeme içme kültürünü, verimli tarım alanlarında bolca yetişen sebze- meyve ile birlikte aromatik bitki çeşitliliği belirler. Sebze ağırlıklı ve bol baharatlı zengin yemek Hatay mutfağının en belirgin özelliğidir. Sahip olduğu Akdeniz iklimi Hatay’daki giyim kuşam ve barınma biçimini de etkilemiştir. İnce ve açık renkli kıyafetlerin tercih edildiği Hatay’da evler özellikle kırsal kesimlerde geniş bahçeli ve yılın uzun bir zaman diliminde dışarda oturmaya uygun şekilde inşa edilmektedir.

Resim 3.3 Maki Bitki Örtüsü

Doğa ve İnsan

İnsanoğlu doğa ile sürekli etkileşim halindedir. Kendi ihtiyaçları doğrultusunda doğadan yararlanır. Beslenme, ulaşım, enerji, barınma, sanayi, eğlenme ve dinlenme, teknoloji, eğitim, sağlık, giyim vb. gibi ihtiyaçlarını doğa ile etkileşime girerek temin eder.

Örneğin; enerji ihtiyacını karşılarlarken akarsulardan, rüzgârdan, yeraltı ve yerüstü enerji kaynaklarından yararlanır. Beslenme ve gıda ihtiyacını temin ederken hayvanlardan ve bitkilerden yararlanır. Barınma ihtiyacını karşılamak için doğadaki taşlardan, topraktan, ağaçlardan ve daha birçok şeyden yararlanır. Bu insan yaşamı için bir zorunluluktur.

Doğa, insanın yaşamını sürdürebilmesi için her türlü olanağı bünyesinde barındırır. Ancak insanoğlu ihtiyaçlarını temin ederken doğayı bilinçli kullanmak zorundadır. Doğayı bilinçsizce kullanmak, doğaya zarar vermek kısacası doğayı tahrip etmek başta insanoğlu olmak üzere tüm canlıların yaşamını tehdit eder. Çünkü doğa bozulursa yaşam da bozulur. İnsanoğlu buna özen göstermeli. ” Doğa insanları korur; insanlar doğayı korursa.” gerçekliğini göz önünde bulundurmalıdır.

Doğa insanlara sadece imkân sunmakla da kalmaz; aynı zamanda insanların yaşam kültürlerinin oluşmasına da katkı sunar. Örneğin: Bir yerleşim birimindeki giyim kuşam biçiminden tutun mutfak kültürüne kadar birçok şey yerleşim biriminin doğal özellikleriyle şekil kazanır. İlimiz Hatay’a bu açıdan baktığımız zaman; birçok imkânı bünyesinde barındıran zengin doğasının izlerini giyim kuşamdan yeme içmeye, mimariden ticarete, tarımdan sanayiye kadar hayatın birçok alanında görmek mümkündür.

Ilıman iklimi, coğrafik konumu, zengin bitki varlığı, denizi, yaylaları ve daha birçok doğa kaynaklı etken, Hataylının yaşamında önemli rol oynar.

İnsan yaşamında bu kadar önemli rol oynayan doğayı ve doğanın insanlara sunduğu bu zenginlikleri korumak ve bunları akılcıca kullanmak insani bir görevdir. Bu görev bireyin kendisine, ülkesine ve bir üyesi olduğu dünyadaki bütün insanlara ve doğal yaşama karşı duyduğu saygının diğer adıdır. (Aziz ÖFGELİ)

ETKİNLİK

Tabloda verilen anahtar kelimeleri, ilgili sütundaki kavramlarla eşleştiriniz.

KELİMELER	DAĞ	OVA/PLATO	AKARSU	İKLİM	BİTKİ ÖRTÜSÜ
KEÇİBOYNUZU					
AKDENİZ					
ASİ					
AMİK		X			
MAKİ					
HARBİYE ŞELALESİ					
DEFNE					
KIŞLAR ILIK					
AMANOS					

ETKİNLİK

"Doğa insanı korur, insan doğayı korsa." sözüne katılıyor musunuz? Düşüncelerinizi aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Demografik yapı deyince aklımıza neler gelir? Söyleyiniz.

Demografik Yapı

Hatay'ın nüfusu 2018 yılı verilerine göre 1.609.856'dır. Bu nüfusun 809.484'ü erkeklerden ve 800.372'si kadınlardan oluşmaktadır. Hatay'da nüfus yoğunluğu 274'tür.

Nüfusun Dağılımını Etkileyen Faktörler

Bir yerleşim biriminde nüfus dağılımını etkileyen belli başlı faktörler şunlardır:

- İklim
- Yer şekilleri
- Bitki örtüsü
- Su kaynakları
- Sanayi
- Turizm
- Tarım
- Ulaştırma
- Ticaret
- Yer altı kaynakları
- Sosyal ve kültürel etkinlikler.

Resim 3.4

Hatay'da ekonomi ticaret, turizm, ulaştırma, tarım ve sanayiye dayalıdır. Dolayısıyla da Hatay'da nüfus dağılımını etkileyen etkenlerin başında sanayi, tarım, ulaştırma, ticaret ve turizm gelmektedir. Ticaret ve sanayinin ağırlıkta olduğu Antakya ve İskenderun ile turizm, sosyal ve kültürel etkinliklerin ağırlıkta olduğu kıyı şeridinde nüfus yoğunluğu fazladır. Ekonomisi daha çok tarıma dayalı olan diğer ilçelerde ise nüfus yoğunluğu daha azdır.

ETKİNLİK

Aşağıdaki nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerin altlarına Hatay'ın hangi ilçeleriyle daha fazla ilgili olduklarını yazınız.

Tarım:

Sanayi:

Ticaret:

Turizm:

- Abi sana bir soru sorayım mı?
- Haydi, sor Mehmet. Bakalım yine ne soracaksın, Allah bilir!
- Ali, bu bizim Hatay'da erkek mi çok kadın mı?
- Bak zor bir soru sordun. Gerçekten hangisi daha çok?
- İki gündür soracağım daha bugün fırsat bulabildim.
- Gerçekten nereden öğreneceğiz bunu?
- Bak şimdi ben de merak etmeye başladım.

İlçelere Göre Hatay Nüfusu

Yıl	İlçe	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Erkek %
2018	Antakya	377.793	188.755	189.038	%49,96
2018	İskenderun	248.335	125.256	123.079	%50,44
2018	Defne	151.017	74.420	76.597	%49,28
2018	Dörtyol	123.891	62.235	61.656	%50,23
2018	Samandağ	121.109	58.845	62.264	%48,59
2018	Kırıkhan	115.196	57.963	57.233	%50,32
2018	Reyhanlı	98.534	49.526	49.008	%50,26
2018	Arsuz	90.456	45.986	44.470	%50,84
2018	Altınözü	61.106	31.198	29.908	%51,06
2018	Hassa	56.409	29.035	27.374	%51,47
2018	Payas	41.409	20.982	20.427	%50,67
2018	Erzin	41.368	20.735	20.633	%50,12
2018	Yayladağı	35.460	20.143	15.317	%56,80
2018	Belen	33.540	16.935	16.605	%50,49
2018	Kumlu	14.233	7.470	6.763	%52,48

Yaş Gruplarına Göre Hatay Nüfusu

Yıl	Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
2018	0-4 Yaş	152.987	%9,63
2018	5-9 Yaş	150.278	% 9,51
2018	10-14 Yaş	137.194	% 9,26
2018	15-19 Yaş	118.423	% 8,69
2018	20-24 Yaş	109.496	% 7,26
2018	25-29 Yaş	116.667	% 6,86
2018	30-34 Yaş	122.469	% 7,39
2018	35-39 Yaş	109.604	% 7,68
2018	40-44 Yaş	100.340	% 6,84
2018	45-49 Yaş	90.187	% 5,99
2018	50-54 Yaş	77.017	% 5,68
2018	55-59 Yaş	151.039	% 4,57
2018	60-64 Yaş	60.651	% 3,78
2018	65-69 Yaş	43.284	% 2,63
2018	70-74 Yaş	28.838	% 1,62
2018	75-79 Yaş	16.616	% 1,12
2018	80-84 Yaş	14.357	% 0,90
2018	85-89 Yaş	7.802	% 0,46
2018	90+ Yaş	2.607	% 0,16

Hatay'da yaşayan nüfusun %64,73'ünün çalışan aktif nüfustan oluştuğunu biliyor musunuz?

ETKİNLİK

Hatay'da nüfusun bazı ilçelerde yoğun bazı ilçelerde seyrek olmasının nedenleri nelerdir? Aşağıdaki boşluklara yazınız.

Seyrek Olmasının Nedenleri

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Yoğun Olmasının Nedenleri

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ETKİNLİK

Nüfusun yoğun olduğu yerlerde hangi sorunlarla karşılaşabiliriz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Hatay'da hangi doğal afetlerle karşılaşabiliriz?

- Sana bir şey diyeceğim Ali.
- Yine ne diyeceksin Mehmet?
- Abi Hatay'ımız deprem bölgesiymiş!
- Evet, yeni mi duydun sen? Hiç tarih okumadın mı? Kaç kez yerle bir olmuş Hatay.
- Deme, korkuyorum abi! Ne yapacağız peki?
- Niye korkuyorsun? "Deprem öldürmez, ihmal öldürür." derler Mehmet. Tedbirini aldın mı ne olacak ki?
- Tedbir diyorsun da depremi haber veren alet mi icat edeceğim?
- Ne aleti icat edeceksin?
- Evini depreme dayanıklı yapacaksın, olur biter.
- Gerçek mi Ali?
- Gerçek kardeşim gerçek.

HATAY'DA KARŞILAŞILABİLECEK DOĞAL AFETLER

Hatay, Doğu Anadolu ve Ölüdeniz fay hatlarının kesiştiği bölgede yer alır. Birinci derecede deprem bölgesi olan Hatay'da 7,3 şiddetindeki büyük deprem 1872 yılında meydana geldi. Bu büyük depremden sonra, 1921 yılında 5,5 (İskenderun Körfezi), 1951 yılında 5,7 (İskenderun) ve 1997 yılında 5,5 şiddetinde (Antakya) depremler meydana geldi.

Resim 3.5 Depremle Yıkılmış Ev

Ayrıca Doğu Anadolu fay hattı üzerinde yer alan Hassa, Kırıkhan, İskenderun ve Belen ilçelerinde sık sık heyelan meydana gelmektedir.

İkliminden kaynaklı olarak bol yağış alan Hatay’da başta Reyhanlı, Kırıkhan ve İskenderun olmak üzere birçok yerleşim biriminde zaman zaman su baskınları meydana gelmektedir.

- İlimiz Hatay’da yaşanan bir diğer doğal afet de orman yangınlarıdır. Meydana gelen yangınlarda bitki örtüsünün büyük zarar görmesiyle birlikte ormanlarda yaşayan canlıların yaşam alanları da yok olmaktadır. Bunun sonucunda erezyon, sel, taşkın ve hava kirliliği gibi doğal afetler artmakta, iklim sisteminde (sıcaklık, rüzgâr, nem ve yağışa doğrudan etki ederek) bozulmalar meydana gelebilmektedir.

DOĞAL AFETLERE KARŞI NE GİBİ ÖNLEMLER ALINMALIDIR?

Yerleşim yerleri oluşturulurken doğal koşullar ve çevre koşulları mutlaka dikkate alınmalıdır. Çarpık kentleşme önlenmeli; inşaat faaliyetleri, ilgili devlet kurumlarının kontrolünde olmalıdır.

Bataklıklar kurutulmamalı, nehir yatakları değiştirilmemelidir. Çevre sorunları azaltılmalı ve çevre kirliliğiyle mücadele edilmelidir. Denizler üzerinde dalgakıranlar, bariyer ve setler oluşturulmalıdır. Doğal afetlere karşı önlem almada bilim ve teknolojiye yararlanılmalıdır. Bitki örtüsü tahrip edilmemeli, ağaçlandırma çalışmalarıyla doğal set ve bariyerler oluşturulmalıdır. Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği çağımızda, doğal afetlere karşı erken uyarı sistemleri kurulmalıdır. Meydana gelebilecek doğal afetlerde can ve mal kaybının en aza indirilmesi için “*koruma*” ve “*yaşatma*” ekipleri oluşturulmalı, bu ekiplere sık sık eğitim verilmelidir.

Afet esnasında ve afet sonrası için acil toplanma merkezleri oluşturulmalıdır. Bunun için bilim ve teknolojiye yararlanılmalıdır. Doğal afetlerle mücadele programları düzenlenmeli ve toplum bu konuda bilinçlendirilmelidir.

Sel ve su baskınlarına karşı ağaçlandırma faaliyetlerine önem verilmelidir. Dere ve su yataklarına yerleşim birimleri inşa edilmemelidir.

Özellikle orman yangınlarını önlemek amacıyla; ormanda güvenlik tedbiri alınmadan ateş yakılmamalı, yakılan ateş söndürülmeden bırakılmamalıdır. Sönmemiş sigara izmariti, kibrit veya yanar vaziyette bulunan herhangi bir madde yere atılmamalıdır. Orman içinde veya bitişikteki tarlalarda istenmeyen otlar veya anızlar yakılmamalı, cam ve cam kırıkları ormanda bırakılmamalıdır.

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Tarih boyunca Hatay'da birçok medeniyetin kurulması, şehrimizin hangi özelliklerinden kaynaklanmaktadır?

HATAY TARİHİ

Tarih Öncesi Devirler

İlimiz Hatay, Türkiye'nin en eski yerleşim yerlerinden biridir. İnsanın yöreye yerleşim tarihi MÖ 100.000 yıllarına kadar dayandığı tahmin edilmektedir. Hatay yöresinde yapılan araştırmalarda tarihi çok eski dönemlere ait insan yaşamının izlerine rastlanmıştır.

İnsanlar için uygun yerleşme ve yaşama alanı olan Hatay bölgesi, çeşitli kavimlerin ve göçlerin uğrak yeri olmuştur. Bölgede çok eski tarihlere ait yerleşim yeri kalıntıları mevcuttur.

Resim 3.6 Atchana Höyüğü Hatay/Reyhanlı

İlk Çağ

İlimiz Hatay'ın yer aldığı bölgede sırasıyla: Akadlar, Yamhad Krallığı, Hititler ve Mısırlılar egemenlik kurdu. Mısırlılardan sonra Hitit İmparatoru I. Şuppiluliuma Döneminde Hatay, tekrar Hititlerin egemenliğine girdi. Hititlerin egemenliği MÖ 13. yüzyıla kadar devam etti.

MÖ 1200'lü yıllardan sonra Hitit İmparatorluğu dağılınca bölgede Sami-Aramiler tarafından Hattena adıyla bir Geç Hitit Krallığı kuruldu. Hattena Krallığı, MÖ 9. yy.da Asurluların daha sonra da Urartuların egemenliğine girdi.

Sakalar/İskitler MÖ 7. yüzyılın ortalarında Batık Şehir adını verdikleri Antakya'yı ele geçirdi. İskitler burada 18 yıl kaldıktan sonra MÖ 626'da Antakya'dan ayrıldı.

Persler Dönemi

İskitlerin bölgeyi terk etmesinden sonra MÖ 6. yüzyılın ortalarından itibaren Hatay yöresi, Pers İmparatorluğu'na bağlı Kilikya Satraplığı'nın (eyalet) içinde yer aldı.

Büyük İskender Dönemi

MÖ 333 yılında Büyük İskender ile Pers İmparatoru III. Dareios'un orduları arasında, İssos kenti civarında savaş oldu. Yapılan savaşta Büyük İskender, Pers ordusunu yendi ve Myriandros'un (bugünkü İskenderun'un) adını değiştirerek Aleksandreia adını verdi. Bölge Büyük İskender'in ölümüne kadar Makedon hâkimiyetinde kaldı.

Selevkoslar Dönemi

MÖ 323 yılında Büyük İskender ölünce komutanları arasında iktidar mücadelesi başladı. Mücadeleyi Seleucus I. Nicator kazandı. I.Nicator' un mücadeleyi kazanmasıyla da Seleucoslar Dönemi başladı.

Ardından MÖ 300 yılında önce Seleucia Pieria (Samandağ) daha sonra da Antiocheia (Antakya) kentleri kuruldu ve Antakya Seleucos Devleti'nin başkenti oldu.

Roma-Bizans Dönemi

MÖ 64 yılında Antakya Roma İmparatorluğu'na katıldı. İmparatorluğun Suriye Eyaleti'nin başkenti oldu. MS 1. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan Hristiyanlık, Kudüs dışında ilk defa Antakya'da yayıldı. Hz. İsa'ya inananlara ilk defa Antakya'da "Hristiyan" adı verildi. Antakya; Roma ve İskenderiye'den sonra imparatorluğun üçüncü büyük şehri durumundaydı. Şehrin başlıca gelir kaynağı ticaretti. Şehir; saraylara, köşklere, heykellere, su yollarına, hipodroma, hamamlara ve hatta kanalizasyon sistemine sahipti. Antakya, sahip olduğu gelişmişlik ve refah düzeyiyle, doğal güzellikleriyle Roma Döneminde, "**Doğu'nun Kraliçesi**" olarak isimlendirildi. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle Doğu Roma (Bizans) sınırları içinde kaldı. Önemli bir kent konumunda olan Antakya, yaşanan büyük depremler nedeniyle birçok yıkıma maruz kaldı ve nüfusunun önemli bir bölümünü kaybetti.

İslamiyet Dönemi

Antakya, 638 yılında İslam orduları kumandanı Ebu Ubeyde İbn'ül Cerrah tarafından fethedildi. Emeviler Dönemi'nde (661-750) Antakya, Halep'e bağlandı. Ardından Hatay bölgesi Abbasiler, Tolunoğulları ve İhşitlerin eline geçti. 944 yılında Kuzey Suriye'de Antakya'yı da içine alan Hamdanoğulları Devleti kuruldu. 967-969 yıllarında Hamdanilerle Bizanslılar arasında meydana gelen şiddetli çatışmalar sonucunda 969 yılında tekrar Bizans hâkimiyetine girdi. Bu hâkimiyet 1084 yılına kadar sürdü. Bu tarihten sonra Müslümanlar tekrar bölgeye hâkim oldu. Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah 1086 yılında Antakya'yı Selçuklu topraklarına kattı.

Haçlı Seferleri ve Antakya

1097 yılında Anadolu'dan Çukurova'ya gelen ve İskenderun'u alan Haçlı orduları, 21 Ekim 1097'de Antakya'yı kuşattı. Uzun süren kuşatma sonunda 1098'de Antakya Haçlılar tarafından ele geçirildi. 1. ve 2. Haçlı Seferleri sırasında Antakya'da, Kudüs'e bağlı Dukalık (Antakya Prensiği veya Antakya Kontluğu) kuruldu.

Memlukler Dönemi

Memlukler 1268 yılında Antakya'yı ele geçirdi. Memluklerin gelişiyile Antakya'da 171 yıl hüküm süren Antakya Haçlı Prenslığı sona erdi. 15. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı toprakları güneye doğru genişleyip Memluk sınırlarına ulaşınca iki devlet arasında savaşlar başladı. 1516 yılında Osmanlı ordusu ile Memluk ordusu arasında Mercidabık'ta meydana gelen savaşın sonunda, Antakya ile İskenderun ve çevresi Osmanlı hâkimiyetine girdi.

ETKİNLİK

Aşağıdaki tarihi olayları ilgili oldukları tarihi dönemle eşleştiriniz.

Antakya'da Kudüs'e bağlı
dukalık kuruldu

Hatay Bölgesi Makedon
hakimiyetine girdi

Hitit İmparatorluğu parçalandı

Samandağ ve Antakya şehir-
leri kuruldu

Antakya Haçlı Prenslığı sona erdi.

Antakya Halep'e bağlandı.

Hristiyanlık, Kudüs dışında ilk defa
Antakya'da yayıldı

Roma-Bizans Dönemi

Büyük İskender Dö-
nemi

Selevkoslar Dönemi

Haçlılar Dönemi

Memlukler Dönemi

İlkçağ Dönemi

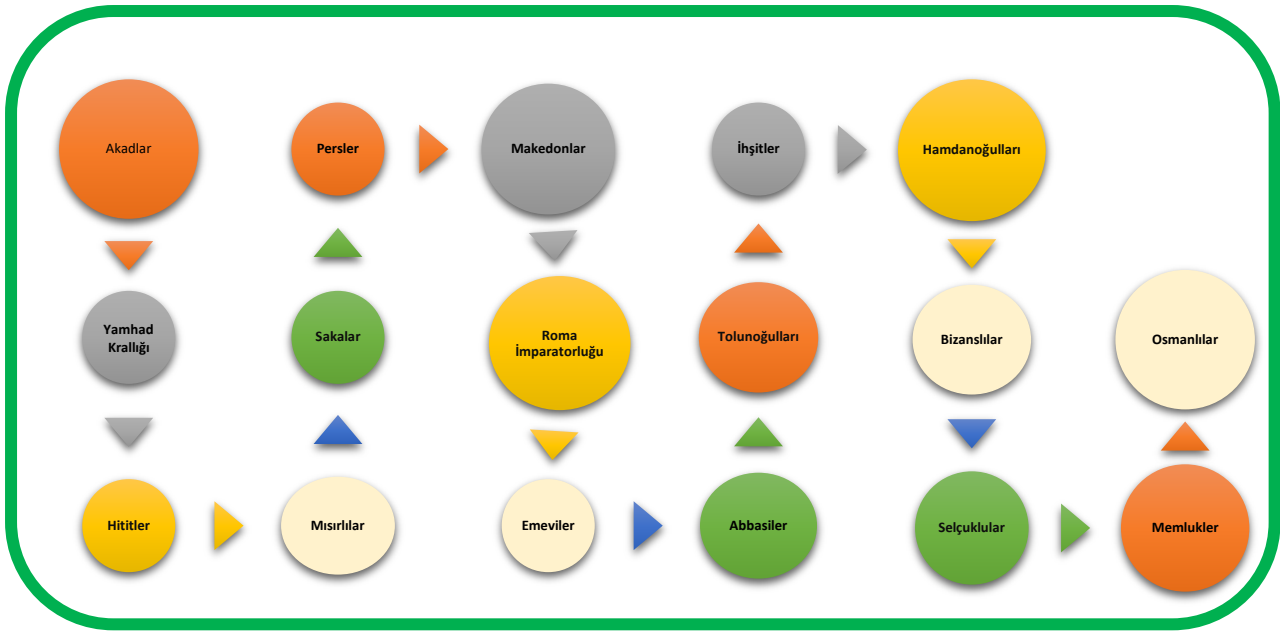
İslamiyet Dönemi

Osmanlı Dönemi

Osmanlı yönetiminin ilk dönemlerinde Halep Eyaleti'ne bağlı bir sancak olan Antakya, daha sonra yapılan idari düzenleme ile kaza statüsüne getirildi ve Halep Eyaleti'ne bağlı olarak yönetilmeye devam edildi.

Osmanlı hâkimiyetinde ticaretin, barışın, huzurun ve güvenliğin merkezi olan Antakya, Ortadoğu'nun dış dünyaya açılan stratejik bölgesi olmaya devam etti. 1839 yılında Tanzimat'ın ilanı ile tüm Osmanlı ülkesinde olduğu gibi Antakya ve çevresinin idari teşkilatında da yeni düzenlemeler yapıldı. Bu tarihten sonra Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan sosyal hadiseler Antakya'da da etkisini gösterdi. Bölgedeki azınlıklarla yaşanan sorunlar kimi zaman demografik yapıyı değiştirdi. 1900'lü yılların başında Osmanlı İmparatorluğu'nun da dâhil olduğu dünyadaki birtakım gelişmeler, Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgedeki siyasi hâkimiyetini giderek zorlaştırdı. 1914 ve 1918 yılları arasında I. Dünya Savaşı meydana geldi. Osmanlı Devleti de bu savaşa katıldı. Savaşın sonucunda, Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandı. Ateşkes imzalandığında Yıldırım Orduları Grup Komutanlığında bulunan Mustafa Kemal Paşa, 13 Kasım 1918 günü İstanbul'a geldi.

Hatay'da Hüküm Sürmüş Devletler

Millî Mücadele Dönemi

12 Kasım 1918 günü Fransızlar İskenderun'a asker çıkardı. 11 Aralık 1918 günü bir Fransız taburu Dört Yol'u işgal etti. Fransız ve Ermeni işgaline karşı ilk direniş 19 Aralık 1918'de meydana geldi. Karakese köyüne saldırı düzenleyen Fransız müfrezesi, silahlı direnişle karşılaştı. Bölge halkı işgalcilere karşı direnişe geçti. Kara Mehmet (Mehmet Çavuş) tarafından işgalcilere sıkılan kurşun "Kurtuluş Savaşı'nı başlatan ilk kurşun" oldu.

19 Mayıs 1919 tarihinde Mustafa Kemal, Samsun'a çıktı. Oradan Havza'ya, Amasya'ya, Erzurum ve Sivas'a giderek milli mücadelenin önemini, gerekçelerini, amaçlarını ve yöntemlerini açıklayarak bu amaç etrafında teşkilatlanmayı sağladı.

Mustafa Kemal, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldi ve Ankara'yı Millî Mücadelenin merkezi olarak belirledi. Daha sonra 28 Ocak 1920'de Osmanlı Mebusan Meclisi toplandı ve Misak-ı Millî'yi (Milli sınırları) kabul etti.

Güney cephesinde işgallere karşı mücadele devam ederken Nisan 1920'de Reyhanlı mücahitlerinden Tayfur Mürsel (Sökmen) Ankara'ya bir telgraf çekerek "Antakya-İskenderun ve havalisinin Misak-ı Millî'ye dâhil olup olmadığını" sordu. Mustafa Kemal Paşa cevabında yörenin Misak-ı Millî'ye dâhil olduğunu, Maraş'taki kolordu ile irtibat kurmaları gerektiğini bildirdi. Bundan sonra II. Kolordu ile temas kuruldu ve Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'da başlattığı mücadeleyi desteklemek üzere Kuvayı Milliye'ye katıldılar

Hatay'da Fransız kuvvetlerine karşı verilen başarılı mücadele ve güneyde diğer illerdeki direnişler etkisini gösterdi. Fransızların talebiyle TBMM Fransa ile 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması'nı imzaladı. İskenderun ve Antakya özel yönetimli bölge olmak kaydıyla Fransız mandası altındaki Suriye'ye bırakıldı.

Fransız İdaresi Dönemi

Fransa'nın mandater yönetiminde de Hatay halkı "Ana Vatan hasretini " her fırsatta dile getirdi. 1923'te Adana'yı ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önüne atılırcasına çıkan genç Ayşe Fitnat Hanım'ın "Bizi de kurtar!" nidasına Mustafa Kemal Atatürk "Kırk Asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalamaz!" ifadesiyle cevap verdi.

Hatay'ın Ana Vatan'a Katılması

Bölgede çeşitli sorunlar yaşanmaya devam ederken 1936'da Fransa'nın Suriye'deki manda yönetimine son vermesiyle Hatay meselesi yeni bir boyut kazandı. Türkiye konuyu Milletler Cemiyeti'ne götürdüğü gibi Fransa ile de yoğun bir diplomasi trafiği başlattı. Milletler Cemiyeti'nin 1921 Ankara Antlaşması'na dayanarak plebisit (halk oylaması) kararı vermesiyle 1938'de seçimler yapıldı.

Yapılan seçimin sonucunda 40 milletvekilliğinin 31'ini Türklerin oluşturduğu bağımsız Hatay Cumhuriyeti kuruldu (2 Eylül 1938). Hatay Devleti'nin Cumhurbaşkanlığına Tayfur Sökmen, Meclis Başkanlığına Abdülgani Türkmen, Başbakanlığına da Abdurrahman Melek seçildi.

Resim 3.7 Antakya Postane Binası (1950)

Resim 3.8 Tarihi Roma Köprüsü (1950)

Hatay halkının yoğun isteği, Atatürk'ün kararlı ve ısrarlı biçimde konuyu takip etmesi sonucunda Fransa ile yapılan görüşmelerden istenilen sonuç alındı.

29 Haziran 1939'da Hatay Meclisi Ana Vatan'a katılma kararı alarak kendini feshetti. 30 Haziran 1939'da TBMM Hatay'ın başvurusunu kabul ederek 7 Temmuz 1939 tarihli ve 3711 sayılı Kanun'la Hatay'ı 63. vilayet olarak tescil etti. Böylece 21 yıllık esaret dönemi Ana Vatan'la bütünleşmeyle son buldu.

ETKİNLİK

Aşağıda kutu içinde verilen kelimeleri, cümlelerdeki uygun boşluklara yazınız.

- 1-TBMM Hükümeti ile Fransa Hükümeti arasında.....Antlaşması imzalandı.
- 2-Bağımsız Hatay Devleti'nin Cumhurbaşkanlığına .....seçildi.
- 3-Hatay'ın Türkiye'ye katılmasıylaTürkiye- ..... sınırı bugünkü şeklini aldı.
- 4-Hatay 30 Haziran 1939'da .....kararıyla Ana Vatan'a katıldı.
- 5-Bağımsız Hatay Devleti'nin Başbakanlığına ..... seçildi.

TBMM-ANKARA- SURİYE-TAYFUR SÖKMEN-ABDURRAHMAN MELEK

Bütün şarkılar İstanbul'u anlatır; Hatay ise anlatılmaz, yaşanır!

HATAY DEVLETİ BAYRAĞI

HATAY MARŞI

**Antakya, İskenderun Türk'ün iki kızıdır,
Bayrağında biri ay biri de yıldızdır,
Yurttan uzak illerde ağlıyor bu yavrular,
Türk'ün tunçtan bağrında bu en büyük sızıdır.**

**Bu sızıyı sevince çevirmeyi Türk bildi,
Şahlanarak önüne ne geldiyse devirdi,
Gözünüzün yaşını silin ey Hataylılar,
Türk'ün tunçtan ordusu, sizinle coştı geldi.**

**Güfte: Yüzbaşı Zihni ARDIÇ
Beste :Astsubay Hasan CİLALUSUN**

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Hatay ilimizin kaç ilçesi vardır? Adlarını söyleyiniz.

- Hatay'ın kaç ilçesi var biliyor musun Ali?
- Evet, biliyorum Mehmet. On beş ilçesi var.
- Gezip gördün mü hepsini?
- Yok. Ancak beş ya da altısını gördüm.
- Al benden de o kadar. Ben de ancak üç beş tanesini görmüşümdür.
- İyi o zaman. Zeytinden sonra da şu benim arabayla bütün ilçeleri gezelim.
- Çok iyi olur. Şöyle bir gezelim keyfimizce.

ETKİNLİK

Aşağıda gizlenmiş olan Hatay'ın ilçelerini bulabilir misin?

E	D	E	F	V	R	S	A	N	T	D	C	R	N	E	F	S	B	A	Y	E	B
H	A	S	S	A	T	M	D	A	Ğ	M	U	E	J	O	T	M	K	U	Y	R	E
H	K	H	G	N	B	G	Ğ	V	C	Y	A	Y	L	A	D	A	Ğ	I	S	E	R
F	E	Z	İ	T	C	F	E	B	M	Ş	L	H	T	U	N	Ö	Z	Ü	N	A	P
D	İ	N	Ğ	A	S	D	M	S	C	V	S	A	Z	B	N	A	S	D	Ü	N	A
G	S	A	Ş	K	U	M	L	U	V	N	A	N	A	D	I	M	E	N	S	E	Y
E	K	R	A	Y	B	S	P	N	D	A	Ğ	L	S	A	M	S	V	F	S	C	A
R	E	S	R	A	C	A	E	V	S	B	B	I	M	D	B	C	E	Y	L	S	S
İ	D	U	S	K	C	E	N	S	A	N	D	Ç	R	T	E	M	B	F	G	Y	S
S	E	Z	Z	S	S	E	Y	A	M	L	T	N	Z	Ü	L	E	N	K	I	R	H
K	R	A	R	F	D	T	E	Z	A	C	E	M	R	E	E	N	F	E	N	D	B
E	E	Y	U	M	E	R	Z	İ	N	T	K	Y	A	İ	N	N	S	E	R	N	Ç
N	T	Z	S	V	Ö	N	M	A	D	D	N	V	F	İ	S	F	E	D	E	F	E
D	Ö	R	T	Y	O	L	Y	J	A	C	D	E	R	T	G	H	N	F	Ö	Ü	L
E	F	C	D	C	H	Y	R	D	Ğ	S	V	A	L	T	I	N	Ö	Z	Ü	B	R
R	N	F	B	T	U	B	C	E	M	S	M	B	C	F	E	R	G	T	E	R	S
U	C	G	N	B	D	E	F	N	E	K	U	M	U	L	B	E	R	E	N	M	E
N	M	M	S	D	F	E	K	I	R	I	K	H	A	N	N	S	E	S	T	M	N

ALTINÖZÜ

Bir garip yolcuyum geldim kapına,
Bir zaman yatmaya çulun var mıdır?
Yolcuya yol gerek kalamam fazla,
Bu dağdan öteye yolun var mıdır?

(Aziz ÖFGELİ)

Zeytin diyarına, barış ve kardeşliğin diyarı denir kimi dillerde. Öyle ki dallarıyla barış dile gelir. Meyvesi aş olur iş olur, mizacına şekil verir insanın. Çoğaldıkça sağlık gelir, sıhhat gelir. Derler ki: "Zeytinin yetiştiği yerde kavga olmaz, barış içinde yaşar zeytin ile uğraşanlar."

İlimiz Hatay'ın şirin ilçesi Altınözü'ne baktığımız zaman, zeytin yeşiline burlanmış coğrafyasıyla adeta cennetten bir köşeyi andırır. Tarlasında, bahçesinde koştururan insanların emeğiyle sofralara taşınan zeytinin en güzeli, en lezzetlisi burada yetişir. Zeytin diyarı Altınözü'nün köklü tarihten süzüp getirdiği kültürü, birlikteliği, barışı ve kardeşliği hep örnek teşkil etmiştir insanlık için.

Dört mevsim yeşile boğulan ilçemiz; her inançtan insanın barış içinde yaşadığı yerdir. Sevinçte ve tasada ortaklaşmanın diğer adıdır Altınözü.

ALTINÖZÜ

Altınözü ilçesi, Hatay ilinin güneyinde yer alır. İlçenin doğusunda ve güneyinde Suriye Devleti, kuzeyinde ve batısında Antakya, güney batısında Yayladağı ilçesi vardır. Suriye ile ilçenin sınır uzunluğu 75 km'dir. Bunun 50 km'sini Asi Nehri oluşturmaktadır.

Altınözü, önceleri şato anlamına gelen "Kasır" ismiyle anılmış ve zamanla bu kelime, halk arasında "**Kuseyr**" şeklinde telaffuz edilmeye başlanmıştır.

Bölgede altın madenleri olduğu için de kente "Altınözü" adı verilmiştir. Hatay ile birlikte 1939 yılında Ana Vatan'a katılmıştır. 1945 yılında da ilçe yapılarak Hatay'a bağlanmıştır.

Altınözü ilçesinin nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 61.106'dır. Bu nüfusun 31.198'i erkeklerden ve 29.908'i kadınlardan oluşmaktadır.

İlçe nüfusunun %90'ı tarım faaliyetleriyle, %10'u da küçük çaptaki el sanatları ile uğraşmaktadır. İlçe ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayalıdır. İlçenin toplam yüz ölçümü 357.000 dekadır. Bunun 301.160 dekarlık bölümü tarım arazisidir.

Resim 3.9 Altınözü İlçesinden Bir Görünüm

Resim 3.10 Altınözü İlçesinden Bir Görünüm

lezzeti olan "Halhalı" zeytin türü, bu yöreye aittir. Ayrıca ilçede bolca yetişen incir, nar ve biber meşhurdur.

Tarım yapmaya elverişli alanların 30.430 dekarlık bölümü Yarseli Barajı'ndan, Asi Nehri'nden, Yarseli Barajı'nı besleyen Kuseyri Çayı'ndan ve kuyulardan sulanmaktadır.

Tarım arazilerinde yoğun olarak buğday, baklagiller ve çeşitli sebze ve meyveler yetiştirilmektedir.

Yörenin en önemli tarım faaliyeti zeytinciliktir. Dünyada ilk zeytin hasadının Altınözü ilçesinde yapıldığı rivayet edilmektedir. Sofraların vazgeçilmez

ANTAKYA

OKUMA METNİ

Bu tarihi kentin kalesine çıkıp baktığımızda şehrin bir ucunda Amik Ovası, bir diğer ucunda dağlar var. Amanosların eteklerinden başlayan Amik Ovası, nice göçlerin konak yeridir. Göklerinde uçup duran göçmen kuşların durağıdır. Amik'te sayısız göçebenin izleri var. Geçmişte bölgede yaşamış medeniyetlerden kalan sayısız eserler var Antakya'da.

Buğday başağı bir başka boy verir bu bereketli ovada. Toprakta çalışanın telaşı var, emeği var, işi var, aşısı var Amik'te. Ortadoğu'ya açılan kapının sahibidir Antakya. Her yolcu orada duraklar. Bir şeyler götürür Antakya'dan gittiği yere. Gelirken de bir şeyler getirir Antakya'ya geldiği yerden. Bir karınca sabırla çalışır Antakyalı. Dört yanı tarih kokar, medeniyet kokar. Barışın diyarıdır Antakya. Sofrası bol, yüzü güleç mizacı yumuşaktır bu kadim şehrin.

ANTAKYA

Hatay'ın merkez ilçesi olan Antakya'nın, doğusunda Reyhanlı ve Kumlu, batısında Samandağ ve Arsuz, güneyinde Defne ve Altınözü, kuzeyinde Belen ilçeleri bulunmaktadır. Yüz ölçümü 703km²'dir. Antakya nüfusu 2018 yılı verilerine göre 377.793'tür. Antakya'da nüfusun 188.755'i erkek, 189.038'i kadınlardan oluşmaktadır.

MÖ 22 Mayıs 300'de Antigonias adlı şehrin yerine kuruldu. Kurulan şehre, şehrin kurucusu I. Seleukos Nikator'un babasının adı olan "Antiokeia" ismi verildi ve şehir Seleukos Devleti'nin merkezi oldu.

Tarihte birçok mücadeleye sahne olan Antakya sırasıyla Romalılar, Bizanslılar, İslam Devleti, Selçuklular, Haçlılar, Eyyubiler, Memlukler ve

Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetine girdi. Antakya bu yönüyle köklü ve çok zengin bir tarihe sahiptir. 1.Dünya Savaşı'ndan sonra kısa süreli bağımsız Hatay Devleti'nin başkenti de olan Antakya, uzun mücadeleler sonucunda 1939 yılında Ana Vatan'a katıldı.

Antakya ekonomisi tarım, turizm, ticaret ve sanayiye dayalıdır. Tarım ve tarıma dayalı sanayi Antakya ekonomisinde önemli bir yer tutar. Ayrıca deri, ayakkabı ve mobilya sektörleri oldukça gelişmiştir.

Antakya çok zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Bölgeye çok sayıda yerli ve yabancı turist gelmektedir.

Resim 3.11 Antakya 1960'lar

Resim 3.12 Antakya Cumhuriyet Meydanı

OKUMA METNİ

Havası denizi ve eşsiz doğasıyla Hatay'ın en çok ziyaret edilen turizm bölgelerinden biri olan Arsuz, cennetten bir köşe gibi insanlara huzur verir. Masmavi denizi ve eşsiz kumsalıyla yaz aylarında bölgenin en cazip tatil yeridir. Yılın on iki ayı yemyeşil bir örtüye bürünen ilçe, ayrıca sebze ve meyve deposudur. Serasında yetişen sebzelerinin ünü il sınırlarının dışına taşar.

Yılın on iki ayı durmadan işinin başındadır Arsuzlu. Ha bire sofralara türlü türlü sebze ve meyve yetiştirir. Sosyal yaşamıyla, yurt içi ve yurt dışından ağırladığı çok sayıda konuklarıyla, adeta bir kültürler diyarıdır Arsuz. Arsuz'a gelen her konuk; bu cennet diyarına bir kez daha gelmenin hayaliyle yaşar.

ARSUZ

Arsuz, sahil şeridi üzerinde bulunan turistik bir ilçedir. İlçenin kuzeydoğusunda Belen ile İskenderun, doğusunda Antakya; güneyinde Samandağ ve batısında Akdeniz vardır. Arsuz'un yüz ölçümü 462 km².dir. Arsuz ilçesinin nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 90.456'dır. Bu nüfusun 45. 986'sı erkeklerden, 44.470'i kadınlardan oluşmaktadır.

Arsuz'da ilk yerleşim çok eskilere dayanır. Ancak bilinen tarihi Selevkoslarla başlar. Hatay'ın Ana Vatan'a katılması kararıyla birlikte Türkiye sınırlarına dâhil oldu. 2014 yılında ilçe statüsüne kavuşan Arsuz, tarihi boyunca "**Rhosus**", "**Rhopolis**", "**Port Panel**", "**Kabev**" ve "**Arsous**" gibi isimlerle anıldı.

Kısmen hayvancılığın da yapıldığı Arsuz'da ekonomi, tarım ve turizme dayalıdır. Bölgede sebze ve meyvenin yanında çeşitli tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Seracılık çok gelişmiştir.

Bir turizm bölgesi olan Arsuz'da turistik hizmet veren çok sayıda tesis bulunmaktadır. Özellikle yaz mevsiminde çok sayıda insanın akın ettiği bir yerdir.

Resim 3.13 Arsuz İlçesinden Bir Görünüm

OKUMA METNİ

Şehirdeki yaşamın telaşından yorulan insanlar, bu yorgunluklarını atmak için çoğunlukla tabiatla iç içe bir yaşamın olduğu yayla ortamını tercih ederler. Buralarda yorgunluklarını atar, yeniden enerji toplarlar.

Belen bu yönüyle bir yaylalar diyarıdır. Belen ilçesinin sınırları içinde yer alan bu yaylalar, havası, suyu ve doğal güzellikleriyle, yeniden hayat verir insana.

Dağların arasında kurulan Belen ilçesi, adeta bir seyir yeri konumundadır. Bir yanı Akdeniz'in mavi sularına bakarken, diğer yanı Amik Ovası'nı seyre dalar. Gün doğumu ve gün batımı bir başkadır Belen'de. Nice kervanlara ve nice göçlere tanıklık eden ilçe, doğal yapısıyla da bin bir çeşit bitkinin yatağıdır.

BELEN

Belen, Amanos Dağları'nın devamındaki tepeler arasında kurulmuş geçit konumunda bir yerleşim yeridir.

İlçenin doğusunda Kırıkhan, batısında ve kuzeyinde İskenderun, güneyinde Antakya ve güneybatısında Samandağ ilçeleri yer almaktadır. Yüz ölçümü 357km².dir.

2018 TÜİK verilerine göre 33540'tır. Bu nüfusun 16.935'i erkeklerden, 16.605'i kadınlardan oluşmaktadır.

Resim 3.14 Belen İlçesinden Bir Görünüm

Belen, ilk defa Osmanlı İmparatorluğu döneminde yerleşime açıldı. Osmanlı padişahlarından III. Mustafa zamanında “**Ayne't-tel Mezurası**” olan Belen'in ismi "**Beylan**" şeklinde değiştirildi.

Hatay'ın Ana Vatan'a katılması kararıyla birlikte Türkiye sınırlarına dâhil olan Belen; komşu ilçe İskenderun'a on beş kilometre mesafede olması nedeni ile sanayi yönünden gelişmemiştir. İlçe halkının çoğunluğu İskenderun'daki sanayi kuruluşlarında çalışarak yaşamını sürdürmektedir.

Bölgenin sıcak olması nedeni ile yaz aylarında komşu il ve ilçelerden Belen'deki yaylalara çok sayıda insan akın etmektedir.

DEFNE

Efsanelerden geldim. Masallardan türkülerden geldim. Nice konaklarda konakladım. Derman oldum yaralara. Kahramanların başına taş oldum. Nice yolcuya yoldaş oldum. Buram buram kokan defnenin diyarıdır diyarım.

Birçok medeniyete ev sahipliği yaptı. Birçok medeniyete yurt oldu. Her gelen sevincini yaşadı, doğal güzelliğini yaşadı, bu masallar diyarının. Serin sularından içti, şelalelerinin ninnileriyle uyudu, dinlendi. Yeşil'in bin bir tonunun bir arada bulunduğu Defne'de nereye dokunulsa, tarih fışkırır. Köklü tarihinin izlerini, yöredeki yaşamın her anında ve her alanında görmek mümkündür. Birçok mitolojik hikâyenin anlatıldığı yörede, defne ağacıyla ilgili anlatılan hikâye şöyledir:

Rivayete göre, Zeus'un oğlu Apollon, suyun kenarında genç ve güzel bir kız görür. Adı Daphne (Defne) olan bu güzel kıza Apollon âşık olur ve onunla konuşmak ister. Fakat Defne, Işık Tanrısı Apollon'un içinden geçenleri hisseder ve kaçmaya başlar. Apollon, Defne'yi kovalar ve arkasından; "Kaçma seni seviyorum." diye bağırır. Defne ise Tanrılarla görüşen insanların başına neler geldiğini bildiği için Apollon'la konuşmaktan korkar ve kaçmaya devam eder. Aralarındaki mesafe gittikçe kısalır. Apollon'dan kurtulamayacağını anlayan Defne, durur ve ayağı ile toprağı kazıyarak şöyle bağırır:

"Ey toprak ana; beni ört, beni sakla, beni koru!" Bu içten yalvarış üzerine Defne bedeninin bir ağaca dönüştüğünü hisseder. Bedenini gri bir kabuk kaplar. Saçları yapraklara dönüşür; kolları dallar halinde uzar, ayakları kök olup toprağın derinliklerine dalar ve defne ağacı olur.

Apollon, Defne'nin ağaca dönüşmesini ve üzüntü ile izler. Bu üzüntüye dayanamaz ve Defne'ye sarılır. Gri kabukların altında Defne'nin kalp atışlarını duyar ve şöyle seslenir: "Ey güzeller güzeli Defne! Bundan sonra sen, Apollon'un kutsal ağacı olacaksın. O solmayan yaprakların, başımın çelengi olacak. Krallar, kahramanlar, zafer kazananlar; bundan böyle senin yapraklarını başına taş olarak takacaklar. Alınlarını senin yapraklarınla süsleyecekler. Bütün şarkılarda ve şiirlerde adımız yan yana geçecek". Bu güzel sözler üzerine Defne, dallarını eğerek Apollon'u saygı ile selamlar. Apollon da heyecanla defne ağacının dallarından ve yapraklarından başına bir taş yapar."

İşte o gün bu gündür bütün zaferler, defne ağacının dalı ile yapraklarından yapılan taşla ödüllendirilir. Yine rivayete göre hikâye, Defne ilçemizin Harbiye Mahallesi'nde geçer ve Harbiye'deki şelaleler Defne'nin gözyaşları olarak kabul edilir.

Çok sayıda yerli ve yabancı konunun ziyaret ettiği Harbiye şelaleleri insanı adeta tarihin büyüğü dünyasına götürür.

(Aziz ÖFGELİ)

İlçenin doğusunda Altınözü, batısında Samandağ, kuzeyinde Antakya, güneyinde ise Yayladağı yer almaktadır. Yüz ölçümü 155 km² 'dir. Nüfusu 2018 yılı verilerine göre 151.017'dir. Bu nüfusun 74.420'si erkeklerden, 76.597'si kadınlardan oluşmaktadır.

Bölgenin tarihi MÖ 4500-3000'li yıllara dayanmaktadır. Romalılar Dönemi'nde İmparator Pompeius tarafından kurulan bir yerleşim merkezidir. Antik Çağ'da bütün Yakındoğu'da Apollon adına düzenlenen yarışlar ve oyunlar bu bölgede yapılmıştır. Perslerin egemenliğine giren bölge, daha sonra Makedon-yalı Büyük İskender tarafından ele geçirildi. Roma ve Bizans hâkimiyetinden sonra Hz. Ömer zamanında İslam Devleti, daha sonra da Selçuklu egemenliğine girdi. Selçuklulardan sonra Memluklerin eline geçen bölge, Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi ile Osmanlı topraklarına katıldı. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Fransızlar tarafından işgal edildi. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Fransa'nın egemenliğinde Suriye topraklarında kaldı. 1939 yılında Hatay ile birlikte Türkiye'ye katıldı.

Resim 3.15 Defne Kent Meydanı

Defne'nin ekonomisi ticaret turizm ve tarıma dayanmaktadır. İlçe sınırları içerisinde tarihi birçok eser yer almaktadır. Bunun için bölgeyi her sene çok sayıda yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. Seracılıkla beraber defne yağı üretimi ve ipekböcekçiliği ilçenin önemli gelir kapılarıdır.

ETKİNLİK

Defne ilçemizin gelişmesini sağlayan etkenleri işaretleyiniz.

☐ ( ) Deniz kıyısında olması	☐ ( ) Dağlık olması
☐ ( ) Turizm faaliyetlerinin yoğun olması	☐ ( ) Tarım alanlarının geniş olması
☐ ( ) Doğal güzelliklerinin zenginliği	☐ ( ) Harbiye Şelaleleri 'ne sahip olması
☐ ( ) Yazların kurak geçmesi	☐ ( ) Çevre kirliliği
☐ ( ) Tarihi mekânların zenginliği	☐ ( ) Defne yağı üretimi

MEVSİM PORTAKAL ÇİÇEĞİ

Akdeniz melteminde
Kıyıları döverken dalgalar,
Bir naz ile yürür bahçelere bahar.
Boram buramdır turunç,
Gün pırıl pırıl...
Fidanlarda telaş,
Tomurcukta heyecan
Çıktı çıkacak gün yüzüne
Her bahar yeni bir hayattır bu kıyıda.
Unutma portakal çiçeğinde gel.

Portakal çiçeğinde gel
Hüzünlerini savursun Akdeniz.
Yeter ki yaşamak olsun
El ele, yürek yüreğe!
Bir diyar bekler ki,
Adı; hayat.
Bir yan yeşil, bir yan mavi kıyıda.
Şimdi mevsim portakal çiçeği.
Buluşalım,
Haydi çık gel...

(Aziz ÖFGELİ)

OKUMA METNİ

Yemyeşil turunç bahçeleri içinde bir memleket düşünün. Yeşilin dört mevsim hüküm sürdüğü bir yer, denizin yeşille buluştuğu bir şehir... Ülkemizde yetişen turuncgillerin ana vatanı, havası, yaylası, doğası bir başka olan bir şehir... Daha bir nice özelliğiyle Dört Yol...

Her mevsim bir başka havaya bürünür. Hele çiçek mevsiminde? Hele portakal çiçeği açınca, masallar diyarına döner Dört Yol. Portakal çiçeği sanki ayaklanır da dolaşır sokaklarını şehrin. Boram boram portakal kokusu yayar esen meltemle. Doğa ve yaşam içe içe. Güneş, yeşille; yeşil, insanla dost Dört Yol'da.

DÖRTYOL

Dört Yol ilçesinin doğusunda Amanos Dağları ve Hassa, güneyinde Payas, batısında İskenderun Körfezi, kuzeyinde ise Erzin ilçesi bulunmaktadır. Yüz ölçümü 600km²'dir. 2018 yılı TÜİK verilerine göre ilçenin nüfusu 123.891'dir. Bu nüfusun 62.235'i erkek, 61.656'sı kadınlardan oluşmaktadır.

Dört Yol, Akad ve Sümerler 'den başlayarak birçok medeniyete ev sahipliği yaptı.

11 Aralık 1918'de Fransızlar tarafından işgal edildi. İşgale karşı ilk direniş 19 Aralık 1918'de Karakese köyünde Özerlili Hoca Ömer oğlu Mehmet Çavuş (Mehmet Kara) öncülüğünde başladı. Millî Mücadelede "İlk Kurşun" olarak bilinen olay burada gerçekleşti.

Resim 3.16 Dört Yol İlçesinden Bir Görünüm

Millî Mücadele'nin ilk Kuvayı Milliye örgütü Dört Yol'da kuruldu. Mücadele sonucunda 9 Ocak 1922'de Dört Yol işgalden kurtarıldı. 7 Temmuz 1939 tarihine kadar Adana iline bağlı olan ilçe, Hatay'ın Ana Vatan'a katılmasıyla birlikte Adana'dan ayrılarak Hatay'a bağlandı.

İlçenin ekonomisi, tarım ve sanayiye dayalıdır. İlçede demir çelik, makine ve yedek parça üreten sanayi kuruluşları bulunmaktadır. İlçede ayrıca gaz, akaryakıt dolm ve depolama tesisleri vardır. Türkiye'de narenciye üretimi ile ünlü olan ilçede, sebze ve meyve üretiminin yanında son dönemlerde zeytin üretimi de yapılmaktadır. İlçede üretilen ve paketlenen yaş sebze ve meyve dünyanın birçok ülkesine ihraç edilmektedir.

ETKİNLİK

Aşağıda verilen bilgilerden doğru olanların başına D, yanlış olanlara Y yazınız.

Dört Yol ilçesinin doğusunda İskenderun, güneyinde Erzin ilçesi bulunmaktadır.

Dört Yol, Akad ve Sümerlerden başlayarak birçok medeniyete ev sahipliği yaptı.

İşgale karşı ilk direniş 23 Aralık 1919'da Karakese köyünde başladı.

Millî Mücadele'de "İlk Kurşun" olarak bilinen olay burada gerçekleşti.

İlçenin ekonomisi, tarım ve hayvancılığa dayalıdır.

İlçede üretilen ve paketlenen yaş sebze ve meyve dünyanın birçok ülkesine ihraç edilmektedir.

PORTAKAL ÇİÇEĞİ İLE PORTAKAL BÖCEĞİ

Rengârenk turunc bahçeleri arasında kurulu Erzin ilçesi turunc üretiminde ülkemizde ilk sıralarda yer alır. Yemyeşil coğrafyası, pırıl pırıl denizi, hele de o turuncgillerin çiçek mevsimindeki kokusu insanı adeta büyüler.

Derler ki "Bahar mevsimi gelince bir böceğin burnuna çok uzaklardan, güzel kokular geliyormuş. Böcek bu güzel kokuyla kendinden geçermiş. Bu kokuyu sadece kendisi hissettiği için kendini diğer böceklerden farklı görürmüş. Fakat arkadaşları ona inanmazmış. Bu duruma üzülen böcek de arkadaşlarına "Size, bunu ispatlayacağım." der dururmuş. Bir gün böceğin burnuna yine o güzel koku gelmiş. Böcek büyük bir istekle kokunun geldiği yöne doğru düşmüş yollara. Durmadan yürümüş. Yollarda bin bir çeşit engeller varmış. Ama o hepsini bir bir aşmış. Kokunun geldiği yöne doğru ilerlemiş. Nihayet kokunun yayıldığı yere varmış. Bir de bakmış ki o güzel kokuyu salan bir çiçek, portakal ağacının tepesinde öylece duruyor. Böcek çiçeği görür görmez akli başından gitmiş. Ve çiçeğe olan sevgisini dile getirerek ona ulaşmak için kat ettiği yolları ve çektiği zorlukları bir bir anlatmış. "Yanına gelmek, seni yakından görmek, istiyorum" demiş. Portakal ağacının tepesinde duran çiçek şöyle bakmış böceğe ve gülmeye başlamış. "Bu boyunla ta o kadar yoldan geldiğini ve beni çok sevdiğini söylüyorsun. Bir kendine bak bir de bana. Ben yüksek dallarda yeşil yapraklar arasında yaşayan bir çiçeğim; sen ise bir böceksin. Ben seninle bir arada olamam" demiş. Ve böceğin, yanına gelmesine izin vermemiş. Böcek biraz kırılmış. Ancak hiçbir şey demeden sadece kokusunu çekmiş içine ve şöyle demiş: "Doğru, sen ağacın tepesinde bir çiçeksin. Üzerinde bulunduğun dallar seni koruyor. Ama unutma bir gün sert bir rüzgâr eserse tutunduğun dallar seni tutamaz. Dalından koparsın, toprağa düşersin, yaprakların dağılır, kokun kaybolur, güzelliğin bozulur." Demiş. Ve devam etmiş: "Ben sana gelmek için çok yol kat ettim, çok çile çektim. Fakat görüyorum ki sen beni yanına istemiyorsun. Ama olsun. O sert rüzgârlar esene kadar burada bekleyeceğim. Seni yere düşürmeyeceğim." demiş. Ve beklemeye başlamış. Bir sabah esen bir rüzgârla çiçek dalından kopmuş. Böcek dalından kopan çiçeği havada yakalamaya çalışsa da başarılı olamamış. Çiçek yere düşmüş. Yere düşen çiçeğin, yaprakları dağılmış, güzelliği bozulmuş, kokusu kaybolmuş. Bu duruma canı çok sıkılmış çiçeğin. Bütün güzelliğini yitirdiğini ve bundan sonra yalnız kalacağını düşünmeye başlamış. Düşündükçe de kahrolmuş. Bu duruma çok üzülen böcek çiçeğe yaklaşmış ve: "Seni bırakıp gitmeyeceğim. Seninle ömrünün sonuna kadar birlikte yaşayacağım." demiş. Bu duruma sevinen çiçek, böceğe söylediklerinden çok pişman olmuş. İki iyi dost olmaya karar vermişler ve portakal ağacının altında birlikte yaşamaya başlamışlar. Derken mevsim yavaş yavaş değişmiş, havalar soğumuş, sert rüzgârlar şiddetini arttırmış. Portakal çiçeği ilkbaharda yeniden açmak ve güzel kokular salmak, portakal böceği de bu güzel kokuyu aramak üzere toprağın içine iyice gömülmüşler. Ve o günden beri her sene bahar mevsimi gelince portakal çiçeği yeniden açar, dört bir yana koku salarak portakal böceğinin yolunu gözler. Peki, portakal böceği? O da her bahar yeniden canlanır portakal çiçeği kokusunun geldiği yöne doğru yollara düşer. (Aziz ÖFGELİ)

ERZİN

İlçe Doğu Akdeniz'de İskenderun Körfezi'nin kuzeyinde yer alır. İlçenin batısında Akdeniz ve Ceyhan, güneyinde Dört Yol, doğusunda ve kuzeyinde Osmaniye ili bulunmaktadır. İlçenin yüz ölçümü 280 km²'dir. Erzin'in nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 41.368'dir. Bu nüfusun 20.735'i erkeklerden, 20.633'ü kadınlardan oluşmaktadır.

Adının Orta Asya'da Tannu (Tanrı) Dağları civarında bulunan Tannu Ola isminden geldiği ileri sürülmektedir. Erzin, Fatih Sultan Mehmet ile Uzun Hasan arasında meydana gelen Otlukbeli Savaşı'ndan sonra (1473) doğudan gelen Türk boyları tarafından kuruldu. Uzun dönem Osmanlı egemenliğinde kalan Erzin, 1. Dünya Savaşı'ndan sonra Fransız ve Ermenilerin işgaline uğradı. Fransız ve Ermenilerle yapılan mücadele sonucunda 8 Ocak 1922'de düşman işgalinden kurtarıldı.

Resim 3.17 Erzin İlçesinden Bir Görünüm

İlçenin ekonomisi tarıma dayalıdır. Yoğun narenciye üretiminin yapıldığı ilçede tahıl ve sebze yetiştiriciliği ile seracılık önemli ekonomik kaynaklardır. Yaklaşık 66.000 dekar Narenciye ve 65.000 dekar tahıl ekim alanının bulunduğu ilçede tüm narenciye çeşitleri yetiştirilmektedir. Ayrıca İskenderun Demir-Çelik Fabrikaları ve yazın hareketlenen turizm ekonomisi katkı sağlayan alanlardır.

Türkiye narenciye üretiminin %30'unu Erzin ilçemizin karşıladığını biliyor musunuz?

OKUMA METNİ

Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü Hatay'ımızın şirin ilçesi Hassa; yaylalarıyla, tarım faaliyetleriyle, yer aldığı coğrafi konumuyla birden çok mevsimin bir arada yaşandığı bir yerleşim birimidir. Eteklerinde kurulduğu Amanos'lardan esen serin rüzgârları ovaya yayılan bağları bahçeleriyle cennetten bir köşe gibidir. Güneydoğuya bağlanan yol güzergâhında yer alan şirin ilçede yetiştirilen Hassa üzümünün namı il sınırlarını aşmıştır. Bu üzümlerin işlenmesiyle elde edilen Hassa pekmezi yörede oldukça meşhurdur.

Sahip olduğu güzel mesire yerlerinde özellikle yaz aylarında büyük hareketlilik yaşanmaktadır. İlçeye bağlı yerleşim yerlerinin çoğunlukla yayla konumunda olduğu Hassa, yaz mevsiminde yaylacıların yoğun uğrak yerlerindendir.

HASSA

Hatay'ın kuzeyinde yer alan Hassa'nın batısında Dört Yol, doğusunda Suriye, güneyinde Kırıkhan, kuzeyinde Gaziantep yer almaktadır. İlçenin yüz ölçümü 495 km².dir.

Nüfusu 2018 yılına göre 56.409'dur. Hassa'da nüfusun 29.035'i erkeklerden 27.304'ü kadınlardan oluşmaktadır.

İlçenin kurulu olduğu bölge, MÖ 3000 yıllarından beri yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır. Tarihi çok eskilere dayanan bölgede Akadlar, Babililer, Asurlular, Hititler, İskitler, Persler, Selevkouslar, Kilikya Krallığı, Romalılar, Emeviler, Abbasiler, Tolunoğulları, İhşidiler, Selçuklular, Eyyubiler, Memlukler hüküm sürdü. Bölge Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi ile Osmanlıların yönetimine girdi. İlçe I. Dünya Savaşından sonra (1918) Fransızlar tarafından işgal edildi. 15 Kasım 1921'de düşman işgalinden kurtarıldı. İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Tarımsal üretimde sebze ve meyve (üzüm, nar, mısır vb.) önemli yer tutmaktadır. Hayvancılığın yapıldığı ilçede daha çok koyun ve keçi yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Ayrıca ilçede zeytinyağı, çırçır ve prese fabrikaları, mısır kurutma tesisleri, plastik doğrama, briket, parke ve beton direk atölyeleri bulunmaktadır.

Resim 3.18 Hassa İlçesinden Bir Görünüm

ETKİNLİK

Hassa'da hüküm süren uygarlıkları
aşağıdaki boşluklara yazalım.

Akadlar

Kilikyalılar

Eyyübiler

ETKİNLİK

Aşağıdaki ürünlerden Hassa'da
yetişenleri Defne'nin sepetine
dolduralım.

İSKENDERUN

OKUMA METNİ

Bir yerleşim yerinde yaşayanların telaşı güneşin doğuşuyla başlar. Her biri işinin başına koşar. Bir arada yaşam; her birimize ayrı bir çalışma alanı belirlemiştir adeta. Kimi bir fabrikanın bir tarlanın bağın bahçenin bir dükkânın mağazanın hastanenin ya da bir başka alanda hizmet veren bir başka iş yerinin yolunu tutar. Bu yapılırken de bir gün öncesinden bir sonraki günde yapılacak işler planlanır. Yoksa hayat aksamaya başlar. Hiçbir şey yapmadan zaman akar gider. Toplumsal yaşam içerisinde iş bölümü ile birlikte yapılacak işlerin planlanması günü birlik işerin yerinde ve zamanında yapılması hayatımızı kolaylaştırır. Bunun için iş bölümü ve planlama şarttır. Çünkü bir arada ve mutlu bir toplum olmanın gereği budur. Başarılar da bunun sonucunda ortaya çıkar.

İşte İskenderun ilçemiz bunu başaran yerleşim yerlerimizdendir. Karınca misali güne merhaba diyen işçisiyle memuruyla esnafıyla müthiş bir uyumun hâkim olduğu İskenderun ilçemiz, Akdeniz'in can damarı konumundadır. Gelişkin sanayi sektöründe çok sayıda çalışanın bulunduğu şirin ilçemizde yurdumuzun her yöresinden insanlar yaşamaktadır.

Cennetten bir köşeyi andıran bu şirin ilçemizde bir bakıyorsunuz kimileri fabrikada makinanın başında, kimileri tarlada, bağda, bahçede uğraşı vermektedir. Biliyoruz ki bunların bütünü bir arada yaşamamanın gereğidir.

Sıcak Akdeniz ikliminin hükmünde yeşeren tarla, yeşilin bin bir tonu, deniz, sahil, yurdun dört bir yanına uzayan yollar, fabrikalar, kuruluşlar, irili ufaklı işletmeler, konaklar, konuklar, sevgi, kardeşlik, barış ve daha sayamadığımız bir nice güzellik... İşte bütün bunların ortak adı: İskenderun.

(Aziz ÖFGELİ)

İSKENDERUN

Sahil şeridinde kurulu olan İskenderun'un batısında Akdeniz ve Amanos Dağları, kuzeyinde Payas, güneydoğusunda Belen, güneybatısında Arsuz ilçesi yer almaktadır. Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü İskenderun ilçesinin yüz ölçümü 247 km²'dir. Nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 248.335'tir. Bu nüfusun 125.256'sı erkeklerden, 123.079'u kadınlardan oluşmaktadır.

Bölgede ortaya çıkan eserlerden İskenderun'un kuruluşunun, tarih öncesi devirlere dayandığı anlaşılmaktadır. Karaağaç mıntıkasında ortaya çıkan eserlerden, buranın antik çağ öncesinde yerleşime açıldığı anlaşılmaktadır.

MÖ 2000'li yıllarda İskenderun'un bugünkü yerinde Hitit Kadu Beyliği kuruldu. Daha sonra bölge MÖ 7. yüzyılda Hurrilerin, MÖ 6. yüzyılda da Perslerin eline geçti. MÖ 333 yılında Büyük İskender tarafından ele geçirilen ve adı "Alexandreia" olan İskenderun'a 4. yüzyıldan itibaren "Küçük İskenderiye" de dendi.

Resim 3.19 İskenderun İlçesinden Bir Görünüm

İskenderun Doğu Roma ile İslam orduları arasında defalarca el değiştirdi. Ardından önce Büyük Selçuklu Devleti'nin daha sonra da Eyyubilerin hâkimiyetine girdi. Memluklerin, Eyyubi Devleti'nin hâkimiyetine son vermesiyle Memluklerin eline geçti. Zaman zaman Memluklerle Dulkadiroğulları arasında el değiştiren bölge daha sonra Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi sırasında Osmanlı topraklarına katıldı (1517). Uzun yıllar Osmanlı hâkimiyetinde kalan İskenderun, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yenilmesiyle Fransızların eline geçti. Yapılan antlaşmalar sonucunda Fransızların bölgeden çekilmesiyle kısa süreliğine bağımsız Hatay Devleti'ne bağlı kalan İskenderun, Hatay'ın Ana Vatan'a katılması kararıyla birlikte Türkiye sınırlarına dâhil oldu.

İskenderun'un ekonomisi ticaret ve sanayiye dayalıdır. İlçe sınırları içerisinde çok sayıda fabrika ve endüstri kuruluşu vardır. İskenderun Demir ve Çelik AŞ (İSDEMİR) Türkiye'nin en büyük demir-çelik işletmelerinden biridir.

Otomotiv sektörünün önemli bir kolu olan filtrenin dünyada yoğun olarak üretildiği ilk üç ülkeden birisi Türkiye'dir. Türkiye'deki filtre üretim merkezi de İskenderun'dur.

Verimli topraklara da sahip olan ilçede tahıl, sebze, meyve ve turuncgiller bol miktarda yetiştirilir. Seracılığın yaygın olarak yapıldığı İskenderun'un ekonomisinde balıkçılık da önemli rol oynamaktadır.

HARMANDA

*Temmuz günlerinin akşamı üstlerinde,
Ovalardan doğru bir serinlik gelir.
Ben şimdi bir çiftçiyim,
Oturup yaslanırım toprağıma.*

*Yavaş yavaş kurur terim,
Karşımda harmanlarım yığılı,
Açık bayrağımda günün huzuru,
Kavruk yüzümle gülümserim.*

*Siz de duyar mısınız bu zevki?
Dağların gölgesi bu tarafa düşünce,
Sanırım, yalnız çalışanlara vergi
Temmuz akşamlarının şiiri.*

(Talip APAYDIN)

Verimli Amik Ovası'nın uzantısında yer alan Kırıkhan, köklü tarihiyle, bölgede yaşayan uygarlıklardan kalan tarihi eserleriyle, yaylalarıyla, sahip olduğu verimli tarım arazileriyle ve daha sayamayacağımız birçok özelliğiyle şirin bir yerleşim yeridir. İlçe sınırları içinde yer alan tarihi yerler ve eserler çok sayıda kişi tarafından ziyaret edilmektedir.

Tarımı yoğun, buğdayı bol, pamuğu ve kavunu ünlüdür Kırıkhan'ın. Kimi ozanların şiirlerine ve türkülerine de konu olan Kırıkhan, aynı zamanda zengin bir folklor kültürüne sahiptir.

Bereketli topraklarında çalışma mevsimi adeta bir şölen ortamına döner. Tarlasının, bağının bahçesinin başında şevkle çalışır Kırıkhanlı. Eker, biçer, üretir. Tarlasında boy veren buğday çoğu zaman Anadolu'nun yolunu tutar. Sıcak ekmek olup soframıza gelir ülkemizin bir başka yerinde.

Eteklerinde yer aldığı Amanos Dağları, bu dağlarda kurulan yaylaları ve daha birçok doğal güzelliğiyle örnek bir yerleşim birimidir Kırıkhan.
Aziz ÖFGELİ

KIRIKHAN

Kırıkhan'ın doğusunda Suriye, batısında Belen, kuzeyinde Hassa, güneyinde Kumlu bulunmaktadır. Kırıkhan'ın yüz ölçümü 715km²'dir. Nüfusu 2018 yılı verilerine göre 115.196'dır. Bu nüfusun 57.963'ü erkeklerden, 57.233'ü kadınlardan oluşmaktadır.

Kırıkhan'ın tarihi MÖ 3000'li yıllara kadar uzanmaktadır. Adını, kervanların konaklaması için bölgede inşa edilen handan aldığı rivayet edilmektedir. Kırıkhan sırasıyla Akadlar, Hurri-ler, Hititler, Asurlar, Persler, Makedonlar, Sasaniler, Bizanslılar, Abbasiler, Selçuklular, Haç-lılar, Eyyubiler, Memlukler ve Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi ile de Osmanlı hâkimiyeti-ne girdi.

I. Dünya Savaşı'nın sonunda Fransızların işgaline uğradı. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması ile Suriye'ye bağlandı. 1938-1939 yılları arasında bağımsızlığını kazanan Hatay Devleti sınırlarına dâhil edildi. 1939'da da bağımsız Hatay Devleti ile birlikte Türkiye'ye katıldı.

İlçenin ekonomisi tarıma dayalıdır. Amik Gölü'nün kurutulması ile meydana gelen verimli Amik Ovası ilçenin önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. İlçede çok sayıda çırçır fabrikaları ve zeytinyağı üretim tesisleri bulunmaktadır.

Resim 3.20 Kırıkhan İlçesinden Bir Görünüm

ETKİNLİK

İlçemizi ziyaret eden Ebru Kırıkhan ilçesinin isim hikâyesini çok merak ediyor. Bir araştırma yaparak onu bilgilendirelim.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

OKUMA METNİ

Düz bir arazinin üzerine kurulu ilçenin topraklarında adeta bereket fışkırır. Verimli topraklar hasada bir başka dönüşür bu şirin yerleşim yerinde. Karınca sabrıyla hasadı deren rençberler, şafakla beraber aşı için işinin başındadır. Emeği ekmeğe dönüştürür, bozkırı yeşil bir örtüye. Hele baharın yeşili daha bir yeşildir Kumlu' da. Sofraları süsleyen birçok sebze ve meyvenin kaynağıdır Kumlu toprakları.

Hamamat olarak adlandırılan ünlü kaplıcalarının ünü ülkemizin dört yanına yayılmıştır. Her yerden, her yöreden akın akın misafir gelmektedir. Şifalı sularının birçok hastalığa iyi geldiği kanıtlanan Hamamat, aynı zamanda tam bir dinlenme yeridir de.

Göçmen kuşların geçiş yolunda yer alan Kumlu, göç mevsiminde adeta göçmen kuşların istilasına uğrar. Kfile kfile gelen kuşların şarkılarıyla gökyüzü inler adeta. Bin bir nağmeye sahne olur koca ova. Gündüzü sıcak gecesi serindir Kumlu' nun. Yaşamak güzel bu şirin ilçemizde.

KUMLU

Güneyinde Reyhanlı, doğusunda Suriye, kuzeyinde Kırıkhan ve batısında Antakya ilçesi vardır. Yüz ölçümü 223 km²'dir. Nüfusu 2018 yılına göre 14.233'tür. Bu nüfusun 7.470'i erkeklerden ve 6.763'ü kadınlardan oluşmaktadır. Camuzlar olarak tabir edilen dört beş ailenin bu topraklara gelip yerleşmesi ile Reyhanlı ilçesine bağlı Killik köyü kuruldu. 1947 yılından sonra Killik köyü civarın en büyük köyü haline geldi.

1965 yılında kasaba oldu ve 1968 yılında belediye teşkilatı kuruldu. Kumul olarak anılan yerleşim yerinin adı belediye teşkilatının kurulmasıyla Kumlu olarak değiştirildi. 1990 yılında da ilçe oldu.

İlçenin ekonomisi tarıma dayalıdır. Kısmen hayvancılığın da yapıldığı Kumlu 'da üretilen tarım ürünlerinin bir kısmı, il dışına gönderilmektedir.

Ayrıca Hamamat olarak bilinen termal kaplıca, ilçe ekonomisine katkı sağlamaktadır. Kaplıca il içinden ve il dışından çok sayıda konuk ağırlamaktadır.

Resim 3.21 Kumlu İlçesinden Bir Görünüm

OKUMA METNİ

Denizin ve tarihin bir arada durduğu Payas, geçiş güzergâhında kurulu yerleşim yerlerindeki bütün özellikleri barındıran şirin bir ilçedir. İnsanı sıcak, iklimi sıcaktır; tıpkı Akdeniz gibi.

İnsanı karınca misali çalışır. Yükselen fabrika bacaları, yeşeren ekini, bağı bahçesi bu çalışkanlığın ürünüdür. Gelişkin sanayisiyle, iklimi ve doğal güzellikleriyle yurdun birçok yöresinden göç almıştır. Farklı yörelerden gelen ve bir arada yaşayan insanların oluşturduğu birlik ve beraberlikle Payas, örnek bir yerleşim birimidir.

Köklü bir tarihi geçmişe sahip olan şirin ilçemizdeki tarihi eserler, yörede yaşayan medeniyetlerin ihtişamlı yaşamlarını yansıtır. Gezdiğiniz her tarihi mekânda sizleri o ihtişamlı dönemlere götüren izlere rastlarsınız.

Her yıl çok sayıda yerli ve yabancı konunun ziyaret ettiği Payas, doğal güzellikleri ve tarihi zenginlikleriyle hep ilgi odağı olmuştur.

Bir yanı deniz kıyısında diğer yanı Amanos Dağları'nın eteklerine uzanan şirin ilçemiz, daha birçok özelliğiyle adından sık sık söz ettirmektedir.

PAYAS

İlçenin doğusunda Amanos Dağları, kuzeyinde Dörtöl, güneyinde İskenderun ve batısında Akdeniz bulunur. Tipik Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü Payas'ın yüz ölçümü 157 km² 'dir.

Payas'ın nüfusu 2018 yılı TÜİK verilerine göre 41.409'dur. Bu nüfusun 20.982'si erkeklerden ve 20.427'si kadınlardan oluşmaktadır. Payas bölgesinin yerleşim tarihi eskidir. Bulunduğu coğrafi konum nedeniyle önemli bir geçiş noktasıdır.

Payas'ın eski çağlardaki adı Baias'tır. Sonraları Bayyas, Bayas ve son olarak da bugünkü adını almıştır.

Payas bölgesi tarih boyunca çok önemli savaflara sahne oldu. Birçok medeniyetin hâkimiyetinde kaldı.

Resim 3.22 Payas İlçesinden Bir Görünüm

Payas,16.yy'ın başında Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi ile Osmanlıların eline geçti. I. Dünya Savaşı sonrasında kısa bir süre Fransız işgaline uğradı.

1939 yılında bağımsız Hatay Devleti'nin Ana Vatan'a katılımıyla Hatay'a bağlandı.

Payas ilçesinin ekonomisi, sanayi, tarım ve hayvancılığa dayalıdır. İskenderun Demir ve Çelik AŞ ve Payas Organize Sanayi Bölgesi ilçenin iki büyük sanayi kuruluşudur. Demir çelik fabrikalarının Payas' ta kurulmasından sonra Payas, hızla bir sanayi şehrine dönüşmüştür. Bu fabrikalarda ve Organize Sanayi Bölgesinde, çok sayıda işçi ve kalifiye eleman çalışmaktadır.

İlçede, narenciye ağırlıklı olmak üzere zeytin, kayısı, hububat ve sebze yetiştiriciliğinin yanında, köylerde ve yaylalarda küçük ve büyük baş hayvancılık ve arıcılık da yapılmaktadır.

ETKİNLİK

Aşağıda verilen ipuçlarından yola çıkarak kutucukları doldurunuz.

- 1- Payas'ın eski adlarından biri.
- 2- Payas'ın kuzeyinde yer alan ilçemiz.
- 3- Payas'ta yer alan sanayi bölgesine verilen ad.
- 4- İlçede en fazla yetişen meyve grubu.
- 5- Yavuz Sultan Selim'in Payas'ın Osmanlıların eline geçmesini sağlayan seferi.

1								
2								
3								
4								
5								

OKUMA METNİ

Tarım faaliyetlerinin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanoğlu tarih sahnesine çıktığı andan itibaren yaşamını sürdürebilmesi için ekip biçmeyi hayati bir mesele olarak algılamış ve bu alanda çok çaba sarf etmiştir. Hatta derler ki: Medeniyet tarımla başlar. Tarımsal faaliyet insanoğlunun düzenli bir yaşam oluşturmada önemli bir rol oynar. Çeşitli medeniyetlerin yaşadığı alanlarda yapılan kazı çalışmalarında yoğun olarak tarım alanına ait bulgulara rastlanması da bunu doğrulamaktadır.

Hatay'ın şirin ilçesi Reyhanlı da bu yerleşim yerlerindendir. Sahip olduğu verimli tarım arazilerinde tarım faaliyetlerinin geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. Reyhanlı'nın verimli arazilerinde yetiştirilen tarım ürünleri yurdun birçok bölgesine gönderilmektedir. Pamuğu, sebzesi, meyvesi, buğdayı ve daha birçok tarım ürünü Reyhanlı'dan Anadolu'nun birçok bölgesine gönderilmektedir.

REYHANLI

Reyhanlı Türkiye'nin güneyinde yer almaktadır. Doğusunda ve güneyinde Suriye, kuzeyinde Kırıkhan ve Kumlu, batısında Antakya, güneybatısında Altınözü yer almaktadır. Yüz ölçümü 355km² 'dir. 2018 TÜİK verilerine göre Reyhanlı'nın nüfusu 98.534 kişidir. Bunun 49.526'sı erkeklerden, 49.008'i kadınlardan oluşmaktadır.

Reyhanlı'da yerleşim ve yaşam MÖ 6100'lü yıllara kadar dayanmaktadır.

Bölgede sırasıyla Hititler, Asurlar, Persler, Makedonlar, Romalılar, Bizans, Abbasiler, ikinci kez Bizanslılar, Selçuklular, Haçlılar, Memlukler ve Osmanlılar hüküm sürdü. Bölge uzun süre Osmanlı hâkimiyetinde kaldı. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nı kaybetmesiyle Reyhanlı, 1919'da Fransızların eline geçti. Anadolu'da başlayan Millî Mücadele sırasında Türkiye ve Fransa arasında 20 Ekim 1921 tarihinde imzalanan Ankara Anlaşması ile Türkiye'nin güney sınırları tespit edildi ve bu bölge Türk topraklarının dışında bırakıldı.

Hatay'ın bağımsız olmasıyla birlikte Hatay Devleti'nin sınırlarına dahil edilen ilçe, 1939 yılında Hatay'ın Ana Vatan'a katılması ile de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne bağlandı.

Resim 3.23 Reyhanlı İlçesinden Bir Görünüm

Resim 3.24 Pamuk Tarlası

Reyhanlı'nın ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. Tarım üretiminden elde edilen ürünlerin büyük bir kısmı diğer şehirlere ve dış ülkelere (Ortadoğu, Rusya, Orta Asya ülkelerine) gönderilmektedir. Avrupa'nın Ortadoğu'ya açılan kapısı olan Cilvegözü sınır kapısı, Reyhanlı ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Avrupa ülkelerinden gelerek Ortadoğu ile Afrika'ya gidecek kara nakil araçları Cilvegözü sınır kapısından geçmektedir.

ETKİNLİK

Aşağıda verilen nesneleri göz önünde bulundurarak Reyhanlı'da ekonomik hayatı anlatan bir hikâye yazınız.

[illegible]

OKUMA METNİ

"Güzellikleri saymakla bitmeyen bir tarih diyarı: Samandağ."

Bir yanı deniz, bir yanı dağlarla çevrili Samandağ ilçemiz köklü tarihinin yanında yemyeşil doğasıyla da cennetten bir köşeyi andırmaktadır. Bir yandan denizin ılık meltemi, bir diğer yandan Amanoslardan esen serin rüzgârlara karışan dağ çiçeklerinin kokuları ve turunç kokusu insanı adeta mitolojik yaşamın büyüğü dünyasına götürür. Mitolojik öyküler belki de en çok buradaki tarihi mekânlarda bu kadar canlı durur.

Yörede ipekçilik en yaygın olarak Samandağ'ında yapılmaktadır. Rengârenk kumaşlara dönüşen Samandağ ipeği özellikle bayan kıyafetlerinde çokça tercih edilmektedir. Her yıl çok sayıda sosyal ve kültürel aktivitenin gerçekleştirildiği Samandağ'ına ayrıca yurt içinden ve yurt dışından geziler düzenlenmektedir. Sosyal tesisleri, uzun sahili, sahip olduğu tarihi mekânları, mesire yerleri, eşsiz doğası, yetiştirilen sebze ve meyvesiyle güzellikler diyarıdır Samandağ.

SAMANDAĞ

Deniz kenarında kurulu olan ilçenin doğusunda Antakya, kuzeyinde İskenderun, güneyinde Yayladağı, batısında Akdeniz bulunmaktadır. Yüz ölçümü 446 km²'dir.

Samandağ'ın nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 121.109'dur. Bu nüfusun, 58.845'i erkeklerden, 62.264'ü kadınlardan oluşmaktadır.

Samandağ, Türkiye'nin en eski yerleşim yerlerinden biridir. MÖ 8. yy.ın sonlarına kadar Mısır hâkimiyetinde kaldı. Bu tarihten itibaren sırasıyla Hitit, Asur, Babil, Pers ve Makedonların egemenliği altına girdi. İlk adı Seleucia Pieria'dır. Bu tarihlerde yalnız Antakya için değil, Mezopotamya'ya kadar uzanan bütün yerleşim bölgeleri için liman görevi görür.

MÖ 64 yılından itibaren bölge sırasıyla Romalılar, Bizanslılar, Sasaniler, tekrar Bizanslılar, Emeviler, Abbasiler, Tolunoğulları, İhşidiler, Hamdanoğulları; 969 yılında tekrar Bizanslılar, Selçuklular, Memlukler ve Osmanlıların hâkimiyetine girdi.

I. Dünya Savaşı sonrasında Fransız işgaline uğradı. Daha sonra bağımsız Hatay Devleti'ne bağlanan Samandağ, 1939 yılında bağımsız Hatay Devleti'yle birlikte Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katıldı.

Resim 3.25 Samandağ İlçesinden Bir Görünüm

Samandağ'ın ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma ve ticarete dayalıdır. Tarım ekonomisinin temelini narenciye, maydanoz, zeytincilik ve seracılık oluşturmaktadır. Ulaştırma ve yük taşımacılığı bir diğer iş koludur. İlçeden yurt dışına giden ve oralarda esnafılık yapan ya da işçi olarak çalışan insanların ilçe ekonomisine katkıları önemlidir.

Samandağ'ın ekonomisine katkı sağlayan bir diğer sektör de ipekçiliktir. Ayrıca turizm de ilçe ekonomisinde önemli bir rol oynar.

Samandağ Çevlik sahilinin 14 km ile Türkiye'nin en uzun, dünyanın ise 10'uncu en uzun sahili olduğunu biliyor musunuz?

ETKİNLİK

Aşağıda verilen bilgiler Samandağ'ın sosyal, ekonomik ya da tarihi özelliklerinden hangileri ile ilgilidir? Yazınız.

Samandağ'ın nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 121.109'dur.

.....

İlk adı Seleucia Pieria olan Samandağ tarihte yalnız Antakya'nın değil, Mezopotamya'ya uzanan bütün bir bölge için liman görevi görür.

.....

Samandağ'ın ekonomisine katkı sağlayan bir diğer sektör de ipekçiliktir.

.....

Samandağ, 1939 yılında bağımsız Hatay Devleti'yle birlikte Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katıldı.

.....

Tarım ekonomisinin temelini narenciye, maydanoz, zeytincilik ve seracılık oluşturmaktadır.

.....

YAYLADAĞ

*Keldağ'ın gibi yalnız, başı karlı
Lavları sönse de içerisi harlı;
Sevda şairlerinin irem bağı,
İlham kaynağı mısın Yayladağı?*

*Şirin şehrinin çıkmaz gürültüsü,
Kuşatmış ormanların yeşil örtüsü;
Akdeniz'in güneyi, son durağı,
Beldelerin ırağı mısın Yayladağı?*

Muhittin ALACA

OKUMA METNİ

Adı serin dağ rüzgârlarıyla anılan ve yurdumuzun güneyindeki en uç noktasında bulunan Yayladağı isminden de anlaşıldığı gibi bir yayla diyarıdır. Yayladağı ilçesi tarihi geçmişi ve coğrafi konumu itibarıyla önemli bir yerleşim yeridir. Tarihiyle, öyküleriyle, iklimiyle, sahip olduğu zengin bitki örtüsüyle adından söz ettiren Yayladağı ilçesi adeta bir doğal zenginlikler diyarıdır. Güzel mesire yerlerinin bulunduğu Yayladağı ilçemizin dağlarında yetişen çeşit çeşit leziz dağ meyveleri sofraları süslemektedir.

YAYLADAĞI

Türkiye'nin en güneyinde bulunan ilçenin doğusunda Suriye, Antakya ve Altınözü, batısında Akdeniz ve Suriye, kuzeyinde Samandağ, güneyinde de Suriye bulunmaktadır. Yüz ölçümü 366 km²'dir. 2018 verilerine göre Yayladağı'nın nüfusu 35.460 kişidir. Bunun 20.143'ü erkeklerden, 15.317'si kadınlardan oluşmaktadır.

Resim 3.26 Yayladağı İlçesinden Bir Görünüm

İlçenin tarihi milattan önceki dönemlere kadar uzanmaktadır. Hititler Dönemi'nde yerleşim alanı olduğu bilinen Yayladağı'nda, sırasıyla Persler, Romalılar ve Doğu Romalılar (Bizanslılar), Abbasiler, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar hüküm sürdü.

İlçe, I. Dünya Savaşı sonuna kadar Osmanlı Devleti'nin egemenliğinde kaldı. I. Dünya Savaşı'nın sonunda Fransız işgaline uğradı. 18 yıl Fransız yönetiminde kalan ilçe, Hatay'ın bağımsız devlet olmasıyla birlikte Hatay Devleti'nin sınırları içinde kaldı. 1939 yılında Hatay'ın Ana Vatan'a katılması ile de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne bağlandı. İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım ürünü olarak zeytin, sebze ve meyve ile baklagiller yetiştirilmektedir. Yayladağı'nda üretilen lokum kendine has lezzetiyle yörede oldukça meşhurdur. Defne yaprağı toplayıcılığı bir diğer iş alanıdır. Yine ev tipi işletmelerde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bunun dışında sanayi ve el sanatları ile ilgili küçük çaplı işletmeler de ekonomiye katkı sağlayan alanlardır.

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Hatay'ın kuruluş ve gelişim süreci hakkında neler biliyorsunuz?

**İLTİHAKA KADAR ANTAKYA – HATAY TARİHİ
MİLATAN ÖNCE**

MÖ 333: İssos Savaşı – İskender'in ordusu Persleri yendi ve bütün bölgeyi ele geçirdi.

MÖ 333: İskenderun kuruldu.

MÖ 22 Mayıs 300: Antiochia kuruldu, törenle açılışı yapıldı.

MÖ 305: Seleucia Pieria, Seleucos Nikator tarafından kuruldu (Bugünkü Samandağ)

MÖ 246 – 244: Mısırlılar tarafından işgal edildi.

MÖ 64: Suriye, Roma eyaleti oldu, Pompeius insanlara kentin idaresinde serbestlik verdi.

MÖ 38: Süryaniler Aramiler'den ayrılarak ilk dinsel merkezlerini Antakya'da kurdular.

MİLATAN SONRA

34-36: Hristiyan kelimesi ilk kez Antakya'da kullanıldı ve Hristiyanlık doğdu.

69-81: Titus Tüneli yapıldı.

256: Sasani hükümdarı I. Şapur Antakya'yı işgal etti.

395 -Bizans egemenliğine girdi.

527 – 565: 1. Jüstinyen Dönemi, kentin adı Theopolis olarak değiştirildi.

541: St. Simeon Samandağ'a geldi.

573: Antakya, Persler tarafından kısmen yakıldı.

611-628: Antakya Persler tarafından işgal edildi.

637-638: Antakya Araplar tarafından ele geçirildi. Hazreti Ömer'in halifeliği zamanında Suriye ordusu başkomutanı Ubeyd tarafından alındı.

877: Tolunoğulları'nın hükümdarı Ahmed Bin Tolun'un yönetimi altına girdi.

944: Hamdaniler Antakya'yı ele geçirdi.

13 Aralık 1084: Süleyman Kutalmış Antakya'yı ele geçirdi.

1098: Antakya Haçlıların egemenliğine girdi.

1084-1098: Selçuklu egemenliğine girdi.

1268: Baybars komutasındaki Memluk ordusu Antakya'yı ele geçirdi ve Haçlı Prenslığı'ne son verdi.

1269: Antakya Memluklerin eline geçti. Baybars Moğollarla ittifak yapmış olan Antakya'yı yaktı ve yıktı.

1516: Antakya Osmanlı egemenliğine girdi.

Mayıs 1916: Sykes-Picot Anlaşması. Lübnan, Suriye, Musul, Çukurova yöreleri Fransız işgaline bırakıldı.

9-12 Kasım 1918: İskenderun Fransız askerleri tarafından işgal edildi.

19 Aralık 1918: Dört Yol – Karakese köyü, Fransız işgalcilere karşı ilk silahlı direniş başladı.

20 Ekim 1921: Ankara Anlaşması ile özerk İskenderun Sancağı, Fransız idaresindeki Suriye'ye bırakıldı.

15 Mart 1923: Adana'da Hatay için miting. Atatürk, "Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalmaz" dedi.

Eylül 1923: Milletler Cemiyeti Suriye üzerindeki Fransız yönetimini kabul etti.

1936: Atatürk Antakya'ya "Hatay" ismini verdi.

14 Aralık 1936: Milletler Cemiyeti Sancak sorununa el koydu.

27 Ocak 1937: Milletler Cemiyeti Sancak için bir özel statü kabul etti.

29 Mayıs 1937: Milletler Cemiyetinde kurulan bir alt komisyonun Türkiye ve Fransa'nın görüşlerini alarak hazırladığı anayasa Milletler Cemiyeti konseyi tarafından kabul edildi.

10 Haziran 1938: Fransa tarafsız bir plebisit (halk oylaması) yapılabilmesi için bir kısım Türk birliklerinin Hatay'a girmesini kabul etti.

23 Haziran 1938: Fransa ile yapılan anlaşma, Hatay Türkiye'ye bırakıldı.

5 Temmuz 1938: Bir bölük Türk askeri Hatay'a girdi.

13 Ağustos 1938: Yapılan seçimde 40 milletvekilinden 31'ini Türkler kazandı.

2 Eylül 1938: Bağımsız Hatay Cumhuriyeti kuruldu.

7 Eylül 1938: Hatay Devleti Anayasası kabul edildi. Başbakan Abdurrahman Melek, "Programımızın ruhu ve esası Kemalizm rejimi ve bütün icraatıdır." dedi.

23 Haziran 1939: Fransa Hatay'ın Türkiye'ye katılmasını kabul etti.

29 Haziran 1939: Hatay Meclisi Türkiye Cumhuriyeti'ne katılma kararı aldı.

30 Haziran 1939: TBMM Hatay Meclisinin Türkiye Cumhuriyeti'ne katılmasını onayladı.

7 Temmuz 1939: Hatay il oldu. Son Fransız askerleri çekildi.

23 Temmuz 1939: Hatay Hükümet Konağına Türk bayrağı çekildi.

HATAY'IN İSİM HİKÂYESİ

Hatay adının kaynağına ilişkin ilk bilgiler, MÖ 1200'le başlayan Genç Hitit Prenslikleri Dönemine rastlamaktadır. Bu dönemde, Amik Ovası'ndaki Hitit Prenslikleri birleşerek Hattena Krallığı adını aldılar. Hattena Krallığı'nın başkenti, bugünkü Kırıkhan yakınındaki Kanula' da (Çatalhöyük) kalıntıları bulunan yerleşim yeridir. Hattena adından geldiği düşünülen Hatay, 1936 yılında Atatürk tarafından yöreye ad olarak verildi. Hatay ilinin merkez ilçesi olan Antakya'nın ise İÖ 300 yılında Antiokheia adıyla Selevkoslularca kurulduğu, Arapların bu kente Antekiye adını verdikleri bilinmektedir.

HATAY'IN MİLLÎ MÜCADELEDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

I. Dünya Harbi'nin sona ermesi aynı zamanda, Osmanlı Devleti'nin yıkılmaya başladığı yılların başlangıcıdır. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından bir gün sonra güney ve güneydoğu cephelerindeki ordularımız Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı adıyla Mustafa Kemal Paşa'nın emrine verilmişti. O sırada Adana'da bulunan Mustafa Kemal Paşa'ya Sadrazam Ahmet İzzet Paşa tarafından tebliğ edilen Mondros Ateşkes Antlaşması'nın şartları Mustafa Kemal Paşa tarafından çok ağır bulundu. Uygulanması halinde ülkenin bütününe işgaline neden olacak gizli hükümler barındırdığını beyan ederek subaylarına, “Bundan sonra Harb-i Kebir (Büyük Savaş) bitmiştir, Harb-i Sagir (Küçük Savaş) başlayacaktır.” sözü ile tepkisini dile getirdi.

2 Kasım 1918'den itibaren Mustafa Kemal Paşa ve Kuzey Suriye'de bulunan ordularımız, Hassa-İslahiye ve Belen-Dörtyol yörelerine doğru çekilmeye başladı. Türk ordularının boşalttıkları yerleri ve Katma'yı 20 otomobille gelen bir İngiliz birliği işgal etti. Bu tarihten itibaren de buralarda yaşayan Türkler için esaret dolu günler başladı.

Halep'in işgalinden sonra Hatay'da işgale uğrayan ilk yer İskenderun oldu. I. Dünya Harbi sırasında müttefikler tarafından mayınlanmış olan İskenderun Körfezi'nin temizlenmesi için 3 Kasım 1918 günü bir Fransız kumandanı, İskenderun kaymakamına başvuruda bulundu. İstanbul Hükümetinin de Fransızların İskenderun Limanı'ndan faydalanmalarında bir sakınca görmemesi üzerine 4 Kasım 1918 günü, Fransız birlikleri körfezdeki mayınları temizledi. Hemen ardından da bir Fransız deniz birliği İskenderun'a çıktı. Bu çıkış bir anlamda İskenderun'un işgali demektir. Ancak bu işgal hareketi Mondros Mütarekesi'nin hükümlerine aykırıydı.

İşgal olayı İstanbul'a bildirildi. Hükümet de işgale mani olunmasını, mani olunamazsa ateş açılmamasını ancak bu işgalin protesto edilmesini İngiliz Başkumandanlığına bildirdi.

Fransızlardan sonra 9 Kasım 1918 günü İngilizler 15 kişilik bir müfreze ile İskenderun'a çıktı. Ancak İngilizler İskenderun'da kalmayarak Dörtyol'a geçtiler.

İskenderun'un işgali sırasında Adana'da bulunan Mustafa Kemal Paşa, bu tehlikeli gelişmeleri ve doğuracağı kötü sonuçları bir telgrafla İstanbul Hükümetine bildirdi. Fakat İstanbul Hükümeti büyük baskı altında olduğu için Mustafa Kemal Paşa'nın istekleri kabul edilmedi. Bunun üzerine Mustafa Kemal Paşa 10 Kasım 1918 günü görevinden ayrılarak İstanbul'a hareket etti. 11 Kasım 1918 günü İskenderun'daki Fransız kumandanı, İskenderun'da bulunan tüm görevlilerin şehri terk etmelerini emretti. Kaymakam ve liman reisinin Türk Hükümetinin emriyle yeniden İskenderun'a dönmeleri üzerine Fransız kumandanı bunları tutuklatırıp ağır işkencelerle halka teşhir ettirdi.

12 Kasım 1918 günü Fransızlar İskenderun'a asker çıkarttı. 14 Kasım 1918'de şehir resmen işgal edilmiş oldu.

Aynı günlerde bir grup Fransız askeri, Dört Yol'un batısındaki Haraç Çiftliği'ne baskın düzenledi. 19 Aralık 1918 tarihinde, Türk halkı Dört Yol'da Fransızlara karşı ilk kez topluca karşı koydu. Millî Mücadele'nin "İlk Kurşunu" olarak kabul edilen bu olay, İstiklal Harbi'nin de ilk silahlı direnişi olması açısından tarihi bir öneme sahiptir. Dört Yol'da atılan Millî Mücadele'nin İlk Kurşunu; I. Dünya Savaşı sebebiyle çeşitli cephelerde bulunan Antakya, İskenderun ve çevresindeki il ve ilçelerin er ve subaylarının bölgelerine dönmeleri ile direniş planlı bir şekilde yayıldı. Hatay'da Fransızlara karşı başlayan mücadele, 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması'nın imzalanmasına kadar sürdü. Ama Ankara Antlaşması ile Hatay, sınırlarımız dışında kaldı.

Resim 3.27 İlk Kurşun Anıtı

Daha sonra dünyada meydana gelen birtakım gelişmeler sonucunda (II. Dünya Savaşı'nın çıkma ihtimali) Fransızlar bu bölgeden çekildi. Suriye'ye bağlanan Hatay, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Türkiye'nin kararlı tutumu ile 7 Temmuz 1939 tarihinde ana vatan Türkiye'ye katıldı.

ETKİNLİK

Hatay'ın tarihiyle ilgili metni okuyarak aşağıdaki bulmacayı çözünüz.
Anahtar kelimeyi bulunuz.

1	İ	T	İ		L		R
A		K		R	A		
		R	3	5	O		
T	2	Y		U	R		
4		A		Ü		K	

- 1-İlk Çağ'da Hatay'da hüküm süren medeniyetlerden biri.
- 2- Fransa –Türkiye arasında imzalanan ve Güney Cephesi'nin kapanmasını sağlayan antlaşmanın adı.
- 3-Millî Mücadele'mizde düşmana karşı ilk kurşunun atıldığı ilçemiz.
- 4-Hatay Devleti'nin ilk cumhurbaşkanı seçilen Sökmen soyadlı kişinin ilk adı.
- 5- "Kırk asırlık Türk yurdu düşman elinde esir kalmaz!" sözünü söyleyen devlet adamı.

OKUMA METNİ

Atamızın Adana'ya yaptığı son seyahatinin öncesini yüksek müsaadelerinizle sizlere arz etmeyi düşünüyorum. Çünkü vefatından 126 gün önce 7 Temmuz 1938 de Hatay'ın Ana Vatan'a katılmasını sağlayan 24 Mayıs 1938'de şehrimize yapılan seyahat (ki vefatından 169 gün önce) ölüm yatağında bir devlet adamının günümüzde de ibret alınacak fedakârlığını Atamızın deyişiyle zevat-ı mutade diye bilinen "sırdaşı" Kılıç Ali hatıralarında "Mersin ve Adana'da Ölümle Dans" başlığı altında kaydediyor. "Ölümle Dansın" öncesi, 29 Ekim 1937 günkü durumu Celâl Bayar'dan dinleyelim: Balkan Antantının Ankara toplantısı günleri idi, Yugoslav Başbakanı Dr. Stoyadinoviç' le görüşüyordum. Şükrü KAYA yaklaştı: "Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Dr. Asım derhal görüşmek istiyor." dedi, Atatürk'ün sağlığı ile alâkalı olduğunu hemen anladım. Çünkü meslek ve şahsiyetine güvendiğim Dr. Asım ARAR hükümet namına Ata'nın müdavi tabipleri ile daima temasta idi. Bana endişelerini açıkladı. Burnundan kan geldiğini söylediler. "Bu hastalığın yeni merhalesidir. Dışarıdan mütehassıs getirilmesi tavsiyemi tekraren arz ediyorum." dedi. Atatürk'ün gerek görmediği tavsiyeyi bu sefer ısrarla rica ve kabul ettirmek kararıyla Çankaya'ya gittim... Beni beklemiyordu. Arzumu sükûnetle dinledi: "Ortalıkta Hatay meselesi var, hastalığımın dışarıda duyulmasını istemem. Neşet Ömer'le konuş. Bizim doktorlar konsültasyon yapsınlar." cevabını verdi. Konsültasyon yapıldı. Atatürk hekimlerin müşterek kararlarını benden de dinledikten sonra: "Zannederim haklıdırlar." dedi. Ben sağlığının ülke için asıl şart olduğunu ve temel mevzuun yanında Hatay üzerinde menfi tesir yapma dahil hiçbir ihtimalin düşünülmemeyeceğini ısrarla tekrarladım. Yavaş bir ses tonu ile: "Çocuk! Ne yapacaksan çabuk yap! Ben hastayım." Her şeyini memleketi için hizmet saydığı emeklerini cömertçe feda etmiş Atatürk ilk defa hastayım, diyordu.

KAYNAK: <http://turkoloji.cu.edu.tr/>

ETKİNLİK

Yukarıdaki metinde Atatürk'ün hangi kişisel özellikleri dile getirilmiştir? Aşağıdaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Hatay'ın çevresindeki komşu şehirlerle giyim kuşam ve mutfak kültürü yönünden karşılaştırınız. Tespit ettiğiniz benzer ve ortak yönleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Kardeş şehir uygulamasının sizce amacı nedir?

Hatay ile Komşu Şehirler

Akdeniz Bölgesi'nin güneydoğusunda yer alan Hatay tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Gaziantep, Adana, Osmaniye şehirleri ve Suriye devleti ile komşu olan Hatay, çok zengin bir doğal ve kültürel dokuya sahiptir.

Birçok farklı kültürün bir arada yaşadığı Hatay örf, adet gelenek ve görenek açısından çevresinde yer alan illerle kültürel alışveriş içerisinde. Mutfak kültüründen iş alanlarına, giyim kuşamdan ağız ve söyleyiş özelliklerine kadar birçok alanda benzerlik göstermektedir. Komşu yerleşim birimleriyle bu sıkı benzerliği sağlayan faktörlerin başında ticari ve sosyal hayat ile coğrafi birliktelik gelmektedir.

Şehrimiz Hatay ticaretten turizme, tarımdan sanayiye kadar birçok alanda komşu olduğu illerle iş birliği halindedir. Bu iş birliği özellikle tarım ve sanayi alanında elde edilen ürünlerin tanıtımında, pazarlanmasında, yurt içi ve yurt dışı pazarlara ulaştırılmasında ön plana çıkmaktadır. Aynı coğrafi bölgeyi ve koşulları paylaşan komşuları Gaziantep, Adana, Osmaniye ve Suriye ile gerçekleştirilen iş birliği bölgedeki ekonomik faaliyetlerin daha da canlanmasını sağlamaktadır.

Hatay aynı zamanda yurt içinden ve yurt dışından birçok şehirle kardeş şehir ilişkisi içerisindedir. Bu ilişki çerçevesinde şehrimizdeki birçok yenilik ve uygulama kardeş şehirlerle paylaşılmaktadır. Yerleşim yerleri arasında dayanışma ve yardımlaşmanın amaçlandığı uygulamanın aktif bir üyesi olan Hatay'ın kardeş şehirleri şunlardır:

Kardeş Şehirler**Kiel**

Almanya'nın en kuzeyinde bulunan Kiel, Schleswig-Holstein Eyaleti'nin başkentidir. 14 Haziran 2012'de başlayan kardeş şehir ilişkileri devam etmektedir. Kiel şehri Almanya'nın en kuzeyinde yer alır. Ünlü kanalıyla bölgede önemli bir kavşak olarak bilinir. Kiel ile eğitim alanında çeşitli kampanyalar ve projeler yürütülmektedir.

Resim 3.28 Kiel/Almanya

Aalen

Şehrimiz Hatay, Almanya'nın Baden-Württemberg Eyaleti'nin başkenti olan Aalen ile 1995 yılından beri kardeş şehirdir. Kardeş şehir Aalen ile devam eden ilişki ve ortaklık çerçevesinde ikili ziyaretler, öğrenci ve sporcu değişim programları ve iş adamlarının karşılıklı iş birliği başarıyla devam etmektedir.

Çok sayıda Hataylının yaşadığı Aalen'deki Türk Alman derneklerinin gerçekleştirdiği faaliyetler iki toplumun yakınlaşmasını sağlamak ve iki toplum arasında dostluğun gelişmesine büyük katkılar sunmaktadır.

Resim 3.29 Aalen/Almanya

Bursa

Köklü bir tarihi geçmişe sahip Bursa, Türkiye'nin en çok nüfusa sahip 4. şehridir. Bursa alışveriş merkezleri, parkları, müzeleri ve çarşısıyla bölgede öne çıkar. Ayrıca Bursa Marmara Bölgesinin İstanbul'dan sonra gelen ikinci büyük şehridir. Türkiye'nin en önemli sanayi merkezlerinden biri olan Bursa, İstanbul'dan sonra en büyük ikinci ihracatı gerçekleştirmektedir.

Resim 3.30 Bursa/Türkiye

Ülkemizin bu önemli sanayi kenti, 2010 yılından bu yana Hatay ile kardeş şehirdir. İş alanları ile sosyal ve kültürel alanda birçok ortak yöne sahip Bursa ve Hatay kardeş şehir ilişkisi çerçevesinde çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklere imza atmaktadırlar.

ÜNİTE 3 SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

A) Aşağıdaki cümlelerde verilen bilgi doğru ise cümlemin sonuna D yanlış ise Y yazınız.

- 1) Milli Mücadele'nin "İlk Kurşunu" olarak kabul edilen bu olay, İstiklal Harbi'nin de ilk silahlı direnişi olması açısından tarihi bir öneme sahiptir. ( )
- 2) Tsunami Hatay'da en fazla görülen doğal afettir. ( )
- 3) Hatay ili farklı etnik ve dini inançlara mensup toplulukların barış kardeşlik ve hoşgörü içerisinde yaşamlarını sürdürdükleri örnek bir yerdir. ( )
- 4) Hatay'da nüfus dağılımını etkileyen faktörlerin başında hayvancılık faaliyetleri gelmektedir. ( )
- 5) Belen, ilk defa Osmanlı İmparatorluğu döneminde yerleşime açıldı. ( )

**B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız
Apollon-İskenderun –Samandağ-Erzin-Cilvegözü**

- 1) Türkiye'deki filtre üretim merkezi.....'dur.
- 2) Avrupa'nın Ortadoğu'ya açılan kapısı olan ..... sınır kapısı, Reyhanlı ilçesi sınırları içerisinde.
- 3) Türkiye'nin en eski yerleşim merkezlerinden biri olan .....MÖ 8. yüzyılın sonlarına kadar Mısır hâkimiyetinde kaldı.
- 4) Türkiye narenciye üretiminin %30'unu .....karşılamaktadır.
- 5) Antik Çağ'da bütün Yakındoğu'da ..... adına düzenlenen yarışlar ve oyunlar Defne'de yapıldı.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz

1)Aşağıdakilerden hangisi Hatay'ın kardeş şehirlerinden biri değildir?

- A) Kiel B) Bursa C) Gaziantep D) Aalen

2)14 km uzunluğuyla Türkiye'nin en uzun sahiline sahip olan ilçemiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yayladağı B) İskenderun C) Dört Yol D) Samandağ

3)Atik, Güzelyayla gibi yaylalarıyla ünlü olan ilçemiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Defne B) Belen C) Kumlu D) Hassa

4) Dünyada ilk zeytin hasadının yapıldığı rivayet edilen ilçemiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Altınözü B) Antakya C) İskenderun D) Reyhanlı

5)Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Hatay’da aşağıdaki medeniyetlerin hangisi hüküm sürmemiştir?

A) Osmanlılar B) Memlukler C) Lidyalılar D) Tolunoğulları

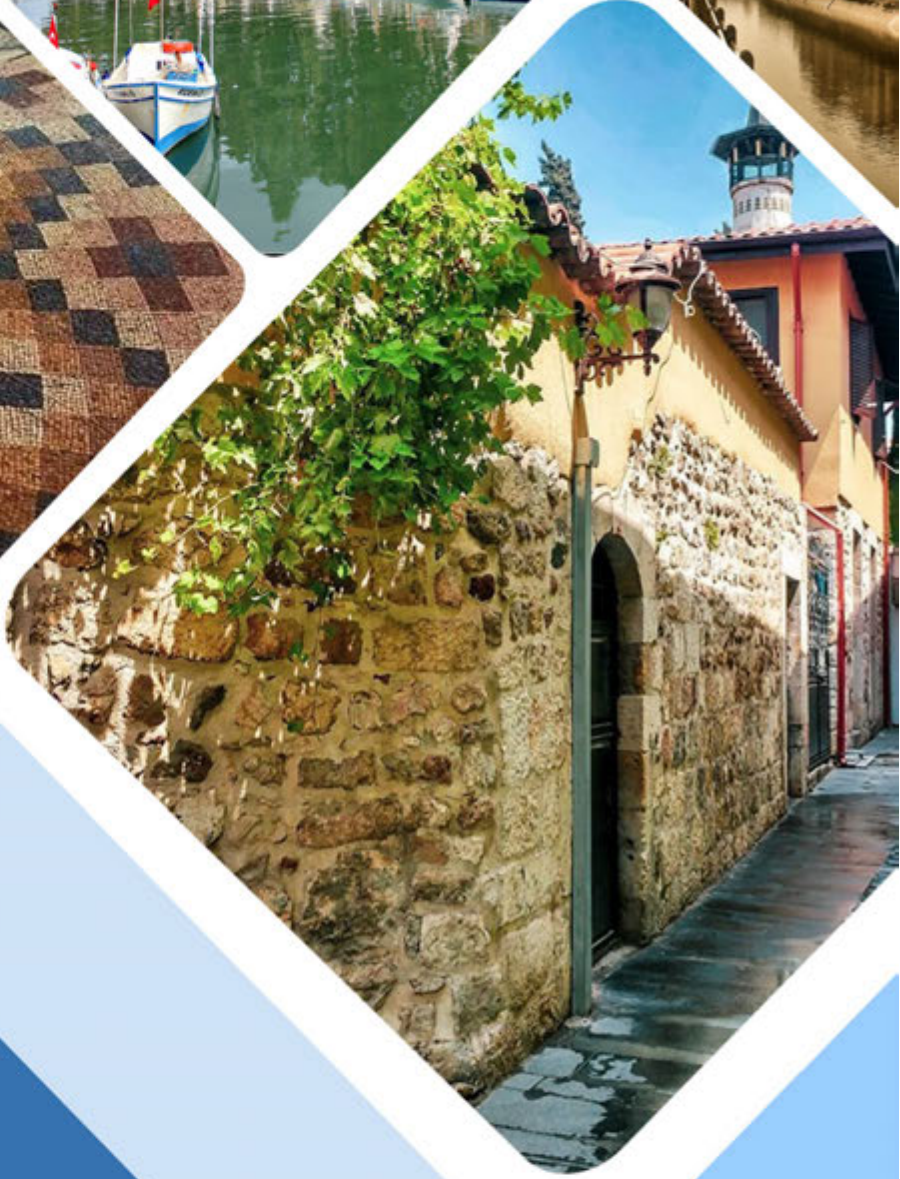
D) Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Hatay’ın iklimi ve iklim özelliklerine bağlı olarak doğal bitki örtüsü hakkında bilgi veriniz.

2. Hatay’da yüzyıllar boyunca farklı kültürlerin bir arada yaşamasını kültürel açıdan değerlendiriniz.

3. Hatay’ın Millî Mücadelemiz ’deki önemi hakkında bilgi veriniz.

HATAY

4

4. ÜNİTE:ŞEHRİM ÇALIŞIYOR

OKUMA METNİ

Hatay'da güneşli bir ilkbahar günü... Zuhul, babası ve kardeşleri ile birlikte oyunu büyük bir dikkatle izlemeye devam ediyordu. "Günlüklerim" adlı beş perdeden oluşan tek kişilik oyunun son perdesinin son sahnesi. Ağaran saçları, çöken şakakları ve yaşaran gözleriyle Hüseyin Ali Dede, bir anıt gibi sahnenin ortasında duruyordu. Yaşamını, bir film şeridi gibi sahnelediği oyunun son sahnesinde son sözleri döküldü ağzından Hüseyin Ali Dede'nin;

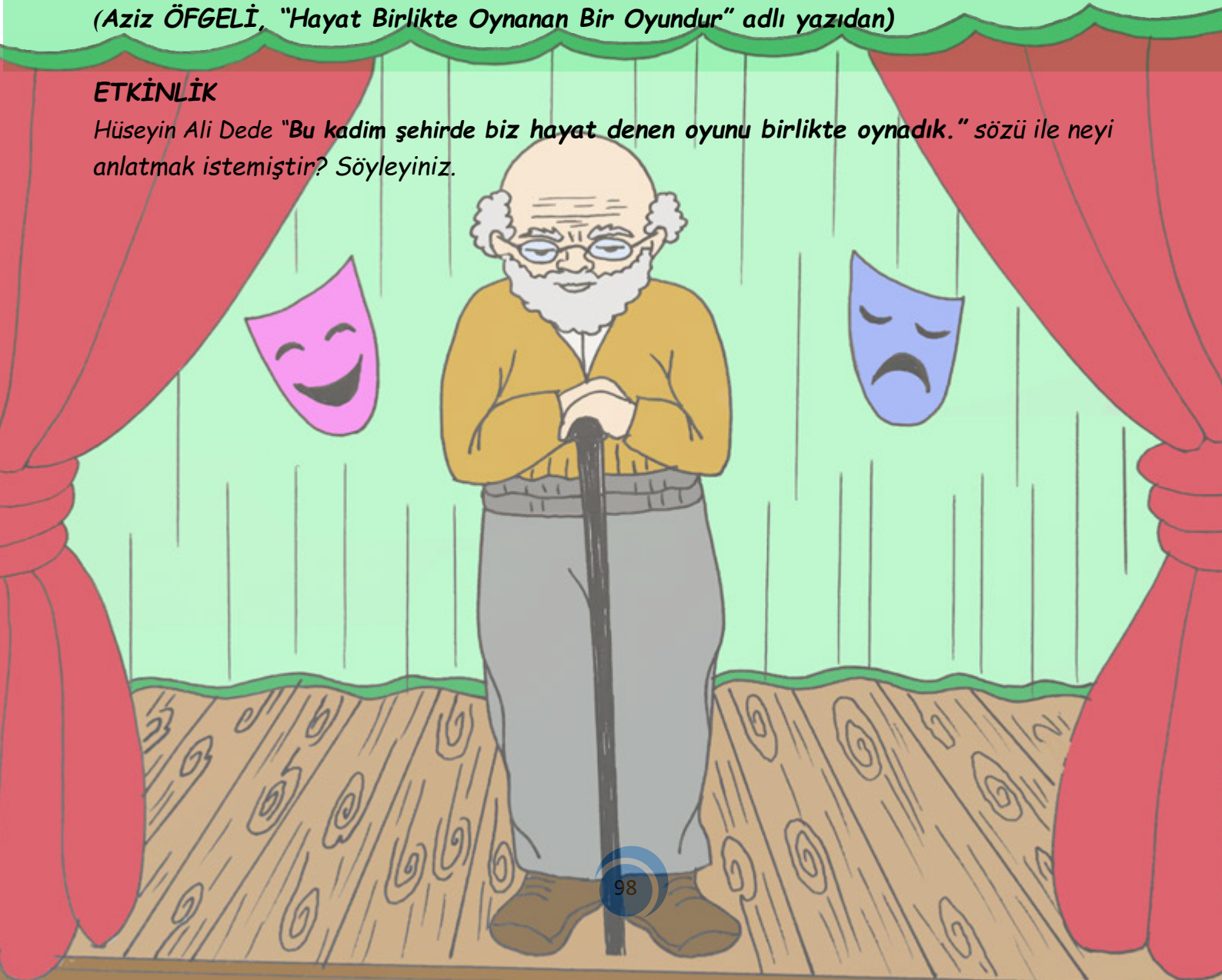
-Bazen gülerek bazen hüznülenerek izlediğiniz bu oyun benim yaşamımdı. Çünkü görünürde sadece ben vardım. Oyundaki her şey yalnız benimdi... İyi şeyler de yaşadım, kötü şeyler de. Ancak ben yaşadıklarımı anlattıkça sizler de oyuna katıldınız. Sizler de mutluluğumla mutlu oldunuz, mutsuzluğumla hüznüldünüz. Pişmanlığımı duyduğum birçok şeyin, sizler de pişmanlığımı duyduunuz. Başarılarımı alkışladınız, kendi başarılarınızı alkışlar gibi. Ya başarısızlığım? Biliyorum o da sizi üzdü. Kendi başarısızlığınıza üzüldür gibi üzüldünüz. Ben bir fabrikada işçi oldum, siz esnaf, memur, çiftçi, öğretmen, öğrenci oldunuz. İşimizi paylaştık, aşımızı paylaştık, sevinçlerimizi paylaştık, acılarımızı paylaştık. Yani anlayacağınız bu kadim şehirde biz hayat denen oyunu birlikte oynadık. Bir aile olduk. Kocaman bir aile olduk bu şehirde. Durdu, durakladı ve devam etti.

-Peki, bizi bir aile yapan neydi acaba? Cevabı mı? Hayır! Cevabını siz söyleyin.

(Aziz ÖFGELİ, "Hayat Birlikte Oynanan Bir Oyundur" adlı yazıdan)

ETKİNLİK

Hüseyin Ali Dede "Bu kadim şehirde biz hayat denen oyunu birlikte oynadık." sözü ile neyi anlatmak istemiştir? Söyleyiniz.

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Sanayi nüfus yoğunluğunu etkiler mi? Niçin?
2. Şehrimizde çok çeşitli iş kollarının olması şehrimizin hangi özelliğinden kaynaklanmaktadır?

-Ali, bir şey duydum.

-Gene ne duydun Mehmet?

-Hatay'ımız ülkenin birçok yerine sanayi ürünleri gönderiyormuş. Hatta sadece yurt içine değil yurt dışına bile satıyormuş.

-Mehmet bunu sağır sultan bile duydu. Bir İSDEMİR'imiz var ki dillere destan. Çeşit çeşit demir üretiliyor. Bunun gibi daha birçok fabrika, küçük büyük sanayi tesisimiz var. Hem daha neler neler üretiliyor buralarda. Bir sen duymamışsın Mehmet.

İş Alanı ve Nüfus Yoğunluğu

Çukurova'nın devamında yer alan Hatay'da ekonomi, tarım ve sanayiye dayalıdır. Hatay'da tarım ve sanayi alanında elde edilen ürünler, Hatay ekonomisinin temelini oluşturmaktadır. Yoğunluğu iç piyasaya olmak üzere yurt dışına da pazarlanan ürünler, kalite açısından tercih edilmektedir.

Hatay'ın ekonomisinde önemli rol oynayan bir diğer alan da turizmdir. Köklü geçmişinde kalan tarihi eserler ve yerler ile sahip olduğu coğrafi güzellikler, Hatay'daki turizm yoğunluğunu arttırmaktadır. Son yıllarda turistik hareketliliğin daha da arttığı ilimizde, bu alanda hizmet veren çok sayıda tesis bulunmakta ve bu tesislerde çok sayıda çalışan istihdam edilmektedir.

Tarım, sanayi ve turizm ile beraber, ulaşım, ticaret, yer altı ve yer üstü kaynaklar, hayvancılık ve ormancılık ilimizin ekonomisinde rol oynayan diğer alanlardır. Bu alanların yerleşim yerlerindeki nüfus dağılımı üzerinde büyük etkileri vardır.

Çalışma amacıyla kırsal kesimden şehre göç, şehirlerde nüfus artışına neden olmaktadır. Bu nedenle başta sanayi kuruluşları olmak üzere iş gücü gerektiren çalışma alanlarının bulunduğu yerleşim yerlerinde nüfus daha yoğundur.

Ortadoğu'ya geçiş yolu üzerinde yer almasından dolayı birçok iş kolunun gelişmiş olduğu şehrimiz Hatay'da da durum böyledir. Nüfus yerleşim hareketleri incelendiğinde ticaret, sanayi ve turizmin gelişmiş olduğu yerleşim birimlerinde nüfus yoğunluğu fazla, tarım ve hayvancılığın yapıldığı yerleşim birimlerinde ise nüfus yoğunluğu daha azdır. Hatay'da belli başlı iş alanları şunlardır:

Sanayi

Hatay'da sanayi, İskenderun ve Dörtyol dışındaki ilçelerde tarımsal ürünlerin işlendiği sanayi tesislerine dayanmaktadır. Bunların başında da çırçır, un, irmik, çığit yağı, bakliyat tasnifleme ve zeytinyağı üretim tesisleri gelmektedir. Hatay'da küçük sanayi gelişmiştir. Hatay birçok sanayi ürününün üretim merkezi durumundadır. Örneğin ülkemizdeki filtre üretiminin %65' i Hatay'da gerçekleştirilmektedir.

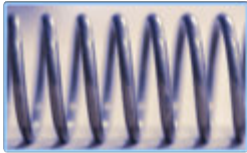
Demir çelik üretiminde, Avrupa'nın en büyük on kuruluşundan biri olan İSDEMİR, hem ilimizin hem de ülkemizin sanayinde önemli bir rol oynamaktadır. Bunun dışında Yumurtalık Serbest Bölgesi, İskenderun Körfezi'nde yer almaktadır. Buna bağlı olarak İskenderun'da kurulan tersane, ilimizde sanayinin gelişmesine büyük katkı sunmaktadır. Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı ile Kerkük –Yumurtalık Petrol Boru Hattı da İskenderun Körfezi ile bağlantılıdır. Yine Mavi Akım Projesiyle oluşturulan doğalgaz boru hattı İskenderun ve Payas Organize Sanayi Bölgelerinde yer almaktadır.

Resim 4.1 İskenderun Demir Çelik Fabrikası

ETKİNLİK

İSDEMİR fabrikasında aşağıdaki ürünlerden hangileri üretilebilir?

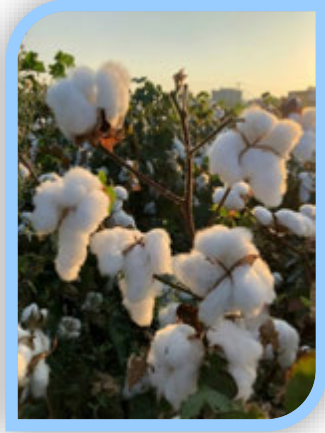

Zeytincilik

Hatay zeytin üretiminde Akdeniz Bölgesi'nde ilk sırada yer almaktadır. Tarım ürünleri arasında önemli bir paya sahip olan zeytin, en çok Altınözü ilçesinde yetiştirilmektedir. Hatay'da yetiştirilen zeytinler çoğunlukla yöresel türlerdendir.

Resim 4.2 Zeytin Ağacı

Resim 4.3 Pamuk Tarlası

Pamuk Ekimi, Çırçır ve Prese

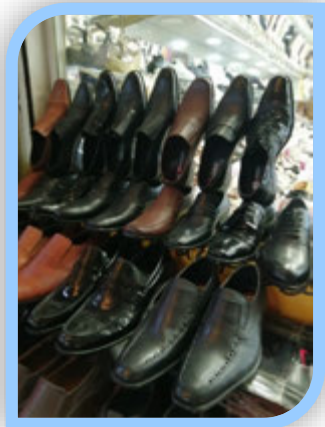
Pamuk, ilimiz tarım ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Üretilen pamuğun tamamına yakını, ilimizde bulunan çırçır ve prese tesislerinde işlenmektedir. İlimizde üretilen ve kalitesiyle dokuma ve kumaş sanayinde çok tercih edilen pamuklar, yurt içi ve yurt dışı iplik piyasasına satılmaktadır.

Mobilyacılık

Hatay, mobilya üretiminde Türkiye'de ilk sıralardadır. İlimizde mobilya üretimi yapan çok sayıda işletme vardır. Bu işletmelerde mobilyaların her çeşidi üretilmektedir. Üretilen mobilyalar yurt içine ve yurt dışına satılmaktadır.

Resim 4.4 Mobilyacılık

Resim 4.5 Ayakkabıcılık

Ayakkabıcılık

Türkiye'deki erkek ayakkabılarının yarıya yakını Hatay'da üretilmektedir. Çok sayıda ayakkabı üretim atölyesinin bulunduğu Hatay'da üretilen ayakkabılar yurt içine ve yurt dışına satılmaktadır.

ETKİNLİK

Aşağıda verilen sektörlerden hangileri şehrimizde öne çıkan üretim alanlarındandır?

ayçiçeği ve ayçiçeği yağı

☐

filtre üretimi

☐

pamuk ekimi çırçır ve prese

☐

zeytincilik ve zeytinyağı

☐

otomotiv üretimi

☐

beyaz eşya üretimi

☐

mobilyacılık

☐

ayakkabıcılık üretimi

☐

demir çelik

☐

şekerpancarı ve şeker üretimi

☐

ayçiçek yağı üretimi

☐

elektronik devre üretimi

☐

lavanta üretimi

☐

ilaç üretimi

☐

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şehrimiz enerji ihtiyacını hangi yollarla karşılamaktadır?
2. İnsan yaşamı için oldukça önemli olan enerjiyi elde etmek için siz başka hangi yolları önerirsiniz?

-Ali, bu kurulan şeyler nedir? Böyle yüksek yüksek pervaneli?
 -Esen rüzgârdan elektrik üretecekmiş diyorlar.
 -Nasıl yani? Rüzgârın içinde elektrik mi varmış?
 -Ne bileyim? O pervanelerin içine bir alet koymuşlar. Rüzgâr pervaneleri döndürdükçe de o alet elektrik ürettiyormuş.
 -Vay be daha neler göreceğiz Ali! Kimin aklına gelir rüzgâr esecek evde lambalar yanacak, makinalar çalışacak.

Resim 4.6 Rüzgâr Türbinleri / Samandağ

ENERJİ ÜRETİMİ
Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli

Hatay'da rüzgâr enerjisi üretimi Samandağ, Belen, Çerçikaya ve Şenköy gibi belli bölgelerde kurulan santrallerden yapılmaktadır. Bu bölgelere kurulan rüzgâr santralleriyle ilimizdeki birçok yerleşim biriminin enerji ihtiyacı karşılanmaktadır.

Güneş Enerjisi Potansiyeli

Akdeniz Bölgesi, güneş enerjisi potansiyeli bakımından Türkiye'nin ikinci önemli bölgesidir. İlimiz Hatay, 8 saat 21 dakika günlük ortalama güneşlenme süresi ile Türkiye'de en yüksek potansiyele sahip illerden biridir. İlimizde güneş enerjisi su ısıtma sistemlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Bir yerleşim yerinin gelişmesinde ulaşımın etkisi var mıdır?
2. Size göre Hatay'da hangi ulaşım alanının gelişmesi ilimiz için daha yararlı olur? Niçin?

-Ali!

-Söyle Mehmet.

-Hiç Hatay Havalimanına gittin mi?

-Gittim tabi ki. Hem yurtiçi hem de yurt dışı uçuşlar yapıyor havalimanımızda.

-Geçen yıl kaç yolcu kullanmış havalimanımızı biliyor musun Ali?

-Biliyorum tabi ki Mehmet. 1.323.000 yolcu kullanmış havalimanımızı. Ayrıca 9.879 uçak iniş yapmış.

Ulaşım

Hatay Ortadoğu'ya çıkış kapısı güzergâhında yer almaktadır. Cilvegözü ve Yayladağı sınır kapıları ile son dönemlerde faaliyete açılan Zeytin Dalı Gümrük Kapısı'nın Hatay sınırları içinde yer alması, Hatay'da kara yolu ulaşımı ile taşımacılık sektörünün gelişmesini sağlamıştır. Hatay kara yolu taşımacılığında Türkiye potansiyeli içerisinde önemli bir paya sahiptir.

Hatay'da sanayi ve ticarete bağlı olarak gelişen diğer bir ulaşım sistemi de deniz yolu taşımacılığıdır. İskenderun Limanı Ortadoğu ülkelerine yönelik ticari sevkiyatlarda önemli bir yere sahiptir.

Resim 4.7 Hatay Uluslararası Havalimanı

Kapasitesi, donanımı ve taşınan yük miktarı bakımından Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'nun en büyük limanlarından biridir.

İlimizde hava yolu ulaşımı son yıllarda gelişme göstermiştir. 2007 yılında hizmete açılan Hatay Havaalanından, yurt içine ve yurt dışına düzenli seferler yapılmaktadır.

İlimiz Hatay'da demir yolu ulaşımı gelişmiş değildir. Sadece Adana-Gaziantep arasındaki demir yolu hattından İskenderun ilçesine uzanan bir demir yolu hattı vardır. Bu hat daha çok yük taşımacılığına dönük olarak kullanılmaktadır.

ETKİNLİK

Aşağıdaki ulaşım yollarını, Hatay'daki sosyal ve ekonomik hayata katkıları açısından değerlendiriniz.

KARA YOLU:.....

.....
.....
.....

HAVA YOLU:.....

.....
.....
.....

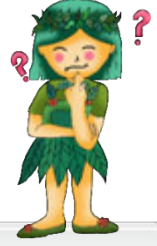
DENİZ YOLU:.....

.....
.....
.....

DEMİR YOLU:.....

.....
.....
.....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Bir yerleşim yerinde ticaretin gelişmiş olmasının nedenleri ne olabilir?

Ticaret

İlimizde ticaret gelişmiştir. Hatay, özellikle ihracat alanında önemli bir potansiyele sahiptir. Türkiye ihracatının önemli bir bölümü Hatay'dan yapılmaktadır. Hatay'ın çeşitli ülkelere ihraç ettiği ürünler şunlardır:

Madencilik ürünleri, demir çelik endüstrisine dayalı sanayi ürünleri, otomotiv endüstrisi, kimyevi maddeler ve mamulleri, mobilya, kâğıt ve orman ürünleri, yaş meyve ve sebze, hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri, hazır giyim ve hazır giyim makine ve aksamaları, su ürünleri ve hayvansal ürünler.

Resim 4.8 Deniz Ticareti

Yer altı ve Yer üstü Kaynakları

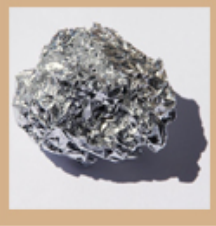
Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Müdürlüğünün yaptığı araştırmalara göre Hatay'da altın, alüminyum, asbest, demir, dolomit, fosfat, kireç taşı, krom, manyezit ve mermer rezervleri bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda Hatay ilimizde Akıllıçay ve Kisecik Mahallesi sınırları içerisinde zengin altın rezervlerinin olduğu tespit edilmiştir. Yine Dört Yol ilçesinde de alüminyum ve demirli boksit, Kırıkhan ilçesinde ise zengin demir yatakları bulunduğu MTA kaynaklarınca tespit edilmiştir.

Resim 4.9 Kömür Madeni

ETKİNLİK

Aşağıdaki madenlerden hangisi ilimizde çıkarılmaktadır?
İşaretleyiniz.

Alüminyum ☐

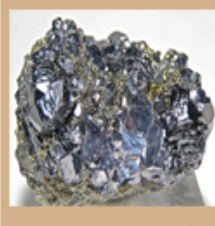
Manyezit ☐

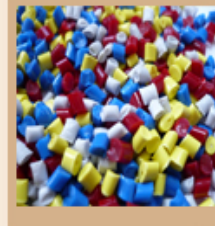
Demir ☐

Tebeşir ☐

Kurşun ☐

Plastik ☐

Altın ☐

Krom ☐

Bakır ☐

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Bir yerleşim yerinde tarımın çok gelişmiş olması o yerin nüfus hareketlerini nasıl etkiler?

HATAY

Methini etmeye yetmez kelimim

Her yanı fidana durmuş Hatay'ın

Ekini boy vermiş almış yürümüş

Her yanı başağa durmuş Hatay'ın

Toprağı dört mevsim durur ürüne

Bir alır çiftçiden bin verir yerine

Sökün eder gelir Amik eline

Her yanı mihmana durmuş Hatay'ın

Sebzesi meyvesi limonu narı

Zeytini bir başka, başağı sarı

Buram buram kokan defneli garı

Her yanın ıtıra sarmış Hatay'ın

(Aziz ÖFGELİ)

Tarım

Hatay'da tarım gelişmiştir. İlimizin sahip olduğu tarım arazilerinin büyük bölümünde sulu tarım yapılmaktadır. Bu arazilerde çoğunlukla tarla bitkileri yetiştirilmektedir.

İlimiz Hatay verimli tarım arazilerine sahiptir. Hatay'daki tarım arazileri içerisinde ilk sırada Amik Ovası gelir.

Kırıkhan, Kumlu, Reyhanlı ve Antakya ilçelerinde birçok tarım ürününün yanında yoğun olarak pamuk yetiştirilmektedir. Pamuk üretiminde Hatay, Türkiye'de ilk sıralardadır.

Resim 4.10 İlimizde Tarım

Yine ülkemizde zeytin üretiminin önemli bir bölümü Hatay'da yapılmaktadır. İlimizdeki tarım faaliyetleri içerisinde önemli bir paya sahip olan zeytin, daha çok Altınözü ilçesinde yetiştirilmektedir. Hatay, ülkemizdeki zeytin üretimi sıralamasında sekizinci sırada yer almaktadır.

İlimiz, ülkemizin narenciye üretiminde de önemli bir paya sahiptir. Samandağ, İskenderun, Dört Yol ve Erzin ilçelerinde üretilen narenciye, başta Rusya olmak üzere çeşitli ülkelere ihraç edilmektedir.

İlimizde sera üretimi yaygındır. Sera üretiminin yapıldığı bölgelerin başında Samandağ ve Arsuz ilçeleri gelmektedir.

Kırıkhan, Kumlu ve Reyhanlı ilçelerinde buğday, pamuk ve sebze yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Samandağ ilçesinde sebze yetiştiriciliği, Hassa ilçesinde bağcılık yapılmaktadır. Yayladağı ilçesi tıbbi bitkiler konusunda önemli üretim potansiyeline sahiptir.

İlimiz Hatay maydanoz, dereotu, pazı, taze soğan, erik, pamuk, narenciye, havuç vb. gibi sebze ve meyvelerin üretiminde Türkiye'de ilk sıralarda yer almaktadır.

Ayrıca ülkemizdeki yaş sebze ve meyve ihracatının yaklaşık dörtte biri ilimizden gerçekleştirilmektedir. İl genelinde tarımsal üretim, yeni teknolojilerin kullanılması ve doğru üretim planlamaları ile hızlı bir gelişme göstermektedir.

ETKİNLİK

Hatay'ın ekonomisinde tarım önemli bir paya sahiptir. Hatay'da tarımın gelişmesini sağlayan etkenler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Zengin ormanlara sahip bir yerleşim yerinde yaşamak hayatımızı nasıl etkiler? Düşündüklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hayvancılık

Hayvancılık Hatay'ın ekonomisinde önemli bir yer tutar. İlçelere bağlı mahalle ve yaylalarda büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliği yapılmaktadır. Bunun yanında bölgedeki beyaz et ve yumurta üretiminin büyük bir kısmı Hatay'da yapılmaktadır. Yine ilimizde yapılan arıcılık faaliyetleri ve bal üretimi ilimiz ekonomisine önemli katkılar sunmaktadır.

Resim 4.11 İlimizde Hayvancılık

Ormancılık

İklim özelliklerine bağlı olarak ilin doğal bitki örtüsü makidir. Maki bitki örtüsü de mersin, defne, keçiboynuzu, zakkum, delice ve katırtırnağı gibi bitki türlerinden meydana gelmektedir. Bunun yanında makilerin tahribata uğradığı alanlarda, odunsu bitkilerden oluşan garig toplulukları ortaya çıkmıştır. Tahrip olmayan alanlarda ise kızılçam, karaçam, köknar, meşe ve ardıç gibi türlerden oluşan karışık ormanlar yer alır.

Ayrıca Amanos Dağları'nın Dört Yol'un doğusuna denk gelen kısmında kayın, fındık ve ıhlamur gibi Karadeniz bitki örtüsüne ait türler görülür.

Resim 4.12 Ormancılık

OKUMA METNİ

Gün erkenden başlar. Gecenin gündüze döndüğü noktada börtü böcekten tutun da insanoğluna kadar her canlı, yeni bir günün telaşı ile yollara düşer. Hele insanın telaşı bir başka oluyor. Kimi bir tarlada yıl boyunca büyük umutlarla yetiştirdiği ürününü bir an evvel ambara doldurma telaşındayken, bir diğeri çıkacağı bir uzun yolculuğun hazırlığıyla meşgul. Bir diğeri işyerinde bir önceki günden kaldığı işine devam etme telaşındayken, bir diğeri çalıştığı atölyesine bir an evvel yetiştirme telaşındadır. Diğeri açtığı dükkânına gelen müşterinin yolunu gözlemekte. Fabrikada ki büyük makinaları, ağır homurtularıyla bir an evvel çalıştırmaya koşar sabırsızlıkla bir diğeri. Sarı başak buğday tarlalarının hayaliyle heyecanlanırken biri, bir diğeri zeytin dallarında kararan zeytinin verimini düşünmekte.

Evet, Hatay burası. Herkes bir an evvel işinin başında olmak için yollarda. Herkes gün ışığıyla birlikte telaşlı. Ama bir telaş bir telaş ki sormayın. Herkes işine yetiştirme telaşında. Her şeyi daha iyiye, daha güzele, daha mutlu bir güne ulaştırma çabasında.

Hatay'da, bu kadim şehirde, her çaba bir başarının, her başarı yeni bir günün adıdır.

(Aziz ÖFGELİ)

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Çevrenizde şehrimize özgü hangi iş alanlarını biliyorsunuz?
2. Bunlardan en yaygın olanları hangileridir? Bu iş alanlarının şehrimizin ekonomisine katkıları nelerdir?

-Diyorum ki elimizdeki şu işe biraz ara versek, Antakya merkeze insek, uzun çarşısı şöyle bir güzel gezsek.

-Peki sonra?

- Sonra da biraz alışveriş yapar döneriz.

- Haydi gidelim.

-Yaşa Ali! Haydi gidelim.

ŞEHRE ÖZGÜ ÜRETİM ALANLARI

Kasaplar ve Fırınlr

İlimizde kasap ve fırın sayısı oldukça fazladır. Fırınlarda ekmek yapımıyla beraber yemeklerin pişirilmesi çok yaygındır. Her mahallede mutlaka iki üç kasap ve hemen yanında fırın bulunur. Bunun nedeni ise et kesimi ve satışının yanında birçok yemeğin hazırlığının kasaplarda yapılmasıdır. Evlerde fırın olmasına rağmen özellikle bazı yemekler ekmek fırınlarında pişirilir. Fırınlrın taş olması ve fırınlarda yakılan odunların tütüsü kokusunun pişirilen yemeklere ayrı lezzet katması, ekmek fırınlarında yemek pişirme geleneğini yaygın hale getirmiştir.

Resim 4.13 Taş Fırın

Künefecilik

İlimiz Hatay bu tatlı türüyle bütünleşmiştir. Künefe Hatay'a ait, yapımı ustalık gerektiren bir tatlı çeşididir. Hatay'da künefecilik babadan oğula, ustadan çırağa geçen bir meslek dalıdır. Künefe evlerde, restoranlarda, lokantalarda yapıldığı gibi sadece künefeci olarak hizmet veren iş yerlerinde de yapılıp satılmaktadır.

Resim 4.14 Künefecilik

Resim 4.15 Baharatçılar

Aktarlar ve Baharatçılar

Hatay'ın doğal bitki örtüsünde bulunan hoş kokulu bitkilerden elde edilen baharatlar, Antakya'da tarihi Uzun Çarşı'da satışa sunulmaktadır. Baharat çeşitlerinin yanı sıra, şifalı bitkilerin de satıldığı tarihi Uzun Çarşı'da çok sayıda aktar bulunmaktadır. Baharat ve bitki çeşidi bakımından zengin aktarlarda kömbe baharatı, dağ kekiği, defne yaprağı, sarı kantaron, buhur tohumu, kahvaltılık toz zahter, sumak, çakşır otu, doğal çaylar ve çeşitli şifalı bitkiler satılmaktadır.

ETKİNLİK

Aşağıdaki baharatların isimlerini yanlarına yazınız.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

Sumak, Kimyon, Karabiber, Pul biber

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. "Zanaat altın bileziktir." sözüyle anlatılmak istenen nedir? Tartışınız.

- Sana bir şey diyeceğim Ali.
- Söyle Mehmet.
- Ya defne yağı lazım da nereden bulabilirim?
- Ne yapacaksın defne yağını?
- Sabun yapacağım. Gar sabunu. Mis gibi. Geçen duydum defne yağından yapılan sabun birçok ağrıya sızıya iyi geliyormuş. Duydun mu sen de?
- Daha yeni mi duydun sen. Bunu rahmetli ninem bile bilirdi.
- Ne yapayım? Kimseler bize söylemedi.
- Suç benim mi şimdi?

Zanaat

İlimizde taş işçiliği, ipek dokumacılığı, ağaç oymacılığı, camcılık, sikkecilik, saptan tepsi ve tabak, tarih ve mitolojik konulu heykel yapımı, halen devam eden başlıca zanaatlardandır. Ayrıca defne ve zeytinyağından sabun yapımı da yaygındır.

Ülkemizin genelinde olduğu gibi şehrimiz Hatay'da da birçok zanaat dalı yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Teknolojik alandaki hızlı gelişmeler, sanayileşme ve toplumun sosyo-ekonomik yapısındaki değişim, daha kısa zamanda çok ürün elde etme imkânı gibi nedenler Hatay'da da zanaat dallarına olan ilgiyi azaltmıştır. Günümüzde kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya kalan bazı zanaat alanlarında artık usta bulunmamaktadır.

Camcılık

Antakya, dünyada camın ilk elde edildiği yerleşim yerlerinden biridir. Bölgede Finike, Kilikya ve Roma dönemlerinde çok sayıda cam eser ve ziynet eşyası üretilmiştir. Antakya ve civarında yöreye özgü camcılık sanatı çok gelişmiştir. Yörede çok sayıda cam ustası vardır.

Defne Yağı Üretimi

Yöreye özgü, her mevsim yeşil kalabilen Akdeniz defnesinden elde edilen defne yaprağı ve tohumunun kullanım alanı oldukça geniştir. Hatay'da bolca yetişen defne ağacından elde edilen yıllık defne yağı miktarı 150 ile 250 ton arasındadır. Bu yağlarla ve katkı maddeleri ile sabun üretimi yapılmaktadır. Hatay, dünyada defne yağı üretiminde önemli bir paya sahiptir.

Defne Sabunu

Hatay, geleneksel el yapımı sabun üretiminde Türkiye'de ilk sıralardadır. Yöredeki zeytin ve defne yağlarından üretilen sabunlar çok ilgi görmektedir. Birçok cilt hastalığına ve romatizmalı ağrılara iyi geldiği bilinen zeytinyağlı defne sabunu, aynı zamanda saç ve cilt bakımında da kullanılmaktadır.

Resim 4.16 Camcılık

Resim 4.17 Defne Sabunu

ETKİNLİK

Ünlü defne sabununun nasıl yapıldığını öğrenip aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İpek Dokumacılığı

Geçmişte Samandağ ve Harbiye’de hemen hemen her evde yapılan ipek böceği yetiştiriciliği ve ipek üretimi günümüzde oldukça azalmıştır. Bu uğraşı bugün sadece bazı aileler tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. El tezgâhlarında üretilen ipek kumaşlar genellikle çarşaf, pike cibinlik, çeşitli aksesuar ve kıyafet olarak değerlendirilmektedir.

Resim 4.18 İpek Kozası

Resim 4.19 Sap Örne

Sap Örmeciliği

Hatay’da zanaatkârlar bazı ağaçların ince sürgünleri ile yeşil kamış, buğday ve çeşitli bitkilerin saplarını örerek birçok ürün ortaya koymaktadırlar. İnce bir ustalıkla yaptıkları bu ürünler, Hatay’ın il dışı tanıtım organizasyonlarında ve Antakya çarşısında satışa sunulmaktadır.

Ahşap Oymacılığı

Hatay bölgesinde ahşap oymacılığı oldukça yaygındır. Hatay’da aşağı yukarı her evde ahşap oymacılığı veya süsleme sanatı örneklerine rastlamak mümkündür. Hatay’da yapılan oyma ahşap ürünleri yurt içinde ve yurt dışında çok rağbet görmektedir.

Resim 4.20 Oymacılık

Resim 4.21 Taş İşlemeciliği

Taş İşlemeciliği

Birçok yörede bulunan serpantin taşının en güzel yeşil tonu Hatay bölgesinde çıkmaktadır. Rahat işlendiğinden Hitit döneminden beri kullanılmaktadır. Günümüzde Antakya ve Defne’de hediyelik ürün olarak işlenmektedir.

Hasırcılık

Buğday ve çavdar saplarından çanta, tabak, pano, yarım tabak ve kayık tabak gibi çeşitli ürünlerin yapıldığı bir zanaat alanıdır. Hatay'da oldukça yaygındır. Yapılan bu ürünlere yerli ve yabancı turistler çok rağbet göstermektedir.

Resim 4.22 Hasırcılık

Resim 4.23 Heykelcilik

Heykelcilik

Hatay'da heykelcilik sanatı az da olsa hala sürmektedir. Heykel ustaları, yaptıkları tanrı ve tanrıça heykellerinde geçmişte bölgede yaşayan uygarlıklara ait figürleri işlerler. Hiçbir eğitim almadan taşlara hayat veren ustalar, genellikle Defne ilçesine bağlı Harbiye Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Mozaik

İlimizin tarihinde köklü bir geçmişe sahip olan mozaik sanatı, günümüzde az da olsa varlığını hala sürdürmektedir. Ayrıca tarih boyunca kentte yaşayan uygarlıkların ihtişamlı dönemlerinden izler taşıyan tarihi mozaiklerin en güzel örnekleri, dünyanın ikinci büyük arkeoloji müzesi olan Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Resim 4.24 Mozaik Üretimi

Resim 4.25 Sikkencilik

Sikkencilik

Hatay'ın Defne ilçesine bağlı Harbiye Mahallesi'nde, Anadolu'da yaşayan uygarlıklara ait birçok ürünün bire bir benzeri üretilmektedir. Turistlere yönelik hediyelik eşya olarak üretilen sikkelerin yapımında bronz, gümüş ve altın kullanılmaktadır. Sikkencilik sanatı bugün hala varlığını sürdürmektedir.

Dantel İşçiliği

- Özellikle Harbiye ve Samandağ'da yaygın olarak sürmektedir. Ev hanımlarının yaptığı danteller çarşılarda ve turistik mekânlarda satılmaktadır.

Ferforje Sanatı

- Hatay'da yaygın olarak yapılan ferforjelerde demir kapılar Gotik- Barok tarzında işlenmektedir.

Demircilik

- Demirciler Çarşısı'nda geleneksel olarak varlığını sürdürmektedir. Demir işçiliğinin eserleri olan çekiç, orak, bıçak gibi çeşitli aletler yapılmaktadır.

Bakırcılık

- Antakya'da özellikle Uzun Çarşı çevresinde az da olsa yapılmaktadır. Burada yapılan bakır eşyalar daha çok hediyelik eşya olarak kullanılmaktadır. Bakırcılıkla orantılı olarak kalaycılık da hala varlığını sürdürmektedir.

Bıçakçılık

- Yörede sap kısımları çeşitli işlemlerle biçimlendirilen el işi bıçaklar üretilmektedir.

Takı Tasarımı

- Hatay'da yaygın olarak yapılan bir zanaattır. Altın, gümüş, platin gibi değerli madenler ile değerli taşlar işlenerek yapılır.

İğne Oyası İşleri

- Hatay'da yaşayan zanaatlardan biri de iğne oyacılığıdır. İşlenen ürünler daha çok yatak örtüsü, masa örtüsü, sehpa örtüsü şeklinde değerlendirilmektedir.

Çalgı Yapımcılığı

- Hatay'da çalgı yapımcılığı yaygın olmamakla birlikte devam eden zanaatlardandır. Yörede yaygın olarak imal edilen enstrümanlar: zurna, çifte, mey, ney, keman, davul, kaval, darbukadır.

Kalaycılık

- Yörede yaygın olarak kullanılan bakır kap kakac zaman içerisinde hem eskimekte hem de yıpranmaktadır. Eskiyen ve yıpranan bu bakır kap kakacalar, toz nişadır ve kalay ile yeniden kaplanarak tekrar kullanılmaktadır. Bu zanaat az da olsa yörede hala devam etmektedir.

ETKİNLİK

Aşağıda resimlerini gördüğünüz
zanaat dallarının isimlerini ilgili
resmin altına yazınız.

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şehrimizdeki dini, kültürel ve sanatsal eserlerden hangilerini biliyorsunuz?

OKUMA METNİ
Kültür ve Turizmin Ekonomiye Katkısı

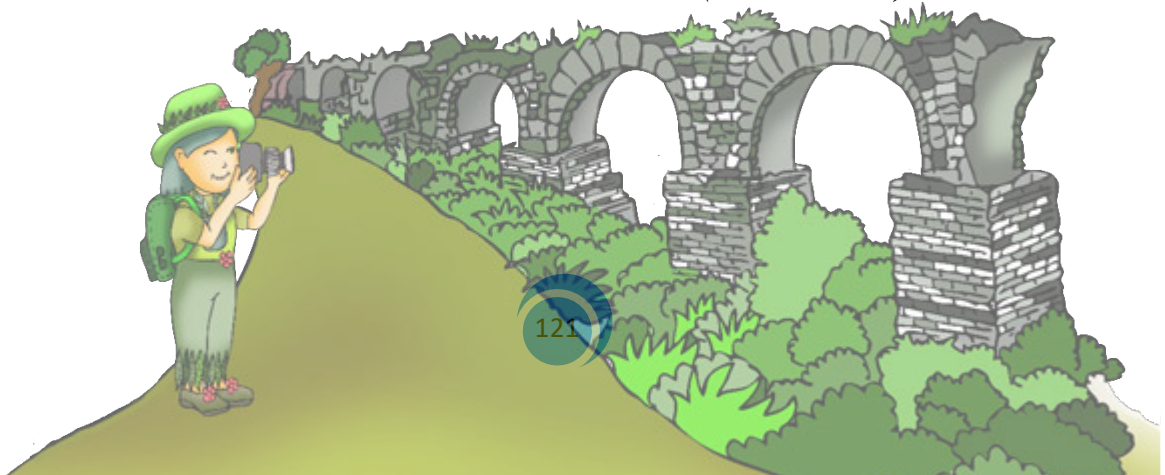
 lke ekonomilerine katkı sunan alanlardan biri de turizmdir. Yerleşim birimlerine, yurt içinden ve yurt dışından gelen turistler, o yörenin ekonomisinde önemli rol oynarlar. Turizm bu yönüyle dünyada, özellikle son dönemlerde ekonomiyi önemli derecede etkileyen bir sektöre d n őm ő t r. Bunun için dünyadaki birçok ülke ve yerleşim birimi turist çekmek için çok önemli yatırımlar yapmaktadırlar. Çünkü yerleşim birimlerine sosyal kültürel ve ekonomik anlamda önemli katkılar sunan turizmin ge- liőmesi; o yerleşim birimindeki tarihi-doğal ve -kültürel zenginlikler ile sosyal yaşam için oluşturulan imk nlara bağlıdır. Bunun için turizm sektöründe önemli rol oynayan tarihi, kültürel ve doğal zengin- likleri ortaya çıkarmak, bunları tanıtmak ve insanların beğenisine sunmak önemlidir.

Zengin tarihi, kültürü ve doğal güzellikleriyle Hatay, turizm açısından önemli bir yerleşim birimidir. Sahip olduğu tarihi ve turistik eserler açısından hem ülkemiz ve hem de dünyadaki diğer ülkeler için cazip bir turizm bölgesidir. Zengin tarihiyle, bölgede yaşamış medeniyetlere ait eser ve yapılarıyla, doğal güzellikleriyle, çok farklı kültür ve inançların barış içinde bir arada yaőamasıyla, zengin mutfak-  ıyla ve daha birçok yönüyle çok sayıda turisti bölgeye çekmektedir.

Ayrıca ilimiz Hatay, kimi inançlar için de önemli olan mekânlara sahiptir. Bu amaçla her sene belir- li dönemlerde bu mekânlara yapılan ziyaretler Hatay ekonomisine önemli katkı sunmaktadır. Bunun dışında Hatay'ın Ortadoğu'ya çıkıőta bir kapı görevi görmesi, ildeki barınma ve konaklama potansiye- lini arttırmaktadır.

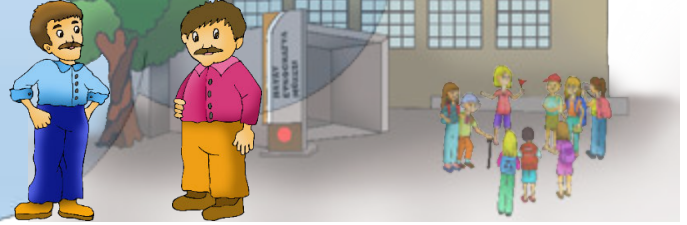
Akdeniz'le sınırı olan Hatay'ın yaz sezonuyla beraber kıyı şeridinde deniz tatili amacıyla a ırladı ı yerli ve yabancı konukların başta Arsuz, İskenderun, Erzin, Samandağ ve Dörtyol ilçelerindeki eko- nomik hareketliliğe katkıları büyüktür. Buraya gelen ve burada sezonluk konaklayan yerli ve yabancı konuklar aynı zamanda yöredeki tarihi ve turistik bölgelere de geziler düzenlemektedirler. Bu gezilerle ticari hayatın canlanması turizmin ilimizin ekonomisi için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

İlimizin sahip olduğu tarihi, doğal ve kültürel zenginlikler sadece ilimizin ekonomisine değil dolaylı olarak ülkemizin ekonomisine de önemli katkılar sunmaktadır. (Aziz ÖFGELİ)

-Ali!
-Efendim Mehmet!
-Dün Antakya'ya indim. Biraz gezeyim, şu tarihi yerleri ben de göreyim, biraz da öteberi alıp döneyim dedim. Aman Allah'ım! Adım atacak yer yok. Nereye yöneldiysem insan seli. Tuhafıma gitti.
-Tuhafına giden ne Mehmet?
-Bu yoğunluk tuhafıma gitti Ali. Bir ikisine sordum çoğu il dışından, yabancı ülkelerden gelmiş. Hatay'ımıza ne kadar çok ilgi varmış. Şaşırdım.
-Bak şimdi ben de şaşırdım.
-Değil mi?
-Ama Hatay'ımıza olan ilgiye değil tabi. Senin bunu bilmemene şaşırdım. Hatay'ımızın namı ülke sınırlarını aştı ve senin hala bunu duymamana şaşırdım.
-Tamam tamam. Yine mi suçlu ben?
-Evet, evet yine sen...

HATAY'A TURİST ÇEKEN VE TURİZM İÇİN ÖNEMLİ OLAN ALANLAR

İnanç Turizmi

Farklı inançların birlik ve beraberlik içinde yaşadığı Şehrimiz Hatay'da bu inançlar için kutsallık arz eden çok sayıda dini mekân ve eser yer almaktadır. Bu kutsal mekân ve eserler gerek yurt içinden gerekse yurt dışından çok sayıda ziyaretçi tarafından ziyaret edilmektedir. Yapılan bu ziyaretler, ilimizin ekonomik, sosyal ve kültürel hareketliliğini arttırmaktadır. Yine şehrimizde yaşayan kimi inançlara ait bayramların ve kutsal günlerin geniş katılımlarla kutlanması, şehrimizin turizm yoğunluğuna önemli oranda katkı sunmaktadır.

İlimizin inanç turizminde önemli rol oynayan belli başlı mekânlar şunlardır:

- ✓ St. Pierre Kilisesi,
- ✓ Habib-i Neccar Cami,
- ✓ Katolik Kilisesi,
- ✓ Ortodoks Kilisesi,
- ✓ Protestan kiliseleri, havralar vb.

Gastronomi Turizmi

Çok zengin bir yemek kültürüne sahip Hatay mutfağı kendine has lezzetleriyle hem yurt içinden hem de yurt dışından gelen ziyaretçiler tarafından tercih edilmektedir. Şehrin birçok yerinde hizmet veren restoranlarda sunulan zengin yemek ve meze çeşitleri ilimize gastronomi amaçlı ziyaretlerin yapılmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle dünya gastronomi kenti unvanına sahip şehrimiz çok ilgi görmektedir. İlimizdeki yerleşim yerlerinde Hatay mutfağını sunan restoranlarla Hatay'a özgü gıda ürünlerinin satışını yapan ticari kuruluşlar bölgeye çektikleri ziyaretçilerle ilimizin hem ekonomisine hem de sosyal ve kültürel yaşamına katkı sağlamaktadırlar.

Akdeniz mutfağının bütün özelliklerini barındıran Hatay mutfağı her sene yurdumuzun çeşitli yerlerinde düzenlenen tanıtım amaçlı organizasyonlarda yerini almaktadır.

Tarih ve Kültür Turizmi

Bir tarih ve kültürler diyarı olan Hatay gerek ülkemizde gerekse dünyada çok ilgi görmektedir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, birçok inancın merkezi olmuş şehrimiz Hatay'a her yıl çok sayıda turist gelmektedir. Şehrimiz Hatay'da bulunan dünyanın ikinci büyük Arkeoloji Müzesi'nde bölgede hüküm sürmüş medeniyetlere ait eşsiz mozaikler ile çeşitli tarihi eserler sergilenmektedir.

Barış ve kardeşliğin diyarı olan şehrimiz Hatay'ın kendine has mimarisiyle inşa edilen Antakya Evleri, çok sayıda hamamları, her türlü baharatın ve birçok geleneksel el sanatları ürünlerinin satışa sunulduğu çarşıları, halk arasında mitolojik öyküleri anlatılan Cehennem Kayıkçısı Haron'un Kabartması, dünyada ilk ışıklandırılan cadde olarak bilinen Kurtuluş Caddesi, coğrafyasında yetişen aromatik bitkilerin yer aldığı Aromatik Bitkiler Müzesi, yıllara meydan okuyan Antakya Kalesi surları, ilk mağara kilise olarak bilinen Saint Pierre Kilisesi, Anadolu'daki ilk cami olarak kabul edilen Habib-i Necar Camisi ve daha bir çok tarihi ve kültürel yer ve eserler yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından çok ilgi görmektedir. Hatay sınırları içinde bulunan çok sayıda tarihi ve kültürel eser şehrimiz Hatay'a çektiği yerli ve yabancı ziyaretçilerle hem ilimiz hem de ülkemiz ekonomisine önemli katkılar sunmaktadır.

Doğa Turizmi

Şehrimiz Hatay sadece köklü tarihiyle değil iklimiyle, coğrafyasıyla ve zengin bitki örtüsüyle de çok ilgi çekmektedir. Birçok doğal özelliğe sahip şehrimizde neredeyse dört mevsim bir arada yaşanmaktadır. Akdeniz'le kıyı şeridinde deniz yaşamı sürerken, Erzin'den Samandağ'a kadar devam eden sıra dağların yüksek kesimlerinde kurulu yaylalarda yayla yaşamı sürmektedir. Coğrafi yapısı doğa yürüyüşü, doğayla iç içe yaşam için kamp kurma gibi birçok aktiviteyi gerçekleştirilmeye elverişlidir.

Yayladağı ve Samandağ ilçesi sınırlarının birleşme noktasında yer alan Karamağara bölgesinde dalış, İskenderun ve yine Samandağ'da yamaç paraşütü çok ilgi görmektedir.

Zengin bitki çeşitliliğiyle, göçmen kuşların geçiş güzergâhında yer alması nedeniyle belli dönemlerde çok sayıda kuş türüne ev sahipliği yapmasıyla, yumurtlama döneminde Samandağ kumsalına akın eden su kaplumbağasıyla (Caretta Caretta), vadileriyle doğal piknik alanlarıyla ve daha birçok doğa harikası mekânlarıyla çok sayıda ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır.

Şehrimizin doğal güzelliklerini ve insanlara sunduğu imkânları yaşamak amacıyla şehrimize gelen yerli ve yabancı konuklar ilimiz ekonomisine önemli katkıda bulunmaktadır.

Şehrimizde doğal güzellikleriyle ön plana çıkan başlıca yerler ve yapılan aktiviteler şunlardır:

- ✓ Defne'de Harbiye Şelaleleri ve çevresi piknik ve doğa yürüyüşü,
- ✓ Arsuz yöresinde günöbirlik plaj, dalış, sörf, yelken ve Yanartaş Mağarası.
- ✓ Samandağ ve Yayladağı sınırında yer alan Karamağara bölgesinde dalış, sörf, yelken ve Şenköy ile Keldağı'nda doğa yürüyüşü ve kamp.
- ✓ Altınözü'nde doğa yürüyüşü, kamp ve piknik alanları,
- ✓ İskenderun'da deniz sporları, günöbirlik plaj, dalış, sörf, yelken, paraşütle atlama,
- ✓ Erzin, Dörtöyol, Kırıkhan, Hassa ve Belen'deki piknik alanları ve yaylalar,
- ✓ Reyhanlı, Altınözü ve Kırıkhan'da doğal göller ve doğa yürüyüşleri

Son dönemlerde çeşitli mide, bağırsak, böbrek, romatizmal ve cilt hastalıklarının tedavisinde bol mineralli içme sularıyla termal kaplıcalar tercih edilmektedir. Bu yönüyle şehrimiz Hatay il içinden ve il dışından şifa arayan birçok ziyaretçinin uğrak yerlerinden biridir. Çevrelerindeki tesislerde çok sayıda ziyaretçinin konaklama imkânı bulduğu Reyhanlı ve Kumlu ilçeleri sınırında yer alan Hamamat Kaplıcası ile Erzin İçmeleri ve Termal Kaplıcası turizm açısından önemli yerlerdir. Sağlık bulma amacıyla gelen ve burada konaklayan ziyaretçiler, tesislerin bulunduğu yerleşim birimlerinin ekonomisine önemli katkılar sunmaktadırlar.

ETKİNLİK

Şehrimizdeki tarihi eserlerin şehrimiz ve ülkemiz ekonomisine katkılarını aşağıda boş bırakılan bölümlere yazınız.

Şehrimiz	Ülkemiz
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün web sitesini ziyaret ederek Hatay'da ekonomi ve turizme katkı sağlayan eserleri inceleyin.

<http://www.hataykulturturizm.gov.tr/>

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Acil çağrı numaralarını gereksiz yere meşgul etmenin sakıncaları nelerdir? Tartışınız.

ŞEHİRİMİZDE ULAŞIM VE İLETİŞİM

Şehrimizde ulaşım şartları Hatay'ın ekonomik, kültürel ve sosyal hayatına büyük katkılar sağlamaktadır. Bu durum gerek yurt içinden gerekse yurt dışından ilimize yapılan ziyaretleri kolaylaştırmaktadır. Bunun yanında şehrimizde iletişim imkânları da oldukça gelişmiştir. İlimizin her yerinde telefon ve genel ağ hizmetleri mevcuttur. İletişim imkânlarının gelişmiş olması sayesinde dünyanın herhangi bir yeriyle haberleşme, bilgi edinme, bilgi paylaşımı ve iletişim kurma oldukça kolay hale gelmiştir.

İletişimde kolaylığı sağlamak amacıyla 112 acil çağrı merkezi üzerinden oluşturulan birimlerin acil çağrı numaraları şunlardır.

- ✓ 110 YANGIN İHBAR
- ✓ 112 HIZIR ACİL
- ✓ 122 ALO AFAD (AFET VE ACİL DURUM)
- ✓ 177 ORMAN YANGINI İHBAR
- ✓ 155 POLİS İMDAT
- ✓ 156 JANDARMA İMDAT
- ✓ 158 SAHİL GÜVENLİK

Acil çağrı numaraları 112 Acil Çağrı Merkezine yönlendirilmiştir.

ÜNİTE 4 SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

A-Aşağıdaki cümlelerin sonuna doğru ise D yanlış ise Y yazınız.

- 1) Hatay ili, ülkemiz filtre sektörü üretiminin %65' ini tek başına karşılamaktadır. ( )
- 2) Akdeniz Bölgesi'ndeki zeytin üretiminin %30'unu gerçekleştiren Hatay ili, bu payla Akdeniz Bölgesi'nde 3. sırada yer almaktadır. ( )
- 3) Hatay'da çay üretimi Türkiye ölçeğinde önemli bir yer tutmaktadır. ( )
- 4) Hatay, küçük ev mobilyaları ve aksesuarları üretiminde Türkiye'nin lideri konumundadır. ( )
- 5) Hatay bölgesinde bulunan Amanos Dağları'nın doğal bitki örtüsü, bulundurduğu hoş kokulu ve tıbbi bitki çeşitliliği ile aktarlara geniş bir ürün yelpazesi sunmaktadır. ( )

B-Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

Altınözü- İskenderun- Türkiye-Künefecilik Ahşap oymacılığı

- 1) ..... Limanı'nın kapasitesi, donanımı, etki bölgesi ve taşınan yük miktarı göz önüne alındığında hinterlandının sadece Hatay ve Türkiye ile sınırlı olmadığı, aynı zamanda Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'nun en önemli limanlardan biri konumunda olduğu anlaşılmaktadır.
- 2) Tarım arazileri arasında %18'lik paya sahip olan zeytin, yoğun olarak ..... ilçesinde yetiştirilmektedir.
- 3) Kırıkhan, Kumlu, Reyhanlı ve Antakya ilçelerinde yoğun olarak yapılan pamuk üretimiyle ilimiz, ... 3. sıradadır.
- 4) Hatay'da .....babadan oğula, ustadan çırağa geçen bir meslek dalıdır.
- 5) Hatay'da öne çıkan zanaatlardan biri olan ..... kentin eski sokaklarında bulunan tüm evlerde sıkça rastlayacağınız karakteristik bir özelliktir.

C-Aşağıdaki soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1)Aşağıdakilerden hangisi Hatay'da yapılan zanaat dallarından biri değildir?

- A) Dokumacılık   B) Camcılık   C) İpek böcekçiliği   D) Mozaik

2) Aşağıdakilerden hangisi şehrimize özgü üretim alanlarından biri değildir?

- A) Künefecilik   B) Baharatçılık   C) Fırıncılık   D) Baklavacılık

“Hatay ‘da iklim özelliklerine paralel olarak ilin doğal bitki örtüsü ormanlardan oluşsa da günümüzde birçok bölgede ormanlar tahrip edilmiştir.”

3)Tahrip olan ormanların yerlerini hangi bitki örtüsü almıştır?

- A) Bozkırlar B) Çayırlar C) Makiler D) Tundralar

“Buğday ve çavdar sapslarıyla örülür. Yerli ve yabancı turistlerin çok rağbet gösterdiği hasır örme ürünleri: çanta, tabak, pano, yarım tabak ve kayıktır.”

4) Yukarıda verilen bilgi aşağıdaki hangi zanaat dalından bahsetmektedir?

- A) İpek böcekçiliği B) Bakırcılık C) Künefecilik D) Hasırcılık

5)Heykelcilik sanatının en fazla yapıldığı ilçemiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İskenderun B) Defne C) Hassa D) Altınözü

“Yazı sistemleri ve yazı öğeleri kullanılarak geliştirilen, sıklıkla dekoratif amaçla kullanılan bir görsel sanat türüdür.”

6) Aşağıdakilerden hangisi bu sanat türüdür?

- A) Kaligrafi ve Hat Sanatı B) İğne oyacılığı C) Saraçlık D) Takı tasarımı

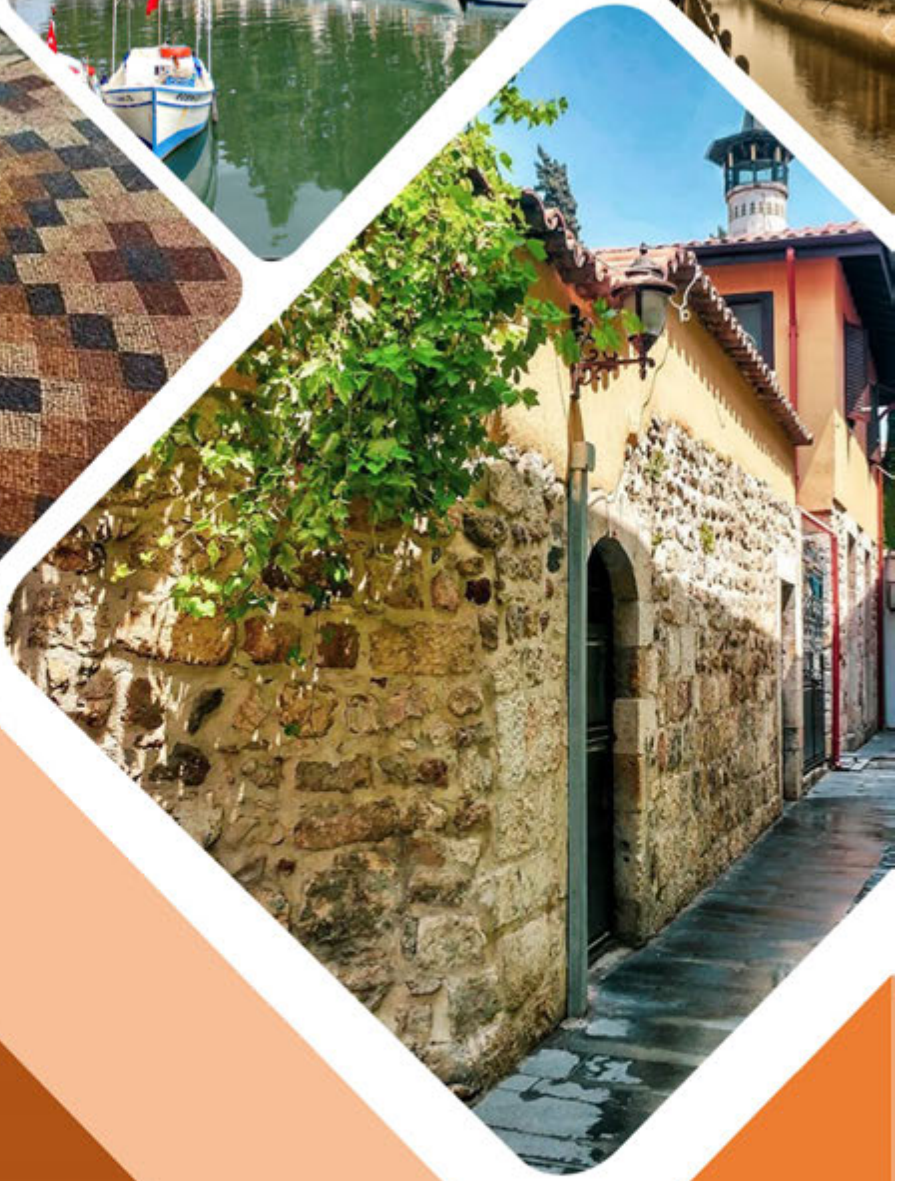
7)Aşağıdakilerden hangisi Hatay’a turist çeken turizm alanlarından biri değildir?

- A) Gastronomi turizmi B) Tarih ve kültür turizmi C) Doğa turizmi D) Kayak turizmi

D) Aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

1. Hatay’a her yıl çok sayıda turistin gelmesinin nedeni sizce nedir?
3. Hatay’ın coğrafi yapısı hangi doğa etkinliklerini yapmaya elverişlidir?
4. Şehrimizin doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerini korumak için neler yapmalıyız?
5. İlimizdeki turizm faaliyetlerinin ilimiz ve ülkemiz ekonomisine katkılarını söyleyiniz.

HATAY

5

5. ÜNİTE:ŞEHRİMDE BEN

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Yaşadığımız yerde kütüphane var mıdır? Kütüphanelerin hayatımıza katkıları nelerdir?
2. Kütüphanelerden yararlanırken nelere dikkat etmeliyiz?

OKUMA METNİ

Bir yerleşim birimindeki kütüphaneler en önemli okuma ve bilgiye ulaşma alanlarıdır. Bu alanlar insanları kötülüklerden alıkoyarak onlara aydınlık bir dünyanın kapılarını açar. Ülke olarak, toplum olarak gelişmiş dünyanın üyesi konumuna getirir. Gelişmişliğin düzeyi şüphesiz okuma düzeyi ile orantılıdır. Eğer bir toplumda okuma düzeyi yüksekse toplum gelişmiştir ve o toplumda huzur vardır, mutluluk vardır.

Dünya ülkelerine bakıldığı zaman gelişmiş kabul edilen ülkelerin okuma düzeylerinin çok yüksek olduğu görülmektedir. Bu okuma düzeyi de yerleşim yerlerinde oluşturulan kütüphanelerle ve toplumda okumaya duyulan ilgiyle gerçekleştirilmektedir. Bu yönüyle yerleşim yerlerinde oluşturulan ve toplumun okuma isteğini karşılayan kütüphaneler o yerleşim yerinin can damarıdır. Okuma düzeyinin ülkemiz ortalamasının üzerinde olduğu ilimizde her geçen gün okuma ilgisi ve düzeyi artmaktadır. (Aziz ÖFGELİ)

Kütüphaneler

İlimizdeki kütüphaneler şunlardır:

1. Cemil Meriç İl Halk Kütüphanesi	10. Hassa İlçesi Ardıçlı Halk Kütüphanesi
2. Altınözü İlçe Halk Kütüphanesi	11. İskenderun İlçe Halk Kütüphanesi
3. Belen İlçe Halk Kütüphanesi	12. İskenderun Teknik Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi
4. Dört Yol İlçe Halk Kütüphanesi	13. Kırıkhan İlçe Halk Kütüphanesi
5. Dört Yol Kuzuculu İlçe Halk Kütüphanesi	14. Kumlu İlçe Halk Kütüphanesi
6. Erzin İlçe Halk Kütüphanesi	15. Reyhanlı İlçe Halk Kütüphanesi
7. Hassa İlçe Halk Kütüphanesi	16. Samandağ İlçe Halk Kütüphanesi
8. Hassa İlçesi Akbez Halk Kütüphanesi	17. Yayladağı İlçe Halk Kütüphanesi
9. Hassa İlçesi Aktepe Halk Kütüphanesi	

Bulunduğunuz yerleşim yerine en yakın kütüphaneye giderek izlenimlerinizi arkadaşlarınıza anlatınız.

HAZIRLIK
ÇALIŞMASI

1. Şehrimizde zaman zaman gerçekleştirilen kültürel ve sanatsal etkinlikler yaŐamımıza ne gibi katkılarda bulunur?

ŞEHİRİN KÜLTÜR VE SANAT İMKÂNLARI

Sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.

M. KEMAL ATATÜRK

OKUMA METNİ

Toplumsal deĒiŐimi saĒlayan etkenlerden biri de Şüphesiz sanattır. Sanat toplumu iyiye ve güzele doĒru deĒiŐtirir ve dönüştürür. Toplumların birbirlerini tanımalarında birbirleriyle iletişim kurmasında önemli bir araç görevi görür. Çünkü toplumlar kendi duygu ve düŐüncelerini sanat yoluyla ifade ederler. Kültürlerini sanat yoluyla tanıtırlar. Başka toplumlarla kaynaŐmayı sanat yoluyla saĒlarlar. Onun içindir ki bir yerleşim yerindeki sanatsal etkinliklerin yoĒunluĒu, o yerleşim yerinin geliŐmiŐliĒini gösterir. Diyebiliriz ki eĒer bir toplumda sanat geliŐmiŐse toplum da gelişmiştir; eĒer sanat geliŐmemiŐse toplum da gelişmemiştir.

İlimiz Hatay'a bu pencereden baktıĒımız zaman görüyoruz ki Hatay'daki birçok yerleşim yerinde, her yıl çeşitli kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmektedir. İnsanları eĒlendiren, insanların birbirlerini tanımalarını saĒlayan bu kültürel ve sanatsal etkinliklerin, festivallerin, Őenliklerin, Hataylıların yaşamında önemli bir yeri vardır. (Aziz  FĒELİ)

Şehrimiz Hatay'da düzenlenen başlıca sanatsal ve kültürel etkinlikler Şunlardır:

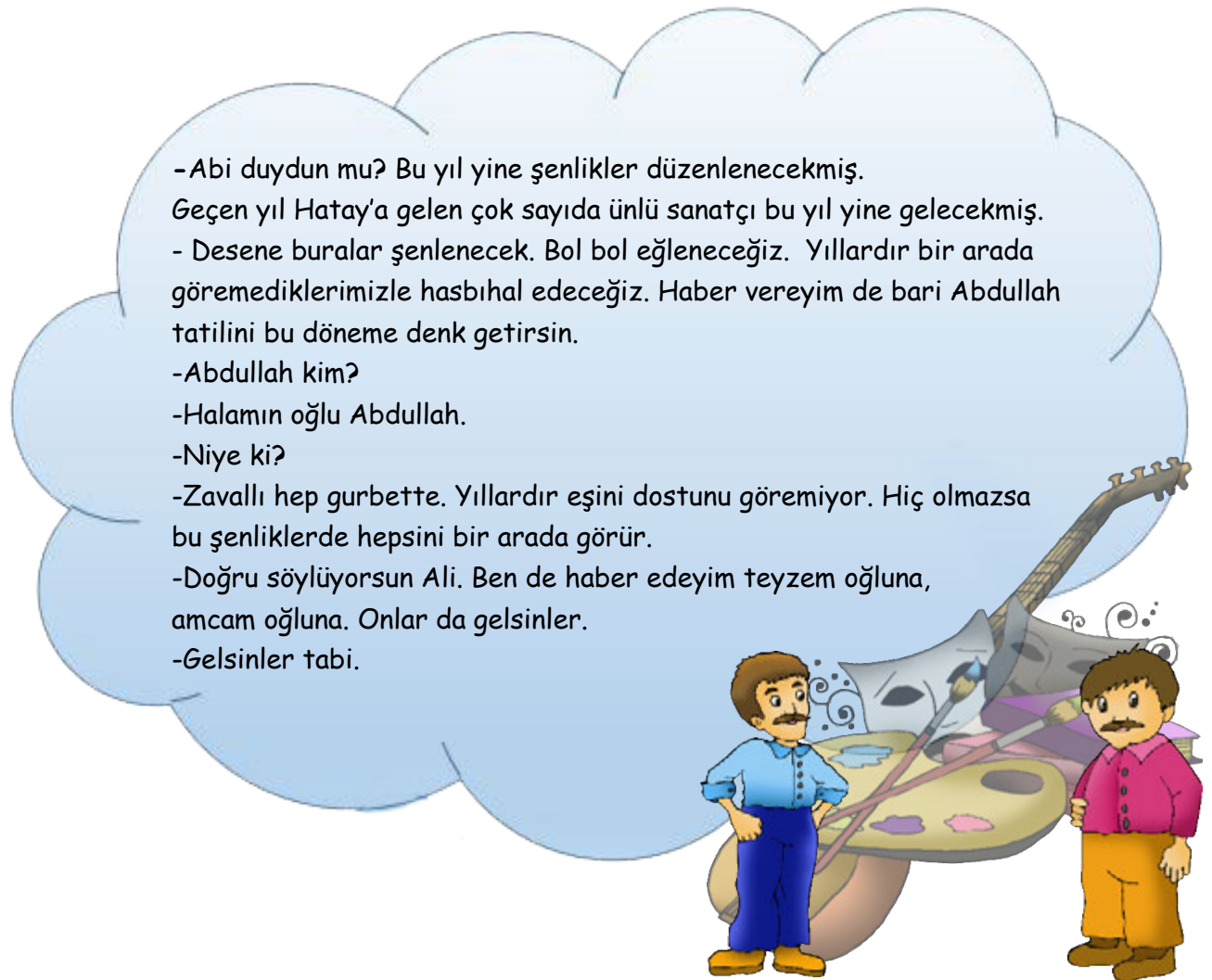
ULUSLARARASI ANTAKYA KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT GÜNLERİ

Hatay'da her yıl düzenlenen Uluslararası Antakya Kültür Sanat ve Edebiyat Günleri etkinliklerinde OrtadoĒu'dan ve Türkiye'den çok sayıda sanatçı Hatay halkıyla buluŐmaktadır. Hatay halkının ülkemizin ve OrtadoĒu'nun önemli sanatçılarıyla bir araya geldiĒi Antakya Uluslararası Sanat Gün-

lerinde çeşitli paneller, basın toplantıları, konserler ve söyleşiler düzenlenmektedir. Çok sayıda okuyucunun ve izleyicinin katıldığı etkinliklere Hatay halkı büyük ilgi göstermektedir.

AKÇALI YUMURTA FESTİVALİ

Akçalı Yumurta Festivali 30 Mart ile 14 Nisan tarihleri arasında Arsuz’ da düzenlenmektedir. Bu festival farklı kültürlerin oluşturduğu kardeşliğin, birlik ve beraberliğin en güzel örneklerinden biridir. Bu festivalde çeşitli yarışmalar düzenlenir, oyunlar oynanır ve kurulan panayırda insanlar alış-veriş yapar.

-
- Abi duydun mu? Bu yıl yine şenlikler düzenlenecekmiş.
Geçen yıl Hatay’a gelen çok sayıda ünlü sanatçı bu yıl yine gelecekmiş.
- Desene buralar şenlenecek. Bol bol eğleneceğiz. Yıllardır bir arada göremediklerimizle hasbıhal edeceğiz. Haber vereyim de bari Abdullah tatilini bu döneme denk getirsin.
-Abdullah kim?
-Halamın oğlu Abdullah.
-Niye ki?
-Zavallı hep gurbette. Yıllardır eşini dostunu göremiyor. Hiç olmazsa bu şenliklerde hepsini bir arada görür.
-Doğru söylüyorsun Ali. Ben de haber edeyim teyzem oğluna, amcam oğluna. Onlar da gelsinler.
-Gelsinler tabi.

ULUSLARARASI İSKENDERUN TURİZM VE KÜLTÜR FESTİVALİ

İskenderun’da her sene Uluslararası İskenderun Turizm ve Kültür Festivali düzenlenmektedir. Her yıl temmuz ayında düzenlenen festivale halk yoğun ilgi göstermektedir. Barış, huzur ve hoşgörünün diyarı olan Hatay’da düzenlenen bu festivale çok sayıda yerli ve yabancı sanatçı katılmaktadır. Birçok sanatsal etkinliğin gerçekleştirildiği festivalde, ayrıca yemek yarışmaları ile futbol, basketbol, bocce (bilye oyunu) ve plaj voleybolu turnuvaları düzenlenmektedir.

KURTULUŞ BAYRAMLARI

Hatay ve ilçelerinde “**Kurtuluş Bayramları**” programı çerçevesinde bilimsel toplantı, konferans, sergi, tiyatro, halk oyunları, çeşitli gösteri ve konserler düzenlenmektedir.

Hatay’daki yerleşim birimlerinde kutlanan “**Kurtuluş Bayramı**” tarihleri şu şekildedir:

KURTULUŞ BAYRAMLARI	
YERİ	TARİHİ
ERZİN	8 OCAK
DÖRTYOL	9 OCAK
İSKENDERUN	5 TEMMUZ
KIRIKHAN	6 TEMMUZ
REYHANLI	8 TEMMUZ
ANTAKYA	23 TEMMUZ
HASSA	15 KASIM

GELENEKSEL KUTLAMALAR

Hatay’daki bazı yerleşim birimlerinde geleneksel olarak düzenlenen çok sayıda konser, gösteri, yarışma ve söyleşinin gerçekleştirildiği etkinlikler de şunlardır:

Gerçekleştirilen etkinliklerin yerleri ve tarihleri:

Etkinlik Adı	Yeri	Tarihi
Hz. Beyazid-1 Bestami Anma Haftası	Kırıkhan	27-29 Mayıs
Uluslararası İskenderun Turizm ve Kültür Festivali	İskenderun	05-09 Temmuz
Temmuz Festivali	Samandağ	11-14 Temmuz
Antakya Festivali	Antakya	21-23 Temmuz
Yayladağı Kültür ve Aba Güreşi Festivali	Yayladağı	Her Yıl Ağustos Ayı İlk Haftası
Arsuz Geleneksel Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali	Arsuz	09-16 Ağustos
Fusun Sayek Sağlık ve Kültür Etkinlikleri		
Yayla Şenlikleri	Belen	22-23 Ağustos
Payas Kervansaray Şenlikleri	Payas	01-28 Eylül
Altınözü Zeytin Festivali	Altınözü	26-27 Ekim
İlk Kurşun Festivali	Dört Yol	19-22 Aralık

ETKİNLİK

Aşağıdaki sanatsal ve kültürel etkinlikleri yapıldıkları yerleşim birimleriyle eşleştiriniz.

1-İskenderun

2-Arsuz

3-Altınözü

4-Samandağ

5-Dört Yol

6-Kırıkhan

7-Yayladağı

8-Belen

9-Dört Yol

10-Payas

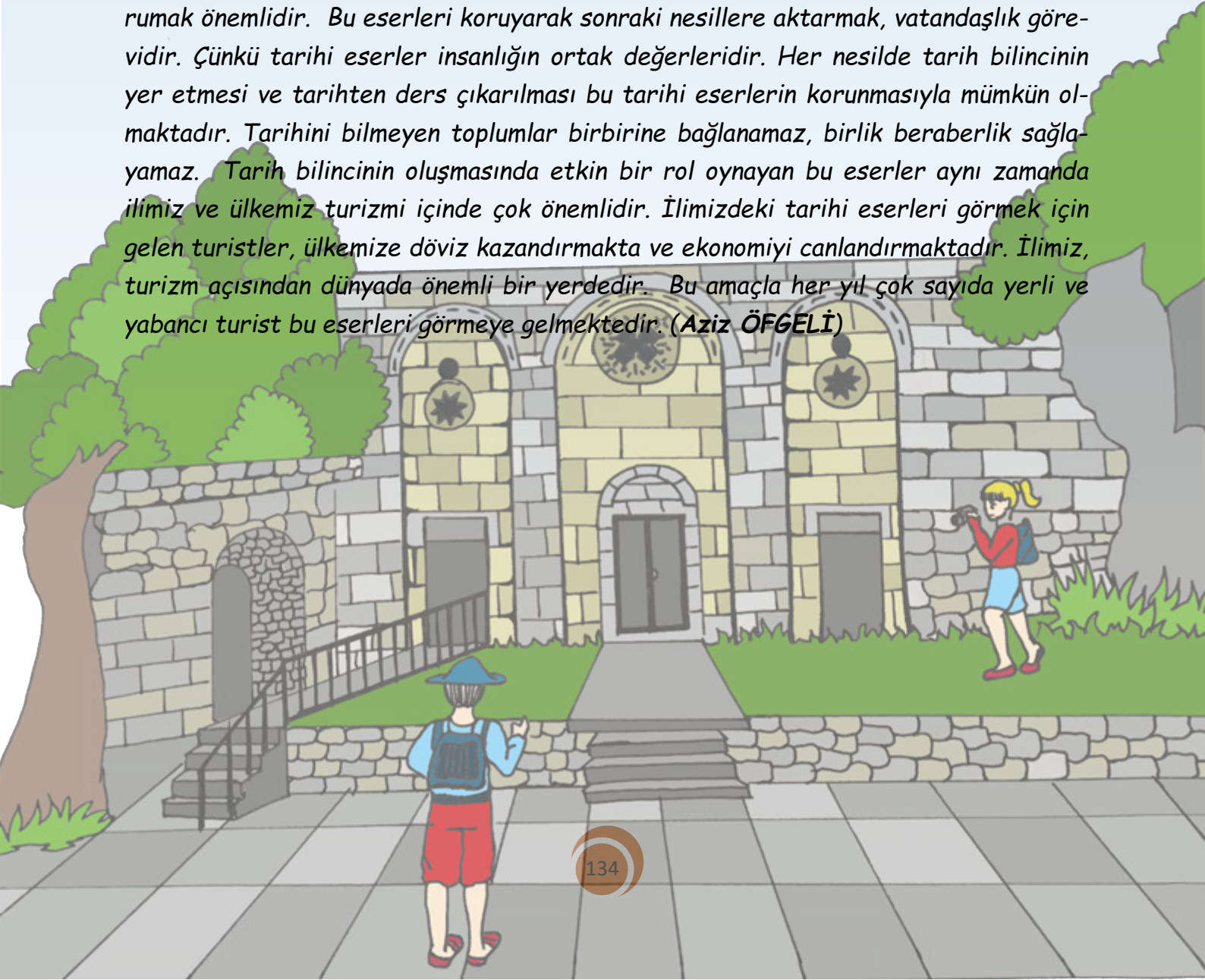
- ☐ İlk Kurşun Festivali
- ☐ Akçalı Yumurta Festivali
- ☐ Hz. Beyazid-ı Bestami Anma Haftası
- ☐ İlk Kurşun Festivali
- ☐ Zeytin Festivali
- ☐ Yayla Şenlikleri
- ☐ Uluslararası Turizm ve Kültür Festivali
- ☐ Evvel Temmuz Festivali
- ☐ Aba Güreşi Festivali
- ☐ Kervansaray Şenlikleri

OKUMA METNİ

Hayat nedir ki diye sorulduğunda, herhalde çok sayıda cevap uçuşur zihnimizde. Ancak bunlardan biri var ki daha ağır basar hayatı tanımlamamızda. Paylaşmak. Sevinçleri paylaşmak, üzüntüleri paylaşmak, değerleri paylaşmak, en güzeli de "güzellikleri" paylaşmak olarak öne çıkar. İçinde kendi kültürel değerlerimizle yer aldığımız dünya-mız, biz insanlar için bir ailedir. Dünya adını verdiğimiz bu büyük ailede her kesim kendi kültürel ve sanatsal değerleriyle yer alır. Bu kültürel ve sanatsal değerlerini diğer toplumlarla paylaşır. Dolayısıyla bazı sanatsal ve kültürel değerler insanlık için "ortak değer" olarak kabul edilir. Bu ortak değerler de dünyadaki farklı kültür ve inançların barış içinde bir aile gibi bir arada yaşamasını sağlar. Diyebiliriz ki geçmişten günümüze miras kalan tarihi eserler, yerler, bizler için, ülkemiz için büyük bir zenginliktir.

İlimiz sınırları içerisinde bu zenginliği ifade eden çok sayıda tarihi yerler ve eserler mevcuttur. Bu eserler bizlere geçmişte burada yaşayan insanların yaşam biçimleri, inançları ve kültürleri hakkında bilgi verir. Onun için bu tarihi eserleri bilmek ve korumak önemlidir. Bu eserleri koruyarak sonraki nesillere aktarmak, vatandaşlık görevidir. Çünkü tarihi eserler insanlığın ortak değerleridir. Her nesilde tarih bilincinin yer etmesi ve tarihten ders çıkarılması bu tarihi eserlerin korunmasıyla mümkün olmaktadır. Tarihini bilmeyen toplumlar birbirine bağlanamaz, birlik beraberlik sağlayamaz. Tarih bilincinin oluşmasında etkin bir rol oynayan bu eserler aynı zamanda ilimiz ve ülkemiz turizmi içinde çok önemlidir. İlimizdeki tarihi eserleri görmek için gelen turistler, ülkemize döviz kazandırmakta ve ekonomiyi canlandırmaktadır. İlimiz, turizm açısından dünyada önemli bir yeredir. Bu amaçla her yıl çok sayıda yerli ve yabancı turist bu eserleri görmeye gelmektedir. (Aziz ÖFGELİ)

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şimdiye kadar bir tiyatro oyununa veya sinemaya gittiniz mi? Tiyatro oyununu veya sinema filmini izlerken nelere dikkat ettiniz?

SİNEMALAR ve TİYATROLAR

Sanat, insana ve dünyaya dair her şeyi sanatın kurallarıyla yeniden kurgulayarak insanlara sunar. Sanat büyük bir emek gerektirir. Uсталık gerektirir. Her şeyden önce insana, dünyaya ve olaylara farklı pencerelerden bakmayı gerektirir. İşte bu çok yönlü bakış açısıyla yaşamın yeniden kurgulanması, toplumun gelişmesine öncülük eder. Toplumu iyiye ve güzele doğru değiştirir ve dönüştürür. Kısacası toplumsal değişime yön verir. Bu gerçeklikten yola çıkarak diyebiliriz ki bir yerleşim birimindeki sanatsal faaliyetlerin yoğunluğu o yerleşim biriminin gelişmişliğini gösterir.

Bu yönüyle ilimiz Hatay'a baktığımız zaman sanatsal alanda birçok faaliyet gerçekleştirilmektedir.

İlimizde bu faaliyetlerin yürütüldüğü sanat galerileri, tiyatro salonları ve sinemalar şunlardır:

TİYATRO SALONLARI	
Adı	Koltuk Sayısı
Hatay Kültür Merkezi Tiyatro salonu	451
Meclis Kültür Salonu	454
İskenderun Belediye Tiyatro Salonu	329
Samandağ Kültür Merkezi Tiyatro Salonu	Büyük Salon:334 Küçük Salon:133
Erzin Kültür Merkezi Tiyatro Salonu	220
SİNEMA SALONLARI	
Adı	Adresi
Prestige Hatay Sineması	Saraykent Mah. Şükrü Balcı Cad. PrimeMall AVM ANTAKYA
Şark Sineması	Cemal Gürsel Mah. Hıdırbey Cad. No: 33 SAMANDAĞ
Cinens Sinemaları	Haraparası Mah. İzzet Güçlü Sok.No:26 Palladium AVM ANTAKYA
Prestige İskenderun Sineması	Numune Mah. Eyüp Sultan cad. No:1 PrimeMall AVM İSKENDERUN

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Tarihi ve turistik eserlerin dünya barışına katkısı var mıdır?
2. Tarihi eserlerin kültürel hayatımızdaki yeri ve önemi nedir? Tartışınız.

TARİHİ VE TURİSTİK MEKANLAR

Antakya Ulu Cami

Antakya merkezde bulunan cami, medrese, imaret, iki adet türbe ve bir yazlık cami, şadırvan ve dükkân şeklinde inşa edilmiştir. Daha sonra farklı dönemlerde birçok bölüm eklenmiştir. 1271 yılında Memlûk Sultanı Baybars tarafından yaptırılan caminin doğu ve batı yönünde bulunan taç kapılardan girilen geniş avlusu, taş döşeli ve şadırvanlıdır.

Resim 5.1 Ulu Cami

Ebul Fütuh Cami

Samandağ ilçesindedir. Caminin giriş kapısı üzerinde dört satırlık kitabe bulunmaktadır.

Resim 5.2 Ebul Fütuh Cami

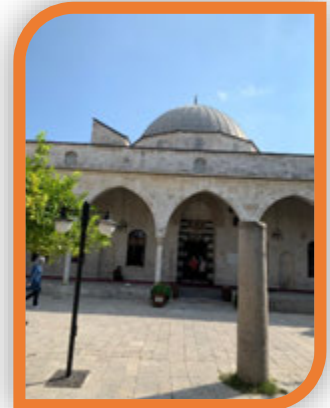
Resim 5.3 Fatikli Cami

Fatikli Cami

Altınözü ilçesinde bulunan cami 1875 yılında inşa edilmiştir. Enine iki bölümden oluşan caminin duvarları yonu taşı ile örülmüştür. Minare camiden ayrı olarak avlunun kuzeydoğu köşesinde inşa edilmiştir.

Habib-i Neccar Cami

Habibi Neccar Camisi Antakya'nın önemli tarihi eserlerinden biridir. Hz. İsa'nın havarilerine ilk inanan ve bu uğurda ölen Antakyalı bir marangozun adını taşımaktadır. Antakya'nın 638 yılında Müslüman Arapların eline geçtiği dönemde inşa edilmiştir. Türkiye sınırları içerisinde yapılan ilk cami olduğu kabul edilmektedir. Caminin kuzeydoğu köşesinde yerin dört metre altında Habib-Neccar'ın ve Şem'un Safa'nın, girişte de Yuhanna ve Pavlos'un türbeleri bulunmaktadır. Şehrin önemli tarihi eserlerinden olan cami; medrese, türbe ve şadırvandan oluşan bir külliye'dir.

Resim 5.4 Habib-i Neccar Cami

Resim 5.5 Kasım Bey Cami

Kasım Bey Cami

Yayladağı ilçesindedir. Caminin kuzey duvarında dört adet kitabe bulunur. Cami, minare ve şadırvan ile birlikte bir avlu içinde yer alır.

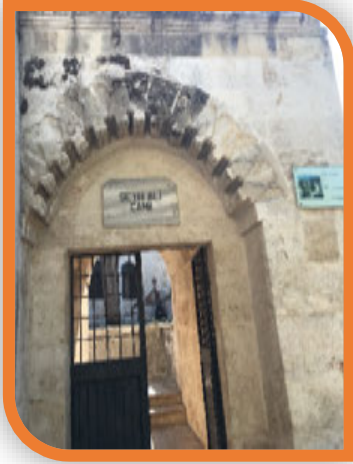

Sarımiye Cami

Antakya Kurtuluş Caddesi'nde yer alan cami ilk olarak 14. yy.ın ilk yarısında yapıldı. Zaman içerisinde camide yapılan onarımlar sonucunda caminin bugünkü şeklini aldığı sanılmaktadır.

Resim 5.6 Sarımiye Cami

Resim 5.7 Şeyh Ali Cami

Şeyh Ali Cami

Antakya'da bulunan caminin ilk inşasının 15. yy.ın ikinci yarısında yapıldığı tahmin edilmektedir. Avlusunda bir medrese ve bir şadırvan bulunmaktadır.

Yeni Cami

Antakya merkezde bulunan cami, tahminen 16. yy.da inşa edilmiştir. Harim kapı kemerindeki süslemeler ve iki renkli taş işçiliği dikkat çeker. Osmanlı mimari tarzında yapılan silindirik ve geniş gövdeli minaresi, şerefeli ve sivri külahlıdır.

Resim 5.8 Yeni Cami

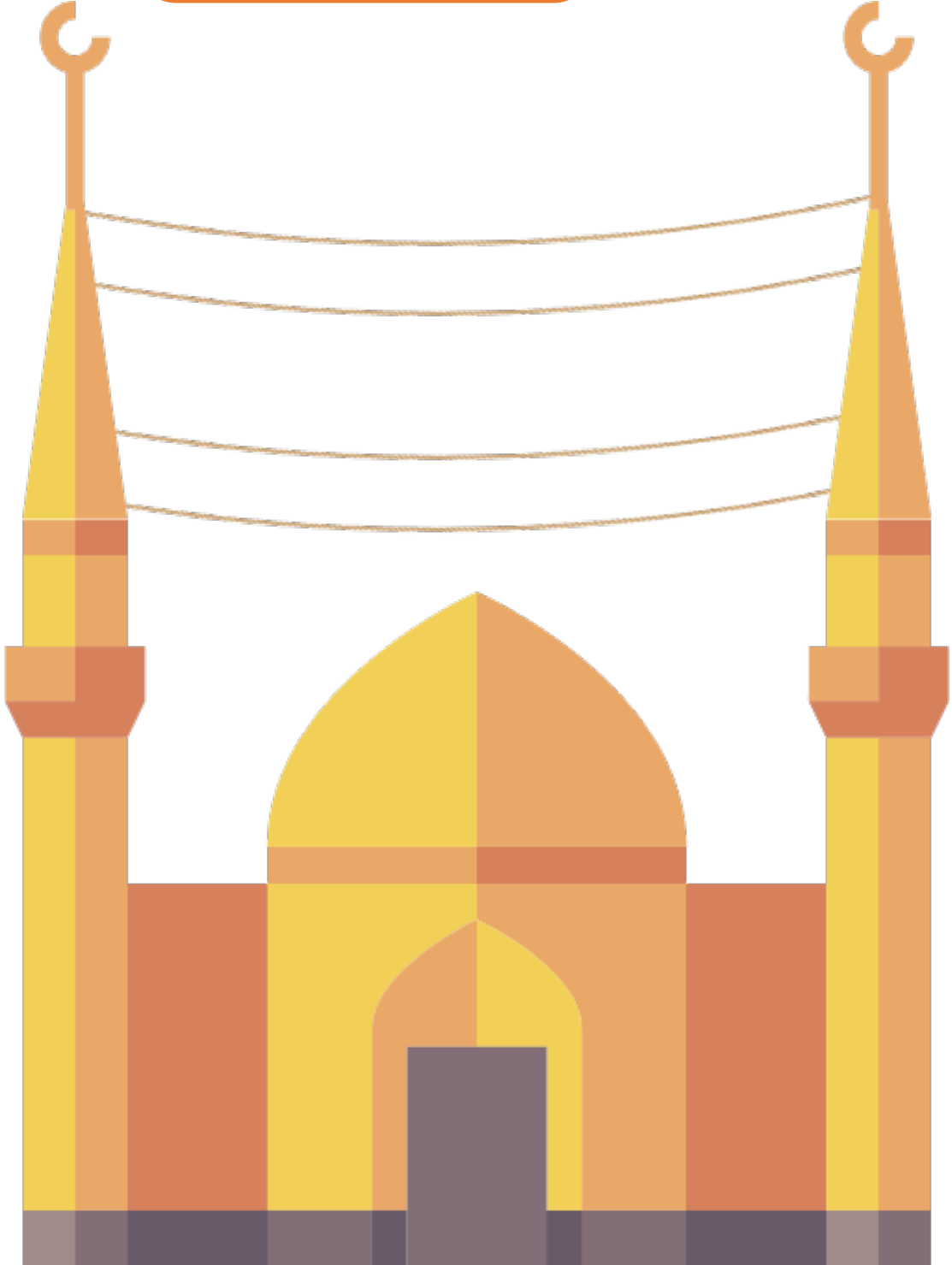
Resim 5.9 Yoğunluk Cami

Yoğunluk Mahallesi Cami

Yoğunluk Cami Samandağ ilçesi Yoğunluk Mahallesi'ndedir. Aslında bir kilise olan yapı, Hatay'ın ana vatana katılmasından sonra camiye çevrilmiştir.

ETKİNLİK

Barış ve kardeşlik konulu
bir "mahya" yazınız.

Antakya Ortodoks Kilisesi

1833 yılında Mısır Beledi El-Şam Hükümdarlığı zamanında ahşap malzemeden yapılmıştır. Daha sonra geniş bir avlunun ortasında taş malzemeden yeniden inşa edilmiştir

Resim 5.10 Ortodoks Kilisesi

Resim 5.11 Maryo Hanna Kilisesi

Arsuz Maryo Hanna Kilisesi

Hristiyanlığın ilk yıllarında birçok rahip ve keşiş Hz. İsa'nın öğretisini yaymak için Arsuz ve çevresine yerleşmişlerdir. Burada Aziz Hanna adına yapılan ve Arsuz'un merkezinde bulunan Maryo Hanna Kilisesi 1514 yılında yeniden inşa edilmiştir. Halen kullanılan kilisede, çok sayıda temsili resim ile 1600'lü yıllardan kalma bez üzerine yapılmış iki baskı resim bulunmaktadır.

Aziz Nikola Ortodoks Kilisesi

1870 yılında kurulmuş olan kilise İskenderun'dadır. Halen ibadete açık olan kilisede paha biçilmez tablolar ve işlemler bulunmaktadır.

Resim 5.12 Aziz Nikola Ortodoks Kilisesi

Resim 5.13 Meryem Ana Kilisesi

Güzelyayla Meryem Ana Katolik Kilise ve Manastırı

Belen ilçesindedir. 1920 yılında yaptırılan Meryem Ana Kilisesi ve Manastırı'nda sadece yaz aylarında ibadet yapılmaktadır.

Resim 5.14 Havra

Antakya Musevi Havrası

1700'lü yıllarda Antakya Kurtuluş Caddesi'ndeki bir bina havra'ya dönüştürülmüştür. Havra'da bulunan kutsal kitap “Tevrat”, ceylan derisi üzerine İbranice yazılmıştır.

İtalyan Katolik Latin Kilisesi

İskenderun ilçesindedir. 1600'lü yılların başında Kapuçin Rahipleri tarafından inşa edilmiştir.

Resim 5.15 İtalyan Katolik Latin Kilisesi

Resim 5.16 Karason Manuk Kilisesi

Karason Manuk Ermeni Kilisesi

İskenderun ilçesindedir.1872 yılında inşa edilmiştir.

Maria Ana Rum Ortodoks Kilisesi

Altınözü ilçesine bağlı Tokaçlı Mahallesi'nde bulunmaktadır. Halen ibadete açık olan kilisenin yapım tarihi tam olarak bilinmemektedir.

Resim 5.17 Maria Ana Kilisesi

Meryem Ana Havuzu

Meryem Ana Havuzu Arsuz ilçesindedir. İnanışa göre: Meryem Ana Kudüs'ten Efes Antik Kenti'ne yürürken bu gölün yanında durur ve gölün sıcak suyunda yıkanır. Oruçlu olan Meryem Ana, orucunu açmak için etrafa bakılırken bir balığın gölün kenarındaki taşın üstüne atladığını görür. Taşın üstüne atlayan balık güneşin sıcaklığıyla taşın üstünde pişmeye başlar ve Meryem Ana karnını bu balıkla doyurur. Bu yüzden Hristiyanlar 14 Ağustos'ta Meryem Ana Havuzu'nda bayram ibadetlerini gerçekleştirmektedir.

Resim 5.18 Meryem Ana Havuzu

Resim 5.19 Protestan Kilisesi

Protestan Kilisesi

Antakya şehir merkezinde bulunmaktadır. Antakya'ya yerleşen Katolikler tarafından inşa edilmiştir. Fransızlar döneminde elçilik ve Fransız Bankası olarak kullanılan kilise, 2000 yılında Güney Kore Kwong Lim Metodist Kilisesi tarafından Protestan Kilisesi olarak tanınmıştır.

Resim 5.20 St. İlyas Kilisesi

St. İlyas Kilisesi

Samandağ ilçesi Zeytinli Mahallesi sınırları içindedir. 1874 yılında yapılan kilisede yer alan ikonalar özellikle dikkat çekicidir.

Resim 5.21 St. Pierre Kilisesi

St. Pierre Kilisesi

Bir kayalığın içine oyularak inşa edilen kilise on üç metre derinliğinde ve yedi metre yüksekliğindedir. İlk Hristiyanlar tarafından toplantı yeri olarak kullanılmıştır. Hristiyanların kutsal mekânlarından biri olan St. Pierre Kilisesi'nin özellikle taban mozaikleri görülmeye değerdir. Hangi tarihte yapıldığı kesin olarak bilinmeyen St. Pierre Kilisesi, çok sayıda yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmektedir.

St. Simon Manastırı

MS 6.yy. da yapılan Manastır Antakyalı St. Simone 'un bir sütun üzerinde kırk yıl yaşadığı yer olarak bilinmektedir. Bugün büyük oranda yıkılmış olan manastır, Antakya ile Samandağ arasında bulunan bir tepenin üzerinde yer almaktadır.

Resim 5.22 St. Simon Manastırı

Resim 5.23 Süryani Kilisesi

Süryani Kilisesi

İskenderun ilçesindedir. 1850 yılında yapılmıştır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan tek koridorlu yapı, kesme taştan inşa edilmiştir.

Vakıflıköy Surp Asdvadzadzin Ermeni Kilisesi

Ermenistan sınırları dışında sadece Ermenilerin yaşadığı tek mahalle olan Vakıflı Mahallesi, Samandağ ilçe sınırları içerisindedir. Her sene Meryem Ana Yortusu olan 15 Ağustos gününde, dünyanın çeşitli yerlerinden Vakıflılılar burada bir araya gelerek geleneklerini sürdürürler.

Resim 5.24 Surp Asdvadzadzin Kilisesi

Gazi Abdurrahman Paşa Türbesi

Belen ilçesindedir. Halep valisi olan Gazi Abdurrahman Paşa'nın yattığı türbe, kare planlıdır ve etrafı açıktır. İçerisi demir parmaklıklarla örülü türbenin çevresinde ailesinin diğer fertlerine ait mezarlar bulunmaktadır.

Resim 5.25 Gazi Abdurrahman Paşa Türbesi

Resim 5.26 Şeyh Yusuf Türbesi

Şeyh Yusuf Türbesi

Antakya-Harbiye yolu üzerindedir. Yapı tek odalıdır. İçinde 1500'lü yıllarda yaşayan ve tıbbı büyük katkılarda bulunan Hekim Şeyh Yusuf'un mezarının bulunduğu türbe, günümüzde maneviyyatından şifa bulmak isteyen hastalar tarafından ziyaret edilmektedir.

Hız. Beyazıd-ı Bestami Türbesi

Türbe, Kırıkhan-Hassa arasında bulunan Darb-ı Sak Kalesi'nin içinde yer almaktadır. Türbe içindeki odaların birinde bulunan iki mezardan biri Bestami Hazretleri'nin çobanına diğeri de Mustafa Şevki Paşa'ya aittir. Türbe dışında yer alan üç mezarda Mustafa Şevki Paşa'nın yakınları yatmaktadır. Diğer odada ise Beyazıd-ı Bestami'nin mezarı bulunmaktadır.

Resim 5.27 Hız. Beyazıd-ı Bestami Türbesi

Resim 5.28 Kanuni Sultan Süleyman Külliyesi

Belen Kanuni Sultan Süleyman Külliyesi

Belen ilçesindedir. Cami, han ve hamamdan oluşmaktadır. 1550 -1560 yılları arasında Kanuni Sultan Süleyman tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır.

Hızır Makamı

Rivayete göre Hızır ve Hz. Musa, birbirlerinden ayrı olarak dünyayı dolaşır ve yılda bir kez 6 Mayıs günü (Hidrellez) buluşurlar. Onların görevi insanların dileklerinin gerçekleşmesini sağlamak ve kötülüklerden korumaktır.

Hz. Hızır ve Hz. Musa'nın buluşma yeri olarak kabul edilen Hızır Makamı Samandağ ilçesindedir. Makamın içindeki büyük kaya, Hz. Hızır ve Hz. Musa'nın bir araya geldikleri yer olarak kabul edilir Müslüman ve Hristiyanların kutsal kabul ettikleri bu ziyarette, hastalığına şifa arayanlar ve çocuğu olmayanlar adaklar adayarak dileklerde bulunurlar.

Resim 5.29 Hızır Makamı

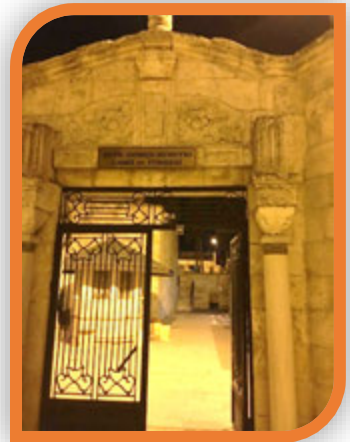
Resim 5.30 Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi

Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi

Payas ilçesindedir. Külliye kervansaray, pazar, hamam, camii ve medreseden oluşmaktadır. Külliye, Sokullu Mehmet Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır.

Şeyh Ahmet Kuseyri Külliyesi

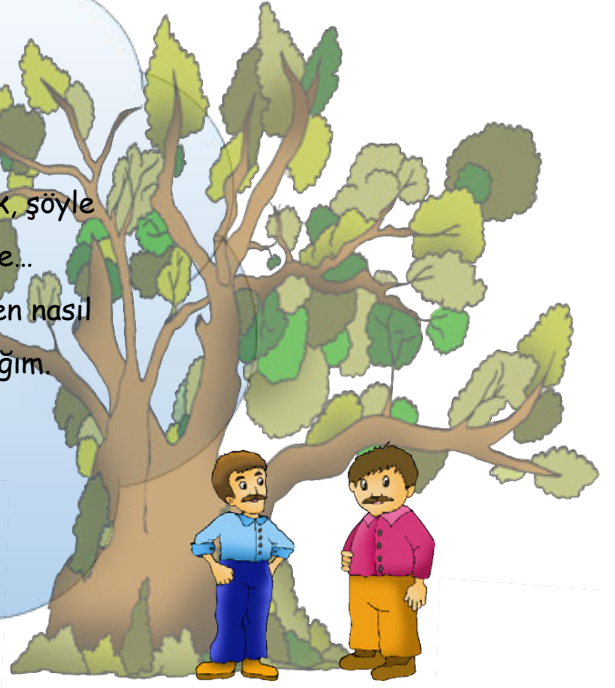
Yayladağı ilçesine bağlı Şenköy Mahallesi'ndedir. Külliye; cami, türbe ve zaviyeden oluşur. 16. yy.da inşa edildiği düşünülen külliye Şeyh Ahmet Kuseyri ve aile bireylerinin mezarları bulunmaktadır. Giriş kapısı üzerinde bir kitabe vardır.

Resim 5.31 Şeyh Ahmet Kuseyri Külliyesi

- Ali şimdi hatırladım sana ne diyeceğimi.
- Ne diyecektin Mehmet?
- Diyorum ki şimdi Musa Ağacının orda olsaydık, şöyle bir otursaydık ağacın altında serin serin. Şöyle...
- Mehmet bu sıcakta düşürdün orayı aklıma ben nasıl çalışacağım şimdi. İştahım kaçtı, çalışmayacağım.
- Allah'ım ne olacak şimdi?
- Haydi gidiyoruz.
- Nereye?
- Musa Ağacına.

Musa Ağacı

Tahminen üç bin yaşında olduğu düşünülen Musa Ağacı, Samandağ ilçesine bağlı Hıdırbey Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Çevresinde bolca akan soğuk suları ile, çevresini sarmalayan bitki örtüsüyle, sınırları içinde yer aldığı tarihin büyüklü izlerini taşıyan yerleşim yeriyle güzel bir tablo oluşturan Musa Ağacı ile ilgili yörede bir de efsane anlatılmaktadır.

Musa Ağacı ile ilgili yörede anlatılan efsaneye göre:

Samandağ sahilinde yer alan ve Hz. Hızır Makamı olarak bilinen yerde bir araya gelen Hz. Hızır ve Hz. Musa, birlikte Hıdırbey Mahallesi'nin yakınında bulunan Musa Dağı'na çıkarlar. Dağa doğru çıkarken şimdiki Musa Ağacının olduğu yere gelirler. Bu sırada Hz. Musa çok susar ve asasını burada toprağa saplayarak su içmek için dereye iner. Su içtikten sonra döner ve yola devam ederler. Hz. Musa bir müddet sonra, asasını toprağa sapladığı yerde unuttuğunu fark eder. Beraber geri dönerler. Bakarlar ki asa olduğu yerde yeşermiş, bir fidan haline gelmiş. İşte o günden sonra o fidan büyümüş ve Musa Ağacı olarak anılmış.

Yörede çok ilgi gören yerler arasında bulunan Musa Ağacı çok sayıda yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmektedir. Çevresinde bulunan doğa harikası mesire yerleri, özellikle ilkbahar ve yaz aylarında yöre insanı tarafından çokça tercih edilmektedir.

Resim 5.32 Musa Ağacı

ETKİNLİK

Balonlardaki kelimelerle ilgili atasözleri ve özdeyişler bulunuz. Bunları kardeşlik ve barışla ilişkilendiriniz.

- 1.....
.....
.....
- 2.....
.....
.....
- 3.....
.....
.....
- 4.....
.....
.....
- 5.....
.....
.....

ETKİNLİK

Aşağıdaki resimlerin hangi tarihi yapıya ait olduklarını resimlerin altındaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Habib-i Neccar Cami, Gazi Abdurrahman Paşa Türbesi, Hızır Makamı, Beyazıd-ı Bestami Türbesi, St. Simon Manastırı, Meryem Ana Havuzu, Surp Asvadzadzin Kilisesi, St. Pierre Kilisesi, Kanuni Sultan Süleyman Külliyesi

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Daha önce şehrimizin tarihi ve kültürel yerlerinden nereleri gezdiniz? Gezerken neler hissettiniz?

DİĞER KÜLTÜREL VARLIKLAR

Altınözü Tokaçlı Mahallesi

Altınözü ilçesine 2 km, Antakya'ya 20 km mesafede bulunan bir mahalledir. Eko Turizm Projesi'nde "**Model Köy**" olarak belirlenmiştir. Zengin bir doğaya sahip olan Tokaçlı Mahallesi'nde doğa fotoğrafçılığı, bitki inceleme, kamping, kuş gözetleme, atla gezinti, dağ bisikleti, yayla turizmi vb. aktiviteler yapılabilmektedir. Doğal güzelliklerin ve çok sayıda tarihi eserin bulunduğu mahalle zengin bir mutfak kültürüne sahiptir. 300 yıllık tarihi geçmişi olan Maria Ana Rum Ortodoks Kilisesi bu mahallede bulunmaktadır. Mahallede geleneksel olarak çeşitli şenlikler ve festivaller düzenlenmektedir.

Resim 5.33 Tokaçlı Köyü

Resim 5.34 Tokaçlı Köyü

Vespasianus- Titus Tüneli

Seleucia Pierra kentinin aşağı şehir kısmındaki su ve sel baskınlarını önlemek amacıyla yapılmıştır. Yapımına Roma İmparatoru Vespasianus (MS 69) döneminde başlanan tünel, Vespasianus'un oğlu Titus (MS 81) tarafından tamamlanmıştır. 130 metresi kapalı diğer kısmı açık olan tünel, 1380 m uzunluğundadır. Ortalama yedi metre yükseklikte olan tünelin genişliği ise yaklaşık olarak altı metredir.

Resim 5.35 Titus Tüneli

Dört Yol İlk Kurşun Müzesi

Dört Yol ilçesindedir. İlk Kurşun Müzesi'nde balmumu tekniği ile yapılan Mustafa Kemal Atatürk, Selim Çavuş, Hacı Emin Hoca, Mustafa Deliağa, Çifte Tabancalı Müftü, Mehmet Kara ile Kara Hasan Paşa'nın heykelleri bulunur. Müzede ayrıca tarihi resim ve tablolar, istiklâl madalyaları, tarihi belgeler, resmî belgeler, Millî Mücadele'de Türk kadının resimleri, kamalar, kılıçlar, hançerler, süngüler, silahlar sergilenmektedir.

Hatay Arkeoloji Müzesi

1932 yılında başlayan bilimsel kazılar sonucunda geçmişte bölgede yaşayan medeniyetlere ait mozaikler ile birçok tarihi eser ortaya çıkarıldı. Ortaya çıkarılan mozaik ve eserlerin sergilenmesi ve korunması için müze yapılmasına karar verildi.

Hatay'ın 1939 yılında Türkiye Cumhuriyeti topraklarına katılmasından sonra da devam eden kazılarda ortaya çıkarılan eserler bu müzede sergilenmektedir. Dünyanın ikinci büyük arkeoloji müzesi olan Hatay Arkeoloji Müzesi'nde Roma ve Bizans yapılarından çıkarılan mozaikler ile Hatay'da yaşayan medeniyetlere ait çok sayıda tarihi eser sergilenmektedir. Hatay Arkeoloji Müzesi çok sayıda yerli ve yabancı konuk tarafından ziyaret edilmektedir.

Necmi Asfuroğlu Arkeoloji Müzesi

Antakya'da 2010 yılında bir otel inşaatı sırasında ortaya çıkan Antik Roma dönemine ait mozaiklerin yerinde korunması kararından sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "Necmi Asfuroğlu Arkeoloji Müzesi" ismiyle müze otel olarak kuruldu. Dünyada bilinen 1050 metre karelik en büyük tek parça antik taban mozaığının yer aldığı Necmi Asfuroğlu Müze'si çok sayıda yerli ve yabancı konuk tarafından ziyaret edilmektedir.

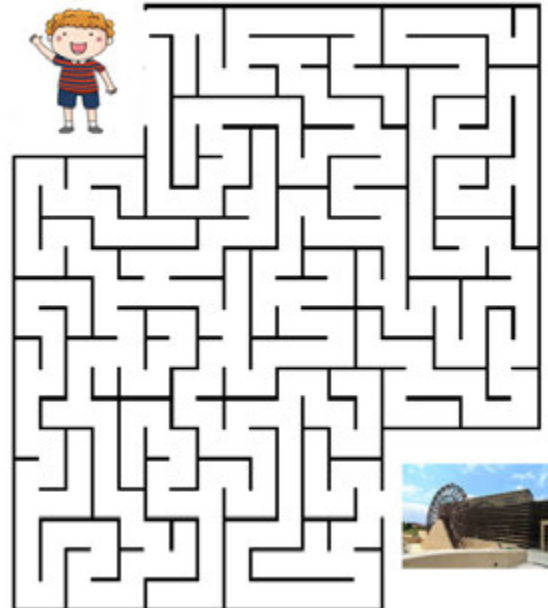
Resim 5.36 İlk Kurşun Müzesi

Resim 5.37 Arkeoloji Müzesi

ETKİNLİK

Merhaba! Ben Ali. Yeni müzeye en kısa yoldan nasıl gidebilirim?

Kozkalesi

Altınözü ilçesinin Kozkalesi Mahallesi'nde bulunan kale Helenistik Dönem'de yapılmıştır. Kuseyr Çayı'nın doğduğu dere başlangıcında etrafı duvar biçiminde oyulmuş bir tepecik üzerinde inşa edilmiştir. Koz Kalesi Bizanslılarla Haçlılar tarafından da kullanılmış, 1268 yılında Baybars tarafından ele geçirildikten sonra önemini yitirmiştir. Birbirine 100 metre mesafede bulunan iki burçlu Kozkalesi bugün harap haldedir. Güney cephesindeki bölümünün kısmen ayakta olduğu kale yerli ve yabancı konuklar tarafından ziyaret edilmektedir.

Resim 5.38 Kozkalesi

Resim 5.39 Bakras Kalesi

Bakras Kalesi

Antakya-İskenderun yolunun 27. kilometresindeki Kızıldağ eteklerindedir. Temellerindeki inşaat tekniğinden kalenin Helenistik Dönem'de inşa edildiği anlaşılmaktadır. Bakras Kalesi, Haçlılar döneminde Antakya Prenslığının kuzeydeki en önemli savunma noktasıdır.

Antakya Kalesi ve Surları

Büyük İskender'in generallerinden Seleucos I. Nikator tarafından MÖ 300 yıllarında yaptırılmıştır. Dünyanın önemli yapıları arasında yer alan Antakya Kalesi sırasıyla Seleukoslar, Romalılar, Bizanslılar, Haçlılar, Selçuklular ve Osmanlılar tarafından kullanıldı. Kalenin 12 km uzunluğundaki surlar ile 360 kuleden oluştuğu tahmin edilmektedir.

Resim 5.40 Antakya Kalesi

Resim 5.41 Payas Kalesi

Payas Kalesi

Osmanlılar Dönemi'nde Sokullu Mehmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Kalenin yapımına 1567 yılında başlanmış ve kale 1571'de tamamlanmıştır. Payas Kalesi han, hamam, kervansaray ve cami ile bir aradadır.

Kurt Kalesi

Sarıseki- Haymaçınar Yaylası'nın yaklaşık 1,5 km kuzeybatısında yer almaktadır. Kalenin Romalılar Dönemi'nde yapıldığı düşünülmektedir.

Şıvılan Kale (Şalan Kale)

İskenderun'un kuzeydoğusundaki Değirmendere Mahallesi yakınlarındadır. Helenistik Dönem'de yapılan kale Bizanslılar ve Haçlılar zamanında gözetleme kulesi olarak kullanılmıştır.

Mancınık Kalesi

Payas- Dörtyol arasında sarp bir tepe üzerinde yer almaktadır. 1290 yılında yapılmıştır.

Sarıseki Kalesi

İskenderun-Adana kara yolu üzerinde bulunan kale Helenistik Dönem 'de yapılmıştır. Romalılar, Bizanslılar, Haçlılar, Selçuklular ve Osmanlılar tarafından kullanılmıştır.

Darb-ı Sak Kalesi

Kırıkhan-Hassa yolu üzerinde bulunan Darb-ı Sak Kalesi yüksek bir tepede inşa edilmiştir. Özellikle Bizanslılar ve Haçlılar döneminde Selçuklulara karşı kullanılan önemli bir üs vazifesi görmüştür. Daha sonra Türklerin eline geçen kale son zamanlara kadar kullanılmıştır.

Resim 5.42 Cin Kule

Cin Kulesi

Payas ilçesindedir.1577 yılında inşa edilmiştir. Saldırlara karşı bir gözetleme kulesi olarak kullanılmıştır.

Arsuz Koyu

Arsuz Koyu bir tatil ve turizm bölgesidir. Seleukoslar Dönemi'nde aynı yerde bulunan Rhosus antik kentin kalıntılarının yer aldığı Arsuz Koyu bugün daha çok denizi için tercih edilmektedir.

Resim 5.43 Arsuz Koyu

Resim 5.44 Atchana Höyüğü

Atchana Höyüğü

Antakya-Reyhanlı kara yolu üzerinde yer almaktadır. Höyükte, MÖ 15 ve 19 yy. ait Yarım-Lim ve Nigme-Pa sarayları ile bir tapınağın kalıntıları bulunmaktadır. Alalah şehrine ait olan Atchana Höyük'teki kalıntılar, Antakya turizmi için önemlidir. Kazı alanından çıkarılan eserlerin birçoğu Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Tayinat Höyüğü

Antakya-Reyhanlı kara yolu üzerindedir. Atchana Höyüğü'ne 750 m mesafededir. Tayinat Höyüğü yaklaşık 20 hektarlık bir alana yayılmaktadır. Yapılan kazılarda saray kalıntıları ile bir tapınak ortaya çıkartılmıştır.

Sabuniye Höyüğü

Sabuniye Höyüğü, Samandağ ilçesine bağlı Sutaşı Mahallesi'ndedir. Yapılan kazılardan ortaya çıkarılan eserlerin bir kısmı İngiltere'de British Museum'da, bir kısmı da Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Mozaikler

Doğu'nun Kraliçesi olarak bilinen Antakya'da zaman zaman yapılan kazılarda ortaya çıkarılan mozaikler; Helenistik, Hitit, Roma ve Bizans dönemlerinin izlerini taşımaktadır. Birçok medeniyete ait hamamları, evleri ve ibadethaneleri süsleyen mozaikler, tarih boyunca kentte yaşanmış zenginliklerin ve ihtişamlı dönemlerin izlerini taşımaktadır.

Resim 5.45 Mozaik

Resim 5.46 Kaya Mezarları

Kaya Mezarları (Beşikli Mağara)

Beşikli Mağara Samandağ ilçesindedir. Bir kayaya oyulmuş on iki mezardan oluşmaktadır. Mezarların Romalı yöneticilere ve Seleucia Pieria Antik Kenti'nin ileri gelenlerine ait olduğu düşünülmektedir. Mağaraların içindeki mezarlardan en ilgi çeken, çukurun tabanındaki geniş mağaradır. Bu mağara diğerlerinden farklı olarak yüksek ve gösterişli yapıldığı için halk arasında "Beşikli Mağara" olarak adlandırılır.

Kinet Höyük

Dörtöl ilçesi yakınlarında bulunan Kinet Höyüğü yaklaşık 33 dönümlük bir alan üzerindedir. Kilikya'nın en büyük antik şehri olarak kabul edilir. Hatay Arkeoloji Müzesi tarafından yürütülen kazılar sonucunda birçok ev kalıntısı ve araç gereç bulunmuştur. Bölgede ortaya çıkarılan eserlerin çoğu Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Dor Mabedi

Beyaz mermerden yapılan mabedin kalıntıları, Samandağ-Kapısuyu Mahallesi'ne giden yolun ikinci kilometresinde bulunur. Dor Mabedi tüm şehri görecekte şekilde inşa edilmiştir. Tapınaktan bugün geriye sadece sütun parçaları, başlıklar, mermer altlıklar ve büyük temel taşları kalmıştır.

Resim 5.47 Dor Mabedi

ETKİNLİK

Aşağıda isimleri verilen tarihi yerleri, bulundukları yerleşim yerlerinin isimlerinin altındaki boşluklara ya-

BELEN	ANTAKYA	SAMANDAĞ	HİDİRBEY	KIRIKHAN	ARSUZ	PAYAS	KAPISUYU
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

A	MUSA AĞACI
B	MERYEM ANA HAVUZU
C	CİN KULESİ
D	GAZİ ABDURAHMAN PAŞA TÜRBESİ
E	ST. PIERRE KİLİSESİ
F	BEYAZITI BESTAMİ TÜRBESİ
G	DOR MABEDİ
H	BEŞİKLİ MAĞARA

HATAY DİYARI

Çıkaydım kalenden bakaydım sana
Kumsalın denizin duru mu Hatay
Sereydim hasırım bakıp ufkuna
Güneşin yıldızın doru mu Hatay

Bağın bahçen yeşil ekinin sarı
Sıcağın yamandır ateşin koru
Beyazı sarısı pembesi moru
Rengârenk güllerin diri mi Hatay

Bir yanın denizdir ova bir yanın
Yayılmış cihana şöhretin şanın
Nice kervanlara dur olan hanın
Bin bir medeniyetin yeri mi Hatay
(Aziz ÖFGELİ)

ETKİNLİK

Sizce aşağıdaki ilçelerde
nereleri gezmeliyim? Bana
yardım eder misiniz?

ANTAKYA

ALTINÖZÜ

BELEN

PAYAS

OKUMA METNİ

Dar sokakları varsa gönüller arasındaki mesafesi kısıdır bir şehrin, evleri dip dibeyse insanı da diz dizedir. Antakya evleri geçmişten bugüne yakın yaşama kültürünün simgesidir. Bugünün bireyselliğine, yalnızlaşma modasına inat bir ses ötededir kardeş olmanın iç huzuru. Beyaz taşlarıyla sevincin ayan beyan ruh hali, kahverengi pencereleri ile derdin paylaşılan bir fincana dolduğunun göstergesidir. Aynı yöne açılan avlular şifanın birlikte bulunacağını söyler unutkan kulaklara.

(İlknur İLÇİN AKIN)

Eski Antakya Evleri

Ortak miras olarak kabul edilen tarihi Antakya evleri genellikle iki katlıdır. Evler taş, kerpiç ve ahşaptan yapılmıştır. Cepheleri güney ve batıya dönüktür. En önemli özellikleri cephe tarafında bulunan ahşap direkli, önü açık sofalardır. Evlerin çoğunluğunda geniş avlu, havuz, su kuyusu, meyve ağaçları ve çiçeklerle süslenmiş bahçeler bulunmaktadır. Yapımları iki asır öncesine dayanan bu evlerde Anadolu mimarisinin izleri görülmektedir.

Resim 5.48 Eski Antakya Evi

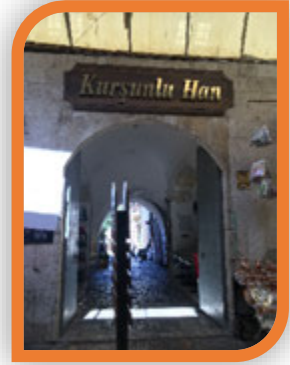
Resim 5.49 İsos Harabeleri

İssos Harabeleri

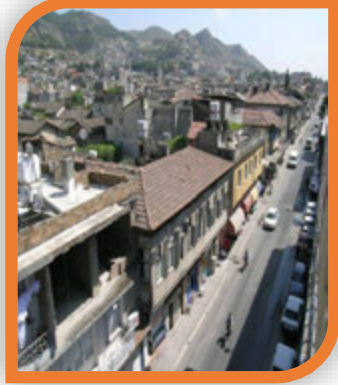
İssos Harabeleri Erzin ilçesi sınırları içerisindedir. Pers Kralı III.Darius ile Makedonya Kralı Büyük İskender'in MÖ 333 yılında savaştığı bu bölge, Helenistik Dönem'de kurulmuş ve Roma Dönemi'nde de varlığını sürdürmüştür. Bölgede bugün hala antik şehir kalıntıları ve su kemerleri bulunmaktadır.

Kurşunlu Han

Antakya şehir merkezindeki Kurşunlu Han, Antakya'daki on beş handan en eski olanıdır. 1660'lı yıllarda Köprülü Mehmet Paşa tarafından Sürre Alayı'nın ağırlanması için inşa ettirilmiştir.

Resim 5.50 Kurşunlu Han

Resim 5.51 Kurtuluş Caddesi

Kurtuluş Caddesi

Tarihte ışıklandırılan ilk cadde olarak bilinen Kurtuluş Caddesi, Asi Nehri ile Habib-i Neccar Dağı arasında yer alır. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanarak adeta kenti ikiye ayıran Kurtuluş Caddesi, Harbiye tarafından gelen yolu Halep yolu ile birleştirir.

Valilik Binası

Hatay Valiliği olarak kullanılan binanın inşasına 1927 yılında başlanmış, bina 1928 yılında bitirilmiştir. 29 Haziran 1939 tarihinde kırk milletvekilinden oluşan Hatay Devleti Millet Meclisi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne katılma kararını oy birliği ile bu binada aldı. Bu nedenle binanın Hatay'ın ve Türkiye'nin yakın siyasi tarihinde özel bir önemi vardır.

Resim 5.52 Valilik Binası

Resim 5.53 Haron

Haron (Cehennem Kayıkçısı)

St. Pierre Kilisesi'ne yakın bir mesafede olan kaya kabartmasıdır. I. yy.da İmparator Antiochus döneminde kentte yayılan veba salgınının durdurulması amacıyla ilahlar için yontulmaya başlanmıştır. Salgının durması ile kabartmanın yapımı yarım bırakılmıştır.

İlk Kurşun Anıtı

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yurdumuzu işgal eden galip devletlere karşı ilk silahlı direniş hareketinin gerçekleştirildiği Dört Yol ilçesi Karakese Mahallesi'nde, bu ilk direniş hareketinin anısına inşa edilmiştir.

Resim 5.54 İlk Kurşun Anıtı

ESKİYEN KİM?

*Bu tarih diyarından, Hatay'dan selamlar. Şöyle çıkıp Habib Neccar Dağından baktığınız zaman bin yılların izlerini görmemek ve o görkemli havayı hissetmemek mümkün değil. Bir tarih diyarı... Hani şu bizim “**eski eser**” diye nitelendirdiğimiz değerlerin anayurdu: Hatay. Hangi yöne bakarsanız bakın bin yılların ihtişamı karşınızda dimdik durur. Geçmişin izleri sinse de üzerlerine, yine de o canlılığı görmek mümkün.*

*Asırlardır bu eserler, bu şirin kente renk kattılar, heyecan kattılar, hareket kattılar. Gerçek var oluş öykülerini hep korudular. Ancak insanoğlu bu eserlerin tanık olduğu birçok şeyi unuttu. Unutunca da adına sadece “**eski eser**” deyip bitirdi hikâyelerini. Ya da hikâyesini unutunca eseri de unuttu. Kısacası eseri de hikâyesini de zaman zaman ihmal etti insanoğlu. Yıllara meydan okuyan bu “**eski eserler**” dile gelse de haykırsa!*

Ey insanoğlu!

Bugüne kadar hep benim maceramı sen yazdın. Beni sen değerlendirdin kısacık ömrünle. Buldun buluşturdu, yakıştırdın. Yorgun suratındaki çizgilerde anlam aradın. İzler aradın, kendi geçmişini aradın. Kimi zaman yarım yamalak öyküler, kimi zaman da destanlar yarattın adıma. Aşklara yazdın beni, sevdalara yazdın vesselam. İyiye de yordun, kötüye de yordun. Ama ben sırrını hep sakladım senin. Seni de sevdanı da ölümsüzleştirdim. Sen çılgınlığını yaşarken ben sessiz sedasız kala kaldım. Usta eller bedenime şekil verirken, itirazım olmadı. Çünkü yaşayan sendin. Bense ölümsüzleşiyordum ustalığınla. Künyem bundan ibarettir. Ben de kaç asırdır hep işlediğin ninniye mırıldanırım sessizce. İşlediğin öyküyü anlatırım. Yazdığın öykümü...

Ey insanoğlu!

Ben hep sessiz kaldım. Oysa ne çok öykülerini bilirim senin. Dertli halini, dertsizliğini, savaşlarını, barışını. Kaç kuşak salladım beşiklerimde seni. Senin açlığını da bilirim tokluğunu da... Nice kervanların konakladı yanı başımda. Hepsinin yakarışını da bilirim vurdumduymazlığını da. Gurbete gideni de bilirim sılaya döneni de. Kaç bin turna sürüsü uçtu gökyüzünden bilir misin? Ben kaç kuşak seyre daldım seni? Kaç mevsim su gibi akıp geçti? Bilir misin Asi kaç milyon kilometre aktı hiç durmadan? O aktı, zaman aktı, sen aktın. Ben seyre daldım sessiz sedasız. Çoğu zaman yüzüme bakmadın bile. Eski eser dedin çıktın. Hikâyemi merak etmedin pek. Beni çok önemsemedin. Gereken ilgiyi göstermedin bana.

Oysa ben seni unutmadım, bütün sırlarını korudum senin, sen de beni koru.

Ey insanoğlu!

Şimdi soruyorum sana! Haksız mıyım ben?

(Aziz ÖFGELİ)

ETKİNLİK

Sizce tarihi eserlerimize yeteri kadar önem veriyor muyuz? Bunu tartışalım. Sonuçlarını aşağıdaki boşluğa yazalım.

[illegible]

ETKİNLİK

Aşağıdaki görselden hareketle geçmişle günümüz arasında nasıl bir etkileşim vardır, tartışınız. Sonuçları aşağıdaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şehrimizin doğal güzelliklerini yansıtan mekânlara gezi düzenleseniz öncelikle nereleri tercih ederdiniz? Niçin?

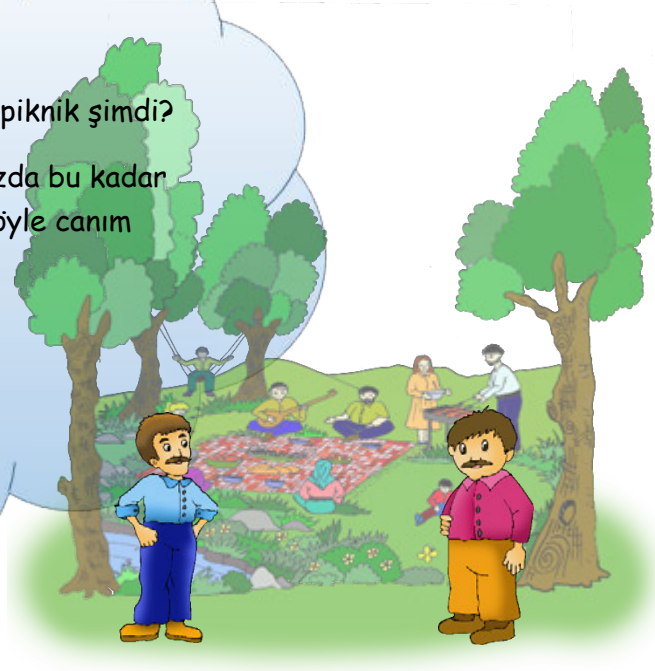
-Abi pikniğe gidelim mi?

-Ne pikniği Mehmet? Nerden çıktı piknik şimdi?

-Abi bir yerden çıkmadı. Hatay'ımızda bu kadar piknik yeri var. Oraları düşününce öyle canım istedi işte...

-Sende de ne can varmış Mehmet! Peki, iş güç ne olacak?

-Haklısın. Af ola.

DOĞAL GÜZELLİKLER
Atık Yaylası

Belen ilçesindedir. Çam, çınar ve meyve bahçeleri içerisinde bulunan yaylada yayla evleri, kır kahveleri ve yaylada konaklayanlara hizmet veren birçok tesis mevcuttur. Yerleşim alanlarına ve denize yakınlığı nedeni ile çok ilgi görmektedir.

Resim 5.55 Atık Yaylası

YAYLAYA

*Yine bahar geldi coştı yaylalar
Topla kervanını gidek yaylaya
Bir yanı denizdir bir yanı Toros
Yüklen otağını gidek yaylaya*

*Göğünde turnalar hep avaz avaz
Suları serindir havası ayaz
Erkenden Amik'e çöktü mü yaz
Yüklen yatağını gidek yaylaya.
(Aziz ÖFGELİ)*

Resim 5.56 Erzin İçmeler

Erzin İçmeler

Amanos Dağları'nın batı eteğinde yer alır. Sıcaklığı yaklaşık 24 derecedir. İçinde bulundurduğu birçok mineralin sindirim sistemi hastalıkları, böbrek ve idrar yolları rahatsızlıkları ve metabolizma bozukluklarına iyi geldiği bilinmektedir. Yılın on iki ayı hizmet veren Erzin İçmeleri, çevresindeki maki, meşe, çam ve karışık orman örtüsü ile gelen ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir.

Güzelyayla

Belen ilçesindedir. Sarımazi Mahallesi yol ayrımından başlayarak yeşilliğin ve ormanın hâkim olduğu dolambaçlı bir yoldan çıkılabilir. Denize yakın olması yaylaya ilgiyi arttırmaktadır. İskenderun Körfezi'nin seyir terası durumundadır. Çam ağaçları ve kır çiçekleri içerisinde yer alan, adına türküler ve şiirler yazılan Güzelyayla; kamp kurmaya, piknik ve orman içinde geziler yapmaya elverişlidir.

Resim 5.57 Güzelyayla

Resim 5.58 Harbiye Şelaleleri

Harbiye Şelaleleri

Defne ilçesinin Harbiye Mahallesi'ndedir. Vadinin güneyinden çıkan su, şelaleler oluşturduktan sonra Asi Nehri'ne dökülür.

Helenistik ve Roma dönemlerinde, çağlayanlarıyla tanınan ve dünyaca ünlü sayfiye yeri olarak kullanılan Defne, zengin halk kesimi tarafından yapılan çok sayıda köşkleri, tapınakları ve eğlence yerleriyle ünlüydü. Bu dönemden günümüze ancak su kemerlerinden birkaç parça ulaşabilmiştir.

ETKİNLİK

Yaşadığınız yerdeki piknik yerlerini ve özelliklerini yazınız.

Sarıseki Mağarası

Belen ilçesindedir. Çeşitli panoramik görüntülerin yer aldığı mağaranın denizden yüksekliği 1300 metredir. İçinde çok sayıda yarasanın bulunmasından dolayı halk tarafından Kuşlar Mağarası olarak da adlandırılmaktadır. Mağara sarkıt ve dikitleriyle güzel bir görüntüye sahiptir.

Kocadüz, Üçkoz, Bağrıaçık, Karıncalı Yaylaları

Erzin ve Dört Yol halkının yaz aylarında yoğun olarak akın ettiği yaylalar topluluğudur. Çam ve köknar ağaçları arasında ahşaptan yapılan doğal dokuya uygun evleriyle, doğa yürüyüşü (trekking) yapmaya elverişli coğrafik yapısıyla yöre halkı için adeta bir tatil yeridir.

Resim 5.59 Üçkoz Yaylası

Dört Yol Topaktaş Yaylası

Orman ile iç içe olan Topaktaş Yaylası tamamen çam, ardıç ve maki türü ağaçlarla kaplıdır. Yörenin ahşap yayla mimarisine ve yer yer betonarme evlere rastlanan yaylaya, Dört Yol halkı yaz aylarında yoğun ilgi göstermektedir.

Batıyaz Yaylası

Batıyaz Yaylası, Samandağ ilçesi sınırları içerisindedir. Sahip olduğu tarihiyle, doğal su kaynaklarıyla eşsiz doğası ve tertemiz havasıyla yoğun bir ilgi görmektedir. Günümüzde yöre halkı tarafından piknik yeri olarak kullanılan yayla, son yıllarda yerli ve yabancı turistlerin çok tercih ettiği yerler arasındadır.

Resim 5.60 Batıyaz Köprüsü

Resim 5.61 Asi Nehri

Asi Nehri

Antik dönemde Orontes olarak adlandırılan Asi Nehri'nin toplam uzunluğu 386 km'dir.

Türkiye sınırları içinden de geçen Asi Nehri, Lübnan'daki Bekaa Vadisi'nden doğar. Lübnan ve Suriye'den geçerek Hatay sınırları içinde Akdeniz'e dökülen Asi Nehri, Antakya ve çevresindeki tarım alanları için önemlidir.

Antakya Parkı

Şehrin merkezinde bulunan Antakya Parkı, Asi Nehri'nin kıyısında yer alır. Şehrin en büyük parkıdır. Bu yüzden Büyük Park da denmektedir. Parkta başta şehrin simgesi olan defne ağacı olmak üzere Toroslarda yetişen çamlar, süs eriği, aşıllı akasyalar, palmyeler, oyalar ve birçok bitki türleri bulunmaktadır.

Resim 5.62 Antakya Parkı

Resim 5.63 Yenişehir Gölü

Yenişehir Gölü

Reyhanlı'nın kuzeydoğusundaki Suriye sınırında yer alan Yenişehir Gölü; üzerine yapılan köprüsü, sandalları, çevresindeki okaliptüs, çınar ve servi ağaçlarıyla, bir şelale görünümünde inen sularıyla önemli bir sayfiye yeridir.

Gölbaşı Gölü

Kırıkhan ilçesindedir. Göçmen kuşların dinlenme yeri olan göl, tabiat turizmi açısından önemlidir. Gölbaşı Gölü, Hatay'ın kurutulan Amik Gölü'nden sonraki doğal yaşama sahip en büyük gölüdür.

Resim 5.64 Gölbaşı Gölü

Hatay Seyir Yerleri

Vakıflı Mahallesi, kendine has özellikleriyle ilimiz Samandağ ilçesi sınırlarında kalan bir yerleşim yeridir. Vakıflı Mahallesi seyir tepesinden yeşilin her tonunu görmek mümkündür.

Batıyaz-Çevlik yol güzergâhında bulunan Kapısuyu mevki olarak adlandırılan seyir yerinden Samandağ kumsalının doyumsuz manzarasını ve denizin yeşille buluştuğu Keldağı eteklerindeki doğal güzellikleri kuşbakışı izlemek mümkündür.

Antakya'ya hâkim bir tepede yer alan kaleden Antakya'nın görünüşü ve Ası Nehri'nin şehrin içinden kıvrılarak akışı güzel bir tablo oluşturmaktadır.

Yine Altınözü'nde yapılan cam teras seyir yeri de çok sayıda ziyaretçi tarafından ziyaret edilmektedir.

ETKİNLİK

BEN NERDEYİM?

Örnekte verildiği gibi ilçelerimizde bulunan ve özellikleri belirtilen yerlerin adını aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

Belen

Çam ve çınar ağaçları
Su kaynakları

Erzin

Sağlık
Termal su
Turizm
Orman

Defne

Çağlayan
Antik Dönem
Piknik

Antakya

Orontes
Akdeniz
Su kaynağı

Güzelyayla

Reyhanlı

Okaliptüs
Piknik
Turizm

Antakya

Park
Defne Ağacı

Kırıkhan

Göçmen
Kuşlar
Tabiat Turizmi

Samandağ

Doğal su kaynakları
Piknik
Temiz hava

ETKİNLİK

Hatay'ı gezerken yandaki haritada numara verdiğim yerlerin isimlerini bir türlü hatırlayamadım. Bu yerlerin isimlerini hatırlamamda bana yardımcı olabilir misiniz?

Kozkalesi	Harbiye Şelalesi	St. Simon Manastırı	Yenişehir Gölü
Ulu Camii	Bakras Kalesi	Kırıkhan Ahmetli Köprüsü	St. Pierre Kilisesi
Titus Tüneli	Beşikli Mağara	Habib-i Neccar Camii	Hz. Hızır Makamı
Payas Kalesi	İlk Kurşun Anıtı	Cehennem Kayıkçısı	İssos Harabeleri
Yayladağı Sınır Kapısı	Kanuni Sultan Süleyman Külliyesi	Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi	Antakya Surları

1	.....	11	.....
2	.....	12	.....
3	.....	13	.....
4	.....	14	.....
5	.....	15	.....
6	.....	16	.....
7	.....	17	.....
8	.....	18	.....
9	.....	19	.....
10	.....	20	.....

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Şehrimizde çok sayıda hamamın bulunması şehrimizin hangi özelliklerini yansıtır?

HAMAMLAR

Hamamlar temizliğin simgesidir. Hatay'da yaklaşık beş yüz yıldır hizmet veren birçok tarihi hamam vardır. Günümüzde halen hizmet veren bu hamamlar geçmişin kültürel özelliklerini, mimari yapısını bugüne taşımışlardır. Cindi Hamamı, Saka Hamamı, Meydan Hamamı, Yeni Hamam, Beyseri Hamamı bunlardan bazılarıdır.

Dönemin nüfus oranına göre, Antakya'da bu kadar çok hamamın olması sosyal ve kültürel olarak yaşam düzeyinin çok yüksek olduğunu gösterir.

İlimizdeki başlıca tarihi hamamlar şunlardır:

Cindi Hamamı

Antakya ilçesindedir. 1517 yılında Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi sırasında Cundi askerlerinin yıkanması için Sinan Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Resim 5.65 Cindi Hamamı

Resim 5.66 Meydan Hamamı

Meydan Hamamı

Antakya ilçesindedir. Habib-i Neccar Dağı'na bakan, Selçuklu motifleri ile süslenmiş, dört yuvarlak kemer üzerine oturmuş yuvarlak bir kubbesi bulunmaktadır. Çatı kemerlerinin doğu ve batı yönünde inşa edilenleri tonoz şeklindedir. Kemerli ve kubbeli olarak altı adet gömme odası vardır.

Saka Hamamı

Antakya ilçesindedir. Yaklaşık beş yüz yıllık bir tarihi geçmişe sahiptir. İçinde türbe olan dünyadaki tek hamam özelliğini taşımaktadır.

Resim 5.67 Saka Hamamı

Resim 5.68 Yeni Hamam

Yeni Hamam

Antakya ilçesindedir. 1676 yılında Mustafa Bey tarafından yaptırılmıştır. İçinde bir havuz bulunmaktadır. Duvarlarda kesme taşlar, zeminde kesme taş ve mermer kullanılmıştır.

Beyseri Hamamı

Antakya ilçesinin merkezinde bulunan Beyseri Hamam' ı Kurtuluş Caddesinin kuzeyinde yer almaktadır. Memluk Sultanı Baybars'ın sütkardeşi Bi'seri tarafından yaptırıldığı sanılmaktadır. Yapı üzerinde 1364 tarihini veren bir kitabe bulunmaktadır. Ancak bu tarihin daha sonra binaya ek olarak yapılan bölümlerin yapım tarihi olduğu sanılmaktadır. Memluk mimarisinin özelliklerini gösteren hamam, soyunmalık, ılıkılık, sıcaklık ve külhan bölümlerinden oluşmaktadır.

Affan Kahvesi Tarihi

Yapımında Fransız mimarların ve Halep'ten gelen taş ustalarının emeği olan kahvehane, kesme taştan yapılmıştır. İki ana sütun üzerinde yapılan binanın inşa çalışmaları sırasında Roma Dönemi'nden kalma içi su dolu kuyular bulunmuştur. Kurtuluş Caddesi üzerinde, Affan Mahallesi'nde bulunduğu için Affan Kahvesi olarak bilinmektedir.

Resim 5.69 Affan Kahvesi

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şehrimizdeki bilim, sanat, edebiyat, müzik ve spor alanlarında ulusal ve uluslararası düzeyde tanınan kişilerden hangilerini biliyorsunuz? Başarıları hakkında bildiklerinizi paylaşınız.
2. Bu kişilerin şehrimizin tanınmasındaki rollerini söyleyiniz.

ŞEHRE KİMLİK KAZANDIRAN KİŞİLER

Şehrimizde bilim, siyaset, sanat, edebiyat ve spor alanında çok sayıda bilim insanı, devlet adamı, sanatçı ve sporcu yetişmiştir. Gerek ulusal gerekse uluslararası alanda birçok başarıya imza atan şehrimiz Hatay'ın yetiştirdiği şahsiyetler şunlardır:

Tayfur SÖKMEN

Hatay Cumhuriyeti'nin ilk ve tek Cumhurbaşkanı. 1892 yılında Gaziantep'te doğdu. Kırıkhan Rüştüyesi'ni bitirdikten sonra özel eğitimle tahsilini tamamladı. 1935'te Antalya bağımsız milletvekili seçildi. İskenderun Sancağı'nın bağımsızlığı için girişimlerde bulundu. Hatay Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı oldu. Cumhurbaşkanlığı görevi sona eren Sökmen, Antalya ve Hatay milletvekilliklerinde bulundu. 1969'da kontenjan senatörü olarak Cumhuriyet Senatosuna girdi. 1975'te siyasi hayattan çekildi. Tayfur Sökmen, 1980 yılında İstanbul'da vefat etti.

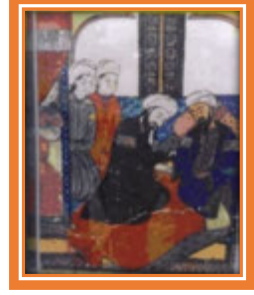
Cemil MERİÇ

Yazar ve mütercim. 12 Aralık 1916'da Hatay Reyhanlı'da doğdu. İstanbul Üniversitesi, Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Türk edebiyatının kalemi en güçlü deneme yazarlarından. Çeşitli dergilerde yazılar yazdı. Fransızca öğretmenliği ve okutmanlık yaptı. Honore de Balzac ve Victor Hugo'dan tercümeler yaptı. Batı medeniyetinin temelini araştırdı. Dil meseleleri üzerinde durdu. Dilin bir milletin özü olduğunu savundu. 13 Haziran 1987'de vefat etti.

Davud-ı ANTAKİ

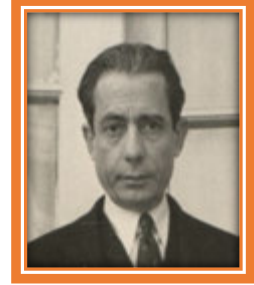
Hekim, ilim adamı, şair. 16. yy'ın başlarında Antakya'da doğdu. Din ilimleri, mantık, matematik, astronomi, hastalık ve tedavi ile ilaç konularında eğitim gördü. Şam'da ve Kahire'de bulundu. Hocalık ve hekimlik yaptı. 1599 yılında Mekke'de vefat etti. Tıp ve eczacılık alanında bilim âlemine pek çok katkı sundu. Başta "Tezkire" si olmak üzere, eserleri yüzyıllarca doğu ve batı üniversitelerinde ders kitabı olarak okutuldu.

Abdurrahman MELEK

D. 1896, Antakya- Ö. 13 Ocak 1978, Ankara. Hatay'ın Ana Vatan'a katılması mücadelesinin önde gelen liderlerinden biridir. Cenevre'de Fransızlarla yapılan Hatay müzakerelerine katılan Türk heyetinde yer aldı. Hatay Devleti'nin kuruluşundan önceki dönemde Hatay Valiliğine atanarak Hatay Devletinin kuruluşunun hazırlıklarını yürüttü.

Hatay Türkiye'ye katılmadan önce Gaziantep Milletvekilliğine (Mart 1939) seçildi. Bağımsız Hatay Devleti kurulunca da Hatay Cumhuriyeti'nin Başbakanlığına getirildi (1939). Anılarını *Hatay Nasıl Kuruldu?* (1966) adlı kitabında topladı.

Sadık Efendi

Şair, din bilgini. 1788 yılında Antakya'da doğdu. 1828 yılında Antakya müftüsü oldu. Hac yolculuğu dışında hayatı Antakya'da geçti. Şiirlerinde "Sıdkî" mahlasını kullandı. 1860 yılında öldü. Yazdığı 20 cüz Kur'an tefsiri ile şiirlerinden oluşan "Divan"ı vardır.

Akif Efendi

1821 yılında Antakya'da doğdu. Genç yaşta müderris oldu. Antakya'da uzun yıllar müftülük yaptı, Döneminin güçlü şairlerindendir. Şiirlerinden bazı beyitler dilden dile aktararak günümüze kadar gelmiştir. 1880 yılında vefat etti.

Naili (Antakyalı-zâde Abdullah Nail Efendi)

Divan şairidir. Antakyalı-zade Müderris Mustafa Remzi Efendi'nin oğludur. Babasından dersler aldı. 1694'te Edirne'de Şerife Hatun Medresesinde müderris oldu. 1715 yılında İstanbul'da öldü. Çok sayıda şiiri vardır.

Şehdî (Şehdî Mustafa Efendi)

Antakyalı divan şairi ve hattattır. Tahsilini İstanbul'da tamamladı. Bazı vezirlere kâtiplik yaptı. Türkçe ve Farsça şiirleri vardır. Sülüs, nesih ve talik yazıda şöhret sahibi oldu. 1731 yılında İstanbul'da vefat etti.

Antakyalı Şeyh Ahmed Vehbi Efendi

Ahmed Vehbî 1790'lı yıllarda Antakya'da doğdu. İlk tahsilini Antakya'da yaptı. Gençlik yıllarında önce Mısır'a, daha sonra da İstanbul'a giderek tahsilini orada tamamladı. Fatih Medresesinde ders verdi. Din âlimi olan Ahmed Vehbî Efendi, aynı zamanda şairdir.

Attarzade Mehmet Sun'î

Antakya'da doğmuştur. Hayatının ayrıntıları hakkında bilgi azdır. Çok sayıda şiiri vardır. Çağdaşları arasında iyi tanınan Mehmet Sun'î Vehbizade Rıfat Efendi'nin sabunhanesinde çalışmıştır. Hep Antakya'da yaşayan Sun'î, 1888 yılında vefat etti.

Civelekzâde Mustafa Ağa

1828 yılında Antakya'da doğdu. Civelekzâde Paşa Ağa'nın oğludur. Antakya medreselerinde öğrenim gördü. Divan şiiri tarzında yazdığı şiirlerinde "Fehmî" mahlasını kullandı. 1909 yılında Antakya'da öldü.

Şeyhköylü Kuseyriizâde Nâzım

1839 yılında Antakya'ya bağlı Şeyhköyü'nde doğdu. Şeyh Ahmed Kuseyri'nin onuncu göbekten torunu Şeyh İsmail Efendi'nin oğludur. Alanyalı Hoca Mahmud Efendi'den ders aldı. Türkçe, Kürtçe, Arapça ve Farsça şiirler yazdı. Sade dille yazdığı gazelleleriyle tanındı. Bunların dışında Halep Valisi'ne yazdığı manzum bir de şikâyetnamesi vardır.

Paçacızâde el-Hac Mehmet Rüşdi Efendi

Antakya'da doğdu. İlk tahsilini Antakya'da bitirdi. Şeyh Hüseyin el-Cisrî'den Hadis dersleri aldı. Hallü'l-Işkal ve İkaz-ı Millet adlı iki eseri vardır. Bundan başka Beylan'lı El-Hac Muhammed Mes'ud Bey ile birlikte "Müşterek Mevlüd" adıyla 254 beyitlik bir mevlit yazdı.

Baltacıoğlu Mehmet Efendi

1862 yılında Antakya'da doğdu. Özel öğrenim gördü. 1886-1887 yıllarında Antakya'da Belediye Reisliği yapan Selim Bey'in oğludur. Güçlü bir şair olan Baltacıoğlu Mehmet Efendi 1932 yılında Antakya'da vefat etti.

Attarzade İzzet Efendi

1864 veya 1865 yılında Antakya'da doğdu. Kömürçukurlu Ali Efendi'den dersler aldı. Medresede Türkçe, Arapça ve Farsça dersler okuttu. Şiirlerinde "Azmi ve "İzzet" mahlaslarını kullandı. Divan edebiyatına sıkı sıkıya bağlı güçlü bir şairdir. 1914 yılında vefat etti. Mezarı Antakya'dadır.

İsmail Hakkı KONYALI (Sefil Molla)

1869 yılında Kırıkhan'da doğdu. Belen Rüştîyesini bitirdi. Antakya medreselerinde öğrenim gördü. Tayfur Atâ'ya (Sökmen) öğretmenlik yaptı. 1937 yılında vefat etti. Şiirlerinde "Sefil Molla" mahlasını kullandı. Divanına "Sefil Molla Kitabı" adını verdi. Divanında 19.yüzyıl sonları ile 20.yüzyıl başlarında bölgenin tarihî, sosyal ve kültürel yapısı, yaşanan olaylar hakkında bilgiler de vardır.

Reşid Lâmi' Efendi

Antakya'da doğdu. Önce Antakya medreselerinde daha sonra da İstanbul'a giderek Beyazıt medreselerinde okudu. Antakya'ya döndükten sonra da Müderris Kâmil Efendi'den ders aldı. Antakya'da öğretmenlik yaptı. Arapça ve Farsça öğrendi. Genç yaşta şiirler yazmaya başladı. Şiirlerinde "Lâmi" mahlasını kullandı. 1943 yılında Antakya'da vefat etti.

Refet BEREKET

1870 yılında Antakya da doğdu. Antakyalı Bereketzade Arif Ağa'nın oğludur. Özel öğrenim gördü. Fransızca öğrendi. Edebiyatla uğraştı. Basın yayın hayatını yakından takip etti. Servet-i Fünunculardan etkilendi. Servet- i Fünun dergisinde birkaç şiiri de yayımlandı. 1918 yılında Halep'te vefat etti.

Şekib Vehbi (YURTMAN)

1871 yılında Antakya'da doğdu. Mahalle mektebinde ve Antakya medreselerinde okudu. Farsça ve Fransızca öğrendi. Antakya Rüştiyesinde ve Antakya İdadisinde iki yıl Fransızca okuttu. Şiirle küçük yaşlarda ilgilenmeye başladı. Bazı şiirlerinde "Şâfi" mahlasını kullandı.

Kâmil SARIATEŞ

1896 yılında Yayladağı-Sungur Mahallesi'nde doğdu. Antakya medreselerinde eğitim gördü. Şiirlerinde hece ve aruz vezni kullandı. Bir "Mevlid-i Nebevi"si ve çeşitli konularda yazılmış çok sayıda şiiri olan şair, 1970 yılında vefat etti.

Ömer Hilmi TSEY

1898 yılında Reyhanlı'da doğdu. İlköğrenimini Reyhanlı'da, ortaöğrenimini Halep'te tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Uzun süre öğretmenlik yaptı. Arapça, Fransızca ve Çerkezce bilen Ömer Hilmi Tsey'in şiir, hikâye ve Adige alfabesi üzerine yayınlanmış altı kitabı bulunmaktadır. 1961 yılında İstanbul'da vefat etti.

Nâzım OKŞAREL

1913 yılında Antakya-Şeyhköy’de doğdu. Şair Nâzım Efendi’nin torunudur. Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü’nü bitirdi. Türkçe öğretmenliği yaptı. 1978 yılında emekliye ayrıldı. Arapça ve Fransızca bilen Okşarel hem güçlü bir şair hem de usta bir neyzen olarak tanındı. Ocak 1984’te vefat etti.

Rıza Polat AKKOYUNLU

1911 yılında Dört Yol’da doğdu. Asıl adı Ali Rıza Öztürk’tür. Balıkesir Öğretmen Okulundan mezun oldu. Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Eserlerinde “Akkoyunlu” soyadını kullandı. Döneminde “en iyi şiir okuyan şair” olarak tanındı. Nokta Noktam ve Başkentte Koltuk Meyhaneleri adlı şiirleri uzun yıllar dillerden düşmedi. Şiirleri bestelendi. Yayınlanmış beş şiir kitabı ve bir romanı vardır. 1970 yılında İskenderun’da vefat etti.

Mehmet Turan YARAR

1927 yılında doğdu. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesini bitirdi. Çeşitli illerde görev yaptı. Türk Dil Kurumu üyeliğinde bulundu. Öğrencilik yıllarında şiir yazmaya başladı. Türkiye’de en çok şiiri bestelenen şairdir. Şairin TRT arşivine girmiş ve ayrıca yarışmalarda ödül almış besteleri vardır. Dört şiir kitabı, bir sözlüğü, bir antolojisi, müzikle ilgili iki eseri yayınlandı.

Mehmet GÜNEŞ

1927 yılında Antakya’da doğdu. Antakya Lisesini bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi ama tamamlamadan ayrıldı. Öğrencilik yıllarında şiir yazmaya başladı. Bir süre gazetecilik yaptı. Şiirlerini “Antakyalı Bir Adam” adlı kitapta toplayan Mehmet Güneş, 1995 yılında vefat etti.

Nafi MİSKİOĞLU

1886 yılında Antakya’da doğdu. Dedesinin yanında yetişti. Fıkıh öğrendi. Şiirleri Yeni Mecmua’da yayınlandı. Arapça ve Farsça da bilen Nafi Miskioğlu şiirlerinde “Nabi-i Zaman” mahlasını kullandı. Hatay’ın kurtuluş mücadelesinde etkin görev aldı. 1947 yılında vefat etti.

Ali YÜCE

1928 yılında Yayladağı’nın Hisarcık Mahallesi’nde doğdu. Düziçi Köy Enstitüsünü bitirdi. Uzun yıllar öğretmenlik yaptı. 1956 yılından itibaren çeşitli dergilerde şiirleri yayınlandı. Toplumcu şiirleriyle tanındı. Bir romanı, bir denemesi, bir incelemesi ve 16 şiir kitabı yayınlanmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında kazandığı çok sayıda ödülü vardır.

Sabahattin YALKIN

1934 Antakya doğdu. İstanbul Teknik Üniversitesini bitirdi. Şiir yazmaya lise yıllarında başladı. Çeşitli dergilerde “Topaloğlu” soyadı ile yazan Yalkın, 1988’de ilk kitabını “Yalkın” soyadıyla yayınladı. Çeşitli ödüller aldı. Bugüne kadar 15 şiir kitabı yayınlandı. Tümü serbest vezinle yazılan ve yeni tekniklerin denendiği şiirleri içinde Asi ve Antakya şiirleri önemli bir yer tutar.

Bekir Sıtkı KUNT

1905 yılında Antakya’da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Vakit ve Son Saat gazetelerinde çalıştı. Anadolu’nun çeşitli illerinde hâkimlik ve savcılık yaptı. Hatay milletvekili olarak TBMM’de iki dönem görev yaptı. 1959 yılında vefat etti. Öyküleri Varlık, Adımlar, Yurt ve Dünya ve Yeditepe dergilerinde yayınlandı. Yayınlanmış altı kitabı vardır.

Süleyman OKAY

1928 yılında Antakya’da doğdu. Kâtiplik, puantörlük yaptı, nüfus memurluğu ve trahom savaş memurluğu görevlerinde bulundu. Bir süre matbaacılık yaptı. Çeşitli dergilerde yayınlanan şiirlerinde toplumcu çizgiyi izledi. 1999 yılında vefat etti. Dört şiir kitabından başka, köşe yazıları ile öykülerinden oluşan iki kitabı yayınlandı.

Ahmet Faik TÜRKMEN

1908 yılında Antakya’da doğdu. İstanbul Üniversitesinde dış hekimliği ve felsefe okudu. 1937 yılında Hatay meselesi dolayısıyla Hatay’ın sosyal yapısı, tarihi, edebiyatı ile ilgili kitaplar yazdı. Yüksek İslâm Enstitüsü öğretim üyeliği de yaptı. 1998 yılında vefat etti. Yazarın roman, senaryo, piyes ve ders kitapları olarak yayınlanmış 64 eseri vardır.

Kemâl SÜLKER

1919 yılında Antakya’da doğdu. Çeşitli gazetelerde çalıştı. 1951-52 yıllarında İşçi Hakkı adlı bir gazete çıkardı. “Türkiye Birlik” adlı gazeteyi çıkardı. Çeşitli gazete ve dergilerde araştırmaları, edebi yazıları yayınlandı. Yazılarında “Asım Sarp” ve “Okur” imzalarını kullandı. Türkiye Yazarlar Sendikası’nın kurucularındandır. 1995’te vefat etti. Yazarın yayınlanmış 16 kitabı vardır.

Prof. Dr. Halil SAHİLLİOĞLU

1924 yılında Antakya’da doğdu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. Aynı fakültede doçent ve profesör oldu. Türk Tarih Kurumu Haberleşme Üyesi ve Ürdün Kraliyet İslâm Medeniyeti Araştırmaları Akademisi onursal üyeliği yaptı. Alanında dünyanın önde gelen bilim adamlarından biri olan Halil Sahillioğlu, 2012 tarihinde İstanbul’da vefat etti. Yayınlanmış yedi eseri vardır.

Dr. Yahya KANBOLAT

1926 yılında Reyhanlı’nın Harran Mahallesi’nde doğdu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. Paris’te iktisat doktorası yaptı. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinde işletmecilik asistanı oldu. Daha sonra politikaya atıldı. Hikâye, araştırma, inceleme alanında yayınlanmış sekiz kitabı vardır.

Antakyalı Münif

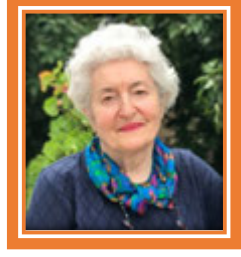
1700’lü yılların başlarında Antakya’da doğdu. Asıl adı Mustafa’dır. Antakya’da öğrenimini tamamladıktan sonra İstanbul’a geldi. Musiki ile de yakından ilgilendi. Şiirlerinde “Hezari” ve “Münif” mahlaslarını kullandı. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler yazdı. Eserleri: Divan (Münif Divanı), Kırk Hadis Tercümesi, Zafernâme-i Mansre/Fetihnâme-i Belgrad, Mnşeat.

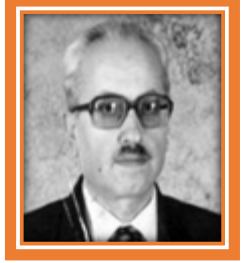
Ayla KUTLU

1938 yılında Antakya’da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. TV çocuk programlarında yazarlık yaptı. Eserlerinde psikolojik olayları ele aldı. Hikâyeleri Türk Dili, Sanat Olayı, Gösteri dergilerinde yayımlandı. Hikâyeleri birçok dile çevrildi. 1985 Madaralı Roman Ödülü, 1988 Rüştü Koray Ödülü, 1991 Sait Faik Hikâye Armağanı ve 1996 Yunus Nadi Armağanı sahibidir. Birçok eseri filme alınan yazar, “Sen de Gitme”, Altın Portakal ve Altın Koz Film Festivallerinde ödüller kazandı. Bugüne kadar 30 eseri yayımlandı.

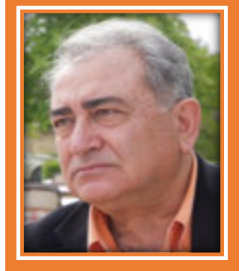
Dr.Vahid ÇABUK

1946 yılında doğdu. Yazmaya şiirle başladı. Öykü ve romanları da olan Çabuk daha çok tarihçi kişiliğiyle tanındı. Birçok dergi ve gazetede makale, deneme, röportaj, şiir ve öyküleri yayımlandı. Bazı yazılarında “Efe Cebikeli” ve “Cemil Çölbeyi” adlarını kullandı. Toplamı elli cilde ulaşan 24 eseri yayımlandı. Bunlardan 20 ciltlik Türk Hükümdarları Ansiklopedisi, yazarın en önemli eseri olarak gösterilmektedir. 4 Mart 2000 tarihinde vefat etti.

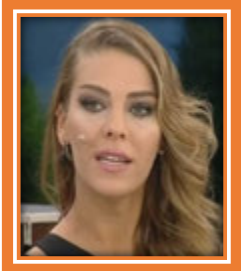
Burhan GÜNEL

1947 yılında Antakya’da doğdu. Hava Harp Okulunu bitirdi. 1989 yılında binbaşı rütbesinde emekli oldu. Edebiyat çalışmalarına yöneldi. İlk hikâyesi “Düş Gibi” Cumhuriyet gazetesinin sanat- edebiyat ekinde yayımlandı. İlk romanı “Ökse” 1972 yılında basıldı. Çalışmaları Yansıma, Varlık, Türk Dili, Güney, Ankara Sanat, Türkiye Yazıları, Karşı, Kıyı, Çağdaş Türk Dili, Eşik, Hâkimiyet, Sanat, Oluşum dergilerinde; Cumhuriyet ve Yeni Ortam gazetelerinde yayımlandı.

Simge TERTEMİZ

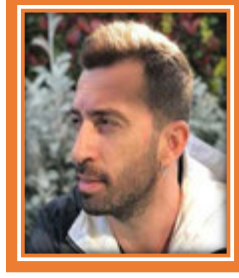
9 Eylül 1988 tarihinde İskenderun’da doğan Simge Tertemiz sunucu, manken ve oyuncu olarak çok sayıda projede yer almıştır. 2002 "Best Model of Turkey" gelecek vadedenden misyon ödülü, 2004 "Best Model of Turkey" birinciliği, 2004 "Best Model of The World" dördüncülüğü, 2004 "Miss Tourism" beşinciliğine sahiptir.

Erdem YENER

8 Mayıs 1981’de Hatay’da doğan Erdem Yener, Türk alternatif rock şarkıcısı ve oyuncudur. Güldür Güldür Show'da Hüseyin adlı karakteri başarı ile canlandırmaktadır.

Müziğin yanı sıra karikatür, oyunculuk, radyo programcılığı ve dansçılık ile ilgilenen sanatçı, küçük yaşlardan itibaren tüm bu alanlarda da var olmaya çalıştı.

Selçuk İNAN

10 Şubat 1985’te İskenderun’da doğan Selçuk İnan, Süper Lig takımlarından Galatasaray'da forma giyen ve orta saha mevkiinde görev yapan Türk millî futbolcudur.

Selçuk, henüz on yaşında Karaağaç Belediyespor'un seçmelerine katıldı ve futbola bu kulüpte amatör olarak başladı.

Gökhan ZAN

7 Eylül 1981’de Antakya’da doğan Gökhan Zan, stoper mevkiinde görev yapan millî futbolcusudur.

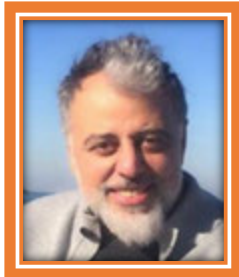
Gökhan Zan, profesyonel futbol kariyerine 1999'da Hatayspor'da başladı. Hem Beşiktaş hem de Galatasaray’da şampiyonluklar ve önemli kupalar kazandı.

Gökhan Zan iki kez 19 yaş altı, yedi kez de 21 yaş altı millî takımlarda görev aldı. Türkiye'yi 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda temsil etti.

Hamdi ALKAN

Sinema yapımcısı, yönetmeni, tiyatro sanatçısı, sinema ve TV dizisi oyuncusudur. Antakya ‘da Döver Mahallesi’nde doğdu. Yıldız Teknik Üniversitesi elektrik mühendisliği bölümünde okudu. “Reyting Reyting” sonrasında “Reyting Hamdi” ve “Hamdi Alkan TV” olarak bildiğimiz komedi programlarını yaptı. Ardından oyunculğun yanı sıra yönetmenlik ve senaristlik yaptı.

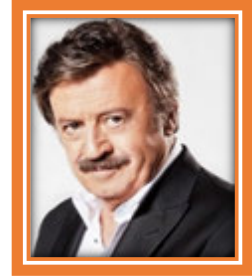
Gökhan GÜNEY

1954 yılında Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde doğdu. Yedi kardeşin en küçüğü olan Güney'in çocukluk hayatı bu mütevazı ilçede geçti. Yeşilçam'da Banu Alkan, Seda Sayan, Oya Aydoğan ve Bahar Öztan gibi birçok isimle 20 filme imza attı. Ayrıca 9 filmin de yönetmenliğini yaptı. 80'li yılların ilk yarısında peş peşe yaptığı albümlerle ve hem oynadığı hem de yönettiği filmlerle adından çok sık söz ettirdi.

Selami ŞAHİN

15 Ağustos 1948'de Yayladağı'nda doğan ünlü Türk müzisyendir. İlk 45'lik plağını 1966 yılında yaptı. Yapmış olduğu ilk bestesi; "Sen Mevsimler Gibisin" ile 4. Altın Kelebek Yılın Şarkısı Ödülü'ne sahip oldu. Başarılı müzik kariyerinin dışında oyunculuğuyla da kendinden söz ettiren Selami Şahin, birçok uzun metrajlı filmde de başrol oynamıştır. Bunlardan en önemlisi 2002 yılında, 22 ülkede gösterime giren Mısır & Türkiye ortak yapımı "Mumya Firarda" isimli filmidir. Bu film, 6. Hollywood Film Festivali'ne davet edilen ilk Türk filmi olmuş, Şahin'in oyunculuğu ise büyük beğeni toplamıştır.

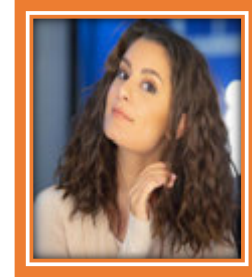
Yunus BÜLBÜL

1955 yılında İskenderun'da doğan Yunus Bülbül müzisyen, bestekar, oyuncu, yönetmen ve yapımcıdır. Gerçek ismi "Yunus Habbuloğlu" olan oyuncu, 80'li yılların modası olan arabeskin önemli isimlerinden biridir. Sanatçı bugüne kadar 36 CD, 4 LP, 4 adet de 45'lik plak yapmış ve 350 besteye imza atmıştır. 64 sinema filmi ve 31 TV dizisinde rol almıştır.

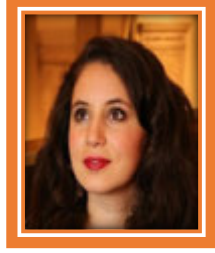
Atiye

Annesi Hollandalı babası Türk olan Atiye, 22 Kasım 1988'de Almanya'nın Bremen şehrinde doğdu. Babası **Antakya** doğumludur. Henüz 17 yaşında ilk stüdyo albümü "Gözyaşlarım"ı (2007) yayınladı. Albümde hem İngilizce hem de Türkçe sözlü şarkılara yer veren Atiye 2007 yılında düzenlenen Kral TV Video Müzik Ödülleri'nde "En İyi Çıkış Yapan Kadın Sanatçı" ödülünü aldı. Albüm çalışmalarına devam eden genç yıldız, kısa sürede Türkiye'nin en sevilen pop sanatçılarından biri olmayı başardı.

Karsu DÖNMEZ

İsmi Altınözü ilçesinin Karsu Mahallesi'nden alan sanatçı 1990 yılında doğdu. Piyanist, besteci, aranjör, ses sanatçısı olan Karsu DÖNMEZ Hollanda'nın en prestijli ödülü olan Edison Ödülü'nü aldı. Bugüne kadar dört müzik albümü çıkaran sanatçı dünyanın birçok ülkesinde konserler verdi.

ETKİNLİK

Aşağıdaki şair ve yazarlarımızın eserlerini araştırınız. Eserlerinin adlarını aşağıdaki boşluklara yazınız.

Cemil MERİÇ

Ali YÜCE

Ömer Hilmi TSEY

Dr. Vahid ÇABUK

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şehrimize ait giyim kuşam biçiminin zengin ve çeşitli olması şehrimizin hangi özelliklerinden kaynaklanmaktadır?

Yöresel Giyisiler

Tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapan ilimiz Hatay çok zengin bir giyim kuşam kültürüne sahiptir. İklimine uygun olarak çoğunlukla canlı ve açık renklerin tercih edildiği Hatay'daki giyim kuşam geleneği, yerleşim yerlerine göre kısmen de olsa farklılıklar gösterir.

Renk ve model açısından zengin olan Hatay'daki yerel giysi çeşitlerinin en güzel örnekleri halk oyunları gösterilerinde, çeşitli etkinlik, tanıtım ve organizasyonlarda sergilenmektedir.

Yöresel Giysiler	Kadın	Erkek
Baş giyilenler	Fes, tarbuş, kefiye, tülbent, yağlık, yazma, eşarp, yaşmak.	Arakçık (terlik), arakçık bağı, poşi, kefiye.
İçe giyilenler	Elbise (entari, fistan), şalvar.	Gömlek, yelek.
Dış giyilenler	Yelek, sako, cepken.	Aba (sırmalı, kilim aba), şalvar.
Ayağa giyilenler	Çorap, yemeni.	Çorap, yemeni, edik.
Bele bağlananlar	Bel kuşağı, kemer.	Bel kuşağı (poşi).
Takılar	Altın penes, gümüş kolye, bilezik, beşibirlik.	
Aksesuarlar	Tavus tüyü (tezzak, tezat), saç bağı (kaytan).	

ETKİNLİK

Yandaki resme bakarak aşağıdaki yöresel çizimleri renklendiriniz.

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Bir yörenin mutfak kültürünün zengin olması neye bağlıdır?
2. Şehrimize ait hangi yemekleri biliyorsunuz? Bunlardan birinin yapılışı hakkında bilgi veriniz.

MUTFAK KÜLTÜRÜ

Mutfak kültürü, toplumsal kültürün önemli bölümünü oluşturur. Çok zengin bir mutfak kültürüne sahip olan Hatay, UNESCO tarafından 2017 yılında “**Gastronomi Şehri**” ilan edildi.

Hatay Yemekleri

Hatay’ın yüzlerce geleneksel yiyecekleri ve yemekleri vardır.

Başlıca yemekleri şunlardır:

- * Arap Kebabı
- * Hrisi, Aşır (Aşur)
- * Kâğıt Kebabı
- * Mortadella,
- * Pirinç Köftesi
- * Kumbirsiye
- * Şıhlımaşş
- * Şeyh Muallâ
- * Tuzlu Yoğurtlu Zılk Sapı
- * Bulgur Öccesi
- * Zeytin Yağlı Kabak
- * Tuzda Tavuk
- * Pancar (Zılk)
- * Aya Köfteli Ispanak
- * Kabak Bastırma
- * Kabak Boranisi
- * Ispanak Boranisi

- * Libye
- * Mumbar
- * Patlıcan Dolması
- * Tepsi Kebabı
- * Oruk (İçli Köfte)
- * Öcce
- * Yoğurt Aşı
- * Yoğurtlu Çorba
- * Ekşi Aşı
- * Bulgur Çorbası
- * Aya Köfteli Çorba
- * Tuzlu Yoğurt Çorba
- * Malhıta
- * Pirinç Çorbası
- * İşkembe Çorbası
- * Kelle Paça Çorbası
- * Yoğurtlu Pirinç Çorbası
- * Pazı Çorbası

Hatay'a özgü bazı yemeklerin yapılışı şu şekildedir:

Tepsi Kebabı

Et dövülerek kıyma hâline getirilir. Maydanoz ve taze biber ince kıyılır. Kıyma hâline gelen ete karıştırılır. İçine karabiber, dövülmüş sarımsak, toz biber katılarak iyice yoğrulur. Yeteri kadar tuz ilâve edilir. Elde edilen karışım tepsiye döşenir. Tepsinin tümü etle kaplandıktan sonra üstü soğan halkaları, dilimlenmiş domates, taze acı biber ve patates ile süslenir. Üzerine bir bardak suda eritilmiş salça dökülerek fırında pişirilir.

Resim 5.70 Mumbar

Resim 5.71 Öcce

Resim 5.72 Tepsi Kebabı

Oruk (İçli Köfte)

Yapımı zahmetli ve uzun süren bir yemektir. Şu şekilde yapılır: Öncelikle oruk yapılacak bulgur, temizlenir ve suyla ıslatılır. Yeteri kadar bekletildikten sonra içine tuz, biber, kimyon, ince doğranmış soğan eklenerek hamur kıvamına gelinceye kadar yoğrulur. Daha sonra içerisine kıyma makinesinden birkaç kez çekilmiş yağsız et katılarak yoğurma işine devam edilir. Böylece oruğun dışı için gerekli hamur hazırlanır. Oruğun içi için de kıyma kavrulur. İçine ince kıyılmış soğan, tuz ve zeytinyağı eklenir. Piştikten sonra içine maydanoz, arzu edilirse kırılmış ceviz ve baharatlardan eklenir.

Bundan sonra oruğun köftesini yapmak için hazırlanan hamurdan küçük beze kopartılarak el ile içi oyulur. İnce bir şekilde oyulan köftelerin içine hazırlanan iç doldurulur.

Mekik şeklindeki orukların ağzı kapatılır. İsteyen zeytinyağı ile tavada kızartır, isteyen ise tepsiye dizer, üzerini yağlar ve fırında pişirir.

Resim 5.73 Oruk

Salata ve Mezeler

Hatay mutfağı salata ve meze bakımından oldukça zengindir. Hem evlerde hem de lokantalarda yapılan meze ve salatalar, ana yemeğe geçmeden önce tüketilir.

Hatay'a özgü başlıca salata ve mezeler şunlardır:

Resim 5.74 Humus

Humus	Çoban Salatası
Bakla Humusu	Cevizli Biberli Patlıcan Ekşileme
Babagannuş	Cevizli Biberli Keşir Salatası
Süzme Yoğurt	Ezme Salata
Haydari	Cevizli Biber
Zeytin Salatası	Çökelek Salatası
Semiz Otu	Zahter Salatası
Sürk Çökeleği Salatası	Turplu Tarator
Çiğ Köfte Salatası	Pişmiş Biber Salatası
Zılk Sapı Yoğurtlması	Tahinli Patates Ezmesi
Küflü Çökelek Salatası	Patlıcan Yoğurtlama
Hettüş	Peynirli Zahter Salatası
Muhammara	

Tatlı ve Reçeller

Hatay mutfağı tatlı ve reçel bakımından oldukça zengindir. Portakal çiçeğinden çileğe, erikten elmaya, cevizden ayvaya kadar birçok reçel çeşidi vardır. Ayrıca hem reçel olan hem de tatlı niyetine ikram edilen ayva, turunç, ceviz ve patlıcan reçeli bunlardan bazılarıdır.

Hatay'a ait meşhur bir tatlı türü olan künefenin Hatay mutfağında önemli bir yeri vardır.

Hatay mutfağındaki reçel ve tatlıların başlıcaları şunlardır:

Resim 5.75 Züngül

Tel Kadayıf	Baklava
Un Helvası	Nışasta Helvası
İrmik Helvası	İplik Helvası
Lokma	Arap Kadayıfı
Künefe	Kesme (Samsa)
Ekmek Kadayıfı	Haşgeş Helvası
Peynirli İrmik Helvası	Küspe
Mamul	Ceviz Helvası
Muhallebi	Ceviz Tatlısı
Aşure	Mor havuç tatlısı
İncir Tatlısı	Cevizli havuç tatlısı

ETKİNLİK

Merhaba!
Künefenin nasıl yapıldığını
bana tarif eder misiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Antakya Ağzıyla Mutfak Sözlüğü

Hatay'da mutfak ile ilgili bazı sözcüklerin yerel halk ağzıyla kullanımı şöyledir:

Akit: Şeker şerbeti	Belben: Meyve ezmesi
Aşşür: Aşur	Carra: Testi
Atebe: Seki	Cırındırık: Etin siniri
Attün: Zeytin	Çömçe: Büyük tahta kaşık
Akit: Şeker şerbeti	Düğürçük: Çok ince bulgur
Ayşe Terlik: Börkenek	Fıstıkil abit: Fıstık içi
Bahteniz: Maydanoz	Firik: Yanmış buğday tanesi
Badılcan: Patlıcan	Garbil: Kalbur
Banadura: Domates	Gureybe: Kurabiye
Habiye: Büyük testi	Kemmün: Kimyon
Hanin: Bozulmaya yüz tutan yiyecek	Kesnik: Çökelek
Hömbeles: murt	Keşşir: Havuç
Kassa: Köfte yapmak için kullanılan kap	Kıleyde: Kuru sebzelerin ip dizisi
Karkış: İnce uzun kıvrık şeker	Kırık kudama: Kırık leblebi
Katremiz: Kavanoz	Kıtta: Acur
Kavata: Bisküvi	Koz: Ceviz
Keme: Patates	Kudama: Leblebi
Kübül müşfi: İç yağı olan oruk	Lübye: Börülce
Küncü: Susam	Mahulta: Mercimek
Lahata: Lokum	Mezeki: Damla sakızı
Lâkin: Leğen	Occe: Mücver
Leymun: Limon	Paklevi: Baklava
Patata: Patates	Soku: Buğday, sumak dövmek için kullanılan araç.
Sakız murçu: Çitlenbik ağacının sürgünleri	Süneber: Çam fıstığı
Satıl: Küçük bakır kova	Şakka: But (yarım)
Sini: Sepsi	Şumra: Rezene
Tabbuha: Pişmiş topraktan yapılan güveç	Ukeybe: Çağla
Tinyan: Küçük tencere	Zahter: Kekik
Tovuk: Tavuk	Zılık: Pazı
Züngül (müşebbek): Tatlı	

Gastronomi Şehri Hatay web sitesini ziyaret ederek Hatay'ın neden gastronomi şehri olduğu hakkında bilgi toplayınız.

[http:// hataygastronomi.com/](http://hataygastronomi.com/)

ETKİNLİK

Aşağıda resimleri verilen Hatay'ın birbirinden lezzetli meze-
lerinin isimlerini yazınız.

Mâniler

Hatay’da sosyal hayatı işleyen çok sayıda mani vardır. Hayatın her alanıyla ilgili olarak söylenen ve dilden dile dolaşan manilerin başında kendine has ezgisiyle seslendirilen Haaha”lı mâniler oldukça yaygındır. Yörede söylenen manilerde Hatay halkının eğlence zevkini, iş hayatını, gelenek ve göreneklerini, sevinçlerini, üzüntülerini ve özlemlerini görmek mümkündür.

Hatay’ın farklı yerleşim yerlerinde söylenen mani örnekleri şunlardır:

<p>“Haa ha Bulgur attım paklaya Hak nazardan saklaya Dostlar duya sevine Düşmanımız çatlaya</p>	<p>Haa ha Ben bir karabiberim Eker eker giderim Sen düğünümde oynadın Çok teşekkür ederim</p>
<p>Haa ha Evlerinde var kilim Nakışı dilim dilim Kardeşinde oynadım Oğlunda Allah kerim</p>	<p>Haa ha Halepten gelir ünleri Döşeğe doldurduk yünleri Çok şükür olsun Hüdaya Gösterdi iyi günleri</p>
<p>Armudu taşıyalım Dibinde kışlayalım Müsaade ederseniz Mâniye başlayalım</p>	<p>Soğuk bir su olaydım Yar destine dolaydım Razıydım yalvarmaya Tek nişanlım olaydım</p>
<p>Masa üstünde bal var Oğlan anana yalvar Eğer anan vermezse El aç anana yalvar</p>	<p>Masa üstünde bekmez Bu bekmez bene yetmez Şu zamanın kızları Taksisiz gelin gitmez</p>

Hatay’da bayram, düğün, kına geceleri ve çeşitli eğlence ortamlarında söylenen şarkılar Hatay’ın zengin kültürel yaşamını ve kültürel yaşamın çeşitliliğini gösterir. Törenlerde söylenen şarkılarda yerel ağzın özelliklerini ve farklı dillerle etkileşimini görmek mümkündür.

Çatdılar çatma daşını Gurdular düğün aşını Gızçağı sen gardaşını Gız senin gınan bu gece	İlâhi, ilâhi mübarek ola Altın tas içinde gına ezeler Zilif tarağınan kekiz dizeler İlâhi ilâhi gutlular olsun
Geyer alını alını Gezer salını salını Hossun Ağanın gelini İlâhi ilâhi mübarek olsun İlâhi ilâhi gutlular olsun	Geydiğin atlas İnneler batmaz Nişannın yatmaz İlâhi ilâhi mübarek ola İlâhi ilâhi gutlular ola
Giz anam giz mübarek olsun Geydiğin akdur Aşşığın çokdur Giz mislin yokdur İlâhi ilâhi mübarek ola İlâhi ilâhi hayirli ola	

Türküler

Hatay türküleri, Çukurova yöresinde özel bir makamla söylenen bozlakların etkisindedir. Yörede hayatın her alanına dair kültürel motiflerin yer aldığı Hatay türküleri, genel hatlarıyla Gavurdağı yöresinin özelliklerini yansıtır. Türk sanat müziğinin etkilerinin de görüldüğü Hatay türkülerinde bölümler (kuple) arasında söylenen aaahh amaaan gibi seslendirmeler dikkat çeker.

Lofça’nın Ardında Kaya (Lofçalı) Lofça'nın ardında kaya (aman aman) Kayadan bakarlar ay Canım Lofçalı Lofçalı Doldur fincanı fincanı	Canım Lofçalı Lofçalı Doldur a fincanı fincanı A canım yandım Lofçalı Takalım altın kopçalı
A canım yandım Lofçalı Takalım altın kopçalı Lofça'nın altında pınar Lofçalım pınardan döner	Lofça’nın altında kuyu Lofçalı’nın kibar da huyu A canım Lofçalı Lofçalı Doldur a fincanı fincanı A canım yandım Lofçalı Takalım altın kopçalı

Ben Bir Yüce Beydim Ben bir yüce beydim indirdin düze Yaşım on beş idi erişti yüze Bir minnetim kaldı o Türkmen kıza Mevlâ'nın aşkına gel ağlatma beni	Gül Budanmış Dal Dal Olmuş Gül budanmış dal dal olmuş Menekşesi yol yol olmuş Siyah zülfün tel tel olmuş Biz şu yerlerden gideli Gurbet illere düşeli
Öldürürsen öldür kolu bağlıyam Zalimler elinden ciğer dağılıyam Bana Hurşit derler hünkâr oğluyam Mevlâ'nın aşkına gel ağlatma beni	Gül menekşeye karışmış Küskün olanlar barışmış Taze fidanlar erişmiş Biz şu yerlerden gideli Gurbet illere düşeli
İndim Çayır Biçmeye İndim çayır biçmeye (güzel han) Eğildim su içmeye (yar amman) Hey güzel güzel güzel han Dediler yar geliyor (güzel han) Kanat vurdum uçmaya (yar amman) Hey güzel güzel güzel güzel han	Öksüz Âşık der bu sözü Hakka çevirmiştir yüzü Öldü zannettiler bizi Biz şu yerlerden gideli Gurbet illere düşeli
Eski ayva yeni nar Küsme bana nazlı yar Hey güzel güzel güzel güzel han Sen küsersen ben küsmem Senden başka kimim var Hey güzel güzel güzel güzel han	

ETKİNLİK

Aşağıdaki kelimeleri kullanarak şehrimizin kültür ve yaşayış tarzını yansıtan bir mânî yazınız.

Barış

Hoşgörü

Kardeşlik

Birlik

Beraberlik

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ninniler

Anadolu'da çocuklar uyutulurken söylenen ninniler Hatay yöresinde de söylenmektedir. Hayatın birçok alanını konu alan ninniler yöreden yöreye farklılıklar da gösterebilir. Hatay'da Anadolu'da söylenen ninniler olduğu gibi sadece Hatay yöresine has ninniler de vardır.

Huu huu dervişler
Hak yoluna gitmişler
Hak yolunda bir pınar
Ne soğulur ne diner
Bunu içen dervişler
Murada ermişler
Uyusun da büyüsün mini mini
Yavruma ninni

Hu hu dervişler
Bir gelini almışlar
Kürklerine sarmışlar
Öpüp koklayım derken
Devrik dingile kalmışlar
Ninni benim yavruma ninni

ETKİNLİK

Yöremize ait bildiğiniz türkü, mânî,
ninni varsa yazınız ve yöremize ait
bir türküyü arkadaşlarınızla söyle-
meye çalışınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Hatay'da Çocuk Oyunları

Ülkemizin birçok yöresinde oynan çocuk oyunlarının bir kısmı Hatay'da oynanmaktadır. Bu oyunlardan uzuneşek, çelik çomak, saklambaç, beş taş, körebe gibi oyunların yanında Hatay yöresine has çocuk oyunları da vardır.

İlimiz Hatay yöresinde çocuklar tarafından oynanan çocuk oyunlarından bazıları şunlardır:

Misket (Gülle Oyunu): Cam misket veya demir bilyelerle oynanır. Çift kişi ile oynandığı gibi ikiden fazla oyuncu ile de oynanır.

Döş Oyunu: Belli bir (8-10 metre arası) mesafeye çizilen çizgiye çay tabağı büyüklüğünde yassı birer taşla atış yapılır. Taşı çizgiye en yakın düşüren oyuncu, diğer taşlara sıra ile vurur ve onları oldukça uzak mesafeye sürüklemeye çalışır. İlk yerinden taşı sürüklediği yere kadar olan mesafe ayakla ölçülür. Kural olarak vurduğu taşın bir ayak boyundan fazla gitmesi gerekir. Eğer gitmezse oyun vuruşu diğer oyuncuya geçer. Böyle devam eden oyunda taşı en uzağa sürükleyen oyunun galibi sayılır.

Resim 5.76 Misket Oyunu

Elim Sende: Önceden ebe tespit edilen oyuncu, kime eli ile dokunur “elim sende” derse, ebelik o oyuncuya geçer. Ebe olmadan oyunu bitiren oyuncu oyunun galibi sayılır. Bu oyunda “elim sende” deyip hızla kaçan avantajlı sayılır.

Stop (Istop) Oyunu: Oyun şu şekilde oynanır. Oyuncuların içinden bir kişi topu havaya fırlatarak bir isim söyler. İsmi söylenen oyuncu topu yere düşürmeden tutar ve yeniden havaya atarken yeni bir isim söyler. İsmi söylenen kişinin topu yere düşürmesi durumunda da yere düşen topu yerden alıp “STOP” diyerek en yakın bir oyuncuya doğru atar. Top oyuncuya dokunursa o oyuncu oyun dışı kalır. Eğer dokunmazsa topu atan kişi oyun dışı kalır. Top rakip tarafından tutulursa topu atan kişi yine elenir. En sona kalan kişi oyunun galibi olur.

Meşteek Oyunu: 20-30 cm boyunda sağlam ağaçlardan yapılan çubuklarla oynanır. Oyuncular meşteeklerini(çubuk) bir çamura atarak saplamaya çalışırlar. Oyunda meşteekleri çamur zemine derince saplamak önemlidir. Bu oyunda oyuncular rakibinin çamura saplı olan meşteeklerini devirmeye çalışırlar. Meşteği deviren oyuncu o meşteğin sahibi olur.

Denge Oyunu: Yere çizilen bir çizginin her iki yanında birer oyuncu ayakta durur. Oyuncular elleriyle birbirlerinin dengesini bozmaya çalışırlar. Dengesi bozulan veya çizginin bir tarafından bir tarafına geçen oyuncu oyunu kaybeder.

Körebe: Oyunu oynayan çocuklar arasından bir tekerlemeyle önce bir ebe tespit edilir. Ebe'nin gözleri mendille bağlanır. Ebe hangi oyuncuyu tutar veya eliyle değerek ismini doğru bilirse ebe el değişir.

Cirit Oyunu: Elli altmış cm uzunluğunda hafif ağaç filizlerinden kesilen çubuklarla oynanır. Çubuklar kesildikten sonra uçları oval şekilde düzeltilir. Elin işaret parmağına gelecek ucu ise düz kesilir. Düz veya hafif engebeli bir alanda ciritler, taşın su yüzeyinde kaydırılması gibi yerde kaydırılır. Ciriti en uzağa giden oyuncu oyunun galibi olur.

Resim 5.77 Körebe Oyunu

Topaç “Fırfara” Oyunu: Toprak zemin üzerinde bir daire çizilir. Ebe olan kişi topacı bu daire içerisinde atar ve döndürür. Diğer oyuncu daire içinde dönmekte olan topaca doğru topacını atarak, o dönen topacı dairenin dışına çıkarmaya çalışır. Her kim topacı dairenin dışına daha çok çıkarabilirse oyunun galibi o sayılır.

Kuvvet Oyunu: İki takımla oynanır. Sınır olarak bir çizgi çizilir. Takımlar çizginin her bir yanına geçerek aralarına bir ip uzatırlar. Oyuncular ipi tutarlar. Hakemin başla komutuyla ipler takımlar tarafından çekilmeye başlanır. Kim rakibini çizginin diğer tarafına geçirirse o takım oyunun galibi olur.

Çelik Çomak Oyunu: Bir adet çelik (25 cm uzunluğunda bir çubuk) ve çomak (1 metre uzunluğunda bir sopa) ile oynanır. Oyuna başlayan oyuncu yerde bulunan çeliğin bir ucuna elindeki çomakla vurarak havaya kaldırmaya çalışır. Havaya kalkan çeliğe çomakla vurulur. Amaç çeliği en uzağa atmaktır. Bu vuruşlar oyuncunun çeliğe çomakla vurarak çeliği en az bir adım boyu uzağa göndermesi gerekir. Çeliği belirlenen uzaklığa atan oyuncu oyunun galibi sayılır.

Sobe (Saklambaç) Oyunu: Oyuncular arasından bir ebe seçilir. Ebe olan oyuncu bir duvara doğru dönerek gözlerini kapar ve belirlenen sayıya gelindiğinde saymayı keser ve “önüm arkam sobe” diyerek saklanan oyuncuları aramaya başlar. İlk sobelediği oyuncu ebe olur.

Resim 5.78 Saklambaç Oyunu

Ayakçak Oyunu: Bilhassa kış aylarında oynanır. 1,5 m kadar uzunlukta, düz ancak yerden belli bir yükseklikte ayak basacak yeri olan iki ağaç temin edilir. Oyuncular bu ağaçların ayak koyacak yerlerine basarak yürümeye çalışırlar. Kim düşmeden belirlenen uzaklığa giderse o oyunun galibi sayılır.

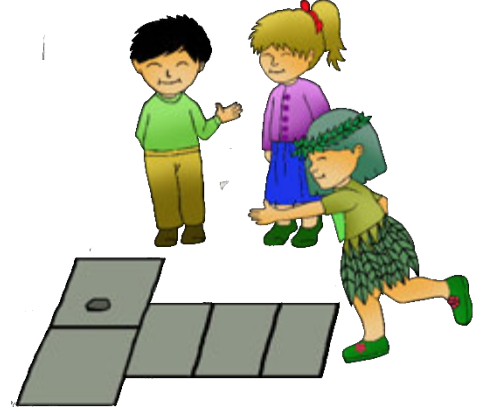
Tengirlemeç (Yuvarlamaç) Oyunu: Bilye (gülle) ile oynanan bir oyundur. Eğimli bir zemin seçilir. Misketler belirlenen bir noktadan bırakılarak yuvarlanır. Diğer oyuncular da aynı noktadan misketleri yuvarlar. Yuvarlanan misket hangi oyuncunun misketine dokunursa o misketi alır.

Tıp Oyunu: Seçilen oyuncu ani olarak “tıp” der. Oyuncular o anda hangi durumda ise o şekilde hareketsiz olarak durur. Kıpırdayan, konuşan, gülen oyuncu cezalandırılır.

Uzun Eşek Oyunu: En az 5 kişilik gruplarla oynanır. Bir ebe seçilir. Bu ebe bir ağaca veya duvara yaslanır. Diğer oyuncular ise ebeye sırası ile başlarını arkadaşlarının bacakları arasına saklayarak kambur hâlde, sıra hâlinde arka arkaya dururlar. Atlayacak grubun oyuncuları ise kambur yapmış oyuncuların sırtına atlarlar. Atlama anında atlayan oyunculardan biri düşer veya atlayamazsa oyunu kaybeder ve bu kez o grup ebe olur.

Birdir Bir: Oyuncular sıra ile eğilip kambur şeklinde bulunan arkadaşlarının sırtlarına atlarlar. Her atlayıştan sonra, kamburu biraz daha yükselir. Atlama sırasında ilk atlayanın atlama anında “birdirbir, ikidir iki” ve başka deyimler kullanarak atlarlar. Kamburdan atlayamayanlar ceza alır.

Çizgi Oyunu (Seksek): Çoğunlukla kız çocukları tarafından oynanan bir oyundur. Düz bir zemin üzerine iki ayağın sığacağı şekilde çeşitli kareler çizilir. Oyuna başlayacak olan oyuncu, bir sabun büyüklüğünde yassı taşı bir kareden diğerine geçirmek üzere atlamaya başlar. Oyuncu kareyi geçemez ise veya taş kare dışına çıkarsa ya da taş kare çizgisinin üzerinde durursa oyunu kaybeder. Belli bir sürede kim daha önce kareyi geçerse o oyunun galibi ilan edilir.

Resim 5.79 Seksek Oyunu

Çıtın Oyunu: Kayısı veya yenedünya çekirdekleri ile oynanır. Oyuna başlayan oyuncu, belli bir yükseklikten yere bıraktığı çekirdeklerden herhangi birisini alır ve işaret parmağı ile orta parmağı vasıtasıyla atarak bir diğerine dokundurmaya çalışır. Çekirdeğe dokunan her atışta bir çekirdek kazanır, vuramadığı takdirde oyun el değiştirir.

Kozalak (Kıcık) Oyunu: Belirli bir mesafeye çam kozalağı konulur. Oyuncular taşlarla bu kozalağı vurmaya çalışırlar. Kozalağı vuran onu tekrar elindeki taşla ve taşın durdurduğu mesafeden uzaklara götürmeye çalışır. Kim kozalağı bu şekilde daha fazla sürükleyerek uzağa götürürse oyunun galibi o sayılır.

Kule Oyunu: İki kalabalık grupla oynanır. Gruplardan biri kuleyi diker, diğeri ise yıkar. Kule topla devrilmeye çalışılır. Ebe olan grup devrilen kuleyi bir yandan dikerken bazıları da topu yakalarlar. Topu yakaladıktan sonra en yakın rakip oyuncuya doğru fırlatır. Topla vurulan oyuncu oyun dışı kalır.

Yağ Satarım Bal Satarım: Oyuncular büyük bir çember oluştururlar. İçlerinden biri ebe olur. Ebe elinde mendil çemberin etrafında “yağ satarım bal satarım, ustam ölmüş ben satarım...” şek-

linde söylenerek elinde mendili fark ettirmeden bir oyuncunun arkasına bırakır ve ondan uzaklaşır. Arkasında mendili fark eden oyuncu mendili alarak onu kovalamaya başlar. Ebe yakalanmadan kovalayanın yerine oturmaya çalışır.

Beştaş Oyunu:

Oyun için beş adet fındık büyüklüğünde taş seçilir. Oyuna başlata oyuncu beş taşı avuçları ile belli yükseklikten yere atar. Yerdeki taşlar belli kurallara göre tekrar toplanır. Önce bir taş havaya atılarak yerdeki dört taş bir bir, sonra iki iki, sonra bir üç, sonra dördü tek seferde alınmaya çalışılır. Bu aşamalardan biri başarılmayınca oyun karşı tarafa geçer. Dört aşaması başarıldıktan sonra alınan taşlar el üstüne atılır. Elinin üstünde en fazla taş tutabilen galip sayılır.

Eşek-Sopacı Oyunu: Dört kişi ile oynanır. Dört kâğıt parçasına “sopacı-eşekçi- davacı-reis” yazılır. Oyuna iştirak edecekler bir kâğıt çekerek oyundaki rollerini belirlerler. Reis öncelikle “Davacı kim?” diye sorar. Davacı olan eşekçiye reise şikâyet eder, “Bu adamdan davacıyım eşeğimi çaldı” der. Reis eşeğin kim tarafından çalındığını sorar. Eğer davacı eşeğin kimin tarafından çalındığını bilirse sopacı havlunun ucunu kıvrır ve davacının istediği kadar eşekçiye vurur. Eğer bilmez ise sopacı havlunun ucuyla davacıya vurur.

ETKİNLİK

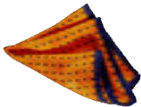
Aşağıdaki nesnelerle siz hangi oyunları oynuyorsunuz? Karşılarına yazınız.

Bilye: .....

Taş: .....

Mendil: .....

Top: .....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şehrimize ait özgün söz, deyim, mânî ve atasözlerinden bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

OKUMA METNİ

Bizim aşçı artık köhüleşik. Cıcıt bir tene bulursam alıcım. Daha matmaha geçik bir bakdeniz dogramayı bilmezdi ben bellettim kene.

Bizim hanım da tutturuk "Efendim bizim evimiz niye zokmaktamış?" İlle apartıman dairesinde oturmak istiyor. Geçen yolda gezom, baktım masum pissik. Yerde debeleniyo. Aldım keni eve götürdüm. "Bre Hanım şu pissigi besliyek." dedim. "Bre bizi besliyemiyon. Bir de pissik mi besleycin." dedi. Aldı kocaman mertabanıyı hayvanın kellesine geçirmez mi? Hayvan bellanın içinde oğundu durdu.

Bu bizim hanım bir gün olsun elime matmahiyeyi(sefertası) verip de "Bre ciğerim! Uğurlar olsun. İşin rastgele." demeyik bege. Birgün bizim döl hastalandı. Görücün keni. Cigerim dölüm gecede üç carra ter ato. "Bre Hanım al şu dölü doktora götür." dedim. "Viliy! Kıyıp keni ıstıfıl olsun. Kendiliğinden sağalır." Dedi. "Bre döl kendiliğinden sağalır mı?" Kaptığım kimi dölü hastahanaya götürdüm. Doktor keni güzel muhane etti. "Ciğerim alın şu raçatayı. Gedin şu azahaneye alın bu elaçları." Dedi. Büyük oğlana "Bre yovrum bari sen git al." Dedim. Yok gedemezmiş. Kaptığım gibi dehnegi söğürttüm arkasına. Mahmele indi. Kovaladım. Oradan yatak odasına, oradan takadan atladi zokmaga. Orda bir çığlık attı. Bütün mehelleyi başımıza topladı. Mehellede olanlar Ummangilin gelini Atefetçik, Burnu böyyük Ayyuş, Yorgancı Havva, Pasaklı Bekirin dölü, Deli Atime, Sülük Niyazi, Bijon Hössün. Allah heyrini versin. Vallah rezil olduk cümle eleme. Gördü mün keni? Zıkkımın çıka bes." (Kaynak, Mesut KURT)

Köhüleşik: Eskimiş, kötüleşmiş.	Bellanın içinde: Lağımın içinde
Cıcıt: Yeni	Oğundu durdu: Titredi durdu.
Alıcım: Alacağım	Matmahıye: Sefertası
Matmaha geçik: Mutfığa geçmiş	Demeyik bege: Demedi bana.
Bakdeniz: Maydanoz	Döl: Çocuk
Bellettim kene: Kendisine öğrettim.	Görücün keni: Göreceksin kendisini.
Tutturuk: Tutturmuş	Üç carra ter ato: Üç testi ter atıyor.
Zokmak: Sokak	Söğürttüm: Koştum
Masum pissik: Zavallı kedi	Muhane: Muayene

Besliyek: Besleyelim	Azahaneye: Eczane
Besleycin: Besleyeceksin	Dehneg: Sopa
Martaban: Servis tabağı, sahan	Viliy kıyıp kenı ıstıfıl olsun: Aman boş ver, ne hali varsa görsün.

ŞEHİRİMİZİN AĞIZ, DEYİŞ VE ÖZGÜN SÖZ VARLIĞI

Antakya'nın merkez ilçe olduğu Hatay ili, bilindiği gibi; batıda Akdeniz, kuzeybatıda Osmaniye ve Adana, kuzeydoğuda Kilis ve Gaziantep illeri, doğuda ve güneyde ise Suriye Devleti'nin toprakları ile çevrilmiştir. Hatay'ın coğrafi konumu, Hatay ağızını önemli ölçüde etkilemiştir. Çevre illerin ağız özellikleri Hatay'ın daha çok o illere komşu ilçelerinde açık bir biçimde kendini hissettirir. Hatay'da yerel ağız Türkçede sadece bölgede kullanılan çok sayıda deyim, atasözü ve kalıplaşmış söz bulunmaktadır. Türkçenin ifade güzelliğinin göstergesi olan bu özgün söz varlığı aynı zamanda bölgenin örf, adet, gelenek ve görenekler açısından ne denli zengin olduğunu ifade eder.

Atasözleri

Toplumların uzun yaşamlarında deneme ve gözlem sonucunda edinilen tecrübeleri anlatan atasözleri kuşaktan kuşağa aktararak günümüze kadar gelmişlerdir.

Atalarımız tarafından söylenen ve günümüzde Hatay yöresinde en çok kullanılan atasözlerimizden bazıları şunlardır:

Gençliğinde taş taşı, kocalıkta ye aşı.	El atına binen tez iner.
Öküz öküzün boynuzunda çamur görmeden çekilmez.	İyilik dile komşuna, iyilik gelsin başına.
Oğlan var ocak yapar, oğlan var ocak yıkar.	Haramın binası olmaz.
Güzelin samur saçlısını, tarlanın ufak taşlısını al.	Taş atan başını altına tutmaz
Oğlum deli neylesin malı, oğlum veli neylesin malı.	Taşla yumurta kavgaya etmez.
El eliyle yılan tutulmaz.	Övünen öküz tarlayı pisler.
Seni güldürenin değil, ağlatanın yanına git.	Yemeği yedi bu diş ne altın oldu ne gümüş.
Altın, bakıra muhtaçtır.	Terazi var tartı var her işin bir vakti var.
Yaz yağmuru bahtı barındırır.	İtme el kapısını el ucuyla, iterler kapını kol gücüyle.
Dadandırma dana gelir dadanırsa gene gelir.	Çocukluğunu bilmeyen çocuğu ile düzenlik edemez.

Deyimler

Deyimler, çoğu gerçek anlamından ayrılarak farklı bir anlam taşıyan ve en az iki üç sözcükten oluşan kalıplaşmış söz öbekleridir. Dilimizdeki deyimlerin bütünü ilimizde de kullanılmaktadır. Ancak yöreye ait deyimler de vardır. İlimizde en çok kullanılan deyimler şunlardır:

Elifi görse mertek sanır	Kara çalmak
Antep'e gidip pekmez yemeden gelmek	Ark altından su başışlamak
Dört ayağını yere koymak	Burnundan kıl aldirmamak
Burun kıvırmak	Ağız ıslahı olmak
Bey belirsiz, meydan ıssız	İki eli bağrında kalmak
Ata binip at aramak	Ocağına incir dikmek

ETKİNLİK

Aşağıda resimlerle anlatılmak istenen deyimleri bularak altlarına yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şehrimizde faaliyet gösteren basın ve yayın organlarının toplumsal yaşama katkıları nelerdir?

BASIN**Yerel Yayıncılık**

Hatay'da basın yayın faaliyetleri tarihi olaylara bağlı olarak farklılıklar gösterir. Ankara Antlaşması'yla Hatay Misak-ı Milli sınırları dışında bırakılınca basın yayın faaliyetleri ortaya çıkmaya başladı. Bu faaliyetler 1930'lu yıllarda daha etkili biçimde artarak devam etti. 1936 yılından itibaren bağımsızlık mücadelesini destekleyen birçok gazete ve dergi, Ankara Hükümeti'nin de desteği ile daha etkili bir döneme girdi. Bu süreçte Yeni Mecmua ile başlayan fikir mücadelesine Yenigün, El-Yevm'ül Cedid, Atayolu, Hatay, Maarif Mecmuası, Hacivat-Karagöz, Kemalist Hatay gibi gazete ve mecmuaların da katılmasıyla basın yayın faaliyetleri güç kazandı. Hatay'ın bağımsızlığını elde etme sürecinde bu gazete ve dergilerin çok büyük etkisi oldu.

Hatay Ana Vatan'a katıldıktan sonra birçok gazete ve dergi yayın hayatına başladı. Kültür edebiyat ve sanat içerikli yazılara yer veren yayınların sayısı arttı. Antakya'da günlük siyasi gazete olarak Yeni Hatay, Demokratik Hatay, Kurtuluş (Reyhanlı), Kurtuluş (İskenderun), Hürriyet, İskenderun, Hatay Postası, Reyhanlı, Sabah, İleri Hürriyet Hâkimiyet gibi gazeteler yayın hayatına katıldı. Bununla birlikte ilmi, edebi, sanat ve spor alanında da Defne, Güney Hareketleri, Ayçiçeği, Sınırtası, Hatay Spor, Sel, Hatay Kültür Dergisi, Palmiye gibi dergi ve mecmualar Hatay'daki basın yayın hayatı içinde yer aldı. Yine bunların dışında Yarıkkaya, Kör Kadı, Kambur Felek, Karasinek, Güney Rüzgârı adı ile siyasi ya da sosyal içerikli mizah gazeteleri de basın yayın faaliyetlerine başladı.

Hatay'da ayrıca bazı turizm dergileri, okul yıllıkları ve dergileri de yayın faaliyetlerinde bulundular. Bunlar arasında 1950'de İskenderun'da çıkarılan Hedef Okul Gazetesi, 1955'te Kırıkhan'da çıkarılan Genç Nesil Okul Gazetesi, 1956'da Antakya'da çıkarılan Lise Okul Gazetesi, 1966'da İskenderun'da çıkarılan Yankı Okul Gazetesi, 1974'te Antakya'da çıkarılan Evrim Okul Gazetesi, 1976 'da İskenderun'da çıkarılan Göksel Okul Gazetesi, 1984'te Antakya'da çıkarılan Fevzi Çakmak Ortaokulu Bülteni sayılabilir. Günümüzde süreli olarak kimi orta ve lise eğitim kurumlarının çıkartmış olduğu daha çok ilmi, edebi ve sanat konularını sütunlarına taşıyan yayınlar bulunmaktadır.

Günümüzde Hatay basını gerek gazete ve dergi sayısı açısından gerekse nitelik yönünden oldukça iyi durumdadır. Ulusal basın-yayın organları her gün sabah vilayetin en uç noktalarına kadar ulaşmaktadır. Türkiye'nin ve dünyanın ünlü dergileri, gazeteleri kitapçılarda bulunabilmekte okunmakta ve tüm TV kanalları izlenebilmektedir.

Hatay'da basın meslek kuruluşları olarak İskenderun ve Antakya'da birer "Gazeteciler Cemiyeti" bulunmaktadır. 1968 yılında kurulan İskenderun Gazeteciler Cemiyeti ile 1989 yılında kurulan Antakya Gazeteciler Cemiyeti faaliyetlerini halen sürdürmektedirler.

Hatay'da faaliyet gösteren basın yayın kuruluşları ile televizyonlar şunlardır:

HATAY'DA FAALİYET GÖSTEREN GAZETE, DERGİ VE TELEVİZYONLAR

S.NO	
1	ANTAKYA GAZETECİLER CEMİYETİ
2	BASIN İLAN KURUMU HATAY ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
3	HATAY BASIN VE GAZETECİLER CEMİYETİ
4	İSKENDERUN GAZETECİLER CEMİYETİ
5	RADYO TELEVİZYON SAHİPLERİ DERNEĞİ
6	YENİ HATAY GAZETECİLER CEMİYETİ

HATAY'DAKİ TELEVİZYON KURULUŞLARI	
S.NO	TELEVİZYON ADI
1	HATAY RADYO TV

ANTAKYA İLÇESİ BASIN-YAYIN LİSTESİ			
GÜNLÜK GAZETELER			
S.NO	YAYININ ADI	S.NO	YAYININ ADI
1	ANTAKYA GAZETESİ	15	GÜNEYDE KÜLTÜR
2	ATAYURT GAZETESİ	16	YEREL HABER
3	HATAY GAZETESİ	17	HATAY İMAJ
4	ÖZYURT GAZETESİ	18	MEDYA HATAY
5	HEDEF 2023	19	MİLLÎ İRADE
6	YORUM GAZETESİ	20	YENİ DOĞUŞ
7	HATAY EKSPRES	21	HATAY SES
8	HATAY MANŞET	22	23 TEMMUZ GAZETESİ
9	ŞAŞMAZ GAZETESİ	23	UFUK
10	HATAY ZAFER GAZETESİ	24	23 TEMMUZ
11	HATAY SÖZ GAZETESİ	25	GÜNiŞİĞİ GAZETESİ
12	ONUNCU KÖY	26	DOĞU AKDENİZ
13	HATAY ASİ	27	HATAY KENT
14	DENGE GAZETESİ	28	GÜNEY RÜZGÂRI

ARSUZ İLÇESİ BASIN-YAYIN LİSTESİ	
GAZETELER	
S.NO	YAYININ ADI
1	ARSUZ GAZETESİ
2	HATAY'DA 32. GÜN

DÖRTYOL İLÇESİ BASIN-YAYIN LİSTESİ	
GÜNLÜK GAZETELER	
S.NO	YAYININ ADI
1	YENİ DOĞUŞ
2	İLK KURŞUN

İSKENDERUN İLÇESİ BASIN YAYIN LİSTESİ

GÜNLÜK GAZETELER ve DERGİLER

S.NO	GAZETE ADI	S.NO	DERGİ ADI
1	İSKENDERUN	1	EKONOMİK RAPOR
2	SES	2	KÖRFEZE BAKIŞ
3	GÖRÜNTÜ	3	SEKTÖREL DERGİSİ
4	GÜNEY	4	MANŞET
5	KÖRFEZ	5	DOĞUŞ DERGİSİ
6	ESİN	6	KÖRFEZ EKONOMİ DERGİSİ
7	VATAN GAZETESİ	7	METROPOL VIP DERGİSİ
8	YENİ GÜN GAZETESİ	8	BAŞAK DERGİSİ
9	HABER EXPRESS		
10	HABER OLAY GAZETESİ		

HAFTALIK GAZETELER

1	DEMOKRAT İSK.
2	HATAY YAŞAM
3	ÇARE GAZETESİ
4	EKOĞÜNDEM GAZETESİ
5	8. GÜN GAZETESİ
6	DOĞUŞ
7	FLASH
8	ŞAFAK
9	KENT GAZETESİ
10	ANALİZ GAZETESİ
11	ASİ HABER
12	BÜYÜKŞEHİR
13	FENER GAZETESİ
14	MEGA HABER
15	HATAY PRESS
16	BAŞAK GAZETESİ
17	HATAY'DA PUSULA GAZETESİ
18	HATAY'DA SONBAHAR GAZETESİ
19	HABER EKSPRES GAZETESİ
20	HATAY'DA GÖZLEM GAZETESİ

KIRIKHAN İLÇESİ BASIN-YAYIN LİSTESİ

GÜNLÜK GAZETELER

S.NO	YAYININ ADI
1	GÜNCEL OLAY GAZETESİ

REYHANLI İLÇESİ BASIN-YAYIN LİSTESİ

HAFTALIK GAZETELER

S.NO	YAYININ ADI
1	ÖNCÜHABER GAZETESİ
2	REHBER GAZETESİ
3	GİZEM GAZETESİ

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Yöremizde söylenen türkülerin ve oynanan halk oyunlarının bir arada, birlik ve beraberlik içinde yaşamamıza katkıları nelerdir?
2. Müzik alanında yöremize ait eserlerden bildikleriniz var mı? Bunu arkadaşlarınızla paylaşınız.

MÜZİK KÜLTÜRÜ

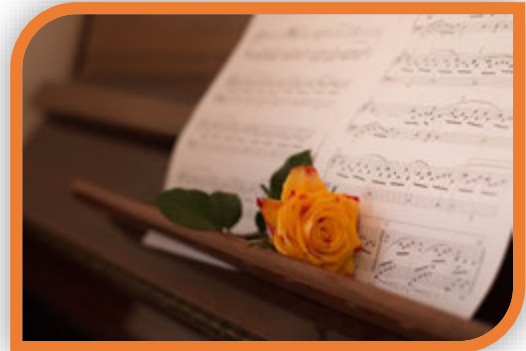
İLİMİZ TÜRKÜLERİ VE HALK ÇALGILARI

Hatay zengin bir müzik kültürüne sahiptir. Türkçenin yanı sıra Arapça ve Ermenice türkü, şarkı ve maniler oldukça zengin bir kaynak oluşturur.

Yörenin geleneksel çalgıları davul, zurna ve argındır. Hatay'a ait halk oyunları ile çalgı aletleri ve çeşitli araştırmacılar tarafından derlenen, mâni, şarkı ve türküler şunlardır.

Zambır (argın): Kamıştan yapılan bir müzik aletidir.

Ney: Kargı adı verilen budaklı bir kamıştan yapılır. Kökleri Sümerlere kadar uzanır. Dünyada Nil kıyıları dışında en kaliteli kamışların yetiştiği bölge Samandağ ilçesi, Asi Nehri kıyılarıdır.

Resim 5.80 Müzik

Hatay Halk Oyunları Müzikleri		Hatay'ın Türküleri
Hizmeli	Halebi	Mavilim Yakdın Beni
Eli Elime Değdi	Rişko	Altın Tasta Gül Kuruttum
Dönderin Kızlar	Şamilin Hurması	Aman Aman Bağdatlı
Pamuk	Kıçıkırık	Eli Elime Değdi
Kıramık Dalları	Cendarma	Pınara Vurdum Kazmayı
Kırıkhan	Küllük	Hanım Arabaya Binmiş
Zennube	Serji	Tütüncüden Tütün Aldım
Deli Arap	Garibin Ayağı	Şu Karşiki Dağda Kar Var Duman Yok
Güzel Han	Al Mendili	Hasan Dağı Oymak Oymak
Demirci	Hey Güzel Han	Bu Piner Ne Piner
Bağdatın Hamamları	Lofçalı	Antakya Dağın Diktir
Gül Kuruttum	Kaleden İndirdiler (EMMO)	Kına Geldi

Bağdat'ın Hamamları

Yöreyle ait bir halk oyunudur. Hemen hemen bütün düğünlerde oynanmaktadır. Genelde kızların oynadığı bir oyunda çizgi ve yarım daire formları kullanılır.

Oyunda söylenen türkünün sözleri şu şekildedir:

Bağdat'ın Hamamları Yanıyor külhanları Ne acayip baş bağlar Antakya hanımları	Bağdat'a giden olsa Yârımı soran olsa Yıkarım seni Bağdat Yârime ziyan olsa
Aman meleşim Nasıl edeyim Seko seko seko Gel yanıma	Aman meleşim Nasıl edeyim Seko seko seko Gel yanıma

Koyser

Bu oyunumuz Hatay ilinin Türkiye Cumhuriyeti'ne katıldığı dönemde, halkın coşkusunu ve sevincini dile getirmesiyle ortaya çıkmıştır. Oyun 8-10 kişiyle oynanır. Daire ve yarım daire formları kullanılmaktadır.

Dönderin Kızlar (Havuş)

Düğünlerde gelinin damat evine gelişinde bahçede oynanan bir oyundur. Oyun esnasında halayı oluşturan bekâr kızlar sevdiklerine mesaj gönderirler. Genellikle 8-10 kişi tarafından yarım daire ve daire formlarında oynanır.

Dönderin kızlar dönderin
Yâre selam gönderin
Yâr selamsız oluyor
Bir çift mendil gönderin

Zennube

Hikâyesi

Geçmiş tarihlerde Anadolu'nun değişik yerlerinden göç ederek Hatay'ın çeşitli yerlerine gelen ve bir süre kaldıktan sonra tekrar göçen oba veya aşiretlere yörede göçmen denmektedir. Göçmenler yerleşik halka kız vermez ve onlardan kız almazlar. Töreleri böyledir. Bunu herkes böyle bilir. İşte bu törenin tam anlamıyla geçerli olduğu bir dönemde göçmenler arasında güzelliği ile ün yapmış Zeynep adında bir kız vardır. Bunu Antakyalı bir genç görür ve sever. Ama kızı istemeye bir türlü cesaret edemez. Çünkü törelerine bağlı göçmen ailesi bu kızı yerleşik bir gence vermez diye düşünür.

Çaresizlik içindeki sevdalı genç Zeynep’i bir yakınının evine çağırır. Zeynep delikanlıya umut vermez ancak o da genci sever. Her ikisi de bunu sonu olmayan bir sevda olarak düşünürler.

Ama ne var ki sevdadır bu. Âşık delikanlı konuyu ailesine açar. Ailesi oğlunu vazgeçirmek için “Oğlum bunlar bugün burada, yarın başka yerdedirler. Bu sevdadan vazgeç” der. Ancak kimse söz dinlemez oğlana. Kimse vazgeçiremez onu bu sevdadan. Kızı istemeye karar verirler. Ancak töreye aykırı bir olay olduğu için oğlan tarafı çekine çekine, ürkek tavırlarla gider kızı istemeye. Kızın babası Zeynep’i bu delikanlıya verir. Kız ile delikanlı muratlarına ererler. Ancak kızın babası göçmenler arasında töreleri çiğneyen bir insan olarak hoş görülmez ve bu diyarlardan, kızından, akrabalarından kopup başka yerlere gider. Her yerde her zaman güzelliğinden bahsedilen Zeynep, göçmenler arasında hep “**Zennube**” diye anılır olmuş. Zeynep’i istemeye gelen oğlan tarafının çekingen tavrı alay konusu yapılmış. Göçmenler arasında nerede, ne zaman bir düğün olsa bu olay hatırlanır olmuş. Böylece Zeynep’i istemeye gelen tarafın durumları alay konusu yapıp oyuna dökülmüş ve yöre halkı bu oyunu benimseyerek ve kendi kültürleriyle yoğurarak bugünkü haline getirmiş.

Yörede 10-12 çift kişiyle karma dizide oynanır. Çizgi ve yarım daire formları kullanılmaktadır.

Rişko

Hikâyesi

Bir gün, Hatay ilinin Bakras Mahallesi’nde bir düğün kurulur. O zamanlar çok güzel oynayan, ünü bu yönüyle dört bir tarafa yayılmış olan Şaban, düğüne davet edilir. Halay çeken köylüler, Şaban’ın geldiğini görünce halayı bırakıp Şaban’ı halaya davet ederler. Şaban “Ben sizlere ayak uyduramam. Sizi de kırmak istemem. Ancak ben kendi oyunumu oynarım.” der. Bunun üzerine düğün meydanı boşaltılır. Davulcu Ali Çavuş ve zurnacı Ali Dip, Şaban’ın ağzı ile mırıldandığı müziği çalmaya başlar. Şaban kendine özgü figürleri ile oynamaya başlar. Bu figürler davetliler tarafından çok beğenilir ve zurnacı Şaban’a bu oyunun adını sorar. Şaban da bu oyun “**RİŞKO**” der ve oyunun hikâyesini anlatmaya başlar. “Bir süre önce Reyhanlı Çerkezlerinden Rişko adında güzel bir kıza vuruldum ama Çerkezler bana Rişko’yu vermediler. Bundan sonra bu sevda beni terk etmedi. Karar verdim, güzel Rişko’ya aşkımı bu oyunun figürleriyle anlattım. Her düğünde bu oyunu oynamaya başladım. Her oynayışında onu hatırlarım. Bundan sonra nereye gittiysem bana bu oyunu oynattılar.” der. Daha sonra Rişko oyunu yörede yayılır. Genellikle 6-8 çift kişiyle karma dizide oynanır. Çizgi ve yarım daire formları kullanılır.

Depki

Samandağ ve Reyhanlı yöresinde oynanır. Hasat mevsimi sırasında oynanan bir oyundur. Kötü hava koşulları ve ardından da sıcaklığın etkisinden dolayı ürünleri zarar gören halk, üzülp isyan eder ve hınçlarını topraktan alırcasına ayaklarını toprağa hızla vururlar. Bu hareketlerle ortaya çıkan bu oyun, gelenekleşmiş ve ürünün iyi olması durumunda bile oynanır olmuştur. Yörede karma diziyle oynanan oyun genellikle 12 veya 14 kişiyle yarım daire formunda oynanır.

Hizmeli

Hikâyesi

Çok eski tarihlerde ilimizin Reyhanlı ilçesine ait Harran Mahallesi civarında bir ağanın Hizmeli adında bir kızı varmış. Ağanın köyünde bir gün bir düğün kurulur. Çevre köylerin de davet edildiği düğüne köy halkıyla birlikte köy ağası ve kızı Hizmeli de katılır. Düğün kurulur. Düğünde halaya

duran gençler düğün alanını boşaltarak Hizmeli'yi oyuna davet ederler. Hizmeli o dönemin zurnacısı Haydar'ı yanına çağırarak ağzı ile mırıldandığı müziği çalmasını ister.

Hizmeli kendine has oyununu oynamaya başlar. Düğündekiler bu oyunu çok beğenir. Herkes bu oyunu öğrenir ve daha sonraki düğünlerde bu oyun oynanır olur. Böylece Hatay'ın birçok yerine yayılır.

Hizmeli oyunu 6 veya 8 kişiyle oynanır. Yarım daire ve çizgi formları kullanılır.

Garibin Ayağı

Âşık Ahmet isminde bir kişi, Gâvur Dağları'ndaki köyleri gezerken yorulur ve bir köyde konaklar. Âşık Ahmet yorgundur. Giysileri yırtık ve perişan haldedir. Bu perişan halinden dolayı, Âşık Ahmet'e "Garip" adı takılır. Garip konakladığı bu köye yerleşir. Zaman içinde köy halkıyla iyice kaynaşmış Garip. Köy halkı Garip'e yardımcı olmuş, Garip de köy halkına. Günler, aylar, yıllar derken Garip köyün ağasının kızına âşık olmuş. Ancak aşkını gizlemiş. Derdini açacak bir dost bulamamış. Sonunda köyü terk etmeye karar vermiş. Bunu gören köy halkı koşarak Garip'e yetişmişler ve "Neden gidersin bre Garip?" diye sormuşlar. Garip de bu soruya karşılık şu cevabı vermiş: "Bir derde düştüm. Çaresi olmayan bir derde." demiş. "Nedir bu çaresi olmayan dert Garip?" demişler. Garip "Seviyorum, seviyorum bre kardeşler!" demiş. Garip'in bu cevabı üzerine köy halkı kim olduğunu merak etmiş. "Kimi seversin bre Garip?" demişler. Garip de "Ağanın kızını seviyorum" demiş. Bunu der demez köy halkının yüz ifadeleri değişmiş. Halk üzüntüye boğulmuş. "Bre Garip davul bile dengi dengine çalar. Mümkünü yok bunun." demişler ve bu derde çare bulamayacağını düşünerek Garip'i uğurlamışlar. Bu esnada Garip'i uğurlamaya gelen halkın arasından bir ses "Garip gitme, dur!" diye bağırarak. Garip bu sesi tanımış ve yerinde durmuş. Bağırarak kişi ağanın kızı imiş ve meğer zavallı kız da Garip'i severmiş. Ama ne Garip'in ne de köy halkının bu sevdadan haberi varmış. Ağa kızı, kendini yere atarak ağlamaya başlamış ve şu ezgiyi söylemiş:

"Gitme Garip gitme yollar haramı

Arap vurur Türkmen alır paranı

Sen gidersin Garip kimler sarar yaramı

Kadan alam Garip kal bizim elde"

Ağa kızının bu ezgisinden sonra Garip omzundaki çıkını atar, kızın yanına gelerek ayağa kaldırır ve onu bağrına basar. Köy halkı bu olay karşısında ne yapacağını bilemez duruma gelir ve hemen şu ezgiyi söyler:

"Gitmez olmuş Garibin ayakları

Köyüne sılasına sevdiğine döner"

Bunu duyan ağa, çaresiz kalır ve kızını Garip'e verir. Bu yaşanan olay günümüze oyun olarak yansımıştır. 8 veya 10 kişiyle daire ve yarım daire formlarında oynanır.

Kırıkhan

Hikayesi

Kırıkhan ilçesinde yaşayan bir delikanlı, bir iş için Antakya'ya gelir. Çarşıda gezinirken bir kız görür ve genç kıza vurulur. Delikanlı işini unutarak kızını takip etmeye başlar. Bu takip sonunda kızın evini öğrenir. Delikanlı komşulardan hem kız hakkında hem de ailesi hakkında bilgi toplar. Bir zaman sonra delikanlı durumu ailesine açar. Oğlan ailesi bu sevdayı olağan karşılar. Bundan sonra

oğlan Antakya'ya sık sık gelmeye başlar. Belli bir zaman sonra oğlan kızla konuşmaya karar verir ve kızı tanıdık bir komşuya çağırır. Delikanlı düştüğü sevdâyı kıza açar ve kız da olumlu cevap verir. Bir zaman sonra delikanlının ailesi, Allah'ın emriyle kızı istemeye gider.

Kazanlarda aş pişer
Kaynanaya iş düşer
Oğlum diye dövünür
Geliyor düğün alayı
Kaynanalar çeksın halayı

Kızın ailesi her ne kadar “Biz dışarıya kız vermeyiz.” dese de sonunda kızı vermeye razı olur. Gençler nişanlanır. Nişanlılık süresi fazla uzun sürmez ve hemen düğün olması istenir. Düğün günü kızı evinden arabalarla almaya gittiklerinde sevinçlerini gösterebilmek için kendilerine has figürlerle oynamaya başlarlar. Kız Antakya'dan alınıp oğlanın Kırıkhan'daki evine kadar alkışlarla getirilir. Halkın bu alkışı, kendilerine has ayak figürleri ve söylenen türküler, oyunun temel yapısını oluşturur.

Oğlan bizim, kız bizim
Çatlasın kaynanası
Geliyor düğün alayı
Kaynanalar çeksın halayı

Yörede karma diziyle 10-12 çift sayıda kişiyle oynanır. Çizgi ve yarım daire formunda oynanır.

Pamuk

Yöremizde düğünler pamuk toplanıp satıldıktan sonra yapılır. Pamuğunu satan çiftçi, evlenme çağına gelmiş çocuklarını evlendirme hazırlığına girer. Bu gelenekselleşmiştir. Evlenme pamuk bitimi ile eş anlamı hale gelmiştir. Yöre halkı bu dönemde ayrı bir coşku ve sevinç yaşar. Pamuk hasadı sonrası yapılan düğün törenlerinde bayrak asılırken herkes büyük bir coşkuyla ve bir ritimle birlikte hareket etmeye başlar. Bu hareketler pamuk, çapa, tohum, ekme, sulama gibi işleri taklit niteliğindedir. Uzun süren pamuk işlerinin bitiminden duyulan sevinç evlenmeyi simgeleyen coşku, bayrak asımı ile noktalanır. Bayrak asılırken orada bulunan topluluğun yaptıkları ayak ve el hareketleri, oyunun temelini oluşturur.

Yörede karma diziyle oynanan oyun çizgi ve yarım daire formlarında 8-10 çift tarafından oynanır.

Eli Elime Değdi

Oyun, eski adı “Zirambo” olan Şenköy 'de yaşanan bir olayın ardından ortaya çıkmıştır. Ağa sözünün çok geçerli olduğu bir dönemde bölgede kurulu obanın çobanlığını yapan Kerim adındaki kişinin ağa kızıyla olan ilişkisini anlatır.

Çoban Kerim bir gün elinde bakraçlarla beyin çadırına gelir. Bey kızı Elif, çobanın karşısına çıkar ve şu konuşmalar geçer:

-Kerim ne kadar terlemişsin?

Kerim terini sildikten sonra Elif'e,

-Bizim ekmeğimiz ter ter olmazsa ekmek olmaz, demiş.

Çoban Kerim aslında Elif'in kendine ilgi duyduğunu bilmekteymiş. Fakat bey evine ihanet etmek istemezmiş. Ancak Elif'in bakışları da Çoban Kerim'in gönlüne bir ateş gibi işlemiş.

Tam gideceği zaman Elif,

-Dur hele Kerim, az nefes al! Sana buz gibi bir ayran vereyim, demiş.

Çoban tereddütle,

-Bey kızı zahmet olacak, ben gideyim, demiş.

Bey kızı:

-Zahmet olmaz, hem benim adım Elif. Bana Elif de.

Çoban çok şaşırılmış ne diyeceğini bilememiş. Bu ara Elif bir tas ayran getirip vermiş Çobana. Çobanın kendisine uzatılan ayran tasını alırken Elif'in eline dokunmuş. İçi bir hoş olmuş. Hiçbir şey söylemeden, adeta oradan kaçır gibi bey çadırını terk etmiş. Çoban bu olaydan sonra günlerce dışarı çıkmamış, işe gitmemiş. Çobanın anası Döndü Kadın'ı bir telaş almış.

“Oğlum, yiğidim, bu ne hal? Neden kaç gündür işe gitmiyorsun? Tez elden söyle bana. Bir derdin varsa, derman olayım sana. “demiş.

Yemeden içmeden kesilen çoban:

-Bana bir şey sorma ana! Olan oldu bana, demiş. Döndü Kadın'ın derdi ve telaşı daha da artmış. “Evimizin direği sen olmasan biz nice oluruz?” diye için için ağlamaya başlamış.

Çobanın yüreği yufkaymış. Derdini bir cümle ile anasına anlatmış:

-Anam anam ay anam! Ben yanmışım vay anam! Eli elime değdi hem ben yandım hem kendi.

Ana rahatlamış fakat sormadan da edememiş:

-Kimin eli eline değdi kurban olduğum?

Çoban anasına cevap vermiş:

-Peki, öyleyse dinle.

Çoban gönlündeki ateşi anlatmaya başlamış:

Ev süpürür toz eder

Gerdan kırar söz eder

Anam benim suçum yok

Kendi bana göz eder.

Eli elime değdi hem ben yandım hem kendi

Ekinler ekilirken

Dibine dökülürken

Bana bir tel saçın ver

Kefenim dikilirken

Resim 5.81 Hatay Halk Oyunları Ekibi

Eli elime değdi hem ben yandım hem kendi

Döndü kadının durumu anlaması hiç zor olmamış. Ama yine de anlamazlıktan gelmiş.

-Ha, senin gibi garibe kim göz eder oğul, demiş. Çoban anlatmaya devam etmiş:

Entarisi maviden

Sensin gönlümü avutan

Beni ateşe attın

On beşine girmeden

Eli elime değdi hem ben yandım hem kendi

Bunu duyan çobanın anası hop oturup hop kalkmış.

Anası oğluna,

-Bu senin dediğin olsa olsa oba beyinin kızı Elif'tir. Vay başımıza gelenlere! Gidek şimdi biz, demiş.

Fakat çoban anasının bu sözlerini hiç duymamış bile. O yine mâni dizmeye devam etmiş:

Eli elekli yârim

Göğsü yelekli yârim

Bari bir selam gönder

Gâvur yürekli yârim

Eli elime değdi hem ben yandım hem kendi

O günden sonra çobanın kara talihli anasının başını kara bir yas bürümü. Çoban eve girmemiş, pınar başında mâni söylemeye devam etmiş.

Oba halkı çobanın bu durumuna pek akıl sır erdirememiş. Yaylada yapılan bir düğünde bütün gençler eğlenmişler ancak bey kızı ile çoban gülüp eğlenmemişler. Bir zamanını bulup içdeli dereye doğru el ele verip yürümüşler. Bu yürüyüş esnasında ağa kızı çobanın manilerine cevap vermeye başlamış:

“Eli elime değdi hem ben yandım hem kendi”

O günden sonra gelinlik kızlar Elif'in manilerini ağızlarında sakız etmişler.

İndim dere burcundan

Bir nar aldım hurcundan

Kardeşiyle dost oldum

Bacasından ucundan

Eli elime değdi hem ben yandım hem kendi

Bize kimse karışamaz

Arkamız Şeyh Efendi.

Bu böyle obada dilden dile dolaşırken, obada sözü dinlenen Şeyh Ahmet adında bir ermiş devreye girerek, beyin gönlünü yapmış ve Çoban Kerim ile Elif'i evlendirmiş. O olaydan sonra söylenen türkülerle bir oyun haline gelmiş ve günümüze kadar ulaşmıştır.

Kız erkek karma dizide 8-10 çift kişiyle oynanır. Çizgi ve yarım daire formunda oynanır.

Hatay'da zengin halk oyunları geleneğinin yanında mâni, türkü ve ninni gibi folklorik gelenek de gelişmiştir. Hatay yöresine ait çok sayıda türkü, mâni ve ninni örnekleri vardır.

ETKİNLİK

Geleneksel halk oyunlarımızda ve türkülerimizde aşağıdaki müzik aletlerinden hangileri kullanılabilir? İşaretleyiniz.

Bağlama

Elektro Gitar

Zurna

Arp

Davul

Keman

HAZIRLIK ÇALIŞMASI

1. Sanatsal çalışmalarıyla şehrimize mal olmuş sanat topluluklarını biliyor musunuz?
2. Bu toplulukların faaliyetlerinin şehrimize katkıları neler olabilir? Söyleyiniz.

ANTAKYA MEDENİYETLER KOROSU

İnsanlık ortak bir dil bulduğu gün yerin yüzüne barış ve kardeşlik hâkim olacak. İnsanlar kazanacak. İnsanlık kazanacak. Kısacası sevgi kazanacak ve dünya mutlu olacak. Şiddet toplumdandır def olup gidecek.

İşte insanlığı bu ölçüde etkileyen yolun ve dilin adıdır; müzik. Öyle ki insanlığı tüm ortak duygularda buluşturur.

Bazen insanın kitaplara sığdıramadığı bir duygu yâda düşünceyi bir nağme bütün ayrıntılarıyla anlatır. Tercüman olur çoğu duygulara. Dil olur, dert anlatır, sevinç anlatır.

Hatay İlimizden çıkıp dünyadaki farklı inanç ve kültürleri ortak dilde buluşturmayı amaçlayan Medeniyetler Korosu, barış ve kardeşlik duygularını, sevgi ve aşk dolu nağmeleri, bu ortak dil ile dünyanın birçok ülkesinde söylemeye devam etmektedir. (Aziz ÖFGELİ)

Antakya Medeniyetler Korosu, 2007 yılında Turizm Haftası yurt çapındaki etkinliklerinin Antakya'dan başlaması nedeniyle Hatay Valiliği bünyesinde oluşturulmuş ve 2008 yılında dernekleşmiştir.

Koro Antakya'da yaşayan üç semavi din ve mezheplerine mensup kişilerden oluşmaktadır.

Koro içinde rahipler, imamlar, rahibeler, öğretmenler, öğrenciler, emekliler ve serbest meslek gruplarından kişiler bulunmaktadır. Farklı dinlerden, kültürlerden, inançlardan olan vatandaşlarımızın bir araya gelerek kurdukları, ülkemizin hemen hemen tüm renklerini, tüm değerlerini büyük bir ahenk içinde yansıtan Antakya Medeniyetler Korosu, sadece ilimizin değil ülkemizin de yüz akı olan birlik ve beraberliğin simgesidir.

Resim 5.82 Medeniyetler Korosu

Barış, hoşgörü, sevgi, kardeşlik mesajı vermek üzere kurulan bu güzel koronun değerli mensupları bu duygularla birbirlerinin ilahilerini samimiyetle seslendiriyorlar. Antakya Medeniyetler Korosu 2012 yılında Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterilmiştir.

Koro bugüne kadar 400'den fazla konser icra etmiştir. Bu konserlerden bazıları şunlardır:

TARİH	YER	ORGANİZASYON ADI/SAHİBİ
KASIM 2008	AMERİKA/NEW YORK	BM GÜVENLİK KONSEYİ
ARALIK 2009	BELÇİKA/BRÜKSEL	AB PARLAMENTOSU
MART 2010	İSTANBUL/SHOW TV	SİYASET MEYDANI
NİSAN 2012	İSTANBUL AYA İRİNİ	DÜNYA ANAYASA MAHKEMELERİ BAŞKANLARI
EYLÜL 2012	İSTANBUL/DOLMABAĞÇE SARAYI	O. DOĞU DÜNYA DİN ADAMLARI BULUŞMASI
KASIM 2012	AMERİKA/WASHINGTON	AMERİKA BÜYÜKELÇİLİĞİ CAPITOL PARLAMENTO & CAPITOL PARLAMENTO
KASIM 2013	FRANSA /STRASBOURG	İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ Adalet Bakanlığı Himayesinde

ETKİNLİK

"Dünyanın birçok ülkesinde konserler veren şehrimizin seçkin sosyal gruplarından Hatay Medeniyetler Korosu konserlerinde birçok dilde şarkılar seslendirmektedir."

Bundan hareketle aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

1. Hatay'ımızın hangi özelliğini yansıtmaktadır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Bunun dünya barışına katkılarını aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Bir yerleşim biriminde kutlanan önemli günlerin çok olması o yerleşim biriminin hangi özelliğinden kaynaklanmaktadır?
2. Şehrimizde kutlanan önemli günlerden hangilerini biliyorsunuz? Bu kutlamalarda ne tür etkinlikler yapılıyor?

ÖNEMLİ GÜNLER

Ras-El-Seni

Hatay ilimizde Ras-el Seni, miladi takvime göre 14 Ocak'ta kutlanmaktadır. Halk arasında Ras-el Seni geleneksel dini bir bayram olarak kutlanır. 14 Ocak sabahı küçükler, büyüklerin elini öper; büyükler küçüklere hediyeler ve harçlık verir. Bir araya gelip eğlenceler düzenlenir. Güne özgü yapılan kıbbi (bir tür içli köfte), zlibi (zeytinyağında kızartılmış ekmek) gibi yemekler yenir.

Ras-el Seni, Hz. Musa'nın halkını Firavun'un elinden kurtardığı gün olarak kabul edilir. Ras-el Seni'den altı gün sonra kutlanan İyd'il Kiddes ise Hz. İsa'nın vaftiz edildiği gün olarak kabul edilir. Geleneklere göre bu bayramda çocuğu olmayan karı kocalar akarsuya dalıp çıkar.

Gadir-Hum Bayramı

İnanca göre Hz. Muhammed, Hz. Ali'yi halefi olarak tayin eder. Gadir Hum'daki konuşmasında *"Ben kimin Mevla'sı isem, Ali de onun Mevla'sıdır. Ey Allah'ım, O'nu sevenleri sev, O'na düşman olanlara da düşman ol!"* dediği kanıt olarak kabul edilir. Tarihi her yıl farklılık gösteren Gadir Hum Bayramı, Hicrî Zilhicce ayının 18'inde kutlanır. Alevi inancına göre Gadir Hum, en büyük bayramdır. Gadir Hum Bayramı, inanca göre Hz. Muhammed'in Hz. Ali'yi vekil tayin ettiği günün kutlanmasıdır.

İyd Aşur

Muharrem ayının onuncu günü ve Kербela Olayının anılmasıdır.

İrtifağ İysa

Hazreti İsa'nın gökyüzüne yükselişinin kutlanmasıdır.

İyd Ennebi Eyyüb

Nebi Eyüp için kutlanan bayramdır.

Resim 5.83 Hırısı Yapımı

İyd Evvel Niysen

Baharın geldiğini haber veren nisan ayının başlangıcı bayramıdır.

İyd Ennebi Yahya

Nebi Yahya için yapılan kutlamadır.

Leylet el Mihrac

Hız. Muhammed'in miraç gününün kutlanmasıdır.

Leylet Şıgbani

Şaban ayının ilk gecesidir.

İyd Neced Musa

Hız. Musa'nın firavundan kurtarılmasının kutlanmasıdır.

Leylet Evvel Ramadan

Ramazan ayının ilk gününün kutlanmasıdır.

Nüzül El Zübür El Devüd

Zebur'un Hız. Davut'a indirilişinin kutlanmasıdır.

Müneccet El Nebi Zekeriya

Zekeriya'nın peygamber olmasının kutlanmasıdır.

İyd Nüzül El Tевret

Tevrat'ın indirilmesinin kutlanmasıdır.

İyd Zuhur Âdem

Hız. Âdem'in doğumunun kutlanmasıdır.

Iyd Ashab El Keyf

Ashab-ı Keyf için yapılan kutlamadır.

İyd Seyidna Mikail

Mikail meleği için yapılan kutlamadır.

Nüzül El Vehili Muhammed

Hız. Muhammed'e vahiy gelişinin kutlanmasıdır.

Mevled İbrahim El Halil

Hız. Halil İbrahim için yapılan kutlamadır.

Beşeret Yakub

Hız. Yakub'un doğumunun müjdelendiğı günün kutlanmasıdır.

Muharrem Bayramı

Muharrem ayının kutlanmasıdır.

Evvel Temmuz Festivali

İlimizde düzenlenen Evvel Temmuz festivalinin öyküsü şöyledir:

“Temmuz (Adonis), ona âşık olan tanrıçanın kıskançlığı yüzünden yer altına hapsedilir. Daha sonra yaptığından pişman olan tanrıça, Temmuz'u tekrar yeryüzüne çıkarır. Temmuz, böylece yılın altı ayını yer altında, geriye kalan altı ayını da yeryüzünde geçirir. Her yıl sonbaharda ağaçların yaprak dökmesi ve meyvelerin tohuma dönüşmesi ile uykuya dalan doğa ile birlikte, kendisi de yer altına çekilerek tanrıçadan ayrılır. Doğanın uyanıp çiçeklendiğı, çiçeklerin tomurcuğa dönüştüğü ilkbaharla beraber yer altından çıkarak, yeniden tanrıça ile birlikte olur. Temmuz, gelişiyile yeryüzüne aşk ve bereket getirir. Yılın en bereketli ayı sayılan Temmuz ayı, adını buradan almıştır.”

Evvel Temmuz Festivali Samandağ ilçesi sınırları içerisinde yer alan Hız. Hızır ve Hız. Musa'nın buluşma yeri olduğı rivayet edilen, deniz kenarındaki ziyarette yapılmaktadır. Festival, 14 Temmuz günü, Ziyaret 'in karşısında, “hayır yemeğı” olarak yapılan “hırsinin” dağıtılmasıyla son bulur.

ETKİNLİK

Yöremizde önemli günlerde yapılan etkinliklerin fotoğraflarını çekerek panoyu doldurunuz.

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Şehrimizde kaç üniversite var? Bu üniversiteler hakkında neler biliyorsunuz?
2. Bir toplumun gelişmesinde eğitimin rolü nedir?

EĞİTİM

Hatay’da eğitim düzeyi oldukça yüksektir. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranı Türkiye ortalamasının üstündedir. İlk ve orta dereceli okullarda çok sayıda öğrencinin öğrenim gördüğü Hatay’da özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için de hizmet veren çok sayıda okul ve rehabilitasyon merkezleri vardır.

Mustafa Kemal Üniversitesi ile İskenderun Teknik Üniversitesi, ilimizdeki sanayi kuruluşlarının ihtiyaç duydukları kalifiye elemanların yetiştirilmesinde önemli rol oynar. Yine ilimizde yerel yönetimlerin bünyesinde, çocukların ve gençlerin kendilerini geliştirebilecekleri ve boş zamanlarını değerlendirebilecekleri oyun parkları, spor kulüpleri, müzik, resim, izcilik kursları vardır. Halk Eğitim Merkezleri bünyesinde açılan kurslar ile kadınlara çeşitli meslekler kazandırılmaktadır.

Resim 5.84 Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü

GENÇLİK MERKEZLERİ

Hatay genelinde birçok gençlik merkezi bulunmaktadır. Bu Gençlik Merkezlerinde 18-29 yaş aralığındaki genç girişimcilere “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi” verilmektedir. Hatay’daki Gençlik Merkezleri şunlardır:

ADI	ADRESİ	TELEFON
ANTAKYA GENÇLİK MERKEZİ	Saraykent Mahallesi 299. Sokak, No:28 Antakya/Hatay	Telefon:(326) 214.2490 Faks:(326) 214.2592
İSKENDERUN GENÇLİK MERKEZİ	Piri Reis Mahallesi Fatih Sultan Mehmet Caddesi 152. Sokak İskenderun/Hatay	Telefon:(326) 614.5807 Faks:(326) 614.5907
REYHANLI GENÇLİK MERKEZİ	Cumhuriyet Mahallesi Atatürk Caddesi, Kurt Apt. Zemin Kat NO:1 Reyhanlı / Hatay	Telefon:(326) 413.6507
HATAY KIRIKHAN GENÇLİK MERKEZİ	Cumhuriyet Mahallesi Avukat Fevzullah Kıyıklık Sokak, No:61 Kırıkhan/Hatay	Telefon:(326) 344.3535 Faks:(326) 345.3533
NAZMIYE MURATLI GENÇLİK MERKEZİ	Numune Evler Mahallesi Hacı Bayram Türkoğlu Bulvarı No:33 Dört Yol/Hatay	-----

**HAZIRLIK
ÇALIŞMASI**

1. Sporun önemi ile ilgili neler düşünüyorsunuz?
2. İlgi duyduğunuz spor dalı ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

GELENEKSEL VE GÜNCEL SPORLAR

Aba Güreşi

En eski güreş türlerinden biri olan Aba Güreşi, giysilerle yapılan güreştir. Güreşçiler sırtlarına aba giyip, bellerine kuşak bağlayarak güreşirler.

Aba güreşlerinde yenişme süresi genellikle yedi dakikadır. Güreşe davul ve zurna eşlik eder. Müsabakalarda güreşe katılan güreşçilerle ilgili maniler okunur. Giderek kaybolan bu geleneksel spor, günümüzde Yayladağı ilçesinde yaşatılmaya devam etmektedir.

Resim 5.85 Aba Güreşi

Resim 5.86 Atletizm

Atletizm

İlk yöresel yarışmalar 1929'da başlamıştır. Şartların yetersizliğine rağmen sürekli gelişen atletizmde 1960'larda önemli başarılar kazanılmıştır. 1961 Liselerarası Türkiye Şampiyonası'nda alınan takım birinciliği, 1969'da Mithat Subaşı'nın elde ettiği birincilik bunlar arasındadır.

Futbol

İlde en yaygın spor dalıdır. Çeşitli başarılarla imza atan Hatayspor, 1967-68 sezonunda Kurtuluşspor, Esnafspor ve Reyhanlı Gençlikspor'un birleşmesiyle kurulan Hatayspor'un renkleri bordo-beyazdır.

Resim 5.87 Futbol

Resim 5.88 Boks

Boks

İlk çalışmaları 1926'da Gençspor başlatmıştır. Boks sporuna ilgi giderek artmaktadır. Silahlı Kuvvetler takımları arasında yapılan karşılaşmalarda, Hatay'dan Kemal Vuray orta sıklet Türkiye birinciliği kazanmıştır.

Doğa Yürüyüşü (Trekking)

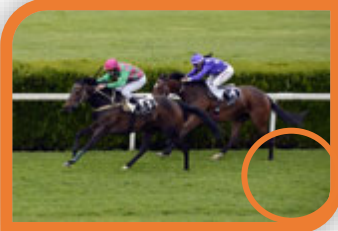
İlimiz sınırları içerisinde yer alan Amanos Dağları bitki çeşitliliği açısından çok zengindir. Bu yönüyle dağ ve doğa yürüyüşüne elverişlidir. Bundan dolayı bölgede çok sayıda doğa yürüyüşü gerçekleştirilmektedir.

Resim 5.89 Doğa Yürüyüşü

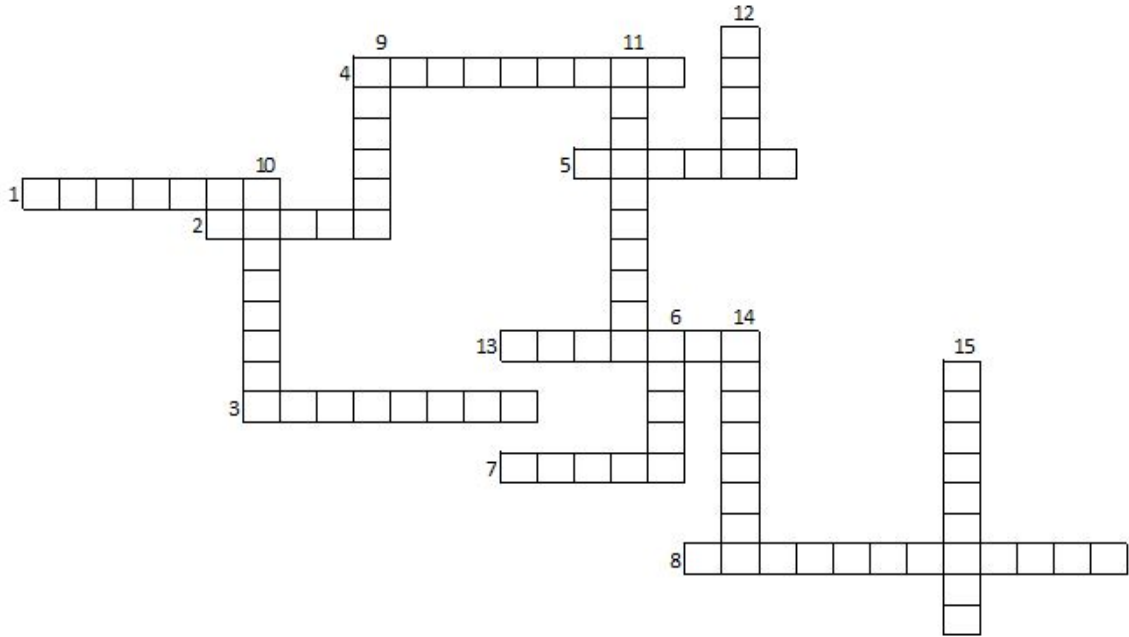
ETKİNLİK

Aşağıdaki spor dallarından hangileri ilimizde sık yapılan sporlardan değildir? İşaretleyiniz.

ETKİNLİK

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

- 1.Habib-i Neccar Dağı'nın eski adı.
- 2.Tohumlarından elde edilen yağdan gar sabunu yapılan ağaç.
- 3.Bir çeşit taş işlemeciliği.
- 4.İnsanlar arasındaki manevi bağın adı.
- 5.Dünyanın mineral bakımından en zengin yağı hangi ağaçtan elde edilir?
- 6.Samandağ'da yer alan tarihi tünelin adı.
- 7.Hatay'a özgü bir meze adı.
- 8.İlimizde yaşayan farklı inançlardan insanların bir araya gelerek oluşturduğu koronun adı.
- 9.Hatay'ın ünlü tatlısının adı.
- 10.Antakya'yı babası Antiochus adına kuran kişinin adı.
- 11.Hatay'ın ikinci büyük ilçesi.
- 12.Hatay'a özgü bir kebab adı.
- 13.Asi Nehri'nin eski çağlardaki adı.
- 14.Anadolu'daki ilk kilisenin adı.
- 15.Antakya tarihte Doğu'nun neyi olarak anılıyordu?

ETKİNLİK

Bulmacayı çözünüz. Boşta kalan harfleri sırasıyla aşağıdaki kutucuklara yazınız.

K	S	Ö	K	M	E	N	I	R	K	A	M	İ	K
A	S	I	R	H	U	R	M	A	L	I	L	I	K
A	Y	Ş	E	F	İ	T	N	A	T	T	Ü	R	K
Y	U	K	U	R	Ş	U	N	L	U	R	D	U	D
C	İ	L	V	E	G	Ö	Z	Ü	Ü	Ş	M	A	N
B	E	L	E	N	E	L	İ	N	D	E	A	S	İ
E	S	İ	R	N	A	R	E	N	C	İ	Y	E	K
İ	P	E	K	A	L	A	M	U	S	A	M	A	Z

1. Hatay'ın ilk cumhurbaşkanının soyadı.
2. Antakya'da yer alan ovanın adı.
3. Hatay'da yapılan bir kömbe çeşidi.
4. Atatürk'e "Ey Ulu Gazi, Bizi de kurtar!" diyen kız çocuğu.
5. Çarşıda yer alan ünlü hanın adı.
6. Hatay Suriye sınırında yer alan sınır kapımız.
7. Antakya'nın kuzeyinde yer alan ilçemiz.
8. Lübnan'da doğup Samandağ'da denize dökülen nehrimiz.
9. Türkiye üretiminin %30'nun Erzin ilçemizin karşıladığı meyvelerimizin genel adı.
10. Defne ilçemizde bir böcekten elde edilen kaliteli kumaş.
11. Hıdırbey Mahallesi'nde yer alan asırlık ağacımız.

ÜNİTE 5 SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerde bildirilen yargılar doğru ise cümlelerin sonuna D, yanlış ise Y yazınız.

- 1) İskenderun'da düzenlenen Uluslararası İskenderun Turizm ve Kültür Festivali'nde Hatay'da birlik ve beraberliğin en iyi örnekleri sergilenmektedir. ( )
- 2) Yayla Şenlikleri 22-23 Ağustos tarihlerinde Yayladağı'nda düzenlenmektedir. ( )
- 3) Habib-i Neccar Camii, Türkiye sınırları içerisinde inşa edilen ikinci camii olduğu kabul edilmektedir. ( )
- 4) Hızır Makamı Kırıkhan-Hassa yolunun kuzey tarafında küçük bir tepe üzerindeki Darb-ı Sak Kalesi içindedir. ( )
- 5) Antakya şehir merkezindeki Kurşunlu Han, Antakya'daki on beş handan en eski olanıdır.( )

B-Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

Harbiye, Erzin, Gölbaşı, Orontes, Saka

- 1) Amanos Dağları'nın batı eteğinde, ilçenin üç km doğusunda yer alan ..... İçmeleri özellikle yaz aylarında iç turizme hitap eder
- 2) Hatay'ın çağlayanlar bölgesi olarak bilinen .....Antakya'ya altı km uzaklıktadır.
- 3) Antik dönemde ..... olarak adlandırılan Asi Nehri'nin toplam uzunluğu 380 kilometredir.
- 4) Kırıkhan ilçemizde bulunan, göçmen kuşların uğrak ve dinlenme yeri olan..... Gölü tabiat turizmi açısından önemlidir.
- 5) Yaklaşık 500 yıllık bir tarihi geçmişe sahip olan ve içinde türbesi olan dünyadaki tek hamam özelliğini taşıyan .....Hamamı 16.yy. da yapılmıştır.

C-Aşağıdaki soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

“Barış, hoşgörü, sevgi ve kardeşlik mesajı vermek üzere kuruldu. Farklı inançlardan insanların bir araya gelerek oluşturdukları koronun mensupları, bu duygularla birbirlerinin ilahilerini samimiyetle seslendiriyorlar. Birbirlerinin ilahilerini, ezgilerini, türkülerini seslendirecek kadar derin bir anlayışa, sevgiye ve hoşgörüye sahip olan bu ünlü koromuz, dünyanın birçok ülkesinde sayısız konserler verdi.”

1) Yukarıdaki paragrafta bahsedilen koromuzun adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Antakya Hoşgörü Korosu   B) Antakya Barış Korosu   C) Antakya Medeniyetler Korosu
D) Hatay Sevgi Korosu

2) Şehrin önemli tarihi eserlerinden olan cami, medrese, türbe ve şadırvandan oluşan bir külliye içinde yer alan, “*Türkiye sınırları içinde inşa edilen ilk cami*” olma özelliğine sahip cami aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ulu Camii   B) Habibi Neccar Camii   C) Fatikli Camii   D) Yeni Camii

3) Antik dönemde Orontes olarak adlandırılır. Lübnan’daki Bekaa Vadisi’nden doğarak Lübnan ve Suriye’den geçip ilimiz Hatay sınırları içerisinde Akdeniz’e dökülür.

Özellikle Antakya çevresindeki tarım alanları için büyük bir öneme sahip olan nehrimiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fırat   B) Dicle   C) Seyhan   D) Asi

4) Antakya’da tarihten günümüze kadar hizmet veren hamamlar, geçmişin kültürel özelliklerini ve mimari yapısını bugüne taşımışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu hamamlardan biri değildir?

- A) Yeni Hamam   B) Bağdat Hamamı   C) Beyseri Hamamı   D) Saka Hamamı

5) Hatay Cumhuriyeti Devleti’nin ilk ve tek cumhurbaşkanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Abdulkadir Melek   B) Tayfur Sökmen   C) Cemil Meriç   D) Nafi Miskioğlu

6) Tel kadayıf, peynir, tereyağı kullanılarak yapılan Hatay’ın en ünlü tatlısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Helva   B) Züngül   C) Künefe   D) Sütlaç

D) Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 1) Şehrimizde yapılan sanatsal ve kültürel etkinliklerin sosyal hayatımıza etkileri nelerdir?
- 2) Şehrimizde farklı din ve inançlara ait ibadet yerlerinin bir arada bulunmasını birlik ve beraberlik içinde yaşamamız açısından değerlendiriniz.
- 3) Şehrimizde yer alan doğal güzelliklerin ülkemiz turizmine katkılarını değerlendiriniz.
- 4) Şehrimizde yer alan doğal güzellikleri ve tarihi eserleri korumak neden önemlidir?
- 5) Hatay mutfağını diğer Anadolu mutfaklarından farklı kılan özellikler nelerdir?

ÜNİTE 3 DEĞERLENDİRME CEVAPLARI

A-

1)D 2)Y 3)D 4)Y 5)D

B-

1)İSKENDERUN

2)CİLVEGÖZÜ

3)SAMANDAĞ

4) ERZİN

5) APOLLON

C-

1)C 2)D 3) B 4)A 5)C

ÜNİTE 4 DEĞERLENDİRME CEVAPLARI

A-

1)D 2)Y 3)Y 4)D 5)D

B-

1)İSKENDERUN

2)ALTINÖZÜ

3)TÜRKİYE

4)KÜNEFECİLİK

5)AHŞAP OYMACILIĞI

C-

1)A 2)D 3) B 4)D 5)D 6) B 7)A 8)D

ÜNİTE 5 DEĞERLENDİRME CEVAPLARI

A-

1)D 2)Y 3)Y 4)Y 5)D

B-

1)ERZİN 2) HARBİYE 3) ORONTES 4) GÖLBAŞI 5)SAKA

C-

1)C 2) B 3)D 4) B 5) B 6)C

KAYNAKÇA

- Akalın, Haluk ve diğerleri. 2011, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Alagöz, C., 1944: Coğrafya Gözüyle Hatay, *D.T.C. Fakültesi Dergisi*, II. s:2
- Altay, V. 2012. Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Sökmen Kampüsü (Hatay) 'nın Süs Bitkileri. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*, 2 (6).
- Ana Britannica, C.7, İstanbul 1986
- Anonim 2010, *Etkileşim ve Değişim Boyutunda Antakya Geleneksel Kültürü İnançlar Gelenekler ve Ritüeller*, Antakya Kent Akademisi, Antakya.
- Anonim Hatay İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim, Hatay 1998
- Anonim, "Hatay", *Yurt Ansiklopedisi*, c.5, İstanbul, 1982
- Anonim, *Hatay İl Yıllığı* 2011, Hatay, 2011
- Anonim. 1996. Soğanlı Bitkiler- Türkiye'den İhracatı Yapılan Türlerin Tamtim ve Üretim Rehberi. Doğal Hayatı Koruma Demeği (DHKD), İstanbul.
- Antakya Şer'iyecisi Sicili, Defter 27, Sicil 182; Defter 37, Sicil 845,
- An, Bülent; (2011). "Antakya'da Kültür ve Gelenekler", *Hatay İl Yıllığı*, Hatay Valiliği Yay. Pozitif Mat. Ankara.
- Armaoğlu, Fahir, 20.Yüzyıl Siyasal Tarihi, c.1, Ankara, 1984.
- Aslan, Kadir, *Millî Mücadele'de Dörtüyl, Hatay 1991*
- Atahan A., Gül O. ve Atahan M. 2008. *Hatay Kuş Gözlem Raporu 1997-2007*. ISBN: 978- Atatürk'ün Tamim, *Telgraf ve Beyannameleri*, 4, Haz. Nimet Arsan, 1964
- Aydın, S. (2009). *El Sanatları Geleneği, Giyim, Kuşam ve Süsleme*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi.
- Aydın S. ve Emiroğlu K., "Kültürleme", *Antropoloji Sözlüğü*, Ankara:Bilim ve Sanat Yayınları, 2009.
- Baba H, 2012. *Myxomycetes of Mustafa Kemal University Campus and environs (Turkey)*, *Turk J Bot* 36
- Bahadır, Gürhan, "Hristiyanlığın Antakya'da Şekillenmesi ve Habib-i Neccar", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 10, S.23, Hatay 2013
- Bahadır, Gürhan, "Kuruluşundan IV. Yüzyıla Kadar Antakya", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 7, S. 13, Hatay, 2010
- Bahadır, Gürhan, "Kuruluşundan Memlûklere Kadar Antakya Tarihi", *Hatay Tarihi*, Ed. Ahmet Gündüz, Hatay Valiliği Basımı, Hatay, 2013
- Bahadır, Gürhan, "Ortaçağ Anadolu'sunda Türk-İslâm Medeniyetinin Oluşması (636-1100)", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 8, S.16, Hatay, 2011
- Balcı, J., *Antakya ve Yemekleri*, Ankara:Remzi Kitabevi, 2010.
- Banarlı, Nihad Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi-Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar*, C.2, MEB yayını, İstanbul 1971
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi 490.01.0.0. Yer no: 1385.598.1
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2005: *Deprem Verileri*, Ankara.
- Bayraktar, Nuray, 20 No'lu Antakya Şer'iyecisi Sicili (H. 1245-1246/ M. 1829-1831), Yüksek Lisans Tezi (Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı), Hatay, 2008.

- Bayşal, A. ve Yücecan, S., *Yöresel Yemeklerimiz, Geleneksel Türk Yemekleri ve Beslenme, Geleneksel Türk Mutfağı Sempozyumu Bildirileri*, Konya:Turizm Derneği Yayınları, 1982.
- Bayur, Hikmet, *Türk İnkılabı Tarihi, c.2, Kısım 3, Ankara 1982*
- Bektaş, C. (2016). *Herkes İçin Kent*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Belge, M., 2001, *Tarih Boyunca Yemek Kültürü, İletişim Yayınları, İstanbul*.
- Beşirli H., *Yemek, Kültür ve Kimlik*, Milli Folklor, 2010, Yıl: 22, Sayı: 87, s. 159-169.
- Beyazıt, N., *Antakya Lehçesi, Hatay İl Yıllığı (edt. Yakup Bulut), Hatay Valiliği Yayınları, Ankara: Pozitif Matbaa, 2011, s. 380-382*.
- Bingham, J., Chandler, F., Chisholm, J. ve diğerleri. (2012). *Antik Dünya Ansiklopedisi*. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- Birsel, Hakan; Özkaya Duman, Olcay, *Entelektüel Bir Kadro Hareketi Olarak Hatay, Halkevi Dergisi, Turkish Studies, Volume 8/2, Winter 2013*
- Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, 2005: *Deprem Verileri*, İstanbul.
- Bora, Aşiret, 2010. “Hatay’da Hristiyan Bayramları”, *Antakya Geleneksel Kültürü, Antakya Kent Akademisi Yay. Antakya*.
- Boran, Aşiret (2010). “Hatay’da Hristiyan Bayramları” Hüseyin Türk (Ed.), *Etkileşim ve Değişme Sürecinde Antakya Geleneksel Kültürü: İnançlar, Gelenekler ve Ritüeller*, Yayın Yeri Yok: EOS Yayınevi
- Brookes, O. (2017). *Şehirde Bir Gün*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Budak, S. *Geçmişten Günümüze Antakya Mutfağı (Edt. Sait Günel) Antakya Rotary Kulübü Yayını, 2008*.
- Can, Rana ve diğ. (2011). “Öldükten Sonra Şifa Dağıtan Bir Din Adamı: Yusuf el Hekim”, *Lokman Hekim,Journal: 29(05.01.2015)*.
- Can, Şefik. 1994. *Klasik Yunan Mitolojisi, İnkılap Yayınevi, İstanbul*.
- Çabuk, Vahid, *Antakyalı Yahya Efendi Divançesi, Antakya 1996*
- Çadırcı, Musa, *Tanzimat Sürecinde Türkiye-Askerlik, Ankara 2008*
- Çamurdan, Ahmet Cevdet, *Kurtuluş Savaşında Doğu Kilikya Olayları, Adana 1969*
- Canan, İ. (1994). *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi. (6. Cilt)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çelik Adem, Karakelle Ayşegül, İleri Berna; “Hatay Yöresinde Bitkisel Örucülük” 1. *Yöresel Ürünler Sempozyumu ve Kültür/Sanat Etkinlikleri (14-17 Kasım 2012) Akdeniz Üniversitesi, Antalya*
- Çetin, B., 2010, *Antakya (Hatay) Nüfusunun 1940-2008 Yılları Arasındaki Gelişimi ve Temel Özellikleri. Hatay Araştırmaları-I, Antakya Belediyesi yayınları, Antakya*.
- Çoruh Haydar, Çaparlar Ahmet; *Yaşayan El Sanatları ve Sanatkarlarıyla Hatay, Hatay Valiliği Yayın No: 17, Hatay, 2012*
- Demir, Ataman, “Antakya ve Antakya Tarihinde Bir Dönem (1098-1268)”, *Mimarlık Dergisi, S. 281, Ankara*
- Demir, Ataman, *Çağlar İçinde Antakya, Akbank Yayınları, İstanbul 1996*.
- Demirci, M. (2003). *İslam’da Şehir ve Şehrin Sosyal Dinamikleri. İstem, Yıl:1, Sayı:2, 2003, 129-146*.
- DİE, 2000, *Genel Nüfus Sayımı Sosyal ve Ekonomik Göstergeler (Hatay İli)*, Ankara
- Diker, Tülin (1982).; “Hatay’da Adet, Gelenek, Görenek ve inanmalar”, *Hatay’da Eğitim ve Kültür, Orkide Basımevi, Ankara*.
- Dinçer, Hüseyin (1996). *Hatay Giysileri ve Düğün Gelenekleri, Zirem Basımevi, Antakya*.

Doğruel, Fulya (2013). *Hatay'da Çoketnili Ortak Yaşam Kültüü "İnsanîyetleri Benzer..."*, İstanbul: İletişim Yayınlan.

Doğruer, Şen (1996). "Antakya'da Sıra Geceleri ve Hamam" *Güneyde Kültür*, Cilt: 8 Sayı: 86. Antakya.

DSİ, 1958: *Asi Havzası İstikşaf Raporu*, TC. Nafia Vekâleti Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Etüd ve Plan Dairesi Reisliği, İstikşaf Raporu No: 12-6, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara.

Eken G, Bozdoğan M., İsfendiyoğlu S., Kılıç D. T., ve Lise Y. 2007. *Türkiye'nin Önemli Doğa Alanlan*. İstanbul Ekolojik Okur Yazarlık. Mustafa Kemal Üniversitesi Yayınlan.

Eldem, Edhem - Daniel Goffman- Bruce Masters, *Doğu ile Batı Arasında Osmanlı Kenti Halep*, İzmir, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınlan, İstanbul, 2003.

Eliaçık, M. (2016). Ebussuud Efendi'nin Farsça Bir Manzum Fetvası. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 1765-1772.

Er, Piri (2010). "Sözlü Gelenekten Derlemelerle Hatay Alevileri (Nusayriler) ve İnanç Esasları", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Sayı 50

Eraslan Aylin; *Antakya ve Çevresinde El Zanaattan*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute, Yıl/Year: 2009 Cilt/Volume: 6 Sayı/Issue

Eraslan, Cezmi, "Atatürk'ün Yurtta Sulh Cihanda Sulh İlkesi ve Hatay Meselesindeki Tavn" *Hatay Tarih ve Folklor Sempozyumu-III (10-11 Haziran 1994)*, Antakya, 1994

Erişen, Nazan, H. 1168-1169, M. 1754-1756 Tarihli 6 Numaralı Şer'iyye Siciline Göre Antakya'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı, Yüksek Lisans Tezi (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı), Ankara, 2002.

Erkal, Şükrü, "Atatürk ve Hatay", *Atatürk Haftası Armağanı*, Ankara, 1988

Evliya Çelebi (Mehmet Zilli oğlu), *Tam Metin Seyahatname* (Cilt: 3+4) (Hazırlayanlar: Teyfik Temelkuran, Necati Aktaş, Mümin Çevik), İstanbul: Üçdal Neşriyat.

Faik Reşat, *Eslâf-Eski Bilginler, Düşünürler, Şairler*, Hazırlayan: Şemsettin Kutlu, Tercüman 1001 Temel Eser Yayınlan,

Gökhan, İlyas, "Hatay Bölgesinde Memlûkler Dönemi", *Hatay Tarihi*, Ed. Ahmet Gündüz, Hatay Valiliği Basımı, Hatay, 2013

Gökhan, İlyas, "Memlûkler Döneminde Antakya (1268-1516)", *Hatay Araştırmaları I*, Ed. Ahmet Gündüz- Selim Kaya, Antakya Belediyesi Yayınları, Hatay, 2010

Gökhan, İlyas, *Selçuklular Zamanında Maraş, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Yayınları*, Kahramanmaraş, 2013.

Göksu, D. (2015). *İstanbul Kültür ve Edebiyat Atlası*. İstanbul: İstanbul Turing ve Otomobil Kurumu. Işık, C. (2010). *Mevlana'nın Mesnevi'sinde Şehir ve Köy*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Gönençgil, B. ve Karataş, A., 2012: *Kuseyr Platosu'nda (Hatay) Miyosen Sonrası Morfojenetik Süreç-Jeomorfolojik Yapı İlişkisi*. *Türk Coğrafya Dergisi*, s:59

Gönlübol, Mehmet, SAR, Cem, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, c. 1, Ankara, 1987

Güfta, Hüseyin, "Tuhfe-i Naili'deki Antakyalı Divan Şairleri". *Güneyde Kültür*, Sayı 168, Kasım-Aralık 2007

Gül, Abdulkadir, 2014. *Kültürlerin Kaynaştığı Şehir Antakya*, Gece Kitaplığı, İstanbul.

Güven., B., "Yemek, Kültür ve Yemek Kültürü", (Haz. S. Arsel.). *Eskimeyen Tatlar, Türk Mutfak Kültürü*, İstanbul: Vehpi Koç Vakfı, 1996.

Güvenç, Bozkurt. 1999, *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- Haçerlioğlu, Orhan. 1993. *Düşünce Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.*
- “İnsanın Yaratılışı Mozaigi, Renkli Taşların Dili, Mozaikler”, *Aktüel Arkeoloji Dergisi*, Mayıs Haziran 2014/39, *Aktüel Arkeoloji Yayınları.*
- Hatay İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2006: *Hatay İl Çevre Durum Raporu, Hatay.*
- Hatay İl Yıllığı. 2011. T.C. Hatay Valiliği.
- Hatay Kültür Envanteri, C.II -İlçeler, T.C. Hatay Valiliği yay., Antakya, 2011
- Kaya, E. (2017). *Kentleşme ve Kentlileşme. İstanbul: İşaret Yayınları.*
- Kaya, G. (2014). *Kentleşmenin Toplumsal Boyutları (Adıyaman Örneği). Ankara: Ütopya Yayınevi.*
- Okur, Mehmet Akif, “Emperyalizmin Orta Doğu Tecrübesinden Bir Kesit: Suriye’de Fransız Mandası”, *Bilig*, Sayı 48, Kış/2009
- Köse, O. (2016). *Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk. (1. Cilt). Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları.*
- Olgun K. 1999. *Lacerta laevis Gray, 1838 (Sauria: Lacertidae) 'in Üreme ve Beslenme*
- Özel, A. ve Erden, K. 2010. *Dıraç Edilen Bazı Geofitlerin Pazarlanabilir Soğan Üretme Kapasiteleri ve Bazı Bitkisel Özelliklerinin Belirlenmesi. Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 14 (2)*
- Öktü, G., Dilemre, A. ve Olgun, Ş., 1994: *Türkiye Termal ve Mineralli Sular Envanteri Hatay (31), M.T.A. Genel Müdürlüğü Enerji Hammadde Etüt ve Arama Dairesi Başkanlığı, Ankara.*
- Özaydın, Abdülkerim, “Dânişmendîler”, *İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 8, İstanbul*
- Özgül Mustafa, Turhan Salih (1996). *Notalarıyla Uzun Havalarımız, KB Yay., Ankara.*
- Özön, Mustafa Nihat, *Osmanlıca-Türkçe Sözlük, 5. Basım, İstanbul 1973*
- Öztelli Cahit; (1983). *Evlerinin Önü, Özgür Yay., İstanbul.*
- Öztuna, Yılmaz, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Büyük Türkiye Tarihi, C.7. Ötüken Yayınları, İstanbul 1978*
- Öztürk İsmail, *Dokumaya Giriş, Mor Fil Yayınları, Ankara 2007*
- Öztürk İsmail; *Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 2003*
- Öztürk, Kazım, *Atatürk'ün TBMM Açık ve Gizli Oturumlarındaki Konuşmaları, c.II, Ankara, 1990*
- Öztürk, Kazım, *Atatürk'ün TBMM Gizli ve Açık Oturumlarındaki Konuşmaları, c.I, Ankara 1981*
- Özuslu, E. ve İskender, E. 2009. *Sof Dağı'nın (Gaziantep) Soğanlı Bitkileri. Biological Diversity and Conservation 2/2,*
- Pamir, Hatice, “Antakya Mozaikleri”, *Aktüel Arkeoloji Dergisi, Mayıs Haziran 2014/39, Aktüel Arkeoloji Yayınları.*
- Pamir, Hatice. 2009, “Alalakh'dan Antiokheia'ya Hatay'da Kentleşme Süreci”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 12*
- Sahillioğlu, Halil, “Antakya”, *İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 3, İstanbul, 1991*
- San, Zafer (1992). *Hatay'da Aba Güreşi, Antakya: Kültür Ofset Basımevi.*
- San, Zafer (1994). *Hatay'da Efsane ve Menkıbeler, Antakya: Hatay Gazetesi Ofset Tesisleri.*
- San, Zafer (1995). “*Hatay'da Çocuk Oyunları*”, *Güneyde Kültür, Sayı:81, Antakya.*
- San, Zafer (1996). *Çağlar İçinde Harbiye (Defne), Hatay: Temizyürek, Gazetecilik ve Matbaacılık Ofset Tesisleri.*
- Sannay, Yusuf, *Türk Dış Politikasında Hatay, ASAM yayınları, Ankara 2003.*

- Sevim, Ali, "Süleyman Şah I", *İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*, C.38, İstanbul, 2010
- Seksenbir ilde Kültür ve Şehir HATAY (T.C. Hatay Valiliği)
- Siliöz, Remzi, *Hatay Millî Mücadele Yılları*, Bursa, 1937
- Taşçı, H., Nebati, N. (Editör). (2015). *Şehir Üzerine Düşünceler*. İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Yayınları.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2017). *Şehrimiz... Dersi Öğretim Programı*. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Tekin, Mehmet, *Hatay Şiirler-Yazılar Antolojisi*, Antakya 1993 Tekin, Mehmet, *Hatay Tarihi*, Ankara, 1993 ve 2000, Antakya Tekin, Mehmet, *Hatay'ın Son Aruz Şairi Nafî Miskioğlu*, Antakya 1991
- Tekin, Mehmet, M. Mehtap Tekin, *Hatay Devleti Millet Meclisi Reisi Abdulgani Türkmen*, Antakya 2011
- Tekin, Mehmet, *Mevlid ve Hatay Mevlidi-Kâmil Sanateş'in yazdığı Mevlid-i Nebevi-*, 2. Baskı, Antakya 1990
- Tekin, Mehmet, *Şiir Şöleni*, Antakya 1991
- Tekin, Mehmet;(1998). "Hatay Türküleri", *Türkiye Cumhuriyeti'nin 75: Yılı*, Ajans Türk Yayını, Ankara.
- Temiz, F. Mine, "Hatay Tarihi Eserleri", *Hatay İl Yıllığı* 2011, T.C. Hatay Valiliği Yay.
- Temiz, F. Mine. "Osmanlı Döneminde Antakya'nın Kentsel Gelişim Sürecine Bir Bakış", *IX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu Bildirileri*, Erzurum, 2005.
- Temiz, F. Mine., "Antakya Kurtuluş Caddesi", *Hatay Aylık Kültür ve Keşif Dergisi*, 7, Hatay, 2008
- Temiz, F. Mine., "Antakya'da Sabun Üretimi ve Sabunhaneler", *Hatay Aylık Kültür ve Keşif Dergisi*, 14, Ağustos, İstanbul, 2008
- Temiz, F. Mine., "Payas ve Sokollu Mehmet Paşa Külliyesi", *Hatay Güney Rüzgân*, 16, Mart 1998, Antakya
- Tengirşenk, Yusuf Kemal, *Vatan Hizmetinde*, Ankara, 1981
- Topçuoğlu, Hayriye, *Anf Coşkun ve Kitapları dışında kalan şiirleri*, Antakya 2001
- Toprak, V., Rojay, B. ve Heimann, A., 2002: *Hatay Grabeninin Neotektonik Evrimi ve Ölüdeniz Fay Kuşağı ile İlişkisi*, Proje No: YDABAG-391, Ankara, www.tuik.gov.tr
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.1-8, Dergâh yayımları, İstanbul 1977-1988
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C.1 Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı yayımı, Ankara, 2002- 2007
- Türkmen, Ahmet Faik, *Mufasssal Hatay Tarihi*, 3. Cilt: *Hatay Şairleri*, Antakya, 1939
- Vatansever, M., Batman, O. ve Altaş, A. (2017). *Sürdürülebilir Turizm Açısından Kızılırmak Deltası Kuş Cennetinin Yerel Paydaşları Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma*. *Yönetim, Ekonomi, Edebiyat, İslami ve Politik Bilimler Dergisi*, 2(2): 31 Aralık/December, 2017, 194-217.
- Yılmaz, C. (Editör). (2015). *Samsun Turizm Rehberi*. Samsun: Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Akyol, C. (2011). *Samsun Geneline Müze ve Ören Yerlerinin İl Turizmine Katkısı Konferansı*. Ocak 2011, Samsun.
- Yüksel, F. (2016), *Vezirköprü Yöresi Monografisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

GENEL AĞ KAYNAKÇA

- Altınözü Belediyesi.* ", Altınözü", erişim:13 03 2019,<http://www.altinozu.bel.tr/>
- Altınözü Kaymakamlığı.* ", Altınözü", erişim:13 03 2019, <http://www.altinozu.gov.tr/>
- Antakya Belediyesi.* ", Antakya", erişim:19 03 2019,<http://www.antakya.bel.tr/>
- Antakya Kaymakamlığı.* ", Antakya", erişim:19 03 2019,<http://www.antakya.gov.tr/>
- Arsuz Belediyesi.* ", Arsuz", erişim:25 03 2019,<http://www.arsuz.bel.tr/>
- Arsuz Kaymakamlığı.* ", Arsuz", erişim:25 03 2019,<http://www.arsuz.gov.tr/>
- Belen Belediyesi.* ", Belen", erişim:26 02 2019,<http://belen.bel.tr/>
- Belen Kaymakamlığı.* ", Belen", erişim:26 02 2019,<http://www.belen.gov.tr/>
- Defne Belediyesi.* ", Defne", erişim:15 03 2019,<https://www.defne.bel.tr/>
- Defne Kaymakamlığı.* ", Defne", erişim:16 03 2019,<http://www.defne.gov.tr/>
- Dört Yol Belediyesi.* ", Dört Yol", erişim:11 02 2019,<https://www.dortyol.bel.tr/>
- Dört Yol Kaymakamlığı.* ", Dört Yol", erişim:09 03 2019,<http://www.dortyol.gov.tr/>
- Erzin Belediyesi.* ", Erzin", erişim:13 03 2019,<https://www.erzin.bel.tr/>
- Erzin Kaymakamlığı.* ", Erzin", erişim:13 03 2019,<http://www.erzin.gov.tr/>
- Hassa Belediyesi.* ", Hassa", erişim:27 02 2019,<http://www.hassa.bel.tr/index.html>
- Hassa Kaymakamlığı.* ", Hassa", erişim:25 02 2019,<http://www.hassa.gov.tr/>
- Hatay Valiliği.* ", Hatay", erişim:27 12 2018,<http://www.hatay.gov.tr/>
- İskenderun Belediyesi.* ", İskenderun", erişim:07 01 2018,<http://www.iskenderun.bel.tr/>
- İskenderun Kaymakamlığı.* ", İskenderun", erişim:08 01 2019,<http://www.iskenderun.gov.tr/>
- Kırıkhan Belediyesi.* ", Kırıkhan", erişim:03 02 2019,<https://www.kirikhan.bel.tr/>
- Kırıkhan Kaymakamlığı.* ", Kırıkhan", erişim:04 02 2019,<http://www.kirikhan.gov.tr/>
- Kumlu Belediyesi.* ", Kumlu", erişim:10 01 2019,<http://www.kumlu.bel.tr/>
- Kumlu Kaymakamlığı.* ", Kumlu", erişim:14 02 2019,<http://www.kumlu.gov.tr/>
- Mustafa Kemal Üniversitesi.* ", Hatay", erişim:16.11.2018,<http://www.mku.edu.tr/>
- Payas Belediyesi.* ", Payas", erişim:13 01 2019,<http://www.payas.bel.tr/>
- Payas Kaymakamlığı.* ", Payas", erişim:14 03 2019,<http://www.payas.gov.tr/>
- Reyhanlı Belediyesi.* ", Reyhanlı", erişim:22 03 2019,<https://www.reyhanli.bel.tr/>
- Reyhanlı Kaymakamlığı.* ", Reyhanlı", erişim:22 03 2019,<http://www.reyhanli.gov.tr/>
- Samandağ Belediyesi.* ", Samandağ", erişim:06 03 2019,<https://www.samandag.bel.tr/>
- Samandağ Kaymakamlığı.* ", Samandağ", erişim:06 03 2019,<http://www.samandag.gov.tr/>
- Yayladağı Belediyesi.* ", Yayladağı", erişim:26 02 2019,<http://www.yayladagi.bel.tr/>
- Yayladağı Kaymakamlığı.* ", Yayladağı", erişim:26 02 2019,<http://www.yayladagi.gov.tr/>

GÖRSEL KAYNAKÇA

Ünite 1

Resim 1.1 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 1.2 numaralı görsel <https://www.pngfly.com/png-ym8b2m/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.3 numaralı görsel <https://www.pngindir.com/png-46h4sb/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.4 numaralı görsel <https://www.flickr.com/photos/aiace/48761450548/in/photolist-23fCQyT-Gu6UtC-2hhVS7r-2hhTfu4-2hhVQmc-2hhVPv4-2hhVMQF-2hhTbqC-2hhUMH2-2hhT9gN-2hhSjHp-2hhQFhw-2hhQEfb-2hhTen3-2hhSfbJ-2hhSdSX-2hhTarh-2hhQy6s-2hhQxaK-2hhT6Lr-2hhQt6C-2hhS4SY-2gpHKzt-vyLqFC-9rpFm-9rpBU-9rpHb-9rpow-9rpDC-9JUDA-9rpxt-9rpyB-9rpAg-9rpvn-rY2ZzJ-rFz3ZW-rFyLvU-r2a5j1-rVRVnS-r2acfA-rYahQe-2eny1Wn-2hhVRts-2hhTdiW-2hhQvWT-2hhS7v3-2hhQqrV-wSzy1P-3qpdZM-NXLzx> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.5 numaralı görsel https://www.flickr.com/photos/sarah_c_murray/4884063946/in/photolist-8rA745-8rA6Dw-57FB2m-8rx1Bt-8rA6LE-57Bqdi-57FBTL-57FCvq-29XjPw-2eug4mL-QNy9ji-QNy8Sr-QNyaFM-QNy7xH-2eyRQsK-Dv75z7-PHi8y-2aAzXm-PHT7e-29Xko7-48SGW-2eug4Yh-2aAz99-PHTjV-42xMW-PHSTk-42xPn-42xLT-2aAzDS-PHSFi-48SKD-42xJf-42xNb-2axauD-DZLsaz-42xNY-48SAa-2aBz8A-2aAfoQ-48SGo-42xL2-42xMN-42xJS-QNy7Je-2eug3Xu-2ax8uc-48SBt-29QyBP-42xME-2aBxD5 web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.6 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/m%C4%B1s%C4%B1r-piramitler-giza-antik-%C3%BC%C3%A7gen-2141073/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.7 numaralı görsel <https://m.facebook.com/antakyagazetesi/photos/a.276595212843754/652358798600725/?type=3&source=54> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.8 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 1.9 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/bolu-abant-g%C3%B6l-abant-abant-abant-2068266/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.10 numaralı görsel <https://www.flickr.com/photos/johndal/8739255776/in/photolist-efjYgJ-efjYaJ-efjY4N-ejaeX-ejaej4-efjYdC-uEQGV2-pUxgW-pUzp2-iyMf2-pUyFg-pUvyM-jCCLb-8uPpJi-8uSvoW-8uPpuT-8uStpE-8uSufJ-8uPtdn-9e6sNW-8uPtQ8-8uPsDX-8uSvUI-8uPqnD-vEzaQk-8uSwe3-8uSwvh-8uPsgK-9e3my8-iyM4E-9e3nGX-8uSt3J-8uSw45-8uPoLa-8uPqQF-pUymh-8uSveU-8uPpXv-8uSx4Q-8uSwZS-8uPtuc-9e3o42-8uSvy7-9e6sph-8uPtJp-8uPqyg-8uPrAk-pUxAr-8uPub2-vBBtKx> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.11 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.12 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/ispanya-cordoba-yava%C5%9F-rahat-1558013/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.13 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/cami-minare-islam-mimari-din-3724921/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.14 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/eyfel-kulesi-paris-fransa-seyahat-3349075/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.15 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/bulut-ye%C5%9Fillik-deniz-mavi-g%C3%BCzel-1402190/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 1.16 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 1. 17 numaralı görsel Can SAUTOĞLU arşivinden alınmıştır.

Resim 1.18 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Ünite 2

Resim 2.1 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 2.2 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 2.3 numaralı görsel <https://15temmuz.diyaret.gov.tr/Content/images/slider/0.jpg> web sayfasından alınmıştır.

Resim 2.4 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 2.5 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 2.6 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 2.7 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 2.8 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/deprem-moloz-daralt-afet-ev-1665878/>

<https://pixabay.com/tr/photos/sel-ger%C3%A7ek%C3%BCst%C3%BC-oturma-odas%C4%B1-tasar%C4%B1m-2048469/>

<https://pixabay.com/tr/illustrations/kas%C4%B1rga-f%C4%B1rt%C4%B1na-a%C4%9Fa%C3%A7-dal%C4%B1-1193184/>

<https://pixabay.com/tr/photos/orman-yang%C4%B1n%C4%B1-yang%C4%B1n-duman-koruma-432870/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 2.19 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 2.10 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 2.11 numaralı görsel <http://www.iskenderunes.net/haber/engel-tanimam-atolyeleri-basladi-4699.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 2.12 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/basketbol-mahkeme-%C3%A7ekim-top-102377/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 2.13 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/tekerlekli-sandalye-yar%C4%B1%C5%9F-par%C3%A7a-3673488/>

Resim 2.14 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 2.15 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Ünite 3

Resim 3.1 numaralı görsel <https://earth.google.com/web/@36.20328304,36.15931404,98.06839226a,1085.21655086d,35y,-0h,0t,0rweb> sayfasından alınmıştır.

Resim 3.2 numaralı görsel <https://docplayer.biz.tr/155769-Uluslararası-sosyal-aratirmalar-dergisi-guz-2012-fall-2012.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.3 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 3.4 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 3.5 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/deprem-moloz-l-aquila-daralt-afet-1665870/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.6 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.7 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.223021041056103/2697920263566156/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.8 numaralı görsel <http://www.antakya.bel.tr/foto-galeri/1/9/eski-antakyadan-goruntuler.aspx> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.9 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.1908077899217067/2552309048127279/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.10 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.223021041056103/2718511508173698/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.11 numaralı görsel <http://www.antakya.bel.tr/foto-galeri/1/9/eski-antakyadan-goruntuler.aspx> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.12 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 3.13 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.1908077899217067/2701450839879765/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.14 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 3.15 numaralı görsel Mediha Ebru ASLANYÜREK arşivinden alınmıştır.

Resim 3.16 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 3.17 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 3.18

https://m.facebook.com/1518473801724974/photos/a.1518478415057846/1518478265057861/?type=3&source=54&ref=page_internal web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.19 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 3.20 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.540138562677681/2715014735190042/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.21 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.223021041056103/2714736191884563/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.22 numaralı görsel <http://hataygastronomi.com/arsivler/2731> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.23 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/pcb.2699479893410193/2699477356743780/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.24 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 3.25 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 3.26 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 3.27 numaralı görsel <https://www.iskenderunhaber.com/2015/12/17/ilk-kursunun-atilisinin-96-yil-donumune-ait-program-belli-oldu/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.28 numaralı görsel <http://www.hatay.bel.tr/hatay/kardes-sehirler/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.29 numaralı görsel <http://www.hatay.bel.tr/hatay/kardes-sehirler/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.30 numaralı görsel <http://www.hatay.bel.tr/hatay/kardes-sehirler/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 3.24 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.540138562677681/2715014735190042/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Ünite 4

Resim 4.1. numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.223021041056103/629212413770295/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.2 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 4.3 numaralı görsel Arif GÜNYAŞAR arşivinden alınmıştır.

Resim 4.4 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 4.5 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 4.6 numaralı görsel

<https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.540138562677681/1693774590647400/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.7 numaralı görsel

<https://m.facebook.com/antakyagazetesi/photos/a.276595212843754/652358798600725/?type=3&source=54> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.8 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/antwerp-bel%C3%A7ika-tekne-r%C3%B6mork%C3%B6r%C3%BCn%C3%BCn-102885/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.9 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/madencilik-t%C3%BCnel-re%C3%A7ine-168267/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.10 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 4.11 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 4.12 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/peyzaj-orman-do%C4%9Farmoranc%C4%B1%C4%B1k-ara%C3%A7-4072593/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.13 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 4.14 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 4.15 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 4.16 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/el-yap%C4%B1m%C4%B1-el-sanatlar%C4%B1cam-el-2443865/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.17 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 4.18 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 4.19 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 4.20 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/a%C4%9Fa%C3%A7oymac%C4%B1%C4%B1C%C4%9F%C4%B1-oyma-kabartma-%C5%9Farap-16405/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.21 numaralı <https://pixabay.com/tr/photos/%C3%A7i%C3%A7ek-grav%C3%BCr-ta%C5%9F-i%C5%9Flemeli-1677752/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.22 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 4.23 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/su-%C3%A7e%C5%9Fmeler-ta%C5%9F-tap%C4%B1nak-3393072/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 4.24 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 4.25 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/para-metal-wood-tablo-eski-hint-1214945/> web sayfasından alınmıştır.

Ünite 5

Resim 5.1 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.2 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.3 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.4 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.5 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.6 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.7 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.8 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.9 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.10 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.11 numaralı görsel Arsuz Belediyesi arşivinden alınmıştır.

Resim 5.12 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.13 numaralı görsel Belen Kaymakamlığı arşivinden alınmıştır.

Resim 5.14 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.15 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.16 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.17 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.18 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.19 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.20 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.21 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.22 numaralı görsel Mediha Ebru ASLANYÜREK arşivinden alınmıştır.

Resim 5.23 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.24 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.25 numaralı görsel Belen Kaymakamlığı arşivinden alınmıştır.

Resim 5.26 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.27 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.28 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.29 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.30 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.31 numaralı görsel Mediha Ebru ASLANYÜREK arşivinden alınmıştır.

Resim 5.32 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.33 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.34 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.35 numaralı görsel Orhan ATEŞ arşivinden alınmıştır.

Resim 5.36 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.37 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.38 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.39 numaralı görsel Belen Kaymakamlığı arşivinden alınmıştır.

Resim 5.40 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.41 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.42 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.43 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.44 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.45 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/mozaik-m%C3%BCze-tarih-tarihi-eser-1927641/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.46 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.47 numaralı görsel Orhan ATEŞ arşivinden alınmıştır.

Resim 5.48 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.49 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.50 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.51 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.52 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.53 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.54 numaralı görsel <https://www.iskenderunhaber.com/2015/12/17/ilk-kursunun-atilisinin-96-yil-donumune-ait-program-belli-odu/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.55 numaralı görsel <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-205529/dogal-kulturel-ve-tarihi-turizm-degerler.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.56 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.57 numaralı görsel <https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.811705815520953/811705998854268/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.58 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.59 numaralı görsel <https://www.facebook.com/hataytube/photos/a.223021041056103/1630121857012674/?type=3&theater> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.60 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.61 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.62 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.63 numaralı görsel Rasim ASKER arşivinden alınmıştır.

Resim 5.64 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.65 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.66 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.67 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.68 numaralı görsel Gürkan AKIN arşivinden alınmıştır.

Resim 5.69 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.70 numaralı görsel <https://www.hataysultansofrasi.com.tr/yemek-mumbar-101.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.71 numaralı görsel <https://www.hataysultansofrasi.com.tr/yemek-occe-156.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.72 numaralı görsel <https://www.hataysultansofrasi.com.tr/yemek-tepsi-kebabi-98.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.73 numaralı görsel <https://www.instagram.com/p/BYad-gugZMr/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.74 numaralı görsel <https://www.hataysultansofrasi.com.tr/yemek-zeytinyagli-humus-162.html> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.75 numaralı görsel Pınar KARABAL arşivinden alınmıştır.

Resim 5.76 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 5.77 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 5.78 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 5.79 numaralı görsel Pınar KARABAL tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Resim 5.80 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/ka%C4%9F%C4%B1t-m%C3%BCzik-nota-anahtar%C4%B1-eski-g%C3%BCl-3318789/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.81 numaralı görsel Yılmaz ÖZFIRAT arşivinden alınmıştır.

Resim 5.82 numaralı görsel Aziz ÖFGELİ arşivinden alınmıştır.

Resim 5.83 numaralı görsel Yıldırım KABABIYIK arşivinden alınmıştır.

Resim 5.84 numaralı görsel Hatay İl MEM ARGE arşivinden alınmıştır.

Resim 5.85 numaralı görsel <http://hatay.bel.tr/guncel/haberler/10-aba-guresi-dunya-kupasi-sahiplerini-buldu/#&gid=4825&pid=2> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.86 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/spor-atletizm-sprint-engelli-sporcu-659224/> web sayfasından alınmıştır.

Resim 5.87 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/futbol-futbol-oyuncular%C4%B1-tekme-1457988/web-sayfasından-alınmıştır>.

Resim 5.88 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/boks-grove-red-boks-eldiveni-g%C3%BCre%C5%9F-1921073/web-sayfasından-alınmıştır>.

Resim 5.89 numaralı görsel <https://pixabay.com/tr/photos/avare-s%C4%B1rt-%C3%A7antas%C4%B1-y%C3%BCr%C3%BCy%C3%BC%C5%9F-uzakta-455338/web-sayfasından-alınmıştır>.

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Ürgen Paşa Mahallesi Şehit İsmail Yıldırım Sokak No:2 31030 Antakya /HATAY
Telefon: (0326) 227 68 68 Belgegeçer: 0326 227 69 69
<http://hatay.meb.gov.tr>